

ARBEIDERNES
≡ FAGLIGE ≡
LANDSORGANISATION

BERETNING

FOR AARET

1916

KRISTIANIA
1917

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Tidligere utgit paa Arb. fagl. landsorganisations forlag:

1899. Protokoll fra konstituerende møte.
1901. Kongressen 1901. Protokoll.
1902. Landsorganisationens beretning 1901—1902.
1903. Landsorganisationens beretning 1902—1903.
- Kongressen 1903. Protokoll.
1904. Landsorganisationens beretning.
1905. Landsorganisationens beretning over virksomheten 1903—1905.
1906. Landsorganisationens beretning 1905—1906.
1907. Meddelelsesbladet (første aargang).
- Landsorganisationens beretning 1906—1907.
- Kongressen 1907. Protokoll.
1908. Meddelelsesbladet (anden aargang).
- Landsorganisationens beretning 1907.
1909. Meddelelsesbladet (tredje aargang).
- Landsorganisationens beretning 1908.
1910. Meddelelsesbladet for 1909 (fjerde aargang).
- Landsorganisationens beretning 1909.
- Priser paa livsfornødenheter. (Statistik.)
- Fortegnelse over tariffoverenskomster.
- Kongressen 1910. Dagsorden og protokoll.
- Fabriktilsynsloven med bemerkninger.
1911. Meddelelsesbladet for 1910 (femte aargang).
- Landsorganisationens beretning for 1910.
- Fagorganisationen i raske træk (agitationsbrochure).
- Syvende internationale beretning om fagforeningsbevægelsen i 1909.
1912. Meddelelsesbladet for 1911 (sjette aargang).
- Landsorganisationens beretning for 1911.
- Organisationsformer og taktik. (Foredrag ved Skandinavisk arbeiderkongress 4. september 1912.)
1913. Meddelelsesbladet for 1912 (syvende aargang).
- Arbeidstidens længde i haandverk og industri. (Statistik.)
- Landsorganisationens beretning for 1912.
- Organisationsformerne. Industriforbund og stedlige samorganisationer. (Komitéutredning.)
- Kongressen 1913. Dagsorden og protokoll.
1914. Meddelelsesbladet for 1913 (ottende aargang).
- Organisationsstatistik, industrivis og geografisk.
- Tvungen mægling og voldgift. (Kongresforelæg.)
- Landsorganisationens beretning for 1913.
- Tiende internationale beretning om fagforeningsbevægelsen 1912.
1915. Meddelelsesbladet for 1914 (niende aargang).
- Gjældende tariffoverenskomster. (Statistik.)
- Fiskernes livsvilkaar i Nord-Norge. (Agitationsbrochure.)
- Et opgjør med venstre. (Agitationsbrochure.)
- Landsorganisationens beretning for 1914.
- Træk av landsorganisationens virksomhet i 15 aar. (Statistik.)
1916. Meddelelsesbladet for 1915 (tiende aargang).
- Ekstraordinær kongress 1914. Protokoll.
- Kongressen 1916. Dagsorden og protokoll.
- Landsorganisationens beretning for 1915.
1917. Meddelelsesbladet for 1916 (11. aargang).
- Fagorganisationen, dens formaal, former og taktik (15-mandskomiteens indstilling).

ARBEIDERNES
FAGLIGE LANDSORGANISATION

BERETNING 1916

FOR SEKRETARIATET VED
OLE O. LIAN og P. AARØE

Indholdsfortegnelse.

	Side
1916 (indledning)	1
Kongressen	3
Repræsentantskapet	3
Sekretariatet	4
Agitationen	4
Agitationen blandt kvinderne	9
Kooperationen	11
Arbejderbevægelsens arkiv	15
Folkets hus' fond	16
Fabriktilsynsloven og maksimalarbejdsdagen	16
Ordinær arbejdstid pr. uke, dæbr. 1916	20
Det internationale samarbejde	22
Landsmøter	28
Arbeidsrettsdomme og voldgiftskjendelser	30
1. Vigelands bruk	30
2. Fredrikstad elektrokemiske fabrikker	30
3. G. W. Linnekogel & Sønns støperi	34
4. Kr.sands havne- og transportforening	38
5. A.S. Norsk Siemens-Schuckert	41
6. De mek. verksteders landsforening (ferie)	45
7. Sulitjelma A.B. gruber	52
8. Murmestrene i Sandefjord	62
9. Murmestrenes forening i Kr.ania	64
10. Moelven cellulosefabrik	65
11. Krogstad cellulosefabrik	69
Lønsbevægelser og konflikter	75
Voldgiftsloven	78
Statistisk afdeling	81
Tarifoverenskomster (tekst)	81
Lønsbevægelserne i 1916	82
a. Oprettede overenskomster (tekst)	82
b. Arbeidsstansninger (tekst)	83
c. Hovedresultaterne (sammendrag)	84
d. Avsluttet uten overenskomst, bortfaldt eller utsat	88
Tabel I. Gjældende tarifoverenskomster	102
— II. Tarifoverenskomsternes utløpstid	105
— III. Tarifoverenskomster oprettet i 1916	106
— IV. Arbeidsstansninger 1916	130
Avdelings- og medlemsbevægelsen (tekst)	138
Tabel V. Organisationsforholdene i geografisk henseende	139
— VI. Avdelings- og medlemstal pr. ³¹ / ₁₂ 15 og 16 samt tilsluttede og uttraadte avdelinger og medlemmer i 1916	140
— VII. Organisationsforholdene i geografisk henseende	142
— VIII. Medlemstallets forandring 1915—1916, geografisk opsat	160

	Side
Tapte arbejdsdage (tekst)	145
Fagblade	145
Tillidsmænd og funktionærer	162
Fagforeningskontingent (tekst).	163
Tabel IX. Opgave over tapte arbejdsdage.	164
Organisationernes regnskaper (tekst)	165
Tabel X. Organisationernes indtægter i 1916	170
— XI. Organisationernes udgifter i 1916	172
— XII. Organisationernes kasser ved udgangen af 1915 og 1916	174
— XIII. Indtrædelsesavgift, ekstra og ordinær aarskontingent 1916	176
Arb. fagl. landsorg.s regnskap for tidsrummet 1. jan. til 31. dec. 1916	178
Status pr. 31. december 1916.	186
Folkets hus' fonds regnskap for tidsrummet 1. jan. til 31. dec. 1916	188
Folkets hus' fonds status pr. 31. december 1916	190
Voldgiftskjendelser	30

Alfabetisk register.

Agitationen	4
Agitationen blandt kvinderne	9
Arbejderbevægelsens arkiv	15
Arb. fagl. landsorg.s regnskap for tidsrummet 1. jan. til 31. dec. 1916	178
Arbejdsrettsdomme og voldgiftskjendelser	30
Arbejdsstansninger i 1916, tabel IV	130
Avdelings- og medlemsbevægelsen (tekst)	138
Avdelings- og medlemstal pr. $3\frac{1}{2}$ 15 og 16 samt tilsluttede og uttraadte avdelinger og medlemmer i 1916, tabel VI.	140
Det internationale samarbejde	22
Fabriktilsynsloven og maksimalarbejdsdagen	16
Fagblade	145
Fagforeningskontingent (tekst).	163
Folkets hus' fond	16
Folkets hus' regnskap for tidsrummet 1. jan. til 31. dec. 1916	188
Folkets hus' status pr. 31. december 1916	190
Gjældende tarifoverenskomster, tabel I	102
Indtrædelsesavgift, ekstra og ordinær aarskontingent 1916, tabel XIII	176
Kooperationen	11
Kongressen	3
Landsmøter	28
Lønsbevægelserne i 1916.	82
a. Oprettede overenskomster (tekst)	82
b. Arbejdsstansninger (tekst).	83
c. Hovedresultaterne (sammendrag)	84
d. Avsluttet uten overenskomst, bortfaldt eller utsat	88
Lønsbevægelser og konflikter	75
Medlemstallets forandring 1915—16, geografisk opsat, tabel VIII	160
Opgave over tapte arbejdsdage, tabel IX	164
Ordinær arbeidstid pr. uke, decbr. 1916	20
Organisationernes indtægter i 1916, tabel X	170
Organisationernes udgifter i 1916, tabel XI.	172

	Side
Organisationernes kasser ved utgangen av 1915 og 1916, tabel XII . . .	174
Organisationernes gjennemsn. medlemstal for hver maaned i 1916, tabel V	139
Organisationernes regnskaper (tekst)	165
Organisationsforholdene i geografisk henseende, tabel VII.	142
 Repræsentantskapet	 3
Sekretariatet	4
Statistisk avdeling	81
Status pr. 31. december 1916.	186
 Tapte arbeidsdage (tekst)	 145
Tarifoverenskomster (tekst)	81
Tarifoverenskomsternes utløpstid, tabel II.	105
Tarifoverenskomster oprettet i 1916, tabel III	106
Tillidsmænd og funktionærer	162
 Voldgiftskjendelser	 30
Voldgiftsloven	78
 1916 (indledning).	 1

1916.

Den norske fagorganisation har i 1916 gennemlevet et av sine mest kritiske aar. Hovedmassen av tariffer utløp det aar, og det var en gammel plan fra arbeidsgiverforeningens side at faa et av de store hovedoppgjør i dette aar. Det var forberedt, ikke bare i Norge, men det var en hel skandinavisk arbeidsgiversammensvergelse paa dette punkt. For ogsaa i Danmark og delvis i Sverige var der den samme situation med masseutløp av tariffer.

Sammen med krigen og den forfærdelige dyrtid utviklet der sig en industriel høikonjunktur, som satte fagorganisationen istand til at bære sine krav frem med styrke. Men kravene maatte ogsaa paa grund av dyrtiden bli større end vanlig, og motstanden fra arbeidsgiverforeningen blev da værre end nogensinde. Arbeidsgiverne trodde at de paa grund av sin sterke organisation helt kunde bortse fra det gode arbeidsmarked, og opretholde sin gamle steilhet overfor alle arbeidernes krav. Derfor gik de ogsaa i aarets første dage til lockout ved bergverkerne i haab om at skræmme arbeiderne til underkastelse, eller føre dem ut i en generalstreik midt paa vinteren. Intet av det skedde, og arbeidsgiverne fik selv føle virkningerne av sin egen lockout. Den blev dem saa ubehagelig, at det førte dem til i desperation at kaste jernindustrien og tilslut næsten hele den øvrige industri i landet ut i lockout.

Men arbeiderne stod like faste i sit standpunkt. Da var det, at venstre kom med sin voldgift, og arbeidsgiverne lot sine repræsen-

tanter i stortinget slutte sig til den, hvilket vel var den mest eklatante erkjendelse av, at de ikke kunde overvinde organisationen ved lockoutsens vaaben.

Heller ikke voldgiften blev til udelt glæde for arbeidsgiverforeningen. Dommen i jernkonflikten gik hovedsagelig i arbeidernes favør, mens den i bergverkskonflikten var mere heldig for arbeidsgiverne. Det væsentlige for fagorganisationen var dog dette, at voldgiftsloven ikke formaadde at bryte rækkerne eller stanse bevægelsens fremmarsj. Der var vel hist og her nogen mistro og tvil tilstede, som gav sig utslag i tilbakegang og frafald. Men dette blev møtt av fagorganisationen med et agitations- og oplysningsarbeide, som har slaat ned disse slappelsestendenser.

Fagorganisationen har ikke kunnet ophæve de forfærdelige virkninger av verdenskrigen og den dyrtidsspekulation som den har medført. Men den har ved sin indflydelse og ihærdige kamp bragt lønsnivaaet til at stige i en betragtelig grad. Det er resultater som den norske fagorganisation nok kan være bekjendt av under sammenligning med situationen i andre land.

Under den spændte situation med voldgiftsloven og de store konflikter viste det sig ogsaa, at den norske fagorganisation trods mange stridende meninger indenfor rækkerne, har en fast vilje til at staa solidarisk sammen om de engang fattede beslutninger og gjennomføre dem.

Det er klart, at er der forut forskjellige opfatninger inden rækkerne om taktik og kampmidler, saa maa dette komme sterkest frem i et saadant kampens aar som 1916. Og det var derfor intet at undres paa, at der forelaa mange forslag i saa henseende til behandling paa landsorganisationens kongres. Men det vidner likeledes om en sund opfatning av de store værdier som fagorganisationen repræsenterer for arbeiderne, at kongressen enstemmig fandt at burde la disse spørmaal grundig prøves og drøftes av en alsidig sammensat komité, for derpaa at forelægges en ny kongres. Der lidenskap som av og til har præget debatterne om disse spørmaal synes saaledes at være avløst av en mere nøktern opfatning, den nemlig, at der ikke bør foretages forandringer i vore organisationer og deres

arbeidsmaate, medmindre det efter en saklig og grundig drøftelse kan godtgjøres at forandringerne er berettigede og nødvendige.

Den norske fagorganisation kan saaledes se tilbake paa aaret 1916 med den følelse at den har gjennomkjæmpet den kritiske tid, og bevart sig selv og ført saken et stykke fremad til held for medlemmerne.

Kongressen.

Landsorganisationens 8. ordinære kongres fandt sted i dagene 13.—19. juni i Folkets hus, Kristiania. Beretning og regnskap for perioden behandledes og godkjendtes. Videre behandledes stillingen til proteststreiken og voldgiftsloven samt en række andre spørsmål. Kongressens protokol er trykt og omsendt til samtlige tilsluttede organisationer.

Repræsentantskapet

bestaar efter de nye valg av følgende:

Arbeidsmandsforbundet: Bernhard Eriksen, N. E. Nilsen, Torger Heggen, A. Ahlstrand, Oskar Johansen, Kristiania, G. Rontén, Drammen, Paul J. Haanes, Røros, Kristoffer Tamnes, Ormheim, Elias Volan, Trondhjem, Johan Iversen, Notodden.

Baker- og konditorforbundet: Adolf Schou, Johan Nygaard, Kristiania.

Barber- og trisørsvendenes forbund: Laur. Pedersen, Kristiania,

Bokbinderforbundet: Hans Aas, O. K. Olsen, Kristiania.

Norsk centralforening for boktrykkere: L. Rungstad, O. Ruud, Kristiania.

Formerforbundet: Ludvig Johansen, M. Nygaard, Kristiania.

Guldsmedarbeiderforbundet: E. Gabrielsen, Kristiania.

Have- og transportarbeiderforbundet: P. Andersen, P. Karlsen, Kristiania.

Jern- og metalarbeiderforbundet: A. Melgaard, Kr. Kristensen, K. Andersen, M. Michelsen, C. Lund, Fr. Karlsen, H. Lang, Arnt Aamodt, Karl A. Olsen, Kristiania.

Kjøre- og handelsarbeiderforbundet: Aksel Amundsen, Kristiania.

Kjotindustriarbeiderforbundet: L. Grindheim, Kristiania.

Litografisk forbund: Robert Kopp, Kristiania.

Malerforbundet: M. Kristoffersen, J. M. Winge, Kristiania.

Matros- og fyrbøterunionen: Oskar J. Nilsen, Gerh. Gulbrandsen, Kristiania.

Murerforbundet: Edvard Evensen, Aksel Schultz, Kristiania.

Møbelindustriarbeiderforbundet: Albert Andersen, Chr. Systad, Kristiania.

Papirindustriarbeiderforbundet: Leonard Larsen, Kristiania, Thomas Weber, Løveid, Simen Jensen, Randsfjord, Thor Sæterbraaten, Embretsfos.

Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet: Hans Eriksen, Edvin Svensen, Kristiania.

Skand. sadelmaker- og tapetsererforbund: I. P. Jönsson, Kjøbenhavn.

Skind- og lærindustriarbeiderforbundet: Johs P. Nilsen, Kr. a.

Skog- og Jordbruksarbeiderforbundet: Martin Liengen, Elverum.

Skotøiarbeiderforbundet: Anders Øie, M. A. Bakke, Kristiania.

Skrædderforbundet: B. Lange, S. Monssen, Kristiania.

Sporveisforbundet: E. E. Rudlang, Kristiania.

Stenhuggerforbundet: Alfred Pahlm, Kristiania.

Tobakarbeiderforbundet: Hj. Johansen, Kristiania.

Træarbeiderforbundet: Jens Johansen. L. Bakke, B. Haakestad, Kristiania.

Trikotagearbeiderskernes forbund: Anna Larsen, Kristiania.

De enkeltvis tilsluttede foreninger: Iver Knudsen, C. C. Pettersen, Kristiania.

Repræsentantskapet har i aarets løp avholdt 2 møter.

Møte 9. mars. Til behandling forelaa den faglige situation. Saken findes nærmere omtalt under avsnittet om lønsbevægelser og konflikter.

Møte 27. september behandlet spørsmålet om agitationen. De fattede beslutninger findes omtalt under avsnittet agitationen.

Sekretariatet.

Kongressen 1916 valgte følgende til medlemmer av sekretariatet:

Formand: Ole O. Lian. *Sekretær:* P. Aarøe. *Sekretariatmedlemmer:* Rich. Hansen, Oskar Olsen, Aksel Knudsen, A. Bratvold, H. Pettersen, G. Sethil, A. E. Gundersen, Jens Teigen. Tilforordnet fra Det norske arbeiderparti: Magnus Nilssen.

Suppleanter: T. Fjermestad, J. M. Winge, Oscar Ruud, A. Melgaard, Joh. Nygaard, Aksel Schultz.

Revisorer: N. Mittet, D. Jensen, Tobias Olsen. *Suppleanter:* Arnt Aamodt, L. Rungstad, Johs P. M. Ødegaard.

Sekretariatet har holdt 63 møter. Desuten er avholdt 2 fællesmøter med forbundsstyrene samt et konferansemøte i anledning den faglige situation. I dette møte deltok repræsentanter fra landsorganisationen i Sverige og Danmark. 615 saker har været til behandling. Til kontoret er indkommet 1993 indregistrerte skrivelser og avsendt 1946. I aaret er 21 cirkulærer utsendt.

I aaret har sekretariatet deltatt i en række forhandlingsmøter i anledning de paagaaende konflikter.

Agitationen.

I henhold til kongressens beslutning utarbeidet sekretariatet en omfattende plan for agitationen, som onsdag den 27. september blev godkjendt av repræsentantskapet.

For at faa en oversigt over de tilsluttede forbunds agitation utsendte sekretariatet allerede den 10. juli følgende cirkulære til samtlige forbund:

«*Agitationen.* Landsorganisationens kongres vedtok bl. a. at bemyndige sekretariatet til at drive en utstrakt agitation. Planen for denne agitation skal utarbeides av sekretariatet for endelig at behandles og avgjøres i representantskapet.

De ærede organisationer er ganske sikkert enig i, at en kraftig agitation for fagorganisationen nu er mere nødvendig end nogensinde. Endnu staar titusener av arbeidere utenfor rækkerne, og disse bør søkes hvervet for organisationen.

Men i likesaa høi grad er det paakrævet at styrke og bevare den organisation som vi allerede har og gjennom opplysning og agitation øke solidariteten og begeistringen blandt medlemmerne.

Og særlig med henblik paa de sidste tiders foretelser, voldgiftsloven etc. er det paatrængende nødvendig at samtlige organisationer tar opp til alvorlig drøftelse agitations- og opplysningsarbeidet og planlægger dette.

Meget effektivt vil det agitations- og opplysningsarbeide være som vedkommende forbund selv kan iverksætte blandt sine medlemmer og indenfor de arbeidsbrancher, som forbundet omfatter. Man tør derfor henstille til samtlige organisationer at drøfte en planmessig virksomhet paa dette omraade, særlig til vedkommende høst og vinter.

Ved siden herav vil der fra landsorganisationens side bli iverksatt agitation. Men for at faa bedst mulig plan i dette arbeide tør vi anmode de ærede forbund om naar saken er behandlet at meddele os hvilke beslutninger de har fattet angaaende agitationen, helst ledsaget av plan m. v. Derved vil det bli bedre oversikt og mere system i det hele, saaledes at de utgifter som følger med agitationen blir mest mulig nyttiggjort. Paa basis av forbundenes planer vil da sekretariatet foreslaa en omfattende plan for landsorganisationens agitation.

Hvis nogen av organisationerne skulde ha forslag at stille angaaende den av kongressen besluttede agitation fra landsorganisationens side, saa vil vi være taknemmelig over at motta disse, og vil de samvittighetsfuldt bli drøftet i sekretariatet og representantskapet.

Saken bedes behandlet snarest mulig, og tør vi anmode om i ethvert fald at erholde svar senest den 20. august d. a.»

Svar paa dette cirkulære indløp i slutten av august og begynnelsen av september.

Av forbundenes rapporter fremgaar bl. a. at *Arbeidsmandsforbundet* har bevilget 15000 kroner til agitation. Sekretær Nilsen skal foreta en turné til de store anlæg i Sogn, Hardanger, Ryfylke samt Sætersdalen, Arendalsdistriktet og Telemarken, *Bakerforbundet* agiterer i Nordland og Finmarken samt nedover kysten til Bergen. *Bokbinderforbundet*, *Møbelindustriarbeiderforbundet* og *Skotøiarbeiderforbundet* besøker samtlige avdelinger i høst. *Centralf. f. boktrykkere* agiterer i Nordland, likesaa *Jern- og metalarbeiderforbundet*, hvis formand er paa turné deroppe. Det er meningen at samtlige avdelinger senere skal besøkes. — *Kjøre- og handelsarb.forbundet* andrager om 500 kroner som bidrag til agitationen. Der er planlagt turné rundt kysten til Trondhjem samt i Oplands- og Smaalensbyerne. — *Malerforbundet* og *Havne- og transportarbeiderforbundet* skal besøke alle avdelinger undtagen i Nordland. — *Matros- og fyrbøterunionen* agiterer paa Sørlandet og i Nordland. — *Papirindustriarbeiderforbundet* har netop avsluttet en agitationsturné i Trøndelagen og fortsætter

med agitation ved de øvrige avdelinger. — *Skind- og lærindustriarbeiderforbundet* planlægger agitation paa Sør- og Vestlandet. — *Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet* har agitert paa Oplandene og i Trøndelagen og skal nu fortsætte langs sydkysten til Bergen. — *Skog- og jordbruksarbeiderforbundet* agiterer i Rendalen, Solør, Trysil, Vestoplandene, Hedemarken, samt Drammens- og Skiensdistrikterne. Det andrar om bidrag. — *Skrædderforbundet* agiterer langs sydkysten og i Kristiania. — *Sporveisforbundet* andrager om bidrag til skriftlig agitation. — *Stenhuggerforbundet* fremholder, at paa grund av arbeidsforholdene er bidrag til rent personlig agitationsarbeide hvad forbundet behøver. — *Træarbeiderforbundet* agiterer ihøst særlig i byerne rundt Kristianiafjorden samt paa Vestlandet. — *Tobakarbeiderforbundet* skal besøke byerne langs sydkysten til Bergen. Andrager om bidrag. — *Trikotagearbeiderskernes forbund* andrager om bidrag til agitation. — De faglige samorganisationer i *Bergen, Rjukan, Sarpsborg, Kristiansand* og *Gjøvik* andrager likeledes om bidrag til agitation. — *Kristiania arbeiderparti* har sendt en fremstilling om agitation for at organisere de arbeidende kvinder i Kristiania. Der pekes særlig paa grupper som chokoladearbeidersker, syersker, kafé- og hotelpersonale, tjenestepiker, vask- og rengjøringskvinder, strykersker, tekstilarbeidersker m. v. Der foreslaaes nedsat en fælleskomité med repræsentanter fra de interesserte forbund, landsorganisationen, kvindeforbundet og Kristiania arbeiderparti til utarbeidelse av en plan for en saadan masseagitation.

Sekretariatets forslag. Sekretariatet fremla for repræsentantskapet følgende uttalelse og forslag:

Som det fremgaar av de indkomne svar vil der fra forbundenes side bli drevet adskillig agitation. Man maa derfor gaa ut fra, at den direkte forbundsagitation, som i første række tar sigte paa de specielle forhold som gjør sig gjældende inden de forskjellige fag og arbeidsbrancher, vil bli tilfredsstillende ordnet.

Kongressen har imidlertid besluttet at der ved siden av denne agitation fra landsorganisationens side skal iverksættes en planmæssig agitation. Denne maa da i særlig grad faa karakteren av et fælles faglig opplysningsarbeide. Den bør iverksættes paa den maate at der holdes stedlige fællesagitationsmøter, hvor spesielt fagorganisationens oppgaver og midler drøftes. Fællesmøter mellem de stedlige styrever og landsorganisationens representant vil ogsaa være heldige, hvor organisationens fællesanliggender kan drøftes og hvor initiativ kan tages til fortsættelse av agitationsarbeidet med stedlige komiteer, husagitation etc. I denne tid bør, foruten det almindelige opplysningsarbeide til hvervning av nye medlemmer, vegten særlig lægges paa at befæste og styrke den bestaaende organisation. Den faglige situation som den er efter de begivenheter som er indtruffet iaar bør behandles. De av statsmagterne vedtagne love, mæglingsloven og voldgiftsloven, bør av vedk. foredragsholder fremlægges og utredes, saa der blandt medlemmerne kan herske fuld klarhet med hensyn til disse loves indflydelse paa fagorganisationens stilling.

Ved siden herav maa det selvfølgelig i første række være oppgaven ved agitationen at fremme arbeiderbevægelsen i det hele.

Sekretariatet, som har drøftet spørsmålet om agitationens planlæggelse, er enig i at der fra landsorganisationens side bør foretages en omfattende agitation i den utstrækning som det er mulig at skaffe tilstrækkelige kræfter til at utføre arbeidet.

Sekretariatet har fæstet sig ved følgende ruter:

1. Bergen, Aalesund, Borgund, Molde, Sundalsøren, Kr.sund N., Enge i Nordmør, Trondhjem, Løkken, Orkedalsøren, Levanger, Stenkjær, Namsos og tilliggende distrikter.
2. Kragerø, Tvedestrand, Eydehavn, Arendal, Fevik, Grimstad, Lillesand, Kr.sand, Vennesla, Mandal, Farsund, Flekkefjord, Egersund, Sandnes.
3. Stavanger, Kopervik, Haugesund og Odda samt de til disse steder liggende industridistrikter.
4. Lysaker, Sandviken, Røken, Slemmestad, Drammen, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Eidsfos, Vittingfos, Sandefjord, Larvik og de til disse byer liggende distrikter.
5. Buskerud.
6. Smaalenene.
7. Porsgrund, Borgestad, Gjerpen, Skien, Skotfos, Ulefos, Notodden, Saude, Lilleherred, Rjukan og tilliggende distrikter.
8. Grorud, Strømmen, Lillestrøm, Eidsvold, Hamar, Aadalsbruk, Lillehammer, Gjøvik og tilliggende distrikter.
9. Elverum, Rena, Koppang, Lilleelvedalen, Tønset, Røros, Eidet og tilliggende distrikter og arbejdspladser.
10. Fetsund—Kongsvinger—Flisen med tilliggende distrikter.
11. Raumabanen.
12. Dovrebanen.
13. Bratsberg—Sørlandsbanen.
14. Nordland, Tromsø og Finmarken. Jern- og metalarbejderforbundets formand A. Knudsen har lovet at holde endel fællesmøter. Videre typografforbundets sekretær Rungstad som ogsaa vil holde endel møter. Yderligere direkte agitation i Nord-Norge maa utstaa til vaaren.

Saasnart repræsentantskapets beslutning er fattet, vil sekretariatet ordne det fornødne med agitationens iverksættelse.

Ruterne er bare optrukne i store træk, og det er meningen at alle steder av betydning for agitationen inden vedk. omraade skal besøkes.

Specielle andragender. Av specielle andragender om bidrag som foreligger vil sekretariatet foreslaa bevilget følgende:

Slagter- og pølsemakerforbundet 300 kr., Skog og jordbruksarbejderforbundet 500 kr., Kjøre- og handelsarbejderforbundet 300 kr., Sporveisforbundet 300 kr. væsentlig til skriftlig agitation. Stenhuggerforbundet 500 kr. til speciel agitation i stenhuggerdistrikterne. Tobakarbejderforbundet 200 kr., Trikotagearbejderskernes forbund 300 kr., Kristiansands faglige samorganisation 600 kr., Rjukan faglige samorganisation 400 kr., Sarpsborg faglige samorganisation 400 kr., Bergens samorganisation til faglig agitationsarbejde i Bergen 1000 kr., Gjøvik samorganisation 250 kr., Kristiania: Der arrangeres efter sekre-

tariatets nærmere bestemmelse faglige fællesagitationsmøter i de forskjellige bydele. Endvidere foreslaaes nedsat en komité som i Kristiania arbeiderpartis skrivelse foreslaat. Komiteen skal utarbeide plan og omkostningsoverslag for agitationen i Kristiania, væsentlig tagende sigte paa de store grupper av uorganiserte. Planen blir endelig at godkjende av sekretariatet.

Efter endel uttalelser blev sekretariatets forslag enstemmig vedtat av repræsentantskapet. Det blev særlig fremholdt at agitatorerne maatte gi sig god tid paa de forskjellige steder, især der hvor organisationen staar mest tilbake, saa der ikke bare avholdes et masse møte, men at der ogsaa blir ordnet med de nye foreninger og git den nødvendige veiledning i foreningsarbeidet, der hvor det er paakrævet.

Sekretariatet har senere forsøkt at iverksætte agitationen i den utstrækning, som mulig. Det viste sig dog umulig i de gjenværende ca. 2½ maaned av aaret 1916 at række alle de opsatte ruter, og det var ogsaa forutsætningen paa repræsentantskapsmøtet, at endel kom til at utstaa til vaaren.

Agitationen søktes ordnet saadan, at den kunde supplere den forbundsmæssige agitation. Foruten agitationens karakter som faglig opplysningsarbeide ved avholdelsen av offentlige møter, blev foredragsholderne anmodet om paa steder, hvor der var flere fagforeninger, at sammenkalde styrerne til fællesmøter. Disse fælles styremøter med landsorganisationens representant viste sig at samle megen interesse og at være av stor betydning.

Landsorganisationens sekretær *P. Aarøe* har i tiden 6. oktober — 3. november holdt foredrag paa følgende steder: Kragerø, Tvedestrand, Arendal, Eydehavn, Salterød, Fevik, Grimstad, Kalvild, Kristiansand S. Mosby, Vennesla, Mandal, Flekkefjord, Ekersund og Sandnes.

— *T. Fjermestad* har i tiden 19. oktober — 8. november holdt ialt 10 møter i Stavanger, paa Buøen, Fløilid, Kopervik og Haugesund for tilsammen 475 tilhørere. Reisen maatte avbrytes som følge av at Fjermestad blev indkaldt til nøytralitetstjeneste. Redaktør *Eivind Reiersen* har holdt 60 faglige foredrag i aarets løp for ca. 6000 tilhørere. Herunder er stiftet 11 fagforeninger. Endel av foredragene er holdt paa Vestoplandene og resten i Nordland. Stortingsmand *Johs Bergersen* begyndte 2. november en agitationsreise i Elverum og besøkte siden Stenviken, Rena, Stai, Koppang og Lilleelvedalen, hvor møter blev avholdt. Reisen blev imidlertid avbrutt for at optages paa et beleiligere tidspunkt. Den 26. november paabegyndte Bergersen en foredragsreise i Bergen, hvor han holdt ialt 6 møter. I Aalesund holdtes 3 møter, Molde 3 møter, Hjørundfjord 1 møte, Ørsten 2 møter og Volden 1 møte, tilsammen paa denne rute 16 møter for ca. 2000 tilhørere. Ruten kunde ikke fuldføres, idet man nu kom for nære ind under jul. Det sidste møte holdtes den 20. december. — *Jens Teigen* har holdt ialt 14 møter paa følgende steder: Skien, Porsgrund, Skotfos, Ulefos, Akkerhaugen, Svælgfos, Notodden og Rjukan. Særlig var de møter som holdtes med fagforeningsstyrerne omfattet med stor interesse. — *L. Rungstad* har holdt møter paa flere steder, likesom *A. Knudsen* under en reise i Nordland holdt nogen fællesmøter.

A. *Bratvold* besøkte i oktober og november følgende steder: Drammen, Mjøndalen, Haugsund, Vestfossen, Kongsberg, Labro, Hønefos, Heen, Skjærdalen, Gjeithus og Aamot. Ialt avholdtes 11 foredrag med ca. 1000 tilhørere.

Forøvrig har foredrag været holdt av formanden m. fl.

Agitationen blandt kvinderne.

Fra Arbeiderpartiets kvindeforbund har sekretariatet mottat følgende:

Kvindeforbundet har i aaret 1916 hat en tilgang av 22 foreninger med et medlemsantal av 600. 3 foreninger er utmeldt. Forbundet talte ved aarets utgang 87 avdelinger med et medlemsantal av ca. 3000.

Den 4. februar arrangerte forbundet foredrag i Folkets hus' lille sal av fru Katti Anker Møller over emnet: «Kommunale barsel hjem.»

Derefter blev av forbundet sendt anmodning til formanden i komiteen for barselhjelpstillingen om at utstillingen maatte gjøres ambulerende, saa vore kvindeforeninger og kvinderne i det hele tat utenfor Kristiania kunde faa den lærdom og veiledning som utstillingen vilde gi for at arbeide frem spørsmålet, som tidligere er fremsat av kvindeforbundet: Oprettelse av kommunale barsel hjem.

To agitationsturneer blev iverksat. En turné til byerne Drammen, Tønsberg, Larvik, Porsgrund og Skien med tilsammen 11 foredrag. Turneen blev foretat av fru Helga Nitteberg, og der blev paa disse møter besluttet at stifte 7 foreninger i de forskjellige byer. Der tegnet sig medlemmer i et antal av tilsammen 240. Den anden turné blev foretat av fru Pleyi i Smaalenene—Moss, Fredrikstad, Sarpsborg og Fredrikshald med ialt 5 foredrag. Ogsaa her var møterne godt besøkt og foreninger blev stiftet i Moss, Fredrikstad og Fredrikshald.

1. februar forelaa opsigelse fra sekretæren i kvindeforbundet, fru Helga Nitteberg, paa grund av at hun skulde fraflytte byen. 13. april blev fru Marie Nordstrøm, Aalesund, ansat som sekretær.

I mai arrangerte forbundet følgende foredrag i Folkets hus, Kristiania. Dr. Alette Schreiner behandlet emnet: «Slegtsliv», dr. Lovise Isachsen: «Fødselshjelpens historie», og dr. Marie Kjøseth: «Det kvindelige legeme».

I anledning kommunevalgene har fru Tynæs foretat en turné til Vestlandet og besøkt følgende byer: Odda, Bergen, Haugesund, Stavanger og Aalesund.

Sekretæren har i tiden fra 23. september—1. oktober i anledning kommunevalgene besøkt følgende steder paa Oplandet: Ottestad, Hamar, Veldre, Ringsaker, Vang og Lillehammer.

Fru Tynæs har desuten i anledning valgene holdt foredrag i Kristiania og forskjellige andre byer.

Til agitation har forbundet bevilget 400 ekspl. av «Kvinden»s oktobernummer og 900 av dets novembernummer til omdeling under husagitationen. Likeledes er der blit trykt 30,000 oprop til agitation til vore kvindeforeninger i landet.

Efter forslag fra Arbeiderpartiets kvindeforening, Kristiania, blev det paa kvartalsmøtet 17. oktober 1916 enstemmig vedtat at sende Kristiania arbeiderparti henstilling om, at en femtedel av de paa valglisten opstillende kandidater til kommunevalget blev kvinder.

Det besluttedes paa kvindeforbundets utvalgsmøte den 15. decbr. 1916 at sende henstilling til den norske regjering om at utstede et midlertidig forbud, landsforbud, mot salg, utførsel og tilvirkning av brændevin, under de nuværende kritiske tider. Paa samme møte blev de indkomne skrivelser om kontingentforhøielsen gjennomgaat, det fremgik derav at de fleste foreninger hadde gaat med paa forhøielsen av 5 øre pr. medlem pr. kvartal.

Kvindeforbundets blad «Kvinden», som utkommer en gang maa-nedlig, trykkes i et oplag av 4200. Bladet har gaat jevnt fremover i aaret 1916.

Som regnskapet utviser er al gjæld paa bladet betalt, og der er indsat paa bankbok kr. 345.00. Dette skyldes løssalg, samt den mere vaakne interesse for bladet, som har git sig utslag i indbetaling av gammel abonnementsgjæld. Bladet har ogsaa faat endel bevilgninger.

Regnskap for kvindeforbundet 1916.

Indtægt.		
Kassabeholdning 1. januar 1916.	kr.	482.92
Kontingent	«	921.92
Indkommet ved møter	«	73.55
Solgt brosjyrer	«	26.04
Refusion ved fru Katti Anker Møller.	«	33.12
Renter for 1915	«	25.70
Bevilgning fra landsorganisationen.	«	1000.00
Bevilgning fra landsorganisationen til agitation	«	500.00
Bevilgning fra partiet	«	500.00
Bevilgning fra landsorganisationen 1917	«	250.00
		Kr. 3813.25
Utgift:		
Partikontingent	kr.	432.50
Agitation	«	852.13
Lysavgift	«	21.00
Renhold	«	62.00
Avbetaling paa skrivemaskin.	«	200.00
Utgifter ved forbundsstyremøter	«	48.30
Førskjellige utgifter	«	190.24
Telefonavgift	«	98.00
Husleie	«	348.25
Sekretærens løn	«	1016.00
Avishold	«	40.75
Avertering	«	44.26
Porto og telegrammer	«	75.67
Trykning av agitationsstof	«	59.09
Kontorhold	«	66.03
		Kr. 3554.22
Indestaaende i banken	kr.	222.66
Kontant og bilag	«	36.37
		« 259.03
		Kr. 3813.25

Regnskap for «Kvinden» 1916.

Indtægt:	
Kassabeholdning 1. januar 1916	.kr. 43.99
Indenbys kontingent.	. » 1411.14
Bevilgning.	126.00
Annoncer	. » 93.25
Løssalg	. » 359.64
Utenbys kontingent	. » 751.62
Kr. 2785.64	

Utgift:	
Trykning av 14 nr.	.kr. 2234.00
Avisporto	. » 129.00
For ombr. av «Kvinden»	14.50
Indpakning, papir og porto	. » 3.97
Indestaaende i banken.	. » 347.70
Kassabeholdning.	. » 55.66
Kr. 2785.64	

Kristiania, 16. januar 1917.

Marie Nordstrøm,
forretningsfører.

Revideret og fundet i orden.

Anna Pleyrn, Alette Lundberg,
revisorer.

Kooperationen.

Landsorganisationens kooperative utvalg har avgitt følgende beretning:

Da Arbeidernes faglige landsorganisation i 1910 besluttet at opta agitation for Kooperationen blev dette planlagt paa den maate at hvert sted i landet hvor der var fagforeninger skulde vælge et kooperativt utvalg, og disse utvalgs hele virksomhet var at faa fagforeningsmedlemmerne med i Kooperationen. Til at lede dette arbeide valgte sekretariatet «Landsorganisationens kooperative utvalg» som den hele tid har staatt i spidsen for dette arbeide.

Saasnart arbeidet blev sat igang, blev der dannet utvalg paa 44 steder, og disse stod i rapport med vort utvalg. For disse lokale utvalg er der senere utarbeidet statuter (se aarsberetning 1913) og disse gaar ut paa at utvalg skal dannes enten der er kooperativ forbruksforening paa stedet eller ei.

Disse lokale koop. utvalg har mange steder nedlagt et betydelig arbeide for saken. Paa mange steder, hvor utvalg blev dannet var der ingen forbruksforening, og arbeidet blev koncentrert om at faa istand en saadan. Dette lykkedes ofte, og mange bra og solide foreninger som nu virker har utvalget som sit ophav. Andre steder igjen, hvor der var forbruksforening, da utvalget blev dannet, har dette øket tilslutningen og interessen for Kooperationen til glæde baade for forbruksforeningen og fagforeningsmedlemmerne.

Men der har mange steder raadet en stor misforstaaelse blandt vore medlemmer om utvalgets mission. Paa flere steder, hvor utvalget rigtig har været flink og faat istand forbruksforening, der har utvalget i samme stund nedlagt sin virksomhet, hvilket væsentlig har sin aarsak i at utvalgets medlemmer er valgt til at styre og drive forbruksforeningen. Vi har ved mange leiligheter ved cirkulærer og skrivelser gjort hvad vi kunde for at borttrydde denne misforstaaelse. Men det maa tiltrods herfor fastslaaes at mange av de steder, hvor fagorganisationen har gjort store løft for kooperationen, der har vi idag intet kooperativt utvalg.

Imidlertid spores der nu en bedring i dette. Mange steder har nu erkjendt nødvendigheten av at ha en institution hvis eneste opgave er at agitere for tilslutning til kooperationen og det er vort haab at rigtig mange maatte faa øinene op for agitationens nødvendighet.

Der har ialt i aarene været organisert 75 kooperative utvalg. Endel av disse er nedlagt. Men 54 utvalg er i virksomhet ved aarets utgang 1916.

Der er i aaret avholdt en række utvalgsmøter til drøftelse av saken vedrørende arbeidet. Foruten disse møter har formand og sekretær hat stadige konferanser og ordnet med de mere ekspeditions-mæssige saker.

Der er utsendt cirkulære til alle fagforeninger i landet med opfordring til at organisere utvalg og delta i arbeidet. Videre er der sendt cirkulærer til utvalgene, hvor der nærmere er git rede for arbeidsmaate og med besked om hvad vi har av agitationsmateriel.

Oscar Pedersens brochure «De 3 bud» som blev utgit i 1915 i 15000 ekspl. er i aaret optrykt i nyt oplag 10000 ekspl. og har i likhet med ifjor faat rivende avsetning.

Av lettere agitationsmateriel er trykt 2 flyveblade: «Hvorfor har vi dyrtid?» og «Arbeiderhustru». Det sidste skrift er særlig beregnet for agitation blandt kvindene. De 2 flyveblade er trykt i et oplag av tilsammen 50000 ekspl. Tilsammen er der foruten vore cirkulærer trykt 60000 agitationsskrifter. De aller væsentligste av disse er utsendt.

*

Av foredrag som utvalget har formidlet kan nævnes:

P. Aarøe har talt ved Gulskogen og flere foredrag i Kristiania. *A. Juell*: Sarpsborg, Solbergelven, Nygaard (Toten). *Sekretæren* har holdt foredrag ved stevne ved Lillestrøm. Videre ved Holmestrand og Gulskogen, samt flere foredrag i Kristiania. *Johan Jacobsen* har holdt foredrag ved Bønsdalen.

Naar der i aaret ikke har været avholdt flere foredrag, saa er aarsaken vanskeligheten ved at skaffe foredragsholdere. Paa den anden side har landsforeningen ved sin nyansatte sekretær hat bedre anledning til at drive agitation end tidligere.

*

Utvalget har i aaret færdigbehandlet spørsmålet om opprettelse av brandforsikring og avgav indstilling herom den 10. mars. Ind-

stillingen gik ut paa at Arbeidernes faglige landsorganisation og fagforbundene indbyder til tegning i «Det gjensidige forsikringsselskap Samvirke», som stiftes med et garantifond paa kr. 200,000.00 paa grundlag av begrænset ansvar. Naar 200 medlemmer er tegnet til en forsikringssum av 1 million kroner skal selskapet konstitueres.

Til støtte for dette selskap stifter ovenfornævnte organisationer A/s «Samvirkens garantiselskap» med en aktiekapital paa kr. 220,000.00 fordelt paa 44 aktier à kr. 5000.00. Garantiselskapets formaal blir at yde Samvirke et garantifond paa kr. 200,000.00 og fornøden støtte i de første vanskelige aar.

Utalgets indstilling er senere behandlet av Den faglige landsorganisations kongres og landsforeningens generalforsamling, som begge gav bemyndigelse til sine styre om at anvende de fornødne midler til sakens realisation.

*

De stedlige utvalg. Likesom de foregaaende aar har en del kooperative utvalg indsendt beretning over virksomheten, og av disse fremgaar der følgende:

Greaaker: Der er i aaret holdt 7 møter og utdelt 300 av Peder-sens brochurer ved vor husagitation. Der kan ikke for koopera-tionen spores fremgang iaar væsentlig som følge av at kommunen siden mai har drevet utsalg og solgt de mest nødvendige livsfor-nødenheter meget billigere end der kan præsteres av kooperative.

Kristiansand: Siden Sørlandets koop. selskap blev dannet har utvalget ikke været i virksomhet, men vil nu faa det igang igjen. Selskapet hadde ved aarets utgang 358 medlemmer og en omsæt-ning av kr. 105,130.00.

Nettofortjeneste kr. 6007.69.

Sandefjord: Der er nu av utvalget tegnet 150 medlemmer til vor vordende «Samvirke» og av medlemmer og foreninger er tegnet en kapital av kr. 2000.00. Der skal nu vælges styre, som vil faa i opdrag at sette foreningen i virksomhet.

Skotfoss: Det er Arbeidersamfundet paa Skotfoss som har besørget agitationen for kooperationen. Der er utdelt brochurer og drevet underhaandsagitation.

Den koop. handelsforening har 165 medlemmer og hadde i 1916 en omsætning av kr. 119,000.00. Fagorganisationen tæller 307 med-lemmer paa stedet.

Aadalsbruk: Utvalgets arbeide i aaret har gaat ut paa at agitere paa arbeidspladsen og dette har baaret god frugt. Den koop. fore-ning paa stedet, som er dannet paa initiativ av utvalget, har nu 215 medlemmer og hadde i 1916 en omsætning av kr. 131,000.00.

Fagorganisationen paa stedet tæller 150 medlemmer, hvorav de fleste er kooperatører.

Raufoss: Der er 2 fagforeninger med tilsammen 185 medlemmer. Den koop. forening har 198 medlemmer og har i 1916 hat en om-

sætning av kr. 156,443.00, nettofortjeneste kr. 13,130.00. Det koop. utvalg har efter bedste evne agitert for saken.

Sarpsborg: Utvalget har faat stiftet en koop. kvindeforening i Sarpsborg og nedlagt meget arbeide for at faa stiftet en forbruksforening i *Skjeberg*. Der er utdelt brochurer og arrangert agitationsmøter baade med indenbys og utenbys foredragsholdere. Byen er inddelt i roder for husagitation.

Stavanger: Utvalget har hat 6 styremøter og 6 repræsentantmøter. Agitationen er drevet med de midler som stod til utvalgets raadighet. Utvalgets disposition ved utdeling av brochurer m. v. Arbeidet har forøvrig gaatt ut paa at faa vore folk ind i styrerne og repræsentantskaperne for forbruksforeningerne. Likeledes er der virket for sammenslutning av selskaperne.

I Stavanger er 36 fagforeninger med 2800 medlemmer. Der er 4 forbruksforeninger med ca. 3600 medlemmer og en omsætning av kr. 2,150,000.00. Der har i aaret været god tilgang til kooperationen.

Drammen: En planmæssig husagitation har været iverksat i aaret med utdeling av de mottagne brochurer og et særlig flyveblad fra utvalget. Man er desværre ikke helt fornøiet med resultatet, idet der kun blev indmeldt 25 nye medlemmer. Omsætningen i handelslaget er vokset til kr. 112,513.00 mot kr. 93,400.00 ifjor.

Trondhjem: Agitationen har i forløpne aar gaatt litt trægt. Aarsaken hertil er pengemangel, mangel paa kræfter og mangel paa lokaler i selskapet til at ta imot masse-indmeldelser.

Der er i aaret avholdt 3 foredrag og utdelt 5000 flyveskrifter, som er mottat fra landsorganisationens koop. utvalg.

I Trondhjem er 4000 fagforeningsmedlemmer.

Arbeidernes kooperative selskaps omsætning i 1916 har været kr. 408,475.00. Medlemstallet er 1002.

Kristiania: Utvalget i Kristiania har den erfaring at husagitation for kooperationen er langt at foretrække fremfor massemøter. Der har derfor været ført en planmæssig husagitation specielt under lockouten. Der blev utdelt ved denne agitation ialt 16,400 skrifter.

Forøvrig har utvalget arrangert en del foredrag for diverse verkstedklubber. Sammenslutningen av selskaperne i Kristiania er i aaret blit til virkelighet, og er det vort haab at denne begivenhet vil være grundlaget for en glimrende fremtid.

Samvirkelagets omsætning har i 1916 været kr. 2,471,192.00.

Stigningen fra forrige aar er vel en halv million. Medlemstallet er nu 5803, hvilket er en fremvekst paa 1493 medlemmer.

Nettofortjenesten var kr. 82,762.63 og de samlede fonds utgjør kr. 65,000.00.

Utvalget har beregnet, at endnu staar der 10,000 organiserte arbeidere utenfor kooperationen i Kristiania.

Arbeidsmarken er altsaa ikke liten.

Ekstrakt av landsorganisationens kooperative utvalgs regnskap for 1916.

Indtægter:

Kassabeholdning pr. 1. januar 1916	kr. 113.28
Mottat av land organisationen	« 1480.00
	kr. 1593.28

Utgifter:

Trykningsutgifter	kr. 278.75
-----------------------------	------------

Bevilget utvalgene i:

Kristiania	kr. 300.00
Molde	« 50.00
Trondhjem	« 100.00
Stavanger	« 100.00
Sarpsborg	« 50.00
Greaaker	« 25.00
	« 625.00
Agitation, foredrag utenbys	« 204.05
Abonnement, koop. blade	» 3.58
Porto m. v.	« 90.15
Repræsentation	« 108.00
Utgifter ved utarbeidelse av love for brandfors.	« 100.00
Sekretærens honorar	« 180.00
	kr. 1589.53

Kassabeholdning pr. ³¹ / ₁₂ 1916	« 3.75
--	--------

kr. 1593.28

Kristiania 31. december 1916.

P. Aarøe, kasserer.

Revidert 14 april 1917.

D. Jensen.

N. Mittet.

Tobias Olsen.

Arbeiderbevægelsens arkiv.

Herved oversendes regnskapsekstrakt for 1916. Regnskapet er revidert av partiets revisorer d'hr. N. Mittet og Joh. Regnéll og fundet i orden.

Undertegnede tiltraadte som arkivar 15. april 1916 og har saaledes kun virket en kort tid, men maa nødvendigvis ha en del tid for at faa oversigt over hvad arkivet har; jeg har derfor efter konferanse med den tidligere arkivar, som hadde paabegyndt en omordning i arkivet, væsentlig fortsat at arbeide efter den omordningsplan som var lagt, bl. a. at katalogisere protokoller og at skrivelser, dokumenter etc. blir ordnet foreningsvis og indlagt i lukkede æsker istedetfor som nu i løse omslag. Endel avisaarganger er besørget indbundet, men der er adskillig mere som behøves indbundet av bøker, tidsskrifter o. l.

Endel indkjøb til biblioteket maa ansees nødvendig, men har jeg intet villet kjøpe, før jeg har faat hel oversigt over hvad man har.

Ekstrakt av Arbeiderbevægelsens arkivs regnskap for 1916.

Indtægter:

Kassabeholdning.	kr. 1375.11
Mottat av landsorganisationen	- 400.00
Renter for 1915	- 2.87
Do. - 1916	- 18.39

kr. 1796.37

Ulgitter:

Rengjøring	kr. 104.00
Lys.	- 25.61
Diverse	- 28.45
Husleie	- 262.00
Indbinding av aviser etc.	- 321.00
Arkivarløn	- 283.00

kr. 1023.96

Kassabeholdning.	- 772.41
--------------------------	----------

kr. 1796.37

Ludvig Hansen,
arkivar.

Folkets hus' fond.

Trangen til laan av Folkets hus' fond er fremdeles meget stor. Saaledes forelaa der i januar 13 laaneandragender til et beløp av *kr. 44,900.00* og i juli 15 andragender paa *kr. 46,000.00*. Saaledes ialt 28 andragender paa tilsammen *kr. 90,900.00*.

Fondets kontingentindtægt i aaret var *kr. 16,761.10* og avdrag paa laan *kr. 5,915.00*. — Disse tal viser hvor vanskelig det er at kunne avhjelpe den store laanetrang med fondets nuværende indtægter.

Pr. 31. december 1916 hadde fondet *kr. 60,335.00* i utestaaende laan. Desuten bevilget eller stillet i utsigt men ikke utbetalt 5 andragender paa tilsammen *kr. 18,500.00*. Iøvrig henvises til fondets regnskap og status.

Fabriktilsynsloven og maksimalarbeidsdagen.

Venstrestortinget 1915 besluttet som bekjendt at utsætte den almindelige behandling av det forslag som forelaa til ny arbeiderbeskyttelseslov, idet man dog behandlet et av lovens kapitler om en maksimalarbeidstid. Saa mishandlet som loven blev ved behandlingen i stortinget, saa indeholdt den dog et lyspunkt, nemlig bestemmelse om en maksimalarbeidstid paa 54 timer i uken. Vistnok var denne arbeidstid meget længere end vort krav om en 48 timers arbeidsuke, men allikevel var selve lovfæstelsen av arbeidsdagens og ukens længde en seier for de samfundsmæssige synsmaater i motsætning til arbeidsgiverforeningens folkefiendtlige politik.

Det lykkedes dog i sidste øieblik ogsaa at faa svækket bestem-

melsen om maksimalarbeidsdagen, idet der i § 23 blev vedtat et punkt 4 saalydende:

«For bedrifter som nu har en længere arbeidstid end i punkt 1 fastsat (54 timer i uken), kan kongen bestemme, at arbeidstiden nedsættes efterhvert, saaledes at den inden utgangen av 1920 gaar ned til den almindelige arbeidstid.»

Tiden var nu kommet da venstre skulde vise sit gode sindelag overfor arbeiderne i handling. Bestemmelserne om maksimalarbeids-tiden skulde nemlig træde ikraft 1. januar 1917, og i en række industrier skulde arbeidstiden nedsættes.

Fra bedrifternes side indsendtes saa til departementet andragender i massevis om dispensation. Praktisk talt alle bedrifter som rammes av bestemmelserne om arbeidstiden søkte om at slippe fri.

Andragenderne blev sendt sekretariatet til uttalelse.

I samraad med forbundene sendte sekretariatet følgende skrivelse til chefsinspektøren for fabriktilsynet:

Det ærede chefsinspektoriats skrivelser av 21., 22., 24., 25., 27., og 28. november samt 1., 4. og 5. december med anmodning om vor uttalelse ianledning en række andragender fra forskjellige bedrifter om dispensation fra arbeiderbeskyttelseslovens bestemmelser om arbeidstiden, har været behandlet av sekretariatet i samraad med styrrerne for de landsorganisationen tilsluttede forbund.

Idet vi tilbakesender de os oversendte andragender vedrørende bedriftsgrupperne III, IV, V, VII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV og XV skal vi tillate os at uttale følgende:

Foruten andragender om dispensation fra arbeiderbeskyttelseslovens § 23, 4, andrages ogsaa om dispensation fra en række andre bestemmelser om natarbeide, overtidsarbeide, søndagsarbeide osv. Paa grund av den mængde andragender som er os tilsendt, hittil over 400, er det umulig at uttale os om hvert enkelt andragende. Vi er derfor nødt til at holde os til de forhold, som gjennemgaende præger bedrifternes andragender uten at kunne gaa i detaljer.

Ved at gjennemgaa de forskjellige bedrifthers andragender faar vi et sterkt indtryk av at disse ikke er fremkommet av hensyn til de særlige forhold som hersker ved hver enkelt bedrift. Naar man læser andragenderne igjennem, møter man hovedsagelig de samme argumenter, ja i stor utstrækning den samme form for disse. Og det er øiensynlig at størsteparten er laget efter en bestemt opskrift.

Det forekommer os, at dette ikke er egnet til at styrke forstaaelsen av, at den ansøkte dispensation er nødvendig og paakrævet. Derimot kan den betragtning gjøres gjældende, at det her synes at være et planmæssig forsøk paa at motarbeide lovens bestemmelser om maksimalarbeidstid. Ved lovens behandling blev da ogsaa maksimalarbeidstiden paa det ihærdigste motarbeidet fra bedrifternes og deres organisationers side.

En stor overdrivelse er det, naar der i andragenderne saa ofte anføres, at inførelsen av en almindelig arbeidstid paa 54 timer pr. uke vil medføre en betydelig forsinkelse av leveransekontrakterne, d. v. s. en betydelig forringelse av produktionen.

Vi tror at bedrifterne ser feil paa dette forhold, og at de delvis er hildet i gamle fordomme, som kun kan fjernes ved en samfundsindgripen. Det bedste middel til at opnaa en effektiv produktion og et godt arbeidstempo er at gjøre arbeidsforholdene saa bra som mulig. Erfaringerne fra Amerika f. eks. taler her et tydelig sprog. Og særlig har erfaringen vist, at en for lang arbeidsdag ikke tjener til at øke den enkeltes arbeidsydelse.

Enhver som er litt kjendt med arbeidsforhold vil vite, at en arbeidsdag paa 10 timer i fabrikk eller verksted er mere end lang nok, og det er vor overbevisning, at en dispensation fra lovens bestemmelse her av alle arbeidere, uanset opfatning forøvrig, vil ansees som en stor uretfærdighet. Og følgerne av en saadan handling, en forlængelse av arbeidstiden utover 10 timer pr. dag (54 timer pr. uke), vil let kunne faa den motsatte virkning paa produktionen end den som er tiltænkt.

Som eksempel paa hvor litet begrundet arbeidsgivernes andragende om dispensationer kan nævnes, at der i en række andragender, f. eks. fra bedrifter inden jernindustrien, anføres at voldgiftsdommen av 30. juni har fastslaat en arbeidstid av 55½ time, som skal gjælde til 31. mars 1919. Naar det videre anføres forsinkelse av leveransekontrakter og betydelig forringelse i produktionen, hvis lovens bestemmelse træder i kraft, saa tar dette sig unegtelig rart ut naar man husker paa at indskrænkningen i arbeidstiden vil utgjøre en kvart time pr. dag.

Voldgiftsdommen kan naturligvis ikke omstyrte lovens bestemmelser om 54 timer pr. uke fra 1. januar 1917, og for overenskomster som er oprettet i 1916 gjælder ingen undtagelser, enten overenskomsterne er oprettet paa vanlig maate eller i henhold til voldgiftsdom. Den eneste undtagelse er altsaa adgangen til at erholde dispensation i henhold til § 23, 4. Men for at saadan dispensation skal kunne erholdes mener vi at der maa foreligge særlige grunde og ikke bare en saadan almindelig begrundelse som i virkeligheten bundet i at man er imot enhver indskrænkning i arbeidstiden.

Voldgiftsrettens flertal uttalte da ogsaa uttrykkelig, at de ikke fandt at burde forkorte arbeidstiden under hensyn til den ordning som nu er truffet ved lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18. september 1915. Det er derfor efter vor opfatning al sandsynlighet for, at voldgiftsretten vilde ha fastsat en kortere arbeidstid allerede i sommer, hvis vi ikke hadde hat lovfæstet arbeidstid.

Det maa vel ogsaa bero paa misforstaaelse, naar bedrifterne i stor utstrækning andrar om at beholde den gjældende arbeidstid uforandret indtil overenskomsterne utløper eller saa længe krigen paagaar. Saavidt vi kan læse lovens § 23, 4, saa gir denne bestemmelse ikke adgang til at opretholde den gamle arbeidstid i sin fulde utstrækning, hvis denne er længere end 54 timer pr. uke.

Det er forøvrig vor opfatning, at loven i henhold til § 27 fastsætter en maksimalarbeidsuke paa tilsammen 64 timer (54 + 10 overtidstimer).

Naar det fremholdes, at vi lever under kriseforhold, saa maa det ikke glemmes, at loven er vedtat i september 1915, saa alle vedkommende var fuldt klar over forholdene. Vi finder saaledes ikke at dette er noget argument for at lovens bestemmelser ikke skal sættes ut i livet.

Vi maa derfor paa det kraftigste henstille til socialdepartementet og regjeringen om ikke at dispensere fra lovens bestemmelse om den almindelige arbeidstid.

Vi maa ogsaa advare mot de almindelige andragender som er indkommet om dispensation fra bestemmelserne om natarbeide, søndagsarbeide, overtidsarbeide og hviletid. Der kan naturligvis være undtagelser, da saadan dispensation kan være paakrævet. Men de indsendte andragender er for de flestes vedkommende ogsaa m. h. t. disse dispensationer holdt i almindelige ordelag, og argumenterne er stort set de samme som man nu i snart en menneskealder har hørt fra den kant, saasnt samfundet har villet gripe regulerende ind i de industrielle forhold til beskyttelse av arbeiderne.»

Imidlertid besluttet regjeringen ved kgl. resolution av 29. novbr.:

1. at der i medhold av § 23, 4 i lov om arbeiderbeskyttelse i industrielle virksomheter av 18. september 1915 bestemmes at ikrafttrædelse av lovens § 23, 1 utstaar indtil videre, dog ikke utover 31. mars 1917.
2. at det i medhold av ovennævnte lovs § 31, 2. punkt bestemmes, at bestemmelsen i lovens § 23 ikke kommer til anvendelse ved bedrifter hvor natarbeide finder sted i medhold av lovens § 24. Denne bestemmelse gjøres gjældende indtil videre, dog ikke utover 31. mars 1917.

Senere holdtes et møte av forbundsstyrene, hvor det besluttedes paany at indgaa til statsmagterne med protest mot at lovens bestemmelser yderligere utsættes. Videre utarbeidet sekretariatet efterfølgende statistik over den gjældende arbeidstid. Da imidlertid regjeringen hadde besluttet at saken skulde utstaa til utgangen av mars, hører beretningen om spørsmaalets videre forløp rettelig hjemme i oversigten for 1917.

Sekretariatet har forøvrig paa departementets opfordring avgitt en række uttalelser ang. forskjellige av fabriktilsynslovens bestemmelser m. m.

Ordinær arbeidstid

Antal arbeidere, hvis ordi-

Løpe-nr	Bedriftsgrupper	Under 48 timer	48 timer	49 1/2 time	50 timer	50 1/2 time	51 timer	51 1/2 time	52 timer	52 1/2 time	53 timer	53 1/2 time
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Anlægsarbeidere m. v.	—	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Bakerier og konditorier.	—	9	47	—	—	—	—	6	—	50	—
3	Bergverker	—	4200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Blikkenslagerverksteder	412	45	—	—	—	—	—	9	—	18	—
5	Bokbinderier	—	—	—	24	—	1640	—	—	—	—	—
6	Boktrykkerier og litogr. anst.	—	336	240	160	45	2550	—	—	—	—	—
7	Bryggerier og brænderier m. v.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Bødkerverksteder.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Elektrokemisk og kem. industri	—	112	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Fyrstikfabrikker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Gas- og elektricitetsverk	7	567	—	—	—	200	—	490	460	—	—
12	Glas-, sten- og teglindustri	—	230	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Guldsmedverksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Havne- og transportarb.	—	—	—	—	—	15	—	277	—	—	—
15	Hermetikfabrikker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Malerverksteder	—	—	—	10	—	23	—	—	64	50	30
17	Mekaniske verksteder.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Murerfaget	—	—	—	—	—	156	—	—	—	34	—
19	Murarbeidere m. v.	—	—	—	—	—	98	—	13	—	15	—
20	Møbelsnekkerverksteder m. v.	—	64	—	13	—	81	—	20	—	22	—
21	Mølleindustri.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Rørlæggerverksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Sagbruk og høvlerier.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Sjøfart	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Skind- og lærindustri.	—	50	—	—	—	—	—	—	47	—	—
26	Skogdrift.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Skotøiindustri.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Skrædderfaget	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Slagtere og pølsemakere	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Smedeverksteder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Smør- og melkefabrikker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Snekkere og tømmermænd	—	269	—	—	—	—	—	80	—	210	—
33	Stenhuggerfaget	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Tekstilindustri	—	—	—	—	—	93	—	—	—	—	280
35	Tobakindustri.	—	410	—	175	—	110	720	—	—	—	—
36	Træmasse-, papir- og celluloseind.	—	—	—	—	—	72	—	—	—	20	—
37	Trævarefabrikker.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Antal arbeidere tilsammen	419	6387	287	372	55	5038	720	895	571	419	310

Av ovenstaaende fremstilling fremgaar følgende: 15,473 arbeidere
13,344 —
72,001 —
9,522 —

110,340

1 Arbeidstiden som i lov om skibskontrol bestemt.

2 Arbeider i 2 skift à 12 timer.

3 Av arbeidertallet under den elektrokemiske industri (rubrik 18) er ca. 60 pct. samme rubrik opførte 500 arbeidere i træmasse-, papir- og celluloseindustri.

pr. uke, decbr. 1916.

nære arbeidstid pr. uke er:

54 timer	54 1/2 time	55 timer	55 1/2 time	56 timer	56 1/2 time	57 timer	57 1/2 time	58 timer	58 1/2 time	59 timer	60 timer	Ubestemt eller ikke medtat	Samlet antal arbeidere	Gjennomsnittlig arbeidstid	Løpe-nr.
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
4500	—	—	—	4500	—	—	—	—	—	—	—	—	9095	54.9	1
15	—	47	—	2025	—	119	—	—	—	—	45	104	2467	55.8	2
—	—	—	—	2800	—	—	—	—	—	—	—	—	7000	51.2	3
59	—	—	—	56	—	189	—	—	—	—	—	—	376	55.0	4
37	—	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1841	51.4	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3743	50.3	6
—	—	—	—	—	—	205	—	—	—	700	90	—	995	58.7	7
496	—	150	—	3 3600	43	190	—	—	—	—	—	—	400	55.5	8
980	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4591	55.6	9
50	—	—	—	250	—	—	—	—	—	—	—	—	980	54.0	10
152	160	—	80	382	33	13	—	22	—	—	263	—	2024	51.4	11
832	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1335	55.0	12
98	—	—	—	—	—	573	—	—	—	—	—	—	832	54.0	13
82	1463	387	—	—	30	—	—	—	—	—	2600	—	3563	58.7	14
203	—	—	432	111	—	1137	—	—	—	—	—	—	1962	54.6	15
—	—	—	21000	—	—	—	—	—	—	—	21	—	2081	56.0	16
69	—	44	—	312	—	1245	—	—	—	—	—	—	21000	55.5	17
31	—	27	—	209	—	541	—	—	—	—	—	—	1860	56.1	18
161	—	56	857	166	—	—	—	—	—	—	—	—	934	55.9	19
—	—	—	—	—	—	22	37	—	—	—	—	—	1440	54.6	20
60	—	—	—	56	—	340	—	—	—	—	18	—	77	57.9	21
17	—	—	—	—	4717	—	—	—	—	—	—	—	456	56.5	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4717	56.5	23
260	—	40	—	162	48	194	—	—	—	—	—	13488	3505	54.0	24
4000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	170	541	55.3	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	430	54.0	26
15	—	—	—	—	—	1470	—	—	—	—	—	—	4000	54.0	27
175	—	—	—	—	—	84	—	139	—	—	25	—	1470	57.0	28
78	—	—	35	60	—	18	—	—	—	—	—	—	263	57.6	29
425	104	198	70	1183	—	636	—	—	—	—	—	—	288	54.8	30
—	—	—	—	—	700	1549	—	—	—	—	22	—	714	56.7	31
55	—	—	—	—	—	400	—	—	—	—	—	—	4110	55.3	32
310	—	—	—	140	—	272	—	2157	—	—	—	—	1100	56.7	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	3025	57.1	34
184	20	—	—	3 500	—	—	—	—	—	—	—	—	1725	50.9	35
—	—	39	142	—	—	523	—	—	—	—	8140	25760	14400	59.8	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000	55.7	37
13344	1747	1089	22913	16654	5571	9720	37	2318	—	700	11252	9522	110340	55.3	

- = 14,0 pct. har en arbeidstid under 54 timer pr. uke.
- = 12,1 - har 54 timer pr. uke.
- = 65,3 - har over 54 timer pr. uke.
- = 8,6 - har ubestemt arbeidstid eller ikke medtat.

100,0 pct.

skiftarbeidere, idet de arbeider 7 skift à 8 timer. Samme forhold er tilstede for de under

Det internationale samarbeide.

Samarbeidet mellem landsorganisationerne i de skandinaviske land har været meget virksomt. Under proteststreiken mottok vi de største beviser paa sympati og forstaaelse fra vore svenske og danske kamerater. I bidrag mottok vi fra Sverige 100 000 kroner og fra Danmark 50 000 kroner. Yderligere støtte var os sikret om ikke forholdene hadde skapt den situation, som gjorde en ophævelse av streiken nødvendig.

Den 18. mai holdtes i Kristiania en konferanse mellem repræsentanter for landsorganisationerne i Sverige og Danmark samt sekretariatet, hvor den faglige situation i de 3 land drøftedes.

Derimot har vanskelighetene med det internationale samarbeide forøvrig vist sig at være store som følge av den ulykkelige krig.

Fra Englands og Frankrikes side er det særlig krævet at det internationale forbunds ledelse under krigen skulde overgaa til et neutralt lands organisation. Dette var imidlertid ordnet saadan, at forbindelse opretholdes ved den hollandske landsorganisation, hvis formand *Oudegeest* utfører de skriftlige forretninger, naturligvis i samraad med Legien. Imidlertid er organisationerne i de allierte land misfornøiet med denne ordning og holdt i juli en konferanse i Leeds i England.

Fra denne konferanse mottok sekretariatet følgende:

Til de faglige landsorganisationer.

Kamerater!

Repræsentanter for proletariatet i de allierte land, Frankrik, England, Belgien og Italien (fra det sidste land en fraksjon), har holdt en international konferanse i Leeds (England) i juli 1916.

Denne konferanses formaal var at diskutere et minimum av arbeiderkrav som skal tilføies den eventuelle fredstraktat.

Disse krav indeholder ingen nationalistisk egoisme og er ikke avfattet i nogen eksklusivistisk aand.

Idet vi diskuterte disse spørsmaal har vi kun hat for øie de almindelige interesser blandt verdens arbeidere og deres fondringer, for saa vidt mulig at forene deres bestræbelser, avryste de baand som holder dem fangne og at avskaffe, ialfald for en del, den økonomiske konkurranse som hersker mellem staterne til de produserende klassers skade.

Altid naar arbeiderorganisationen i et land kommer med krav paa almindelige forbedringer, saa har svaret fra arbeidsgiverne været at «man kan ikke indrømme det paa grund av konkurransen og de ulike forhold med hensyn til løn og arbeidstid i andre land».

Det synes os nu at arbeiderklassen maa kunne høste fordel av den kommende fredsslutning ved oprettelsen av internationale traktater som kan avskaffe disse daarlige grunde.

Arbeideren som verdensborger sier os at der hvor han utøver sit arbeide, hvor som helst, vil han ogsaa ha de samme rettigheter og friheter som der han hører hjemme.

Konferansen besluttet, efterat ha vedtat efterfølgende krav, at meddele dem til fagorganisationerne i alle land for at de kan drøfte dem, og dersom de vinder tilslutning at indlede en aksjon likeoverfor offentligheden og sit lands regjering for at denne proletariats vilje kan komme med i de internationale klausuler i den kommende fredstraktat.

Arbeiderklausuler.

Konferansen erklærer, at den fredstraktat som skal gjøre ende paa den aktuelle krig og garantere folkene frihet og uavhengighet, politisk og øko-

nomisk, pligter likeledes at holde den internationale kapitalismes konkurranse i schak og sikre arbeiderklassen i alle land et minimum av garantier med hensyn til moralsk og materiel stilling vedrørende retten til arbeide, retten til at slutte sig sammen, reiser fra et land til et andet, social forsikring og arbeidstiden, hygiene og sikkerhetsforanstaltninger ved arbeidet.

Disse garantier skal være basert paa følgende principper:

1. Retten til arbeide og foreningsretten.

Alle arbeidere, være sig av hvilkensomhelst nationalitet, skal ha ret til arbeide der hvor han kan anvende sine kræfter. Alle arbeidere skal, i det land hvor de utfører sit arbeide, ha alle garantier med hensyn til foreningsretten som indehaves av de nationale arbeidere, især retten til personlig at delta i administrationen av sin fagforening.

Ingen arbeider skal forvises paa grund av sin fagorganisationsaktivitet.

Alle utvisningsordrer skal være gjenstand for appel til en domstol.

Ingen arbeider fra et andet land skal motta lavere løn eller være underkastet ringere arbeidsvilkår end den normale løn og de sedvanlige arbeidsvilkår for arbeidere av samme fag og samme specialitet i den by eller den egn hvor han tar arbeide.

Denne løn og disse vilkår skal være de som er fastsat i tariffen mellem arbeidsgiverne og fagorganisationen. Dersom saadanne tariffen ikke eksisterer skal løn og arbeidsvilkår fastsettes av en kommission bestående av arbeidsgivere og arbeidere.

2. Reiser.

Arbeidernes reiser skal være organisert og basert paa den nationale arbeidsanvisning.

Hvert land pligter at oprette en reisekommission hvori skal delta repræsentanter for regjeringen, arbeidsgiverne og arbeiderne.

Rekrutteringen av arbeidere i et fremmed land skal ikke være tillatt før man har indvilgning dertil fra det interesserte lands kommission. Denne har at undersøke behovet for arbeidskraft i den industri eller den egn det gjelder, og har at indberette nøiaktig om ansettelsesvilkår, løn og arbeidsvilkår forøvrig.

Rekrutteringen av utvandrere foregaar under kontrol av organisationen i det land hvorfra utvandringen foregaar.

Opfyldelsen av arbeidsavtalerne foregaar under kontrol av organisationen i det land hvortil indvandringen foregaar.

I tilfælde det skulde vise sig nødvendig at anvende farvede knopsarbeidere skal deres arbeide foregaa under de samme vilkår, som de europæiske knopsarbeidere, og de skal nyde de samme garantier.

Videre skal de arbeidsgivere som beskjeftiger saadanne arbeidere paa egen bekostning og under kontrol av det offentlige undervisningsvesen oprette de nødvendige kurser, saa de farvede arbeidere kan lære at tale, læse og skrive det lands sprog, hvor de er beskjeftiget.

3. Social forsikring.

a. Arbeidere som kommer tilskade under arbeidet, og deres adkomsthavere og avhengige, er med hensyn til skadeserstatning som en følge av arbeidsulykker ret og simpelt at sammenstille med de nationale arbeidere.

Arbeidere som midlertidig er beskjeftiget utenfor det land, hvor det foretagende som beskjeftiger dem har sit sæte, og arbeidere i transportforetagender mellem staterne eller over flere staters territorier, skal sortere under lovgivningen i den stat, hvor det foretagende de er beskjeftiget ved har sit sæte.

Autoriteterne for de forskjellige statsinstitutioner skal gjensidig vise velvilje for at lette for alle parter utøvelsen av lovene med hensyn til arbeidsulykker.

Alle akter, certifikater og dokumenter overført eller levert i en stat til utøvelse av lovene i en anden stat med hensyn til arbeidsulykker nyder ved utbetaling den fritagelse for skatter og frilevering som er stipulert av den stat som har overført eller levert saadanne.

- b. Land som ikke endnu har oprettet sykeforsikring, invaliditets- og aldersforsikring og arbejdsløshedsforsikring, skal uten ophold gjøre dette.

Efter at dette er gjort i alle land, skal alle arbeidere av hvilkensomhelst nationalitet nyde godt av disse indretninger paa like fot med de nationale arbeidere.

De nødvendige arrangementer skal gjøres for at sikre, uten avbrytelse, forsikringens goder for de arbeidere som flytter, og likeledes kontrol og utbetaling av erstatninger utenfor de respektive grænser.

- c. Medmindre andet er specificert skal i alle land, hvor man venter paa sykeforsikringens ikrafttræden, sygdomme som kommer av arbeidets art, med hensyn til erstatning, sammenstilles med arbeidsulykker.

4. Begrænsning av arbeidstiden.

Alderen for barns adgang til industri, handel eller jordbruksarbeide samt skoletidens utstrækning skal være 14 aar.

Natnarbeide og arbeide i industrier med kontinuerlig drift skal være forbudt for kvinder og unge mennesker under 18 aar.

En hviletid av $1\frac{1}{2}$ dag pr. uke er obligatorisk. Den skal sættes til lørdag eftermiddag og søndag med undtagelse for de industrier som kan være bemyndiget til at sætte hviletiden til andre dage i uken.

Arbeidsdagens varighet skal ikke være over 10 timer for nogen arbeider.

Denne varighet reduceres til et maksimum av 8 timer i gruberne, i industrier med kontinuerlig drift og i sundhetsskadelige bedrifter.

5. Sundhets- og sikkerhetsforanstaltninger.

- a. De forskjellige land skal utvikle sin lovgivning for at befæste arbeidets og arbeidernes sundhet og sikkerhet. Lovgivningen i hver industriell branche skal bringes i samsstemmighet, og man pligter især at føre en stadig fælles kamp mot de industrielle gifte, infektiose eller farlige produktionsprosesser og profesjonelle arbeidssygdomme.

- b. Uten at vente for længe (2 til 5 aar) skal jernbanerne i alle land ta i bruk det samme system for automatisk bremsing og kobling av vognene.

6. Kontrol og statistikk.

- a. De forskjellige land skal straks ta forholdsregler for at opprette eller fullkommengjøre en fabrikinspektion med den oppgave at kontrollere haandhævelsen av lovene med hensyn til varigheten av og sundheten og sikkerheten under arbeidet for arbeiderne, særlig de forholdsregler som er framtatt av de internationale konventioner.

Regjeringerne skal gjensidig holde hinanden underrettet om love og reglementer over de materier som er eller vil bli gitt i kraft av de internationale klausuler som vinker i deres respektive land, likesaa aarlige rapporter angaaende anvendelsen av disse love og reglementer.

Arbeidernes organisasjoner skal gjøre krav paa at delta aktivt i kontrollen av lovenes anvendelse.

- b. Der skal opprettes en international kommission med det oppdrag at undersøke utøvelsen av traktatens klausuler med hensyn til social forsikring, reiser, arbeidstidens lengde og sundheten og sikkerheten under arbeidet. Denne kommission skal undersøke alle spørsmaal og klager som kan komme op. Dens opplysninger skal forelægges alle interesserte. En sidste tilflugt for en tvists avgjørelse er paa forlangende av en av parterne at underkaste den internationale voldgift.

Denne internationale kommission skal likeledes ha i oppdrag at forberede og organisere yderligere konferanser, som de forskjellige lands regjeringer skal avholde for at forbedre og utvikle arbeiderlovgivningen.

- c. Der skal opprettes et internasjonalt arbeidsbyraa som skal ha i oppdrag at ordne forskjellige enquêtes, statistiske studier, nationale beretninger over gjennomførelsen av arbeiderlovgivningen, bringe enhet i de statistiske metoder sammenlignende beretninger over internationale konventioner, forberedelsen av internationale enquêtes og studier av alt som angaar utvik-

lingen og gjennomførelsen av arbeiderlovgivningen til beskyttelse og til sundhets- og sikkerhetsforanstaltninger for arbeiderne.

Det bynaa som allerede er dannet til legal beskyttelse for arbeiderne kan paalægges at utføre dette program i samarbeide med det internationale arbeidensekretariat.

Det har ikke undgaat vor oppmerksomhet at vedtagelsen av disse klausuler vil være av en dobbelt indflydelse:

1. Aktionen for deres virkeliggjørelse vil være en effektiv vinding for de internationale arbeideres liv basert paa likhet i bestræbelser og ansvar, og endemaalet vil være til fordel for alle verdens arbeidere.
2. Deres vedtagelse vil danne en basis for stabiliteten og varigheten av freden mellom folkene, et maal som vi idag likesom tidligere skal søke at oppnaa.

Andre beslutninger som konferansen i Leeds fattet var en gjentagelse av det forslag som blev stillet i februar 1916 av Frankrik og England, nemlig at flytte det internationale sekretariat til et neutralt land, hvor dets virksomhet kan utøves av et personale fra neutrale land. Dette forslag er allerede uforandret vedtatt av den amerikanske landsorganisation og den australske landsorganisation og med noget forbehold av den schweiziske landsorganisation.

For transitperioden har konferansen i Leeds en «korrespondansecentral» for de allierte land med sete i Paris og som sekretær fungerer den franske landsorganisations (C. G. T.) formand.

Ved mottagelsen av dette dokument, som vi beder Dem vennligst at studere, bedes De, dersom Deres organisation finder det nyttig, at meddele mig, være sig Deres godkjendelse, forslag til ændringer eller forkastelse av disse klausuler.

Motta, kamerater, min broderlige og faglige hilsen.

Sekretæren for den provisoriske korrespondansecentral

L. Jouhoux.

Foranlediget ved denne konferanse og de av denne fattede beslutninger sendte præsidenten for det internationale fagforeningsforbund, hr. Legien landsorganisationen følgende skrivelse:

Berlin, den 4. oktober 1916

Ærede kamerater!

Begivenheter som synes egnet til at splitte det internationale fagforeningsforbund gjør det nødvendig at avholde en international fagforeningskonferanse i krigstiden.

Konferansen skal avholdes *den 11. december 1916 i Bern, Schweiz.*

Som dagsorden er opsat:

1. Det internationale fagforeningsforbunds viderebestaaen.
2. Utgivelsen av den internationale fagforeningskorrespondanse.
3. Forskjellige forslag.

Ifølge regulativer, vedtatt paa en konferanse i Budapest 1911 og Zürich i 1913 kan hver landsorganisation i det høieste sende 2 delegerte til den internationale konferanse.

Nødvendigheten av konferansen kommer av følgende:

Den 5. juli d. a. avholdtes i Leeds (England) en fagforeningskonferanse, hvor Confédération Générale du Travail og General Federation of Trades Union (den franske og den engelske landsorganisation) ved sine sekretærer var offisielt representent. Desforuten var der repræsentanter fra Belgien og 2 repræsentanter fra en organisation i Italien tilstede. Denne organisation er ikke tilsluttet den italienske landsorganisation, men blev dog anerkjendt som repræsenterende Italien paa konferansen.

Det internationale fagforeningsforbund bestaar fremdeles, selv om det nu kun i indskrænket grad kan fylde de opgaver som er det ovennævnte. Det har saalange krigen herjer Europas land, folkemasserne gaar under og arbeiderne skilles, internationalt den opgave at sikre samholdet, saaledes at det

internationale fagforeningsforbund efter krigens slut lettere kan gjenopta sit tidligere arbejde og utbygges bedre.

Avdelingskontoret i Amsterdam gjorde det mulig for landsorganisationerne i alle land at opretholde den forbindelse som var avbrutt ved krigen uten at sætte sig i motsætningsforhold til sine egne lands interesser. Man hadde da ikke nødvendig at foranstalte særlige konferanser. Det er hverken av landsorganisationerne i de nøytrale land eller inden centralmagterne forsøkt eller endog tænkt paa noget saadant. Den skriftlige forbindelse med det internationale fagforeningsforbund var nøyagtig den samme som paa direkte maate foregik over Amsterdam ogsaa for ententemagterne, og en uttalelse kunde likesaa godt være kommet gjennom dette som fra en speciel konferanse.

Paa konferansen i Leeds fandt der ikke alene en uttalelse sted; men der fattedes ogsaa en beslutning, hvis gjennomførelse betyder opprettelse av en international faglig organisation for de nævnte fire land. Der skal opprettes et korrespondansebyrå i Paris bestaaende av delegerte fra de tilsluttede land. Sekretæren for den franske landsorganisation fikk i oppdrag at forberede en faglig konferanse for de allierte land.

Dermed er det internationale fagforeningsforbund sprenget. Men derfor maa de til forbundet fremdeles hørende landsorganisationer gives anledning til at bestemme over forbundets bestaaen og videre virksomhet. Det kan kun ske paa en konferanse hvor alle de til det internationale fagforeningsforbund hørende landsorganisationer kan være representert. I den anledning er i forstaaelse med den faglige landsorganisation i Schweitz, Bern sat som møtested og tiden for konferansen sat til midten av december.

Vanskelighetene med at faa istand en international fagforeningskonferanse for nærværende er ikke at overse. Men der gives ikke nogen anden maate at ordne saken paa, skal ikke den internationale faglige bevegelse fullstendig lammes for aar fremover efter krigen. Allerede en gang, i juni 1915, er der av en majoritet av landsorganisationerne ved skriftlig avgjørelse besluttet, at før krigens slut skal der ikke foretages nogen forandring med hensyn til det internationale fagforeningsforbund. Den maate at avgjøre spørsmålet paa kan nu ikke anvendes, da der efter konferansen i Leeds ikke lenger er spørsmåll bare om at flytte sætet for det internationale fagforeningsforbund, men om forbundets viderebestaaen.

Under disse omstendigheter maa vanskelighetene ved istandbringelsen av en international konferanse overvindes og bryderiet med at sende delegasjoner til konferansen bæres.

Derfor haaber vi at alle landsorganisationer, som vil forebygge en splittelse av den internationale fagorganisation, vil sende representanter til konferansen.

Med broderlig hilsen

C. Legien.

For at kunne opnaa en ensartet optræden i denne sak fra de skandinaviske organisationers side, blev der den 21. og 22. oktober holdt en konferanse i Stockholm mellem de tre nordiske lands landsorganisationer. Konferansens protokoll indeholder herom følgende:

Representanter for de skandinaviske lands faglige landsorganisationer samledes til konferanse i Stockholm 21. og 22. oktober til drøftelse av forskjellige vedrørende den internationale sammenlutning opstaaede spørsmåll.

I konferansen deltok fra Norge: *Ole O. Lian, Rich. Hansen og A. E. Gundersen.*

Fra Sverige: *Herman Lindqvist, Söderberg, Thorberg, Janne Jönsson, Blomkvist, Sjöstedt og Gotfr. Björklund.*

Fra Danmark: *C. F. Madsen, Hedebo, I. A. Hansen og Stauning.*

International konferanse.

I anledning av den fremkomne indbydelse til international fagforeningskonferanse i Bern den 11. december besluttet konferansen at indlede forhandling med sekretariatets ledere i Berlin angaaende tidspunktet og stedet for en international konferanse.

Det anbefaltes landsorganisationerne at disse hver delegerer et medlem til at delta i den ovenfor nævnte forhandling.

Sekretariatets flytning.

Et forslag om midlertidig flytning av det internationale sekretariat drøftedes. Men da formaalet med en saadan flytning maatte være at forøke mulighetene for at holde den internationale forbindelse ubrutt, besluttetes det at den foran nævnte delegation undersøger dette forhold.

Arbeiderne og fredsslutningen.

Konferansen uttaler i anledning av en fra nogen av de krigførende lands arbeiderorganisationer fremkommet henvendelse, at man anser det for at være av vigtighet at kravet om varetagelse av arbeiderklassens politiske, sociale og økonomiske interesser fremsættes ved fredsslutningen.

Man kan derfor ogsaa i princippet bifalde det fra ovennævnte organisationer fremsatte program, men anser det for nødvendig at dettes endelige utformning sker ved international konferanse, avholdt paa dertil passende tidspunkt, i hvilken repræsentanter for samtlige til det internationale sekretariat tilsluttede organisationer har leilighet til at delta. En forberedelse av saken ved korrespondanse gjennom det internationale sekretariat maa imidlertid ansees for ønskelig paa grund av sakens betydning.

Den 8. og 9. december avholdtes møte i den permanente komité for samarbeide mellem de skandinaviske lands arbeiderorganisationer.

Møtets dagsorden var:

1. Meddelelser om virksomheten.
2. De utenrikspolitiske forhold.
3. De økonomiske forhold og lovgivningen herom.
4. Hvervning av arbeidere til utlandet.

Carl F. Madsen ledet møterne som fandt sted i De samvirkende fagforbunds kontor, og avgav en række meddelelser om den virksomhet, som er utfoldet i det sidst forløpne aar. Efter diskussionen om enkeltheter godkjendtes virksomheten.

Angaaende de utenrikspolitiske forhold saavel om krigsforholdene som om de nøitrale lands stilling førtes en indgaaende diskussion og følgende to beslutninger vedtoges:

Arbeidet for freden.

«Den permanente komité for samarbeidet mellem de skandinaviske lands arbeiderorganisationer, samlet til møte i Kjøbenhavn den 8. og 9. december 1916 beslutter at rette følgende henvendelse til broderorganisationerne i de krigførende land:

«Den frygtelige krig har nu snart raset i 2½ aar, og vore partier kan, likesom konferansen i Haag i indeværende aar, kun skjønne, at denne krig ganske visst har hitført megen gru, og en usigelig materiel og moralsk elendighet, en rystelse av den økonomiske tilstand og utsigt til utaalelige byrder i fremtiden, men ikke en avgjørelse for nogen av parterne, hvorimot den stadig drager flere land ind i rædslerne og stiller i utsigt fortsatte grufulde menneskeofringer og ødelæggelse av kolossale værdier. Under indtrykket herav og i følelsen av de lidelser, der hjemsøker vore klassefæller i alle land, ber vi saavel partiernes ledelser som de enkelte partifæller om paany at overveie, hvad socialdemokratiet kan og bør utrette. Det er vor overbevisning at der i alle land er en folkevilje bak ønsket om tilveiebringelse av en avslutning paa krigen, og vi anmoder, saa indtrængende vi kan det, i vore egne landsmænds navn og utvilsomt i forstaaelse med store dele av menneskeheten, de socialdemokratiske partier i de krigførende land om nu at ta et arbeide op for at samle arbeiderklassen om de krav, som kan føre verden frem til en varig fred. Vi henviser til de av den internationale socialistiske kongres i 1910 opstillede fordringer, som er gjentat av konferanser saavel i de krigførende som i de nøytrale land under krigen, og hvis hovedpunkter er: obligatorisk international voldgift, anerkjendelse av folkenes selvbestemmelsesret og rustningernes indskrænkning med almindelig avrustning som maal.

Idet konferansen uttaler sin anerkjendelse overfor det internationale socialistiske byraa for dets stadige forsøk paa mægling mellem partierne og opfordrer dette til at fortsætte dette arbeide, henvender vi os til broderpartierne i de krigførende land med vor beskedne anmodning om, paa grundlag av ovennævnte socialistiske grundsætninger, at træde frem for offentligheden med proletariatets krav om krigens avslutning og tilveiebringelse av sikkerhet imot gjentakelse av den frygtelige verdenskatastrofe. Vi opfordrer saavel eksekutivkomiteen for det internationale socialistiske byraa som arbeiderorganisationerne i de krigførende land til nu at gjøre skritt til den raadslagning mellem partierne, som efter vor mening vilde berede veien for freden, der er alle folks ønske.

Verdenskrigen har bragt de arbeidende folk uhyre lidelser, det er derfor naturlig, at kravet om fred i første linje reises fra disse, og det er vor overbevisning at en grufuld fremtid vil være folkenes lod, hvis det ikke snart lykkes at bringe det blodige opgjør til en avslutning. Fra flere sider har der lydt fredsrøster i det sidste aar. Disse røster bør samles, og socialdemokratiet med sin verdenshistoriske oppgave vil indlægge sig uforgjængelig fortjeneste, hvis det samler disse røster og reiser den folkevilje som vil være istand til nu at bringe krigen til ophør.»

Angaaende Skandinaviens nøytralitet

vedtoges følgende uttalelse:

«Komiteen har indgaaende beskjaftiget sig med de utenriks-politiske forhold, der medfører saa store vanskeligheter for de skandinaviske land, og med den fare for indblanding i konflikter, som bestandig truer de nøytrale stater. Samtlige medlemmer har paa sine partiers vegne erklært, at der hos disse raader en urokkelig nøytralitetsvilje, og konferansen uttaler forventningen om, at social-demokratiets organisationer og parlamentariske repræsentanter fremtidig som hittil vil understøtte alle bestræbelser for nøytralitetens bevarelse og tilstræbe størst mulig indflydelse paa denne livsinteresse for de arbeidende folk. Konferansen anbefaler partiernes bestyrelser, naar det skjønnes paakrævet, at avholde møter for partiets medlemmer for i videst mulig omfang at gi oplysninger om utenriks- og handelspolitiske forhold, og uttaler endelig: at saafremt en situation i fremtiden maatte gjøre det ønskelig, skal komiteen samles med repræsentanter for landenes faglige og politiske hovedorganisationers ledelse til ny overveielse av foreliggende forhold.»

Repræsentanter for de forskjellige land avgav beretning om de økonomiske forholds utvikling under krigen, om de offentlige foranstaltninger til imøtegaelse av dyrtiden og om de forskjellige love, der er gjennomførte. Det besluttetes at de givne oplysninger utveksles til bruk for partiets repræsentanter.

Da hvervning av arbeidere til utlandet forsøkes i ganske stor utstrækning, oplystes det, at fagorganisationerne har maattet beskjaftige sig med saken, likesom regjeringernes oppmerksomhet er henvendt paa det nævnte forhold.

Komiteen besluttet, at der indhentes yderligere oplysninger og at der optrædes paa ensartet maate i de tre forskjellige land.

Landsmøter.

Følgende landsmøter er holdt i aarets løp: Norsk arbeidsmandsforbund, Norsk centralforening for boktrykkere, Norsk malerforbund, Norsk møbelindustriarbeiderforbund, Norsk slagter- og pølsemakerforbund, Norsk sporveisforbund, Norsk trærarbeiderforbund, Norsk skog- og jordbruksarbeiderforbund.

Arbeidsrettsdomme og voldgiftskjendelser.

Norsk arbeidsmandsforbund.

Tvist mellem Vigelands bruk og forbundets avdeling.

I en tvist som var opstaaet mellem Vigelands bruk og forbundets avdeling paa stedet hadde det ikke lykket at komme til enighet ved forhandling, hvorfor voldgiftsret blev nedsat til avgjørelse av tvisten.

Den 4. mars avsa voldgiftsretten efterat ha avhørt vidner og diskutert saken i en række møter følgende kjendelse:

I juni maaned 1914 blev der oprettet en overenskomst mellem Norsk arbeidsgiverforening og A/S Vigelands bruk paa den ene side og Norsk arbeidsmandsforbund og vedkommende avdeling av forbundet paa den anden side.

Mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk arbeidsgiverforening er opstaaet tvist om forstaaelsen av to punkter i nævnte overenskomst.

Efterat forhandlingsmate fongjæves var avholdt, er nærværende voldgiftssak reist til avgjørelse av begge tvistepunkter.

- I. I overenskomsten er der fastsat følgende bestemmelse: «Reservemænd kr. 3.75 pr. 8 timers skift».

Arbeidsmandsforbundet paastaar, at der findes 1 reservemand pr. skift ved kulspidsfabrikken, og har derfor fremsat følgende spørsmål til besvarelse:

1. a. Har A/S Vigelands bruk ret til at betale de reservemænd, som arbeider regelmæssig skift i kulspidsfabrikken lavere løn end den i tariffen fastsatte for reservemænd?
- 1 b. I tilfælde spørgsmålet besvares bekræftende, hvilken løn tilkommer da disse reservearbeidere?

Arbeidsgiverforeningen bestrider at der ved kulspidsfabrikken findes nogen arbeider, som har krav paa løn efter den for reservemænd fastsatte sats.

Rettens flertal, Kristensen, Vig og opmanden, antar, at Arbeidsgiverforeningens standpunkt maa gives medhold.

Den av arbeidsmandsforbundet paaberopte sats for reservemænd findes i første afsnit av overenskomsten. I denne er der fastsat, efter hvilke satser de forskjellige arbeidere i ovnsalene skal lønnes pr. 8 timers skift. Satsen for reservemænd gjælder altsaa efter sin plads i overenskomsten kun reservemænd i ovnsalene. Nedenfor i overenskomsten kommer i et særskilt afsnit angit de satser, hvorefter arbeiderne i kulspidsfabrikken skal lønnes pr. 8 timers skift.

I dette afsnit findes ingen sats nævnt for nogen reservemand.

Flertallet antar, overensstemmende med arbeidsgiverforeningens fremstilling, at der ved kulspidsfabrikken ikke findes nogen arbeider, der med rette kan betegnes som nogen reservemand i tariffens forstand. Den arbeider, som arbeidsmandsforbundet maa antages at ta sigte paa, er efter arbeidsgiverforeningens fremstilling ansat for at utføre et bestemt avgrænset arbejde, der er et nødvendig og selvstændig led i elektrodefabrikationen. Arbeidet bestaar i at rense skrapelektroder for vedhængende kryolit fra ovnene.

Der er forsaavidt intet nyt indført ved overenskomstens opret-

telse. Vedkommende mand eksisterte tidligere, han var dengang lønnet med kr. 3.40 pr. skift og efter overenskomstens oprettelse beholdt han den samme løn, uagtet hans arbeidstid bev nedsat til 8 timers skift. Flertallet anførte efter dette at vedkommende arbeider ikke har krav paa at bli henført under den sats, der alene gjælder for reservemænd i ovnsalene, og som ikke har nogen anvendelse paa kulspidsfabrikken, samt at han efter § 1 i de almindelige bestemmelser («lønninger og akkordsatser som ikke er nævnt i foreliggende tariff, forblir uforandret saalænge tariffen gjælder») ikke har tariffmæssig krav paa høiere løn end den forannævnte kr. 3.40 pr. 8 timers skift.

Mindretallet, Bratvold og Tjønnå, bemerker:

Da der i den ved A/S Vigelands bruk gjældende overenskomst ikke specielt er fastsat nogen lønssatser for reservemænd eller for skiftmandskap i skraphaugen i kulspidsfabrikken, finder vi, at ingen anden lønssats kan komme til anvendelse for disse arbeidere end den i overenskomsten for reservemænd fastsatte, da det er bevist, at arbeiderne i skraphaugen anvendes som reservemænd og ogsaa er forpligtet til at tjenstgjøre som saadanne, og som følge herav ogsaa til stadighet blandt fabrikkens formænd og arbeidere betitles «reservemænd». Hvis man av overenskomsten skulde kunne trække den slutning, at satsen for reservemænd kun gjælder for reservemænd i ovnsalene, maa konsekvensen av denne slutning være, at der blir fastsat en lønssats for disse reservemænd, da der i den nu gjældende overenskomst ikke findes nogen lønssats for saadanne i kulspidsfabrikken, og kan dennesats, efter det i retten oplyste, ikke med nogen rimelighet kunne sættes lavere end den i overenskomsten for reservemænd fastsatte. Det er dog efter det her paapekte ingen grund til at fastsætte nogen speciel sats for reservemænd i kulspidsfabrikken, hvorfor vi avgir saadant votum:

Arbeidsmandsforbundets spørsmåal 1 a besvares med nei.

II. Det andet tvistepunkt angaar, om der skal betales tillægsprocenter for overtid under losning av koks og alumina paa akkord. § 4 i overenskomstens almindelige bestemmelser er saalydende: «Overtidsarbeide betales med følgende tillægsprocenter: for de første to timer efter endt ordinær arbeidstid i de fem første virkedage i uken betales et tillæg av 25 pct.

For alt andet overtidsarbeide, hverdage og helligdage, betales et tillæg av 50 pct.

Overtid for skiftarbeidere betales som hittil.»

I et avsnit i tariffen, overskrevet «diverse arbeide paa lageret» er der fastsat en række akkordsatser. Endel av dette arbeide, nemlig losning av koks og alumina, er delvis utført utenom den ordinære arbeidstid.

Arbeidsmandsforbundet hævder, at dette arbeide skulde ha været betalt med tillægsprocenter efter overenskomstens § 4 og har derfor fremsat følgende spørsmåal:

Har A/S Vigelands bruk ret til at negte utbetaling av tillægsprocenter for overtidsarbeide ved losning av koks og alumina, naar dette sker paa forlangende av bruket?

Spørsmålet beror altsaa paa, om overenskomstens § 4 ogsaa har anvendelse paa akkordarbeide.

Vigelands bruk og arbeidsgiverforeningen har i den anledning oplyst, at der aldrig har været betalt tillægsprocenter for akkordarbeide, uagtet saadant har været utført paa overtid, baade før overenskomstens oprettelse og efter dette tidspunkt. Videre, at der under forhandlingerne om oprettelse av overenskomsten ikke fremkom nogetsomhelst krav paa nogen forandring i dette tidligere forhold. Derimot hadde der ogsaa før overenskomsten været betalt tillægsprocenter for overtid ved dagarbeide. Det tilfælde, som har git anledning til nærværende tvist var, at der i februar maaned 1915 en lørdag eftermiddag ankom et eks-tratog med petrokkoks, og at efter anmodning fra jernbanens vedkommende vognene maatte losses i løpet av søndagen. Nogen av de arbeidere, som blev anmodet om at utføre losningen, svarte, at de i

tilfælde vilde ha tillægsprocenter. Da dette tidligere aldrig var betalt, blev det sagt, at man ikke kunde gaa med herpaa. Resultatet blev, at de arbeidere som ikke vilde losse for den bestemte akkordpris uten tillægsprocenter, fik gaa hjem, og den nødvendige løsning blev utført av andre, dertil villige arbeidere. I henhold til det anførte hævder arbeidsgiverforeningen, at der ikke skal betales tillægsprocenter for overtid vedkommende heromhandlede arbeide.

Retten flertal, Kristensen, Vig og opmanden, finder ogsaa her at maatte gi arbeidsgiverforeningen medhold. Det maa her komme i væsentlig betragtning det forhold, som før overenskomstens oprettelse eksisterte ved Vigelands bruk, nemlig at der betaltes tillæg for overtid ved dagarbeide, men ikke ved akkordarbeide. Naar der da under forhandlingerne forut for opprettelse av overenskomsten intet blev nævnt om nogen forandring heri, maa formodningen bestemt være for, at det ikke har været parternes mening ved overenskomsten at forandre dette forhold. Denne formodning bestyrkes ogsaa ved, at overenskomsten praktisertes overensstemmende hermed, idet der efter det oplyste ogsaa efter overenskomsten flere ganger er utført akkordarbeide paa overtid, uten at det har været spørsmål om, at der henfor skulde betales overtidsprocenter før den forannevnte leilighet i februar maaned 1915.

Efter de under saken foreliggende oplysninger maa det antages at ha været et spørsmål av betydelig principiell rækkevidde om de tariffmæssige bestemmelser om tillægsprocenter for overtid skal gjælde alene dagarbeide eller ogsaa akkordarbeide. Dette spørsmål har foreligget til avgjørelse i en tidligere voldgiftssak, vedkommende en anden tariffoverenskomst. Denne tvist avgjordes ved voldgiftsskjendelse, avsaugt den 13. januar 1916. Utskrift herav er fremlagt under nærværende saks behandling.

Idet flertallet henviser til flertallets avgjørelse i nævnte tvist, skal bemerkes, at man gaar ut fra, at det fra arbeidsgiverforeningens side til stadighet har væ-

ret fastholdt, at tillægsprocenter for overtid kun skal gjælde ved dagarbeide og ikke ved akkordarbeide, medmindre der foreligger særlig uttrykkelig avtale om det motsatte. Saadan særlig avtale vil da regelmæssig ogsaa indeholde specielle bestemmelser, paa hvilken maate tillægsprocenten for akkordarbeide skal beregnes. Videre maa man anta, at den almindelige praksis har været overensstemmende hermed, uanset om der i tariffoverenskomsten alene — saaledes som i nærværende overenskomst — har staat en bestemmelse om, at overtidsarbeide skal betales med bestemte procenter, altsaa uten nogen uttrykkelig tilføielse om, at akkordarbeide er undtatt fra denne bestemmelse. En saadan avfattelse av bestemmelsene om tillægsprocenter er fælgelig blit forstaat og praktisert som kun gjældende dagarbeide, uanset at dens ordlyd kan gi nærliggende rum for en mere utvidet fortolkning. Naar saa er tilfældet, kan bestemmelsens avfatning heller ikke i nærværende tilfælde være tilstrækkelig til at avsvække den formodning, som de ovenfor nævnte lokale forhold og tidligere praksis saa sterkt vækker for, hvad der virkelig har været parternes mening at fastslaa.

Naar der i bestemmelsens sidste punktum gjøres en undtagelse for «overtid for skiftarbeidere», noget som forøvrig ikke har været specielt fremhævet under forhandlingen og procederyn, antages dette alene at sigte til, at der for skiftarbeidere mot dagbetaling skal forholdes som hittil.

Det er idethele intet oplyst om, hvorvidt noget skiftarbeide utføres som akkordarbeide.

Mindretallet, Bratvold og Tjonna, bemerker: I overenskomsten for A/S Vigelands bruk er det kun § 4, som omhandler bestemmelser for betaling for overtidsarbeide. Denne paragraf indeholder derhos ogsaa bestemmelser om hvilke arbeider der ikke skal betales overtidsprocenter for efter den i § 4 fastsatte skala.

Fra de forhandlinger, som gik forut for overenskomstens opprettelse er der ikke fremlagt noget, der godtgjør, at det har været

forutsetningen at undta andet arbejde end skiftarbeide. Tidligere praksis kan heller ikke komme i betragtning, da den overenskomst det her dreier sig om ikke har avløst en tidligere saadan. Det blir derfor i spørsmålet om tidligere praksis kun overenskomstens almindelige bestemmelsers § 1 som kan komme til anvendelse. Nu er betaling for overtid nævnt og der ved bortfalder tidligere praksis som præcedens. At arbeiderne ikke er fremkommet med krav paa overtidsbetaling i akkord umiddelbart efter overenskomstens ikrafttræden kan ikke ha nogen betydning for avgjørelsen.

Det, som skal avgjøres, er hvad arbeiderne har ret til at kræve i henhold til overenskomsten og i

henhold til denne skal overtidsarbeide betales med overtidsprocenter. Arbeidsmandsforbundets spørsmål 2 maa derfor besvares med nei.

I henhold til voteringen avses saadan

kjendelse:

Ad spørsmål 1 a og b.

A/S Vigelands bruk har ret til at betale de under saken omhandlede arbeidere i kullspidsfabrikken med kr. 3.40 pr. 8 timers skift.

Ad spørsmål 2.

A/S Vigelands bruk pligter ikke at betale tillægsprocenter for overtidsarbeide ved løsning av koks og alumina paa akkord.

Tvist mellem Fredrikstad elektrokemiske fabrikker og forbundet.

Fredrikstad elektrokemiske fabriker blev sat i gang i juli 1914. Tarifaftale med arbeiderne blev oprettet i juni 1915. Denne tariffaftale har ingen særskilte bestemmelser om betalingen for vask av vognene i avdeling B (superoxydfabrikken). Dette arbejde hadde forskjellige arbeidere utført mot ekstrabetaling, dels utenfor arbeidstiden og dels i fristunder under arbeidstiden. Godtgjørelsen var 80 øre pr. vogn. Paa denne maate vedblev det at gaa ogsaa efterat tariffavtalen var oprettet. I september 1915 maatte arbeidet ved avdeling B (superoxydfabrikken) indstilles paa grund av et driftsuheld, og dermed faldt vognvasken bort, til denne avdeling igjen blev sat igang i mars 1916. Arbeiderne ved avdeling A (natriumfabrikken) fik nu paalæg om at utføre vognvasken ved avdeling B i sin ordinære arbeidstid og uten ekstrabetaling. Arbeiderne negtet at etterkomme dette paalæg. Fabrikken underrettet dem saa om, at antallet av arbeidere ved avdeling A var for stort og at det derfor vilde bli reducert, om de vægret sig for at ta vognvasken. Arbeiderne fastholdt sin vægning, og fabrikken avskediget saa 3 mand i avdeling A, 1 mand paa hvert skift.

Paa grund av denne avskedigelse sa samtlige organiserte arbeidere ved fabrikkene op sine pladser. Men opsigelserne blev tat tilbake efterat arbeidernes hovedorganisation, Norsk

arbeidsmandsforbund, og bedriftens administrerende direktør den 11. april 1916 hadde avsluttet følgende «foreløbige forlik»: 1) De opsagte 3 arbeidere i A gjenindtræder i sine tidligere pladser ved fabrikken fra kl. 7 fm. imorgen. 2) Den av arbeiderne indleverte opsigelse tilbakekaldes. 3) Arbeiderne forpligter sig til at utføre vognvask efter ordre fra sine foresatte; spørsmålet hvornvidt de herfor tilkommer den tidligere enholdte ekstrabetaling avgjøres av arbeidsretten.»

Hvad saken her for arbeidsretten gjæder er efter procedyen, om fabrikken kunde paalægge arbeiderne ved avdeling A at overta vognvasken ved avdeling B uten ekstrabetaling, og om bedriften har handlet i strid med tariffavtalen og dens forutsetninger ved at avskedige 1 arbeider paa hvert skift i avdeling A.

Med hensyn til det første spørsmål gir arbeidsretten arbeiderne medhold. En vognvask, som bedriften krævet utført av dem, laa helt utenfor og hadde ingen forbindelse med deres normale skiftarbeide. Og under tarifforhandlingerne hadde intet været nævnt om, at arbeiderne ved avdeling A maatte være forberedt paa at ta denne vognvask, som en del av deres ordinære regelmæssige arbejde. Tvertom hadde bedriften dengang planer oppe om at la vognvasken utføre av fyrbøterne. Og netop med dette for sie var det bedriften hadde fundet det nødvendig at faa

ind i tariffavtalens § 6 en uttrykkelig bestemmelse om, at fyrbøterne pligtede at utføre i sin vakttid ogsaa andet arbejde end det vanlige fyrbøterarbeide.

Som følge av det syn arbeidsretten har paa dette spørsmaal maa arbeiderne ha ret til at kræve betaling for vognvask i henhold til det avsluttede forlik.

Det andet spørsmaal er, om bedriften er tariffmæssig bundet til ikke at innskranke under tarifftiden antallet av arbeidere i avdeling A.

Hvad arbeiderne kan kræve er, at der ikke foretages en reduktion av arbeidstynken, som vil gjøre arbeidet nævneværdig tyngre og slitommere for de gjenværende. Men kan et mindre antal arbeidere paa grund av ændrede forhold uten vanskelighet utføre det samme arbejde som den gamle arbeidsstok, saa kan der ikke med hjemmel i tariffavtalen og dens forutsætninger reises indsigelse mot reduktion. Og forholdene ved heromhandlede bedrift var efter arbeidsrettens mening av den art, at en reduktion fra 4 til 3 arbeidere paa hvert skift maatte være tilladelig.

Da tariffavtalen blev oprettet, var bedriften forholdsvis ny. Den hadde da ikke været i drift et helt aar. Den hadde maattet ta ind helt uøvede folk, uten den manuelle færdighet, som arbeidet krævet. Og den hadde derfor maattet begynde med flere arbeidere end vanlig er ved andre bedrifter av samme art. Da tariffen blev oprettet hadde bedriften heller ikke faat den for en hensigtsmessig drift tilstrækkelige kraft. Og dertil kom, at der hadde været produktionsvanskeligheter, fordi

man paa grund av krigen ikke hadde faat de raastoffe, som man hadde gjort regning paa.

I det ¾ aar, som var gaaet siden tariffen blev oprettet, hadde disse forhold rettet paa sig. Arbeidet var i normal gjænge, og de vanskeligheter, som skyldtes for liten kraft og daarligere raastoffe, var ikke lenger tilstede. Dette hadde ført til, at arbeidet ikke lenger la det samme beslag paa arbeiderne som tidligere. Selv under tilbørlig hensyn til arbeidets særegne art var der ikke lenger fuldt arbejde for 4 mand paa hvert skift, og bedriften kunde da ikke være tariffmæssig bundet til at holde større arbeidsstyrke end den med rimelighet trængte.

Et mindretal Iversen og Juell, er ogsaa enig i, at en bedrift under specielle forhold maa ha adgang til at innskranke eller utvide arbeidsstyrken, men mindretallet finder det ikke tilstrækkelig godtgjort, at de nødvendige betingelser for en innskrankning her var tilstede. Og mindretallet legger forsaavidt vekt paa, at det gjaldt en tariffperiode av bare 2 aars varighet.

Ingen av parterne har paastaat sig tilkjendt omkostninger.

Efter dette blir arbeidsrettens

Dom:

Fredrikstad elektrokemiske fabrikker A/S har ikke ret til at kræve, at arbeiderne ved bedriftens avdeling A skal utføre vognvask ved avdeling B uten ekstrabetaling.

Fabrikken har ret til at innskranke antallet av arbeidere ved avdeling A fra 4 til 3 paa hvert skift.

Paal Berg.

Norsk formerforbund.

Dom avsagt av arbeidsretten 4. februar 1916 i sak: Norsk arbeidsgiverforening og G. W. Linnekogel & søns støperi mot Norsk formerforbund og 10 av dets medlemmer.

Den 7. december 1915 blev Oskar Waldemar Thorvaldsen tat ind som arbeider ved G. W. Linnekogel & søns støperi, Skøien. Han blev foreløbig sat til simplere haandforming, men tanken var at han senere skulde ha arbejde ved en formemaskin, som var bestilt, men endnu ikke kommet. Da han ikke hadde utdannelse som faglært haandformer, vakte det misnøie blandt haandformerne ved støperiet, at han blev sat til at forme for haand.

Det var i strid med den gjældende tariffavtale, mente de, at en mand i 45-aars alderen som Thorvaldsen blev sat til fagarbeide. Og de krævet derfor, at støperiet skulde sætte ham til andet arbejde. Støperiet vilde ikke etterkomme denne opfordring. Formerne henvendte sig derfor til Norsk formerforbund, for at dette kunde paatale saken overfor verkstedforeningen.

Forbundets forretningsfører søkte straks en konferanse med Linnekogels

støperimester. Denne lovet, at det skulde være slut med Thorvaldsens haandforming saa snart den bestilte maskin var kommet. Paa et møte med formerne henstillet saa forrøyningsføren til dem at de skulde slaa sig til ro med dette løfte. Men mismøien blandt formerne gav sig ikke. Under sine arbeidspauser hadde de saken paa tale mellom sig. Og under en arbeidspause holdt de ogsaa et møte angaaende saken. Der blev under dette møte fremsat et forslag om, at saken skulde sendes til forbundet. Men herimot blev imdvent, at der ingen utsigt var til at forbundet vilde ta sig av den, og forslaget blev nedstemt mot 3 stemmer. Der er intet oplyst om, at nogen anden beslutning blev fattet paa dette eller noget andet møte.

En av formerne Edvin Nilsen sa op sin plads den 6. januar, og da arbeiderne ved dette støperi ikke har nogen opsigelsesfrist sluttet han samme dag. Den 7. sluttet paa samme maate Harald Hansen, den 11. Hjalmar Strøm og den 12. Olaf Olsen.

Støperiet saa i disse opsigelser et utslag av et planlagt forsøk paa at tvinge det til at gi efter. Chefen kaldte derfor formernes klubstyre til sig. Men da der intet kom ut av dette møte, og da han trodde at opsigelserne skyldtes paatryk fra formernes organisation, krævet han gjennom verkstedforeningen et forhandlingsmøte med formerforbundet. Men heller ikke dette møte resulterte i noget.

Imidlertid fortsatte opsigelserne. Den 14. sluttet Georg Eriksen. Harald Hansen, som hadde sluttet den 7., kom tilbake den 15., men efter 1 dags arbejde sluttet han igjen. Den 17. sluttet Karl Karlsen, den 18. Olav Dahl, Hans Olsen, Henry Larsen, Albin Martinsen og Martin Nilsen, og den 19. Olav Hansen. Dermed hadde støperiet mistet samtlige sine 12 formere. En av dem, Hans Olsen, var uorganisert. De andre 11 var medlemmer av Norsk formerforbund.

Den 18. januar var et nyt forhandlingsmøte blitt holdt mellom verkstedforeningen og formerforbundet.

Repræsentanterne for dette krævet nu som under møtet den 12. januar at opsigelserne var individuelle, — at forbundet derfor ikke hadde noget at gjøre med opsigelserne, — og at det ikke hadde nogen ret til at paalægge sine medlemmer at ta dem tilbake.

Efter dette møte sendte verkstedforeningen den 20 januar en meddelelse til sine medlemmer om boykot av de formere, som hadde opsaagt hos Linnekogel.

Norsk arbeidsgiverforening har saa saksøkt Norsk formerforbund og dettes foran nævnte 11 medlemmer. For Harald Hansens vedkommende er klagen frafalt og saken derfor ikke irettesført, da han paa grund av fravær fra Kristiania ikke har kunnet faa varsel i betimelig tid.

Norsk arbeidsgiverforenings paa-stand er: 1) Det fastslaaes, at de indstevnte formere ved Linnekogels støperi ved de iverksatte opsigelser m. v. har optraadt i strid med loven om arbeidstvister § 6, 1, samt i strid med verkstedoverenskomsten av 1911 og den i forbindelse dermed vedtagne forhandlings- og voldgiftsoverenskomst av 1907. 2) Det fastslaaes, at Norsk formerforbund ikke har opfyldt sine forpligtelser til at træffe forføjninger for at avverge og bringe til ophør dets medlemmers arbeidsskandals og tariffbrud. 3) De indstevnte formere samt Norsk formerforbund tilpligtes in solidum at betale støperiet en av arbeideretten fastsat passende ersatning eller erstatning efter skjøn for det støperiet ved arbeidsskandals og tariffbruddet paaførte tap. 4) Det paalægges Norsk formerforbund at træffe forføjninger til at ophæve arbeidsskandalsens virkninger ved at bekjendtgjøre for sine medlemmer, at støperiet ikke er blokkert og paalægge sine avdelinger i Kristiania ikke paa nogensomhelst maate at lægge hindringer i veien for, at støperiet faar andre formere, o. lign. 5) Det fastslaaes, at støperierne ikke ifølge verkstedoverenskomsten er avskaaet fra at anvende ikke faglærte arbeidere til haandforming. 6) Norsk formerforbund paalægges at betale Norsk arbeidsgiverforening saksomkostninger med et passende beløp.

Norsk formerforbund har hævdet, at opsigelserne ikke er i strid med den gjældende tariffavtale, — at forbundet derfor ikke hadde nogen pligt til at gripe ind, — at hverken de enkelte arbeidere eller forbundet pligter at betale nogen erstatning til støperiet, — at opsigelserne ikke gav verkstedforeningen nogen ret til at boykotte vedkommende arbeidere, — at de derfor har krav paa at faa godtgjort tap av arbeidsfortjeneste, forvaldt ved denne boykot.

Formerforbundet har endvidere krævet fastslået, at efter den gjældende tariffavtale ældre, ikke faglærte arbejdere, — saasom hjælpearbejdere eller de som staar ved brett, plate eller ved maskin, — ikke kan sættes til faglært arbejde.

Sine omkostninger i anledning saken har formerforbundet paastaat sig tilkjendt hos arbejdsgiverforeningen.

Arbeidsretten kan ikke gi formerforbundet medhold i dets fortolkning av tariffavtalen. Hvad forbundet bygger paa er § 11, nr. 1 sammenholdt med § 2 a og den protokollerte bemærkning til § 5.

Formerforbundets opfatning er denne: De, som vil gaa ind i faget, har to veie at gaa. Enten at begynde som *lærling* og binde sig ved kontrakt for en bestemt læretid; isaafald maa vedkommende efter § 11, nr. 1, «som regel» ikke være ældre end 18 aar. Eller begynde som gut *uten lærekontrakt*. Men vilkåret er da efter § 2 a sammenholdt med § 11, 1, at vedkommende ikke maa indtages efter fyldte 19 aar saaledes at de kan maa fagarbejders stilling ved fyldte 23 aar. Ingen over 19 aar skulde saaledes kunne komme ind i faget for at uddannes til fagarbejder, og skulde derfor heller ikke kunne sættes til noget fagarbejde.

Det synes litet rimelig, at verkstederne uten noget som helst forbehold — end ikke for det tilfælde, da der er mangel paa faglært arbeidshjælp — skulde ha gaat med paa en saadan begrænsning av tilgangen av nye folk til faget. Og den kan ikke forutsættes vedtatt med mindre de paaberopte bestemmelser i tariffavtalen klart og tydelig viser, at parterne under sine forhandlinger var blit enige om en saadan begrænsning av arbeidsgivernes ret til at vælge sine folk.

Men de bestemmelser som er nævnt av formerforbundet til støtte for dets paastand kan finde sin naturlige forklaring uten at man gaar saa langt som forbundet.

Forklaringen til § 11, nr. 1, kan man saaledes finde i at forbundet har villet sikre sig mot at lærlingekontrakter blev misbrukt. For lærlinger er ingen mindsteløn bestemt. Og derfor vilde et verksted uten § 11, nr. 1, ha adgang til at oprette lærlingekontrakt med folk over 18 aar og derved kunne komme utenom bestemmelsen i § 2 c om mindsteløn for arbeidere over 20 aar.

Meningen med § 2 a har aapenbart været alene at gi regler for naar en arbeidsgiver *pligter* at godkjende en arbeider som fagarbejder med ret til fagarbejders mindsteløn. Bestemmelsen gaar ut paa, at en arbeider *under* 23 aar maa bevise 5 aars arbejde i faget, mens en *over* 23 aar bare behøver at bevise 4 aars saadant arbejde. Men derav kan ikke utledes noget om at vedkommende ogsaa maa ha begyndt i faget *inden* en viss alder.

Heller ikke den protokollerte bemærkning til § 5 gir nogen sikker støtte for formerforbundets paastand. Det heter: «Det staar arbeidsgiveren frit for at benytte hvilken som helst arbeider til brett, plate og formemaskiner — — —» Herav kunde med en viss føie slutes, at samme frihet ikke stod arbeidsgiveren aapen, naar det gjaldt haandforming. Men den efterfølgende sætning: «Dog er arbeidsgiverne villig til at benytte faglærte formere, forsaavidt arbeidet derved ikke fordyres» synes at vise, at hensigten med bestemmelsen har været at fastslaa, at arbejde ved brett, plate og formemaskiner ikke er fagarbejde, som der kan kræves fagarbejders betaling for.

Et mindretal, sekretær Juell og bestyrer Iversen, finder, at tariffaltens § 11, 1, sammenholdt med § 2 a og specielt den protokollerte bemærkning til § 5 viser at forutsetningen har været som av formerforbundet hævdet.

Gaar man ut fra, at haandformerne hos Linnekogel ikke i tariffavtalen hadde nogen hjemmel for det krav, at Thorvaldsen skulde sættes til andet arbejde, blir spørsmålet om de ved en fællesaktion har søkt at fremtvinge et tariffstridig krav paa en tariffetridig maate og derved har gjort sig skyldig i tariffbrud.

Arbeidsretten skal først nævne, at der intet foreligger, som gir grund til at tro, at formerforbundet eller Kristiania formerforening — underavdelingen for Kristiania og omegn — har staat bak opsigelserne. Der var ingen konflikt mellem støperiet og formemes organisation. Om man skulde finde, at formerne har gaat til streik, er dette derfor ikke gjort i anledning av nogen tvist som er reist av fagforeningen. Og av arbeidstvist-lovens § 6, 1, jfr. § 1, 5, vilde deres streik derfor i tilfælde ikke rammes; men i strid med gjældende tariffavtale vilde den være. Tariffavtalen hviler paa den

aapnbare forutsetning, at der i tariffperioden skal være arbeidsfred. Hvad enten en fællesoptræden er organisationsmessig vedtatt eller ikke, saa er den derfor et tariffbrud, saafremt den har til formaal at øve pres paa arbeidsgiveren for at tvinge igjennem et krav som tariffen ikke hjemler.

Paa den anden side har tariffavtalen ikke røkket ved den individuelle opsigelsesret. De enkelte foreningsmedlemmer har sin ret fuldt ut til efter lovlig opsigelse at slutte paa et arbeidssted, hvis arbeidsforhold de av en eller anden grund er misfornøiet med. Og om flere arbeidere i forståelse med hinanden sier op sine pladser gjør de sig heller ikke derved skyldig i en tariffstridig streik, saafremt det er deres alvorlige mening at slutte paa grund av det forhold som har vakt deres misnøie. Men tariffstridig handler de, om det de tar sigte paa, ikke er at slutte, men tvertom fortsætte paa sine vilkaar.

Anbidsretten kan ikke finde det tilstrækkelig godtgjort, at det var nogen almindelig eller fælles forutsetning for de heromhandlede opsigelser, at de alene skulde brukes som et tvangsmiddel for at faa Thorvaldsen fjernet. Og retten kan ikke finde det godtgjort, at det har været den almindelige mening blandt disse 12 arbeidere, at de blot midlertidig forlot arbeidet, for at komme igjen, saasnart de hadde faat arbeidsforholdene ordnet efter sit ønske.

Der er intet oplyst om, at de har søkt eller faat streikeshjelp av sin forening eller forbundet. Det er ikke godtgjort, at de paa nogensomhelst maate har søkt at hindre andre fra at gaa ind i deres gamle pladser.

De har nok alle indrømmet, at misnøien med Thorvaldsens ansættelse var den nærmeste foranledning til at de sluttet. Men flere av dem har samtidig nævnt andre og — som det synes — trolige og naturlige grunde for at de vilde slutte for alvor.

Linnegogels støperi var forholdsvist litet, og der var intet som særlig bandt dem til det. Hadde de først sagt op og tat sig andet arbeide, er der ingen særlig grund til at gaa ut fra at de vilde ha søkt tilbake til sine gamle pladser.

Den som først sa op hadde allerede paa forhaand søkt og faat arbeide ved et støperi, som han hadde kortere vei til, og hvor han visselig hadde til al-

vorlig hensigt at bli uten hensyn til hvordan det gikk hos Linnegogel. Og for en anden, som efter opsigelsen har faat arbeide, gjælder det likeledes, at han sikkert ikke har anset denne nyansættelse som midlertidig til forholdene blev ordnet hos Linnegogel.

For alle gjælder det, at de — ikke flere end de var — nok uten vankselighet kunde ha skaffet sig likesaa godt arbeide som det de hadde haat, om ikke verkstedforeningens boykot hadde hindret dem.

Opsigelserne og arbeidernes optræden i det hele maa sees i lys av de gode arbeidskonjunkturer. Efterspørselen efter formere var stor. Det ligger derfor nær at tænke, at de hver for sig har ment at de kunde skaffe sig arbeide andetsteds og ikke behøvet at arbeide paa et sted, hvis arbeidsforhold de var utilfreds med.

Arbeidsretten kan efter dette ikke finde, at arbeidsgiverforeningen har godtgjort at arbeiderne har gjort sig skyldig i noget tariffbrud. Formerforbundet hadde derfor heller ingen pligt til at gripe ind.

Et mindretal, verkseier Dahl og brukseier Myhre, mener, at de foreliggende opplysninger set i sammenheng bestemt peker hen paa, at arbeiderne har handlet efter en i fællesskap lagt plan og at opsigelserne er iverksatt for at sætte igjennem et efter tariffen uhjemlet krav. Mindretallet mener derfor, at de enkelte arbeidere har gjort sig skyldig i tariffbrud, og at formerforbundet har gjort det samme ved ikke at gripe ind overfor sine medlemmer.

Anbidsretten finder at verkstedforeningen ved at utsende sit boykotcirkulære har søkt at ta sig tilrette paa en maate som er i strid med tariffavtalens forutsetninger. Om den ene part har grepet til et ulovlig kampmiddel, gir ikke det uten videre den anden part ret til som motforanstaltning at gripe til lignende kampmidler. Om verkstedforeningen mente at formerforbundet og dets medlemmer hadde brutt sine pligter efter tariffavtalen, skulde efter tariffavtalen voldgiftsveien ha været valgt. Og om den anden part skulde vægret sig for at gaa til voldgift, vilde foreningen, nu da arbeidsretten er traadt i virksomhet, ha kunnet skaffe sig hurtig retsbeskyttelse mot mulige overgrep.

Anbidsretten finder imidlertid efter omstændighetene ikke grund til at

gjøre noget erstatningsansvar gjælden-
de i anledning av denne boykot.

Dissensen inden retten har vist at
der kan være delte meninger om hvad
hensigten var med opsigelserne. Og
med verkstedforeningens syn paa dem
maatte formerforbundets optræden for-
tone sig som en uretmæssig afvisning
av at yde pligtig hjælp likeoverfor et
ovengrep fra arbeidernes side.

Verkseier *Dahl* og brukseier *Myhre*
vil for sit vedkommende ha tilføiet, at
ut fra deres syn paa opsigelserne kunde
der ikke under nogen omstændighet
bli spørsmål om erstatning til arbei-
derne for en arbeidsledighet, som de
selv i første række er skyld i.

Om end erstatning ikke blir at til-
kjende for det tap, som allerede maatte
være lidt, er det klart, at verkstedfor-
enningen pligter at sørge for uopholde-
lig at tilbakestille sit boykotkirkulære.

Retten finder, at parterne bør bære
hver sine omkostninger.

Efter dette blir rettens

Dom:

1. Den mellem Norsk arbeidsgiverfor-
ening og De mekaniske verksteders

landsforening paa den ene side og
Norsk formerforbund paa den an-
den side gjældende tariffavtale av
1911 gir ikke formerforbundet ret
til at kræve at alene fagarbeidere
anvendes til haandforming.

2. Formerne *Edvin Alex. Nilsen*,
Hjalmar Martinus Strøm, *Olaf Ol-
sen*, *Georg Oscar Eriksen*, *Karl
Otto Karlsen*, *Olaf Martinus Dahl*,
Henry Larsen, *Albin Marcus Mar-
tinsen*, *Martin Nilsen* og *Olaf Han-
sen* har ikke optraadt i strid med
forannævnte tariffavtale eller med
§ 6, 1, i arbeidstvist-loven ved at
si op sine pladse ved *G. W. Linne-
kogel & søns støperi*.

Norsk formerforbund har ikke
ved sit forhold i anledning av disse
opsigelser forbrutt sig mot sine
pligter efter tariffavtalen.

3. For de erstatningskrav som er
meist under saken bør parterne for
hverandres tiltale fri at være.
4. Parterne bærer hver sine omkost-
ninger.

Norsk havne- og transportarbeiderforbund.

**Utskrift av dom i sak: Kristiansands havne- og transportarbeiderforening mot
skibsmægler Johan G. Olsen, avsagt av byfogden i Kristiansand 3. mars 1916.**

Efter forutgaaende forlikssklage be-
handlet i Kristiansands forlikskommis-
sion den 5. mars 1915 og da henvist til
retten har Krsands havne- og trans-
portarbeiderforening indkaldt skibs-
mægler *Johan G. Olsen* her for retten
og nedlagt paastand om at indstevnte
tilpligtes at betale citantskapet kr.
308.00 med renter fra 3. mars 1915
samt sakens omkostninger.

Indstevnte har tat til gjenmæle og
har paastaat sig frifunden samt til-
kjendt omkostninger, hvorhos han, ef-
ter forutgaaet forlikssklage behandlet
ved forlikskommissionen den 12. mars
1915 og der henvist til retten, har an-
lagt kontrasaksmaal og paastaat: at
hovedcitantskapet tilpligtes at betale
indstevnte kr. 970.70 eller £ 49—10—0
i norske penger med fradrag av kr.
308.00 samt lovlige renter og sakens
omkostninger..

Sakens sammenhæng er i det væ-
sentligste følgende:

Ved certeparti av 29. januar 1915
blev dampskibet «Nordlyset» befragtet

av firmaet *F. Reinhardt & co.* for at
føre en ladning stenkul hertil. I certe-
partiet blev der fastsat 2½ liggedage
her med en betaling av 18 pund ster-
ling for hver overliggendag.

Skibet ankom hertil 15. februar og
blev meldt klar til at losse den samme
dags middag kl. 1. Selve losningen
blev overtat av skibet og dette hadde
igjen ovennat ordningen av losningen
til kontracitanten.

Ved pristarif og overenskomst av
2. september 1912 har endel herværen-
de eksportører og skibsmæglere — der-
iblandt kontracitanten — kontrahert
med hovedcitantskapet om losning, og
i henhold til denne overenskomst over-
drog kontracitanten lossearbeidet til
hovedcitantskapet.

Efter en bestemmelse i overens-
komsten av 2. september 1912 har ho-
vedcitantskapet likeoverfor medkontra-
henterne forpligtet sig til at skaffe de
av firmaerne forlangte arbeidsfolk.
I henhold hertil blev der av kontraci-
tanten forlangt fire lossegjæng, mens

der kun blev indsat to. Skibet fik en overliggeretid av to døgn og atten timer, og maatte som en følge herav i overliggerdagspenger betale £ 40—10—0 eller i norske penger kr. 970.70. Kontracitanten tilbageholdt som følge herav kr. 308.00 av lossearbeidernes tilgodehavende for det utførte lossearbeide.

Hovedcitantskapet har nu paastaat sig tilkjendt den optjente, men ikke utbetalte arbeidsløn for løsningen kr. 308.00 mens kontracitanten har paastaat sig tilkjendt erstatning for overliggerdagene, idet han formener, at skibet kunde ha været utlosset paa den i certepartiet anførte tid av $2\frac{1}{2}$ døgn, og at forsinkelsen med løsningen skyldtes, at der under arbeidet av hovedcitantskapet ikke blev indsat saa mange folk som forlangt og hvortil han mener hovedcitantskapet var forpligtet efter overenskomsten, samt at hovedcitantskapet ikke hadde det fornødne lossemateriel for haanden, hvilket de ogsaa efter overenskomsten var pligtig til at holde.

Til disse anførsler har hovedcitantskapet bemerket, at kontraksaksmaalet maa avvises som hørende under sjøret, idet spørsmaal om overliggerdagspenger er et krav, der hjemles i sjøloven. Endvidere benegtes det, at «Nordlysets» forsinkelse med løsning skyldes at der kun blev indsat to lossegjæng, blandt andet av den grund, at mere end to gjæng ikke kunde arbeide samtidig og at der var mangel paa jernbanevogner og lægtere til mottagelsen av ladningen samt at vind og sjø hindret løsningen. Dernæst benegter hovedcitantskapet sin pligt til at sætte ind mere end to gjæng og at det ved sitt forhold har krænket den indgaaede overenskomst.

Kontracitanten har paa sin side fastholdt, at kontraksaksmaalet er rigtig anlagt, idet saken ikke angaar liggedagspenger, men kun erstatning for utbetalt saadanne. Den overenskomst, der er indgaaet mellem hovedcitanten og kontracitanten, er en kontrakt, der intet har med de i sjøfartsloven ordnede retsforhold.

Retten skal bemerke:

Ad formalia:

Det er paa det rene, at hovedsaksmaalet angaar betaling for utført arbejde efter indgaaet kontrakt. Kontraksaksmaalet derimot angaar erstatning

for misholdt kontrakt. Begge søksmaal grunder sig paa samme kontrakt, der er en almindelig kontrakt. Det arbejde der omhandles i kontrakten er løsning av skiber, men regler og bestemmelser for løsning indeholdes ikke i sjøfartsloven, om man end kan medgi, at erfaring og kyndighet i sjøvæsen kan ha stor betydning ved bedømmelsen av forholdet ved den omhandlede løsning, kan man dog ikke indse at hovedcitantskapets paastand om sjøretsbehandling for kontraksaksmaalet er begrundet i henhold til sjøfartslovens § 312. Spørsmålet om betaling for overliggerdage spiller vistnok en viss rolle i saken, idet den erstatning der maatte flyte av kontraktens misholdelse, efter overenskomsten mellem parterne er lik det beløp der er betalt for overliggerdagene, men om selve dette beløps størrelse, om det med rette er enlagt o. s. v. ligger utenfor saken. I sidste fald vilde sjøretsbehandling ha været nødvendig.

Hovedcitantskapets avvísningspaastand vil saaledes ikke bli at ta til følge.

Dernæst har ogsaa hovedcitantskapet reist spørsmålet om kontracitantes legitimalio ad cansam. Denne er imidlertid godtgjort ved det under nr. 26 dokumenterte telegram av 14. mars 1915 og der foreligger intet der, som av hovedcitantskapet paastaat, tyder paa at den i dokumentet omhandlede transport er proformaVerk. Hovedcitantskapet skylder i ethvertfald beviset herfor.

Hovedcitantskapets her omhandlede paastand vil saaledes ikke, forsaavidt angaar dette punkt, kunne lede til dets frifindelse i kontraksaksmaalet.

Ad realia:

Det spørsmaal, der først melder sig til rettens løsning er fortolkningen av den omhandlede overenskomst av 2. september 1912. I saa henseende har sakens parter intet paaberopt sig ut over overenskomstens egen ordlyd. Efter denne har hovedcitantskapet forpligtet sig til at skaffe de av firmaerne forlangte arbeidsfolk. Overenskomstens ord er tydelige nok. Hovedcitantskapet er efter dem pligtig til at skaffe saa mange arbeidere som medkontrahenten forlanger. Dette er naturligvis saa at forstaa, at kontracitanten i nærværende tilfælde ikke kunde forlange flere arbeidere end der ved leiligheten kunde anvendes. Anvender

hovedcitantskapet færre end der forlanges, vil det ha at føre bevis for at flere ikke kan anvendes.

I nærværende tilfælde forlangte kontracitanten allerede paa losningens første dag 4 lossegjæng. Se dokument nr. 9. Det er ved vidneprovene in confesso, at kun to lossegjæng blev anvendt. Hovedcitantskapet vil derfor maatte bevise, at de arbeidere, der blev sat til losningen var saa mange som i tilfældet kunde anvendes.

Til støtte for denne sin paastand har hovedcitantskapet anført:

1. At flere end to lossegjæng ikke kunde komme til.
2. At der ikke fandtes tilstrækkelig antal jernbanevogner og lægtere til at motta mere last end de to gjæng kunde greie at losse.
3. At vind og sjø hindret losningen.
4. At skibet ikke hadde tilstrækkelig antal lygter, og at arbeidet av denne grund blev sinket.

For anførselernes rigtighet har hovedcitantskapet ført 6 vidner.

Disse har i det væsentlige forklaret angaaende anførsel nr. 1 at skibet var gammelt og trangt saa flere mand end anvendt vanskelig kunde anvendes. 2. hovedvidne anfører, at der i agterluken var en mand for meget selv om der hadde været jernbanevogner nok. Skibet var efter vidnernes utsagn skarpt i bunden og meget rankt saa det let krænget over. 4. hovedvidne prøver at storluken var liten nok for et gjæng, 6. hovedvidne at der var en mand mere end almindelig for hvert av de to gjæng.

Efter vidnernes utsagn er det paa det rene, at der ikke blev losset fra forluken, men at denne var trang og ikke forsynet med winch.

Kontracitanten har paa sin side ved utskrifter av skibets journal godtgjort — og efter omstændighetene finder retten at maatte godta disse utskrifter som gyldig bevis — at skibet paa flere steder har utlosset sin last paa 2½ døgn; det er videre i saken legitimert at der paa disse steder ikke har været i bruk moderne kullovningsapparater. Likeledes er det ved det ubenagtede dokument nr. 25 godtgjort, at der ved skibets losning i Sarpsborg den 25. mai 1915 blev anvendt 13 lossearbeidere i lukerne. Dette tyder med bestemthet paa, at der med fordel maa kunne anvendes flere arbeidere end der blev anvendt ved losningen her i Kristiansand.

Naar en række av de avhørte vidner har prøvet, at flere arbeidere ikke kunde avhøres, saa kan retten under hensyn til opplysningerne fra de andre lossepladser ikke fri sig fra den anskuelse, at deres skjøn om arbeidernes antals tilstrækkelighet kan ha tat farve av, at de indirekte er interessert i nærværende saks heldige utfald for hovedcitantskapet — selvfølgelig uten at retten vil paastaa, at de bevisst har skjønnet uriktig. Deres skjøn kan ogsaa av andre grunde være uriktig.

Retten hælder saaledes til den anskuelse, at skibet kunde ha været losset hurtigere, ifald der hadde været indsat flere arbeidere, og under enhver omstændighet skylder hovedcitantskapet beviset for det motsatte, hvilket bevis efter det anførte maa ansees for at være yderst usikkert.

Angaaende anførsel nr. 2, at der ikke skulde være tilstrækkelig antal jernbanevogner og lægtere, saa arbeidet av denne grund blev sinket, er vidnernes forklaringer noget motstridende. 1., 2., 3. og 5. hovedvidne prøver saaledes, at losningen til sine tider blev sinket av den ovenanførte grund, mens 4. hovedvidne anfører, at der ikke var nogen mangel paa vogner og lægtere, der kunde sinke arbeidet, likesom firmaet F Reinhardt & co.s fremstilling støtter det sidstnævnte vidnes anførsel.

Under disse omstændigheter vil retten ha vanskelig for at danne sig en begrundet mening om, hvorvidt der har været tilstrækkelig antal jernbanevogner og lægtere tilstede. De to anførsler staar stik imot hinanden, uten at man vover at ta mere hensyn til den ene end til den anden. Bevisbyrden maa derfor her være det avgjørende og denne paaligger hovedcitantskapet.

Angaaende anførsel nr. 3, at vind og sjø hindret losningen, bemerkes, at denne anførsel efter derom nedlagt paastand fra kontracitantens side maa ansees for forsent fremsat. Iøvrig bemerkes, at der neppe kan sies at være ført tilstrækkelig bevis for anførselens rigtighet, saa meget mere som den omstændighet, at baaten krænget over og saa kam skyldes, at arbeiderne har losset hurtigere den ene side av lasten.

Anførslen under punkt 4, at der ombord i skibet ikke fandtes tilstrækkelig antal lygter, er vistnok godtgjort ved 3. hovedvidnes prov, men retten antar ikke, at denne omstændighet har virket hindrende i nogen væsentlig grad. I midten av februar, paa hvil-

ken tid løsningen foregik, er der lyst den største del av arbeidstiden, saa hindring av denne grund har i ethvert fald været tilstede en liten brøkdal av den samlede arbeidstid, og i denne brøkdal av tiden har der været lys i rummene, om end efter det oplyste ikke tilstrækkelig. Kontracitantens paa-stand vil saaledes bli at ta tilfølge, da sakens parter er enige om erstatningens størrelse og retten er kommet til det resultat, at hovedcitantskapet ved sit forhold har bevirket, at kontracitanten har lidt et tap av kr. 970.70, hvori fragaar tilbakeholdt arbeidsløn kr. 308.00.

Ti kjendes for ret:

Kontracitanten skibsmægler Johan G. Olsen bør for hovedcitantens, Kristiansands havne- og transportarbeider-

forenings tiltale i hovedsaksmaalet fri at være.

Kristiansands havne- og transportarbeiderforening bør til kontracitanten skibsmægler Johan G. Olsen betale kr. 662.70, seks hundre seksti to kroner syvti øre med 4 — fire — procent aarlig rente regnet fra 10. mars 1915 til betaling sker.

Sakens omkostninger ophæves.

At efterkomme inden 15 — femten — dage efter nærværende doms lovlige forkyndelse under eksekutions tvang.

*

Utskriftens rigtighed attesteres.

For utskriften 2 ark er betalt kr. 1.60.

Kristiansand byskriverembete den 20. mars 1916.

Gløersen.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund.

Byretsdom i sak: Norsk arbeidsgiverforening og A/S Norsk Siemens-Schuckert mot Norsk jern- og metalarbeiderforbund.

Aar 1916 den 10. juli blev ved Kristiania byret i sak nr. 175 — 1913: Norsk arbeidsgiverforening og Norsk A/S Siemens-Schuckert mot Norsk jern- og metalarbeiderforbund avlæst saadan

Dom:

Norsk A/S Siemens-Schuckert, Kristiania, hadde ved kontrakt av mai 1911 paatat sig at levere til Tinfos jernverk, Notodden, endel transformatorer. De skulde leveres færdig opsat paa Tinfos og i december 1912 sendte verkstedet en arbeider derop for at utføre monteringsarbeide. Efter at arbeideren var ankommet til stedet nøgtet han imidlertid at utføre arbeidet og blev derfor sendt hjem med uforrettet sak. — Der paagik ved leiligheten streik av træarbeidere og murere ved Tinfos jernverk, og Norsk jern- og metalarbeiderforbund, hvortil ogsaa heromhandlede arbeider hørte, hadde ved beslutning av 16/7 1912 erklært sympatistreik og blokade ved Tinfos jernverk ogsaa for jern- og metalarbeidere, hvilken beslutning i møte av 22/7 1912 var godkjendt av Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat, som tidligere ogsaa hadde godkjendt arbeidsstansen ved de to andre fag. Det var den saaledes av forbundet erklærte

sympatisttreik og blokade som var foranledningen til heromhandlede arbeidsnegtelse, som skeddte uten forutgaaende opsigelse, tiltrods for, at vedkommende arbeider var ansat med en opsigelsesfrist av 14 dage. Norsk A/S Siemens-Schuckert er medlem av Norsk arbeidsgiverforening, til hvem forholdet straks blev indberettet, og da man mente, at omhandlede arbeidsnegtelse var bevirket av Norsk jern- og metalarbeiderforbund, og at der herved fra forbundets side var gjort brud paa den mellem organisationerne gjældende overenskomst for elektriske installationsskifter av 19/9 1911 (dok. I ad 3. «lønsoverenskomsten») og de angaaende forhandlinger og voldgiftsretter av 15/4 1907 (dok. 2 ad 3. «voldgiftsoverenskomsten») og forbundet paa henvendelse var uvillig til at foranledige arbeidsnegtelsen tilbakekalde, forlangtes spørsmålet herom avgjort ved forhandling og eventuelt, voldgift overensstemmende med de i voldgiftsoverenskomsten indeholdte bestemmelser derom. Norsk jern- og metalarbeiderforbund nægtet imidlertid at medvirke hertil, og Norsk arbeidsgiverforening og Norsk A/S Siemens-Schuckert har derfor — efter forgjæves prøvet forliksmægling — ved stevning av 18/2 1913 saksøkt Norsk jern- og metalar-

beiderforbund og i saken nedlagt saadann paastand:

Principalt: At indstevnte Norsk jern- og metalarbeiderforbund under en i forhold til forbundets betydelige resurser tilstrækkelig falbar daglig løpende mulkt tilpligtes at opnævne medlemmer av et forhandlingsutvalg til behandling av spørsmålet, om Norsk jern- og metalarbeiderforbund ved den beslutning og de øvrige forfeminger som bevinket, at en arbeider ved Norsk aktieselskap Siemens-Schuckert i desember 1912 negtet at utføre det ham påaalagte monteringsarbeide ved Tinfos jernverk, har gjort sig skyldig i brud paa overenskomst for de elektriske installationsfirmaer av 11. (formodentlig feilskrift for 19.) september 1911 og den i forbindelse dermed vedtagne overenskomst ang. forhandlinger og voldgiftsretter av 15. april 1907.

Subsidiært: At indstevnte under en lignende straf tilpligtes at ophæve den omhandlede beslutning og at bekjendtgjøre dette for sine medlemmer, endvidere at indstevnte tilpligtes at betale Norsk aktieselskap Siemens-Schuckert kr. 58.70 — otte og femti sytti hundredels kroner — som erstatning for det venkstedet ved forbundets optræden paaførte tap.

I begge tilfælde paaataes indstevnte tilpligtet at betale citanterne processens omkostninger med et passende beløp.

Indstevnte har paaataat sig frifunden og tilkjendt saksomkostninger.

I tilsvaret har indstevnte ogsaa anført, at saken «formentlig maa avvises paa grund av cumulatino ineptaa». Særskilt paaastand paa avvianing har han dog ikke medlagt, kun paaataat sig tilkjendt kost og tæring, hvis saken avvises. Efter at citanten har besvart en av indstevnte i denne forbindelse stillet provokation, har indstevnte trods derom tat forbehold ikke senere berørt spørsmålet om sakens avvianing, og til avvianing ex officio findes ihvertfald ingen grund.

Det er paa det rene, at Norsk A/S Siemens-Schuckert omfattes av overenskomsten for de elektriske installationsfirmaer av 19/9 1911, hvori bl. a. Norsk arbeidsgiverforening og Norsk jern- og metalarbeiderforbund staa som parter og at det i denne overenskomst er vedtat, at overenskomst ang. forhandlinger og voldgiftsretter av 15/4 1907 skal være gjældende mellem parterne. —

Ifølge sidstnævnte overenskomst, dens § 1, skal enhver konflikt mellem bedrifter, der er medlemmer av Norsk arbeidsgiverforening, og arbeidere, som er medlemmer av vedk. arbeiderorganisation, gjøres til gjenstand for forhandling organisationerne imellem og, ifald enighet ikke oppnaaes, avgjøres ved voldgift, som dog — efter overenskomstens § 7 — kun nedsættes naar begge parter er enige derom, undtagen naar striden angaar en mellem Norsk arbeidsgiverforening og vedk. arbeiderorganisation indgaaet overenskomst, idet voldgiftsretet da skal nedsættes naar én av parterne forlanger det.

Imidlertid har det, anfører citanten, ingen interesse nu at faa saken henviset til forhandling, hvis det ikke samtidig skaaes fast, at den — i mangel av enighet — skal gaa til behandling ved voldgift, og alene under denne forutsetning ønsker citanten dom i henhold til sin principale paastand.

Tvisten gjælder iøvrig først og fremst om Norsk jern- og metalarbeiderforbund — som citanterne paaataar — har bevinket den stedfundne arbeidsnegtelse og er ansvarlig for den.

Dette finder jeg utvilsomt. Arbeidsnegtelsen er — hvad indstevnte ogsaa selv medgir — saarbart basert paa forbundets erklæring om, at den ved Tinfos iverksatte sympatistreik og blokade for jern- og metalarbeidere ogsaadanne arbeidere av dette fag, som for andre arbeidsgivere utfører arbeide paa Tinfos. Da endel arbeidere fra Hødens verksted A/S i september 1912 skulde utføre et monteringsarbeide paa Tinfos hadde forbundet uttrykkelig meddelt dem, at de av sit forbund (de tilhørte ogsaa det indstevnte forbund) vilde bli betragtet og behandlet som streikebrytere, hvis de utførte arbeidet, og det er paa det rene, at en av dem (en arbeidsformand), som tiltrods for denne advarsel gikk i gang med arbeidet, i oktober 1912 blev ekskludert av forbundet. Den i nærværende sak omhandlede arbeider har — efter hvad der maa antages — faat rede paa disse forhold ved sin ankomst til Tinfos og — som rimelig er — rettet sig efter forbundets vilje med hensyn til utførelse av arbeide paa Tinfos, og maa forbundet derfor, i tilfælde, være ansvarlig for at arbeidsnegtelsen fandt sted. Det kan ogsaa bemerkes, at arbeideren i anledning arbeidsnegtelsen av forbundets stedlige underavdelings styre forlangte og fikk en erklæring om,

at det var paa grund av streiken han ikke kunde utføre arbeidet.

Idet det, som allerede nævnt, av citanten videre hævdes, at forbundet ved sin nysnævnte optræden har forbrutt sig mot de foran omhandlede overenskomster og deres forutsetning, mens indstevnte benegtet dette, blir det næste spørsmåal retten — til avgjørelse av citantens principale paastand — vil ha at ta standpunkt til, om tvisten desangaaende angaar en mellem Norsk arbeidsgiverforening og Norsk jern- og metallarbeiderforbund indgaaet overenskomst, i hvilket fald den nemlig ifl. voldgiftsoverenskomstens § 7, andet avsnitt, henhører under voldgiftsrettens avgjørelse, naar den ene av parterne — in casu Norsk arbeidsgiverforening — har forlangt det.

En stor del av parternes procedyre behandler iøvrig, saavidt skjønnes, det spørsmåal, hvorvidt det henhører under voldgiftsretten selv at avgjøre om striden angaar en overenskomst eller ei — eller om dette er et under retten henhørende spørsmåal, som maa avgjøres ved ordinær rettergang før der blir plads for voldgiftsret.

Voldgiftsoverenskomstens § 7 lyder for det heromhandlede avsnitts vedk. saa:

«Dersom striden angaar en mellem N. a. og vedk. arbeiderorganisation indgaaet overenskomst skal voldgiftsret nedsettes, naar en av parterne forlanger det.»

Det fremgaar herav, at betingelsen for at voldgiftsret paa en av parternes forlangende skal nedsettes er, at «striden angaar en overenskomst», og efter alm. regel er det formentlig de ordinære domstole — og ikke voldgiftsretten selv — som har at avgjøre om de i voldgiftscompromiset fastsatte vilkaar for at voldgiftsretten skal træde i virksomhet er tilstede.

Citanten har bl. a. ved en række eksempler paa hvorledes forholdet har været praktiseret i tidligere voldgiftsaker, søkt at belyse, at den nævnte alm. regel ikke gjælder i tvister av nærværende art.

Jeg finder det umiddelbart overflødig at gaa nærmere ind paa disse saavel som paa selve spørsmåalet om det in casu er voldgiftsretten selv som skal træffe avgjørelse ang. sin kompetence i tvisten eller om dette er rettens sak.

Parterne er nemlig i nærværende tilfælde enige om, saavidt skjønnes,

at kompetencespørsmåalet skal avgjøres av retten.

Spørsmåalet er altsaa om «striden angaar ... en overenskomst».

Striden dreier sig her om, hvorvidt det indstevnte forbund ved sin optræden har forbrutt sig mot de paagjældende overenskomster eller deres forutsetninger — og hvad retten skal avgjøre blir følgelig om den paaklagde optræden fra indstevntes side omfattes av overenskomsten. Ti kun i dette fald kan striden derom sies at «angaa en mellem parterne oprettet overenskomst».

Indstevntes optræden bestaar som før fremhævet i, at det ved sine forføininger har foranlediget, at medlemmer av forbundet uten forutgaaende opsigelse har negtet at utføre et dem paalagt bedriftsmæssig arbeide.

Og det synes mig ganske utvilsomt, at et saadant forhold fra det indstevnte forbunds side omfattes av overenskomstene og deres forutsetninger.

Det maa jo være overenskomsternes væsentligste hensigt at tilveiebringe arbeidsro i vedk. bedrifter i overenskomstperioden. Ved overenskomstene har parterne forpliktet sig til at respektere de raadende eller ved overenskomsten etablerte arbeidsforhold i vedk. bedrifter, og selv om man ikke vil si, at den enkelte arbeiders eller arbeidsgivers mulige brud paa arbeidskontrakterne omfattes av overenskomstene, saa synes det dog klart, at et forhold som det at organisationen optræder og ved sine forføininger foranlediger sine medlemmer til at handle i strid med deres arbeidskontrakt maa sies at omfattes av overenskomster av denne art. Det maa være en saapenbar forutsetning for saadanne overenskomster, at parterne (o: organisationerne) ikke under overenskomstperioden paalægger sine medlemmer at sætte sig utover de pligter, som paahviler dem i henhold til arbeidskontrakter, og spørsmåalet om, hvorvidt organisationen ved saadan optræden har forbrutt sig mot overenskomstene maa da sies at «angaa» disse. Dette synes saa meget klarere, naar man ser paa de specielle bestemmelser i overenskomstene, som det indstevnte forbund ifl. citanterne ved sin optræden skal ha forbrutt sig mot.

Det er først lønsoverenskomstens § 18 b. Heri er uttrykkelig anerkjendt arbeidsgiverens «ret til at lede og fordele arbeidet». At en negtelse av at

utføre bedriftsmæssig arbeide, som er vedk. arbeidere paalagt, gaar ind under ordene her og at derfor forbundets optræden ved at tilskynde arbeidsnegtelsen blir et spørsmål om arbeidsgiverens ved overenskomsten anerkjendte «net» er krænkert, forekommer mig lidt tvilsomt. Indstevnte har, saavidt jeg forstaar ham, ogsaa medgit dette, dog med den reservation, at det kun er hvis arbeidsnegtelsen findes uberettiget at forholdet gaar ind under overenskomstbestemmelsen og at det maa bli rettens sak paa forhaand at avgjøre om saa er tilfældet.

Rigtigheten herav kan dog ikke medgives. Spørsmålet om arbeidsnegtelsen i og for sig var berettiget eller ei, kan muligens faa betydning ved realitetsavgjørelsen ang. om overenskomstbrud foreligger; derom vil jeg dog ved nærværende intet ha uttalt. Men for spørsmålet om, hvorvidt indstevntes forhold rammes av overenskomsten er det ihvertfald uten betydning. Og som et led i en realitetsavgjørelse henhører det under voldgiftsretten, som selvfølgelig har at løse ethvert spørsmål som har betydning forsaavidt.

Endvidere: Voldgiftsoverenskomstens §§ 2 og 12, sidste avsnit, idet det av citanterne for den førstnævntes vedk. gjøres gjældende, at der ved arbeidsnegtelsen er iverksatt arbeidsstansning forinden forhandling har været forsøkt, og for den sidstnevntes vedk., at den iverksatte arbeidsstansning ikke var dekretert eller godkjendt av Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat eller hovedstyre, og at sympatistreik derhos ihvertfald ikke kan iverksettes uten efter lovlig opsigelse. Ogsaa for disse bestemmelsers vedk. maa det medgives, at de siensynlig omfatter et forhold og en optræden som den arbeiderne og det indstevnte forbund i nærværende sak har utvist.

De indvendinger indstevnte har gjort mot anvendeligheten av de heromhandlede overenskomstbestemmelser i nærværende tilfælde, nemlig at arbeidernes negtelse av at utføre arbeidet ikke kan karakteriseres som arbeidsstansning (§ 2) eller at arbeidsstansningen er en umiddelbar konsekvens av den lovlig iverksatte sympatistreik og blokade ved Tinfos jernverk for jern- og metalarbeidere og ihvertfald er godkjendt av Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat (§ 12) kan alene faa betydning for realitetsavgjørelsen, men er uten interesse

for kompetancesspørsmålet c: for spørsmålet om forholdet omfattes av overenskomsten. Voldgiftsretten maa ta disse indvendinger op til behandling og løse dem i den utstrækning det findes nødvendig til avgjørelse av om indstevnte ved sin optræden har forbrudt sig mot overenskomstens bestemmelser.

Sluttelig bemerkes, at det er paa det rene, at forlangende om voldgift er fremsatt av Norsk arbeidsgiverforening, overensstemmende med forskriften i voldgiftsoverenskomstens § 7.

I henhold hertil vil citanterne faa dom efter sin principale paastand og vil hermed, efter hvad foran er anført, ogsaa være sagt, at saken i mangel av enighet ved forhandling blir at behandle og avgjøre ved voldgift.

Jeg antar derhos, at indstevnte bør betale sakens omkostninger, som efter omstændighetene billiges med kr. 400.00.

Konklusjon:

Norsk jern- og metalarbeiderforbund bør under en løpende mulkt av 100 — et hundrede — kroner til Kristiania bykasse for hver dag dommen sittes overhørig, at opnevne medlemmer av et forhandlingsutvalg til behandling av den foreliggende tvist mellem Norsk arbeidsgiverforening og Norsk aktieselskap Siemens-Schuckert paa den ene side og Norsk jern- og metalarbeiderforbund paa den anden side.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund bør derhos til Norsk arbeidsgiverforening og Norsk aktieselskap Siemens-Schuckert betale kr. 400.00 — fire hundrede — kroner i saksomkostninger.

At etterkommes inden 15 — femten — dage efter dommens forkyndelse under adfærd efter loven.

23. mai 1916.

Fr. Lyng.

Jeg er enig med førstvoterende i, at saken ikke blir at avvise paa grund av cumulatio inepta.

Jeg kommer ogsaa iøvrig til samme resultat som førstvoterende, men finder det unødig at indgaa paa, om indstevnte er ansvarlig for den stedfundne arbeidsnegtelse eller om samme kommer ind under løsoverenskomstens § 18 b. Dette henhører efter min mening under voldgiftsretten. At nærværende tvist maa henskytes til

voldgiftsretten overensstemmende med citantens principale paastand forekommer mig ikke synderlig tvilsomt. Tvisten gjælder her om indstevnte har gjort sig skyldig i brud paa overenskomsten, men da maa striden sies at angaa en mellem Norsk arbejdsgiverforening og vedkommende arbeiderorganisation indgaaet overenskomst, kfr. voldgiftsoverenskomstens § 7. Det er ikke i den anledning nødvendig for nærværende ret at undersøge, om der her virkelig er begaaet brud paa overenskomsten eller om det forhold, som paalægges, omhandles i samme. Paastaar den ene part, at saa er tilfældet, eller at forholdet er i strid med forudsætningerne for overenskomsten, maa vedkommende ha krav paa i medfør av nævnte paragraf at faa tvisten avgjort ved voldgift. Dette maa ialfald gjælde hvor paastanden om, at striden gjælder overenskomsten og dens forudsætninger, ikke er aapenbar umiddelag, og det kam jo ikke sies her at være tilfældet. Det som her forlanges avgjort angaar udelukkende forholdet til overenskomsten.

Her paastaar cit. saaledes, at indstevnte har handlet i strid med overenskomsten ved under overenskomstperioden at paalægge sine medlemmer, der var bundne til opsigelsesfrist, at nægte at utføre et arbejde. Videre paastaar citanten, at lønsoverenskomstens § 18 b herved er krænkert, likesom citanten videre gjør gjældende, at indstevnte her har overtrædt voldgiftsoverenskomstens § 2 derved, at arbejdsstans har fundet sted, forinden forhandling har været forsøkt, idet dette efter overenskomstens § 12 kun er tilstedelig, naar arbejdsstansen er godkjendt av Arbejdernes faglige landsorganisations sekretariat eller hovedstyre. Men selv om saadan godkendelse her skulde anses at foreligge,

vilde allikevel, hævder citanten, en arbejdsstans uten lovlig opsigelse staa i strid med overenskomstens aapenbare forudsætninger. Det faar da bli voldgiftsrettens sak at avgjøre om citanten har ret i sin paastand i nævnte henseender.

Med hensyn til omkostningerne slutter jeg mig likeledes til førstvoterende og tiltræder i henhold til det anførte saaledes dennes konklusion.

17. juni 1916.

L. Bade.

Jeg slutter mig til andenvoterende assessor Bade.

3. juli 1916.

Siewers.

Seet 5. juli 1916.

Fr. Lyng.

Med bemærkning, at andenvoterende er tjenestefri og bortreist,

kjendes for ret:

Norsk jern- og metalarbeiderforbund bør under en løpende mulkt av 100 — et hundrede — kroner til Kristiania bykasse for hver dag dommen sittes overhængig, at opnævnte medlemmer av et forhandlingsutvalg til behandling av den foreliggende tvist mellem Norsk arbeidsgiverforening og Norsk aktieselskap Siemens-Schuckert paa den ene side og Norsk jern- og metalarbeiderforbund paa den anden side.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund bør derhos til Norsk arbeidsgiverforening og Norsk aktieselskap Siemens-Schuckert betale kr. 400 — fire hundrede — kroner i saksomkostninger.

At efterkommes inden 15 — femten — dage efter dommens forkyndelse under adfærd efter loven.

16 juli 1916

Siewers

Arbejdsretsdom i sak: Norsk formerforbund, Norsk træarbeiderforbund og Norsk jern- og metalarbeiderforbund mot De mek. verksteders landsforening.

Forbundenes fremstilling:

Til arbeidsretten. I dom avsaagt den 30. juni 1916 av den ved kongelig resolution av 9. s. m. nedsatte voldgiftsret i tvist mellem Norsk arbeidsgiverforening og De mekaniske verksteders landsforening paa den ene side og Arbejdernes faglige landsorganisation og

7 fagforbund paa den anden side er bl. a. indtæt følgende bestemmelse ang.:

Ferier.

«Enhver arbeider, som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhængende tidsrum av mindst 1 aar, har ret til en aarlig sammenhængende ferie

paa 4 virkedage med fuld løn. Bestemmelsen av tidspunktet for hver enkelts ferie tilligger arbeidsgiveren. Blir vedkommende arbeider opsagt, før han har faaet adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham 4 dages løn.»

Arbeiderne hævder, at denne bestemmelse er saadan at forstås, at de 4 dages ferie ogsaa skal gives i indeværende aar til de arbeidere, som efterat arbeidsstansen var forbudt har vendt tilbake til sine tidligere arbeidspladser og som har været beskjeftiget mindst 1 aar ved bedriften. Enkelte arbeidsgivere har ogsaa forstaaet bestemmelsen saadan, idet de allerede har gitt ferie.

De mekaniske verksteders landsforening har imidlertid gitt sine medlemmer ordre til ikke at gi ferie i aar, idet foreningen hævder, at der ikke skal gives ferier før 1 aar efter at dommen er avsagt.

Der har været ført forhandling om saken og hitsætter vi:

Utskrift av forhandlingsprotokollen ført i møte den 18. juli 1916.

Forhandlingsmøte paa verkstedforeningens kontor den 18. juli 1916 efter foranledning av: Norsk jern- og metalarbeiderforbund, Norsk formerforbund og Norsk træarbeiderforbund.

Tilstede var forretningsfører Knudsen, forretningsfører Fjermestad og forretningsfører Pettersen.

For De mek. verksteders landsforening var tilstede: Verkseier Amundsen, direktør Sem, kontorchef Bang.

Fra forbundenes side blev det hævdet, at man efter voldgiftsdommen mente at ha krav paa ferier for de arbeidere, som var vendt tilbake til bedriften efter arbeidsstansen og som hadde været ansat ved bedriften 1 aar.

Man diskuterte dette spørsmål og fra arbeidsgivernes side blev der erklært, at man var helt uenig i en saadan opfatning av voldgiftsrettens kjendelse. Da man ikke kunde bli enige, blev saken av forbundene forlangt henvist til arbeidsretten.

Sem. H. Pettersen. Aksel Amundsen.

T. Fjermestad. Alf Bang.

A. Knudsen.

Undertegnede forbund kan ikke være enig med arbeidsgiverne, idet forholdet da vil bli, at voldgiftsrettens dom og de denav følgende fordele for feriens vedkommende kun vil komme arbeiderne tilgode i to tredjedele av

dommens varighet, som er sat til 31. mars 1919. Hvis man tænker sig det forhold, at der om 3 aar atter skulde opstaa tvist i jernindustrien og at f. eks. ferie atter skulde fastsettes ved voldgiftsdom, vil det kunne indtræffe, at arbeiderne faar ferie paa følgende maate:

I 1916 ingen ferie, 1917—18 ferie og 1919 ingen ferie.

Vi mener forøvrig, at den avbrytelse i arbeidsforholdet, som sker paa grund av konflikt mellem organisationerne, ikke bør komme arbeiderne til skade i dette tilfælde.

Man tillater sig i henhold til foranstaaende at ammode arbeidsretten om at besvare følgende spørsmål:

«Har de arbeidere, som vendte tilbake til sine tidligere arbeidspladser efter arbeidsstansen og som har været beskjeftiget ved bedriften i mindst 1 aar ret til den i voldgiftsdommens § 6 d fastsatte ferie i indeværende aar?»

Kristiania, 24. juli 1916.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund
Hovedstyret

A. Knudsen.

Norsk træarbeiderforbund

H. Pettersen.

Norsk formerforbund

T. Fjermestad.

Arbeidsgiverforeningens fremstilling:

Den tidligere overenskomst i jernindustrien av 1911 blev av arbeiderorganisationerne, efterat den i overenskomsten foreskrevne konferanse hadde været avholdt, uten at føre til noget resultat, opsagt til utløp den 1. april d. a. Forhandlinger blev optat mellem organisationerne og paagik i lang tid, uten at man kom til noget endelig resultat. Skjønt forhandlingerne paa det tidspunkt ikke var avbrutt, men kun foreløbig utsat av forskjellige grunde, opsa arbeiderorganisationerne i begyndelsen av april en række grupper av arbeidere ved verkstederne, deriblandt samtlige formere og støperiarbeidere, ialt ca. 3300 mand, hvorved en stor del av verkstederne ikke vilde kunne fortsætte sin drift. Arbeidsgiverforeningen hadde under disse omstændigheter intet andet at gjøre end at paaaby arbeidsstans for samtlige øvrige arbeidere ved de i

verkstedsföreningen staaende bedrifter, hvad der vel ogsaa maa ha været arbeiderorganisationens hensigt at opnaa ved sine gruppevisse opsigelser. Senere blev ogsaa arbeiderne opsagt ved de verksteder, som ikke tilhørte verkstedsföreningen, men som var medlemmer av arbeidsgiverforeningen og omfattedes av den gamle overenskomst i jernindustrien.

Riksmæglingssmanden nedla forbud mot arbeidsstans og optok mægling.

Som følge av konflikterne i jernindustrien og ved bergverkerne, hvor arbeidsstans hadde paaagaat siden slutningen av januar, besluttet arbeidsgiverforeningen at utvide de paaagaende arbeidsstansninger ved en lockout, som vilde komme til at omfatte oa. 42,000 arbeidere.

Imidlertid var der av riksmæglingssmanden fremsat et forslag til ordning av bergverkskonflikten. Dette forslag blev forkastet av arbeiderne. Ved fornyet mægling lykkedes det imidlertid at opnaa fuld enighet mellem begge parter forhandlere om et forslag i bergverkskonflikten. Mægling blev umiddelbart etterpaa optat i jernindustrien, hvor det likeledes lykkedes at opnaa enighet mellem forhandlerne om et forslag. Men begge disse forslag blev forkastet av arbeiderne, og dermed var enhver forhandling og mægling avbrutt.

Regjeringen fremsatte da proposition til lov om tvungen voldgift. Denne blev tirsdag den 6. juni vedtatt i odelstinget. Den av arbeidsgiverforeningen besluttede utvidede lockout, som egentlig skulde traadt ikraft lørdag den 3. juni, blev først utsatt til tirsdag den 6. juni og senere til lørdag den 10. juni. Imidlertid besluttet Arbeidernes faglige landsorganisation den 6. juni at iverksette generalstreik mot voldgiftsloven. Herunder benyttet de sig av den til s. d. utsatte lockoutopsigelse, idet arbeiderne ved de bedrifter, som omfattedes av lockouten, nedla arbeidet samme aften, og der blev truffet forfæininger til streik ogsaa for alle øvrige organiserte arbeidere. Voldgiftsloven blev dog vedtatt av lagtinget fredag den 9. juni og s. d. sanktionert av kongen. Samme dag blev der ogsaa ved kgl. resolution bestemt, at bl. a. tvisten i jernindustrien skulde avgjøres ved voldgift, og der blev i henhold til den nye lov nedlagt forbud mot iverksættelse og fortsættelse av enhver arbeidsstans,

som var foranlediget ved de tvister, som var bestemt at skulle avgjøres ved voldgift. Dette forbud skulde, forsaavidt angaar fortsættelse av arbeidsstans, træde ikraft tirsdag den 13. juni om morgenen. De paaagaende arbeidsstansninger, deriblandt i jernindustrien, blev imidlertid ikke hævet overensstemmende med det nedlagte forbud. Først nat til onsdag den 14. juni besluttet landsorganisationens kongres at hæve arbeidsstansningerne fra onsdag den 14. juni aften. Først torsdag den 15. juni begyndte derfor arbeidets gjenoptagelse, og da kun i yderst sparsom utstrækning, ikke mindst i jernindustrien. Ogsaa i den følgende tid gik det meget langsomt med gjenoptagelsen av arbeidet ved verkstederne, hvad der har paaført disse store tap, og dendag idag har paa langt nær ikke samtlige arbeidere gjenoptat sit arbeide ved de fleste verksteder.

Ikke længe efter arbeidsstansens avlysning paaabegyndte den nedsatte voldgiftsret behandlingen av tvisten i jernindustrien. Den 30. juni avsaagdes dom, hvori bl. a. indtoges følgende bestemmelse angaaende ferie:

«Enhver arbeider, som har været ansatt ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av mindst et aar har ret til en aarlig sammenhengende ferie paa 4 virkedage med fuld løn. Bestemmelsen av tidspunktet for hver enkelts ferie tilligger arbeidsgiveren. Blir vedkommende arbeider opsagt, før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham 4 dages løn.»

Efterat denne dom var avsagt, er der opstaaet tvist om forståelsen av denne bestemmelse, idet arbeiderorganisationerne vil fortolke den derhen, at den allerede iaar gir arbeiderne ret til ferie, mens arbeidsgiverne hævder en anden opfatning, som der nedenfor skal redegjøres for. Landsorganisationen har i sakens anledning henvendt sig til den voldgiftsret, som har avsagt den omtvistede dom, for at faa dennes uttalelse om, hvad voldgiftsrettens mening hadde været. Voldgiftsretten har imidlertid svart, at den ikke finder at burde avgi nogen uttalelse herom. Efterat forgjæves forhandling har været forsøkt angaaende denne tvist, er den av arbeiderorganisationerne indbragt for arbeidsretten.

Efter denne utredning av de faktiske forhold skal vi angaaende den foreliggende tvist tillate os at bemerke:

Vi mener, at naar den omtvistede bestemmelse om ferier er fastsat ved dom, som er paavunget verkstederne ved en i henhold til en ny lov utfærdiget kgl. resolution, og naar der i denne bestemmelse er stillet som betingelse for, at ferier skal indrømmes, at vedkommende arbeider har været ansat ved samme bedrift i mindst et aar, saa har arbeiderne ikke krav paa ferie, før de *efter voldgiftsdommens avgivelse* har været ansat ved samme bedrift et aar. Skulde den tid, som en arbeider har været ansat ved en bedrift før voldgiftsdommen, kunne medregnes i det aar, som han skal ha været ansat ved bedriften for at faa krav paa ferie, vilde det medføre, at dommen fik tilbagevirkende kraft. Likaasaa lidt som en lov der paafører en bedrift økonomisk tap, kan gives tilbagevirkende kraft, likesaa lidt kan en i henhold til en ny lov avsaagt dom gives tilbagevirkende kraft. Det maa i denne forbindelse bemerkes, at bestemmelser om ferier aldrig tidligere har været gjældende i overenskomster for jernindustrien. Det er et helt nyt princip som ved denne voldgiftsdom er paavunget bedrifterne, og det tiltrods for at der i det forslag forhandlerne paa begge sider var blit enig om intet var bestemt om ferier. Netop fordi voldgiftsretten her har etablert noget helt nyt, som har ligget utenfor alle tidligere overenskomster i faget, maa det være utelukkert, at man medregner i det aar som ifølge dommen danner betingelsen for at ferie skal kunne forlanges, den tid som gaar forut for dommen. Denne taler selv om en *optjent* ferie. Det viser ogsaa, at vor opfatning er rigtig. Man kan jo ikke regnes for at ha begyndt denne optjening, før bestemmelsen derom er fastsat. Den opstillede betingelse for at faa krav paa ferie tilsigter desuten aapenbart at medvirke til at skape mere stabile forhold ved verkstederne, idet arbeideren vil betænke sig mere paa at forlate sin plass, naar han derved mister sin ferie. Ogsaa ut fra dette synspunkt er det naturlig at forstaa dommen derhen, at hvis han fra nu av opfylder den betingelse som er sat vil han opnaa ferie.

Det standpunkt vi hævder angaaende arbeidernes krav paa ferie allerede i aar, er derfor ikke bare retfær-

dig ut fra almindelige retsgrundsætninger, men det er ogsaa det eneste rimelige og billige.

Vi mener desuten, at arbeiderne i jernindustrien ikke under nogen omstændighet kan ha krav paa ferie i aar paa grund av den arbeidsstans, som først nylig er avsluttet.

Dommen bestemmer, at en arbeider for at ha krav paa ferie maa ha været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av mindst et aar. Det skulde synes indlysende, at en arbeider som selv eller gjennom sin organisation har opsagt sin plass ved et verksted, eller som paa lovlig maate er opsagt av sin arbeidsgiver, og derefter har deltatt i arbeidsstansen i ca. 2 maaneder, ikke under nogen omstændighet kan sies at ha været ansat ved samme bedrift i et *sammenhengende* tidsrum av et aar, fordi om han gjenoptar arbeidet ved samme bedrift. Om han tidligere, før stansen, har været ansat ved bedriften den nødvendige tid er uten betydning, al den stund arbeidsforholdet er blit avbrutt før voldgiftsdommens avgivelse. Det maa nemlig nøie bemerkes, at det ifølge voldgiftsdommen ikke er tilstrækkelig til at berettigte et feriekrav, at vedkommende arbeider har været ansat ved samme bedrift mindst et aar. Dommen sier uttrykkelig, at han maa ha været ansat ved samme bedrift i *et sammenhengende tidsrum* av mindst et aar. Naar bestemmelsen har faat denne form, er det jo ganske aapenbart meningen dermed uttrykkelig at præcisere, at en arbeider, som har været ansat ved en bedrift f. eks. et halvt aar og derefter slutter, men senere kommer tilbake og derefter arbeider paany ved bedriften et halvt aar, ikke dermed skal ha krav paa ferie. Det aar han skal ha været ansat ved samme bedrift maa ikke bestaa av forskjellige avbrutte tidsrum, som sammenlagt utgjør et aar. Det er i saa henseende likegyldig, om arbeideren i mellomtiden mellom sine ansettelses ved samme bedrift eller gaatt ledig eller om han har været ansat ved en anden bedrift. Det aar han skal ha været ansat ved samme bedrift maa efter voldgiftsdommen være *sammenhengende*, for at han skal faa krav paa ferie; der maa altsaa ikke være nogen, selv ikke den ringeste avbrytelse av selve arbeidsforholdet. I motsatt fall vilde ikke den utvilsomme hensigt med bestemmelsen om det ene aar, nemlig den at skape

varige arbeidsforhold, faa synderlig betydning. En arbeider vilde kunne gaa fra det ene verksted til det andet, men allikevel efterhvert faa samlet sig op feriekrav ved senere, kanske endog efter mange aars forløp, at komme tilbake til verkstedet, hvor han tidligere har været ansat. Om den her hævdede forståelse av voldgiftsdommen synes der overhodet ikke at kunne være nogensomhelst tvil.

Men saken stiller sig ikke anderledes, om grunden til at et arbeidsforhold avbrytes, er en organisationsmessig arbeidstans. Ved enhver arbeidstans opses jo det kontraktsforhold som bestaar mellem den enkelte arbeider og arbeidsgiveren, og ved opsigelsesfristens utløp er dette kontraktsforhold definitivt avbrutt. Der kan eventuelt senere sluttet ny arbeidskontrakt mellom dem, men den gamle kontrakt er hævet. I overensstemmelse hermed blev verkstedsarbeiderne ogsaa utmeldt av sykekasserne, da arbeidstansen indtraadte. Ingen kan vel heller paastaa, at en arbeider som er sluttet ved en bedrift efter lovlig opsigelse fremdeles maa betragtes som ansat ved bedriften, hvis opsigelsen skyldes en organisationsmessig arbeidstans.

Vi vil for at klargjøre forholdet mellom en bedrift og dens tidligere arbeidere under en arbeidstans særlig peke paa to ting.

For det første har en arbeider, naar han fratræder sin plads efter en opsigelse, som skyldes en organisationsmessig arbeidstans, like meget som ved en individuel opsigelse fuld ret til at ta ansættelse ved en anden bedrift, likesom arbeidsgiveren under samme forhold har fuld ret til at indta en anden arbeider i den opsigtes sted. Denne ret har arbeiderne netop under den heromhandlede konflikt benyttet sig av i en ganske overordentlig utstrækning. Det har været meget let at faa arbeide hos andre, uorganiserte arbeidsgivere, og der er meeppe mange verkstedsarbeidere, som ikke under arbeidstansen har været ansat ved en saadan bedrift. Derved er det endnu tydeligere, at det tidligere arbeidsforhold er avbrutt. En arbeider kan da ikke samtidig være ansat hos 2 forskjellige arbeidsgivere.

For det andet har den enkelte arbeider som har deltatt i en arbeidstans ingen pligt til at gaa tilbake til sin tidligere plads efter arbeidstansen, li-

kesom arbeidsgiveren ingen pligt har til at gjenindta hver enkelt arbeider, medmindre særskilt avtale herom træffes, hvad her ikke er gjort. Naar ingen saadan pligt foreligger, kan selvfølgelig en arbeiders gjenindtagelse ved en bedrift, hvor han tidligere var ansat, ikke betragtes som en umiddelbar fortsættelse av det tidligere kontraktsforhold, men som en ny ansættelse.

Eller er det forbundenes mening, at de enkelte arbeidere har pligt til at vende tilbake til sine tidligere pladser. Det er jo den nødvendige konsekvens av det standpunkt, forbundene indtar. Herom vil det være av interesse at faa forbundenes uttalelse.

Den stilling, som konflikten i jernindustrien er kommet i efter vedtagelsen av voldgiftsloven og forbudet mot arbeidstans, gjør forøvrig forholdet i heromhandlede henseende om mulig endda klarere, end om konflikten var blitt avsluttet ved en mindelig overenskomst mellom organisationerne. Hvor saa sker, bistaar organisationerne ofte hinanden med at faa arbeiderne til at gaa tilbake til sine gamle pladser og arbeidsgiverne til at gjenindta sine gamle arbeidere i den utstrækning, der er anvendelse for dem.

Men i dette tilfælde forelaa der overhodet ingen mindelig ordning mellom organisationerne og ingen avtale om arbeidets gjenoptagelse. Det var kun loven og den kgl. resolution, man hadde at holde sig til. Og det forbud mot fortsættelse av arbeidstans, som var indtat i den kgl. resolution, paalægger paa ingen maate de enkelte arbeidere at gaa tilbake til sine tidligere pladser eller arbeidsgiverne til at indta enhver av sine tidligere arbeidere i sin gamle plads. Det er kun den organisationsmessige kamp som er forbudt. I henhold hertil blev det hver arbeiders sak, om han vilde vende tilbake til sin tidligere arbeidsgiver eller ikke. Han stod frit. Kan der da være tvil om, at naar en arbeider vender tilbake til sin tidligere arbeidsgiver og faar ansættelse hos denne, saa er denne ansættelse ingen nødvendig konsekvens av det tidligere arbeidsforhold.

Forøvrig har det som før nævnt vist sig, at der er en hel del av de gamle arbeidere, som ialfald ikke endnu har vendt tilbake til sine tidligere arbeidsgivere, og de som nu er kommet tilbake er for en stor del først kommet i den sidste tid.

Selv om det skulde findes, at en organisationsmæssig arbejdsstans ikke avbryter de individuelle arbeidskontrakter, men at disse saa at si kun er suspendert under stansen, saa maa de ialfald ansees som bortfaldt, hvis de ikke straks melder sig hos sin tidligere arbejdsgiver, straks arbejdsstansen er avlyst. Og detsamme maa gjælde hvis han ikke melder sig saasnart arbejdsstansningen i henhold til lov er forbudt. Men her har for det første endog den organisationsmæssige arbejdsstans været fortsat i 2 dage, efter at forbudet var traadt i kraft, og dernæst har som sagt arbejderne ventet meget længe med at gaa tilbage til sine tidligere arbejdspladser, selv efterat den organisationsmæssige arbejdsstans var avlyst, og en meget stor del er endnu ikke vender tilbage. Dermed maa under alle omstændigheder verkstedsarbejderne ha forspildt enhver mulig ret til ferie iaar. Eller mener forbundene, at de gamle arbejdsforhold fremdeles bestaar, uanset om arbejderne kommer tilbage, fra den dag fortsat arbejdsstans var ulovlig, eller om de finder det for godt at vente hermed en kortere eller længere tid.

Hensigten med ferien er, at arbejdere som har været i uavbrutt et aar, skal faa anledning til nogen dages hvile, hvor de som bor i byerne kan dra ut paa landet o. s. v. Iaar har arbeidet ved verkstederne staaet i ca. 2 maanedes. Arbejderne har i den tid kunnet ta sig al den ferie de har ønsket. Og skjønt de allerfleste har kunnet skaffe sig andet arbejde under stansen, er det vel ikke mange som ikke har undlært at arbejde ialfald i 4 dage. Kan det da iaar være noget rimelig krav, at de nu skal faa fri yderligere 4 dage.

Verkstederne paa sin side staa i en vanskelig stilling. Der var allerede før stansen stort arbejdspress og stor mangel paa arbejdere, og det sier sig selv, at de 2 maanedes stans medfører nødvendigheden av at drive paa alt hvad man kan for at ta det forsømte igjen, samtidig som der næsten ikke findes et eneste verksted, som bare har faat igjen det arbeiderantal det hadde før stansen og som kanske allerede da var for litet. Det vilde være en voldsom umulighet overfor verkstederne, om de allerede i sommer under de paagaaende vanskelige og høist ekstraordinære forhold aldeles utenfor alle forutsetninger baade fra arbejdsgivernes

og arbeidernes side pludselig skulde bli paalagt ved en tvungen voldgiftsdom, at nu allerede iaar, hvor verkstederne har staaet i 2 maanedes, nu skal de ogsaa la sine arbeidere faa fri i 4 dage. Det vilde for verkstederne medføre de største vanskeligheter og et betydelig økonomisk tap.

Forbundenes framstilling av, hvordan feriebestemmelsen efter vor forstaaelse vil komme til at virke, danner efter vor mening intet grundlag for deres krav. Hvordan ferieforholdet blir i 1919 efter dommens utløpstid, kan ingen si noget om, og det vedrører heller ikke denne sak. At al rimelighet tilsier, at de ikke faar ferie iaar, mener vi ovenfor at ha tilstrækkelig paavist.

I henhold til hvad foran er anført tillater vi os at nedlægge paastand paa, at det av forbundene i skrivelse til arbeidsretten av 24. d.s. fremsatte spørsmål blir at besvare benægtende.

Kristiania den 26. juli 1916.

For Norsk arbeidsgiverforenings
centralstyre
Axel Krefling.

*Dom avsagt 2. aug. 1916 i sak nr. 5:
Norsk formerforbund, Norsk træarbejderforbund, Norsk jern- og metalarbejderforbund mot De mekaniske verksteders landsforening».*

Den voldgiftsret som blev nedsat ved kgl. resolution av 9. juni 1916 til at behandle bl. a. den inden jernindustrien da paagaaende arbeidskonflikt, har i sin dom av 30. s. m. følgende bestemmelse:

«§ 6 d. Enhver arbejder, som har været ansat ved samme bedrift i et sammenhengende tidsrum av mindst 1 aar, har ret til en aarlig sammenhengende ferie paa 4 virkedage med fuld løn. Bestemmelsen av tidspunktet for hver enkelts ferie tilligger arbejdsgiveren. Blir vedk. arbejder opsagt, før han har faat adgang til at benytte en optjent ferie, tilkommer der ham 4 dages løn.»

Mellem Norsk jern- og metalarbejderforbund, Norsk formerforbund og Norsk træarbejderforbund paa den ene side og Norsk arbeidsgiverforening og De mekaniske verksteders landsforening paa den anden side er der opstaaet tvist om hvordan denne bestemmelse er at forstå.

Forhandlingerne mellem organisationerne angaaende tvisten har ikke ført til noget resultat. Den er derfor av de 3 forbund bragt ind for arbeidsretten.

Forbundene har forelagt arbeidsretten følgende spørsmål:

«Har de arbeidere som vendte tilbake til sine tidligere arbeidspladser etter arbeidsstansens, og som har været beskæftiget ved bedriften i mindst 1 aar, ret til den i voldgiftsdommen § 6 d fastsatte ferie i indeværende aar?»

Arbeidsgiverforeningen og De mekaniske verksteders landsforening har gjort gjældende, at en arbeider maa ha været ansatt ved en bedrift et aar efter voldgiftsdommen, før han har krav paa ferie. De hævder at dommen vilde faa en tilbakevirkende kraft om man ogsaa skulde medregne den tid en arbeider har været ved en bedrift før dommen.

Arbeidsretten finder det klart at voldgiftsdommen kunne gjøre rettigheter og pligter betinget av at vedkommende arbeidere før dommen hadde staatt i arbeidsforhold til en bedrift. Dommen gir sig ikke derved paa nogen maate tilbakevirkende kraft.

Sakens utfald vil derfor alene avhænge av hvordan dommen rigtig fortolket er at forstå.

Hadde meningen med den omtvistede bestemmelse været, at den tid som gav krav paa ferie først skulle regnes fra dommen, vilde en saadan begrænsning av bestemmelsens rækkevidde uten tvil ha fundet et positivt uttryk. Og naar det ikke staar f. eks. «som efter dommen har været ansatt» — —, men uten innskrenkning heter «som har været ansatt», maa arbeidsretten efter denne ubetingede ordlyd gaa ut fra, at det aar som gir ret til ferie regnes fra ansættelsesdagen, uten hensyn til om den ligger forut for dommen.

Arbeidsgiverne har henvist til, at ferietiden efter dommen er betinget av at vedkommende arbeider har været ansatt ved samme bedrift «i et sammenhengende tidsrum av mindst et aar». Og efter denne bestemmelse mener de at der i ethvert fald ikke kan bli tat hensyn til arbeidstid som ligger foran den arbeidsstans som konflikten førte med sig og selve denne arbeidsstans.

Om denne arbeidsstans er oplyst: For enkelte grupper av arbeidere had-

de arbeiderorganisationerne erklært streik, for andre hadde arbeidsgiverne erklært lockout. Arbeidsstansen varte ca. 2 maaneder. Arbeidet blev gjenop-
tatt 15. juni efter at regjeringen den 9. juni hadde nedlagt forbud mot fortsatt arbeidsstans. Bedrifterne hadde saaledes været i drift i to uker da voldgiftsdommen faldt den 30. juni.

Arbeidsretten skal bemerke:

Hver enkelt individuel arbeidskontrakt blev ophævet ved arbeidsstansen uten hensyn til om den var en følge av at arbeiderne hadde erklært streik eller arbeidsgiverne hadde erklært lockout. Regjeringens forbud mot fortsatt arbeidsstans gjenoprettet ikke de gamle individuelle arbeidskontrakter. Det tvang ikke den enkelte arbeider til at gaa tilbake til sin tidligere arbeidsplads, og heller ikke arbeidsgiverne til at ta ind igjen hver enkelt arbeider. Det stod den enkelte arbeider saavel som den enkelte arbeidsgiver frit for om de vilde træde i nyt kontraktsforhold med hverandre.

Det er nok saa at opsigelser i anledning av en arbeidskonflikt ikke taar sigte paa en endelig avbrytelse av arbeidsforholdet. Man vil fra begge sider ha det fortsatt. Det er vilkaarene for fortsættelsen man strides om. Men om arbeidsstansen saaledes alene er tænkt at skulle bli midlertidig avbrytelse, saa er ikke det avgjørende. Voldgiftsdommen kræver at en arbeider for at faa en ferie skal ha været «ansatt» ved vedkommende bedrift mindst et aar. Og i og med at det gamle arbeidsforhold var retslig helt avbrutt for hver enkelt arbeider ved lovlig opsigelse fra en av siderne, saa var arbeiderne ikke længer «ansatt» ved bedriften. Følgelig kan ikke den tid arbeidsstansen varte, regnes med i det aar, som gir ret til ferie. Og da voldgiftsdommen kræver ansættelse i et sammenhengende tidsrum av mindst et aar, kan heller ikke den tid som ligger foran arbeidsstansen regnes med. Den ansættelsestid som gir krav paa ferie maa derfor for hver enkelt arbeider bli at regne fra den dag han optok arbeidet igjen.

Det spørsmål som de tre forbund har fremsatt vil efter dette bli at besvare med nei.

To av rettens medlemmer, Myhre og Kristensen, finder at maatte gi arbeidsgiverforeningen medhold i dens principale fortolkning av den omtvi-

stede bestemmelse. De maa gaa ut fra at dommen ikke har villet knytte ferieretten til et arbeidsforhold som i tid ligger forut for dommen.

To av rettens medlemmer, *Ousland* og *Enge*, kan ikke erkjende at arbeidsstansens avbryter arbeidsforholdet paa saadan maate at gjenoptagelsen av arbeidet kan betragtes som ny ansættelse i den forstand at arbeiderne rammes av voldgiftsdommens uttrykk hvad ferieforholdet angaar. *Arbeidsstansen* er en for den enkelte arbeider uforstyldt avbrytelse av arbeidsforholdet og maa i dette tilfælde sidestilles med sygdom og lignende foreteelser, naar det gjæder at beregne den enkelte arbeiders anciennitet med hensyn til ferien. Dette saa meget mere som den blandede streik og lockout jo netop var den proces, som gik forut for voldgiftsdommen og til en viss grad forårsaket denne. Det vil derfor være baade umågtig og uretfærdig at den da skulde ramme den enkelte arbeider og frata ham et av de goder, som voldgiftsdommen har git dem. De moderne arbeidskampe er opgjør mellem organisationerne. Og forholdet har utviklet sig saaledes, at arbeiderne efter stansen gjeninndræder i sin plads med bibehold av sin fulde anciennitet i enhver henseende. Ved denne konflikt gav ogsaa verkstedsforeningen uttrykk herfor i sin annonce av 10. juli 1916,

hvori det bl. a. uttales, at «alle arbeidere som vender tilbake til sine pladser» vil erholde voldgiftsdommens goder fra arbeidets gjenoptagelse. Her tales ikke om nyansættelse men om en fortsettelse av det gamle arbeidsforhold. Og saaledes praktiseres det i virkeligheten ved alle konflikter. Betegnende herfor er det jo at pladsene blokeres av fagorganisationen likesom arbeidsgiverforeningen søker at hindre at arbeiderne faar anden beskæftigelse. *Arbeidsstansen* er et kampfiddel organisationerne imellem for at opnaa et eller andet. I dette tilfælde ogsaa ferie. Men dette kampfiddel kan da ikke medregnes til de forrykkelser av arbeidsforholdet, som omhandles i voldgiftsdommens bestemmelse om ferier, der gjælder ganske andre forhold.

Enge og *Ousland* finder saaledes at det til arbeidsretten stillede spørsmål maa besvares med ja.

Ingen av parterne har paastaat sig tilkjendt saksomkostninger.

Efter det anførte blir arbeidsrettens

Dom:

Den under saken omhandlede arbeidsstans og den tid som ligger forut for den kan ikke kræves regnet med i det aar som efter voldgiftsdommens § 6 d gir ret til ferie.

Arbeidsretsdom i sak: Norsk jern- og metalarbeiderforbund mot Sulitjelma aktiebolags gruber og Norsk arbeidsgiverforening.

Forbundets fremstilling:

Til arbeidsretten.

Undertegnede Norsk jern- og metalarbeiderforbund tillater sig herved at indstevne Sulitjelma aktiebolags gruber og Norsk arbeidsgiverforening i anledning opstaart tvist om forstaaelsen av forskjellige bestemmelser i den av voldgiftsretten den 22. juli d. a. avsaagte dom ang. arbeidsforholdene ved Sulitjelma gruber forsaavidt jern- og metalarbeiderne angaar.

Twisten omfatter følgende punkter:

- I. Lønstillæg til timelønnede jern- og metalarbeidere.
- II. Procenttillæg for natskift.
- III. Nægtelse av at arbeide sammen med streikbryter.

Fremstilling av omhandlede saker følger vedlagt i 5 eksemplarer.

Videre vedlægges 5 eksemplarer av den for vort forbund gjældende voldgiftsdom ved bergverkerne, samt utskrift av protokollen fra de førte forhandlinger.

Gjenpart av nærværende stevning og fremstillingerne er ogsaa tilstillet Norsk arbeidsgiverforening.

Vi tillater os at foreslaa saken opat til behandling førstkommande fredag den 17. ds.

I. Ang. lønstillæg til timelønnede jern- og metalarbeidere ved Sulitjelma aktiebolags gruber.

I dom avsaagt den 22. juli 1916 av den ved kongelig resolution av 9. juni s. a. nedsatte voldgiftsret i tvist mellem Norsk arbeidsgiverforening og Su-

litjelma aktiebolags gruber paa den ene side og Norsk jern- og metalarbeiderforbund paa den anden side angaaende arbeidsforhold er bl. a. i dommens § 2 b bestemt, at samtlige timelønnede arbeidere ved Sulitjelma skal ha et lønstillæg av 10 øre pr. time.

Ved arbeidets gjenoptagelse den 15. juni eller senere i tiden indtil voldgiftsdommen faaldt fik enkelte av heromhandlede arbeidere et personlig lønstillæg. Da det av voldgiftsretten fastsatte tillæg av 10 øre pr. time skulde utbetales blev dette personlige lønstillæg fratrasket saaledes, at f. eks. arbeidere, som tidligere hadde faat 4 øre pr. time i personlig tillæg, kun fik 6 øre ved voldgiftsdommens gjennomførelse.

Dette ansaa vedkommende arbeidere med tilslutning av undertegnede forbund at være i strid med voldgiftsdommen, idet de av bolaget givne personlige tillæg er git uten nogetsomhelst forbehold om at de skal fratrækkes det eventuelle tillæg som voldgiftsdommen fastsetter.

Vi har fremsat krav herom overfor Norsk arbeidsgiverforening og forhandlinger har været ført uten at enighet er opnaadd. Arbeidsgiverforeningens representanter hævde nemlig, at det av voldgiftsretten bestemte tillæg skulde gives paa de lønninger, som betales før arbeidsstansen ved bergverkerne.

Da vi ikke kunde være enig i denne fortolkning, tillater vi os at fremsætte følgende spørsmåal for arbeidsretten:

«Har samtlige timelønnede arbeidere, som var ansat ved Sulitjelma aktiebolags gruber den 22. juli 1916 krav paa det av voldgiftsretten fastsatte lønstillæg av 10 øre pr. time utenfor de personlige tillæg, som var git i tidsrummet mellem arbeidets gjenoptagelse og voldgiftsrettens dømsavgivelse?»

I henhold til foran anførte tillater vi os at nedlægge paastand paa at spørsmålet besvares med Ja.

II. Angaaende procenttillæg for nataskift.

I samme doms § 5, tredje avsnit, sidste punktum, er fastsat følgende bestemmelse:

«Ved avdelinger av bedrifter, som efter sin natur kræver uavbrutt arbejde, betales 25 pct. tillæg for nataskiftet.»

Blandt de avdelinger, som efter vor opfatning kommer ind under denne be-

stemmelse, er bolagets kraftstation i Fagerli, og vi har fremsat krav om, at maskinisterne og smørerne skal ha 25 pct. tillæg for nataskiftet.

Forhandlinger har ogsaa været ført angaaende denne sak uten at enighet er opnaadd, idet arbeidsgiverne hævde, at maanedslønnede arbeidere ikke kommer ind under voldgiftsdommens bestemmelse om procenttillæg for nataskift.

Vi er av den opfatning, at denne bestemmelse i hvert fald maa gjælde arbeiderne ved nævnte kraftstation, idet disses lønsbestemmelser er medbat i voldgiftsdommen.

Bestemmelsen i § 5 om overtidsprocenter og procenttillæg for nataskift maa derfor ogsaa gjælde samtlige arbeidere, som omfattes av dommen, forsaavidt der ikke er fastsat særskilte bestemmelser herom for de enkelte grupper. Dette er ikke tilfælde for kraftstationens vedkommende.

Vi tillater os derfor at fremsætte paastand om, at arbeidsretten besvarer følgende spørsmåal bekræftende:

«Har de ved Sulitjelma aktiebolags grubers kraftstation i Fagerli ansatte maskinister og smørere krav paa de i voldgiftsdommen fastsatte 25 pct. tillæg for nataskiftet?»

III. Negtelse av at arbeide sammen med streikbryter.

Den 21. august d. a. opstod der en tvist mellem verksmesteren ved Sulitjelma mek. verksted og verkstedarbeiderne.

Endel arbeidere blev beordret til at være behjælpelig med støpningen ved bolagets støperi. Dette nægtet arbeiderne med den begrundelse, at de ikke vilde arbeide sammen med en støperiformand Thomas Østensen paa grund av at han hadde optraadt som streikbryter under konflikten iaar. Nævnte formand har været medlem av organisationen siden 1907. Han deltok i de møter, som behandlet spørsmålet om at fremme lønskravene og var saavidt vites enig i de beslutninger, som fattedes av vor avdeling i Sulitjelma.

Da arbeidsstansen indtraadte den 1. febr. d. a. forlot ogsaa han sin plads sammen med de øvrige organiserte arbeidere. Efter at ha mottat streikeunderstøttelse i ca. 3 maaneder meldte han sig imidlertid ut av foreningen og gjenoptok arbeidet den 1. mai. Denne optræden fandt de mekaniske arbeidere

at være i høieste grad ukollegial, hvorfor de mente sig berettiget til at negte at arbeide sammen med ham.

Verksmesteren fastholdt imidlertid, at de arbeidere, som hadde faaet ordre til at gaa i støperiet, enten maatte gjøre dette eller ogsaa fik de slutte straks. De som negtet fik saa avsked, og de øvrige verkstedarbeidere nedla ogsaa arbeidet, idet de opfattet verksmesterens uttalelse derhen, at alle som vilde negte at gaa i støperiet skulde slutte straks.

Ved forhandling mellem direktør Qvale og arbeidernes tillidsmænd endes man efter nogen dages arbeidsstans om at gjenopta arbeidet og at videre forhandling om tvisten skulde optages senere. Saadanne forhandlinger har nu været ført mellom Norsk arbeidsgiverforening og vort forbund. Enighet er ikke opnaadd, idet arbeiderne fastholder ikke at ville arbeide sammen med vedkommende støperiformand. Arbeidsgiverne har ikke kunnet være enig i, at arbeiderne er berettiget her- til.

Vi mener, at en person, som optræder paa en saa usolidarisk og illojal maate overfor sine arbeidsskammerater og sin organisation har utvist en saa utilbørlig optræden, at enhver hæderlig og ærekjær arbeider maa ha fuld ret til at negte at arbeide sammen med ham.

Vi mener ogsaa, at arbeiderne i henhold til voldgiftsdommen av 22. juli 1916 § 11 c er fuldt berettiget hertil.

Denne § lyder:

«Arbeiderne er dog ikke forpligtet til at arbeide sammen med personer, som har utvist saadan utilbørlig optræden, at de efter almindelig samfundsopfatning bør kunne kræves fjernet. Hvis tvistigheter herom opstaar, skal arbeidsstans ikke finde sted, men enhver saadan tvist skal avgjøres ved forhandling eller i tilfælde av at enighet ikke opnaaes av arbeidsretten.»

Vi tillater os derfor at nedlægge paastand om, at arbeidsretten avgir kjendelse for at de organiserte jern- og metalarbeidere i henhold til foran- nævnte bestemmelse ikke er forpligtet til at arbeide sammen med støperiformand Thomas Østensen.

Norsk arbeidsgiverforenings fremstilling.

I. Tvist om lønstillæg.

Under den sidste mægling hos riks- mæglingsmanden i bergverkskonflikten

opnaaddes der tilslut enighet mellem parternes forhandlere. Mens denne mægling foregik var der arbeidsstans ved bergverkerne. Mæglingen foregik derfor paa grundlag av de før arbeids- stansen betalte lønninger. Der blev herover under mæglingen fremlagt sta- tistik for de forskjellige gruber. Det forslag, man blev enig om under mæg- lingen, gikk ut paa et lønstillæg av 5 øre ved de øvrige gruber, saken gjaldt, og 3 øre ved A/S Stordø kisgruber, hvor der en tid før streiken var git lønstillæg. Dette forslag blev forkastet av arbeiderne, arbeidsgiverforeningen gikk til en større lockout, voldgiftsloven blev vedtat og forbud mot arbeidsstans utfærdiget av kongen, samtidig som det bestemtes, at arbeidsvilkårene ved bl. a. bergverkerne skulde fastsettes ved voldgift.

Voldgiftsdommen er i alt væsentlig bygget paa det forslag forhandlenne var blit enig om hos riksmæglingsmanden. Vistnok var arbeidet nu, ialfald i en- del utstrækning gjenoptat ved bergver- kerne; men under proceduren var det hele tiden de tidligere lønninger, man bygget paa. De statistiker, som blev fremlagt for voldgiftsretten angaaende lønningerne ved de forskjellige berg- verker, var allesammen bygget paa løn- ningerne før arbeidsstansen.

Man maa gaa ut fra, at voldgiftsret- ten ved fastsettelsen av lønstillæg har bygget paa de opplysninger, som forelaa om de tidligere lønninger. At voldgifts- retten ogsaa har lagt vekt paa disse fremgaar av, at den — likesom for- handlerne — fastsatte et lavere løns- tillæg ved Stordø end ved de øvrige gruber. Man maa derfor ha ret til at gaa ut fra, at voldgiftsretten har ment, at de av den bestemte lønstillæg skulde tillægges de lønninger, som gjaldt før arbeidsstansen. Naar dette ikke er blit præcisert i dommen, skyldes det utvilsomt, at loven om tvungen vold- gift (§ 1, punkt 3) uttrykkelig be- stemmer, at «indtil voldgiftsdommen er avsaagt, skal de arbeids- og lønnings- vilkåar, som gjaldt ved tvistens utbrud, staa ved magt, hvis ikke parterne enes om noget andet.» Det er saa meget mere grund til at gaa ut herfra, som arbeidernes repræsentanter under vold- giftssaken reiste spørsmålet om, hvor- dan der skulde betales, indtil voldgifts- dommen forelaa, hvortil voldgiftsret- tens formand svarte med at henvise til den nævnte lovbestemmelse. Det fremgik herunder, at der ikke forelaa

nogen enighet mellem parterne om nogen anden ordning end den i loven bestemte, og voldgiftsretten har saaledes maattet gaa ut fra, at det ikke var nødvendig særskilt at præcisere, at tillægget skulde beregnes paa grundlag av de før stansen betalte lønninger.

Hvis voldgiftsretten hadde trodd, at der var foretat nogen forandring i lønningvilkåarene, og den vilde bygge lønstillægget paa de efter arbeidets gjenoptagelse eventuelt forandrede lønninger, hadde det været dens pligt at anstille nærmere undersøkelser herom (kfr. voldgiftslovens § 2, punkt 4, 6 og 7). Man har ikke ret til at tro, at voldgiftsretten har villet sette sig ut over denne pligt og har villet helt vilkaarlig fastsette et lønstillæg til lønninger, hvorover den ingen ordentlig oversigt har.

I forbindelse henmed skal nævnes, at ved tidligere overenskomster, som er opprettet efter en arbeidstans, er de lønstillæg, man er blit enig om, blit tillagt de lønninger, som gjaldt før arbeidstansen. Der er ingen grund til her at fravike denne hævdvundne regel, fordi arbeidet paa grund av den nye voldgiftslov utenfor al tidligere praksis blev optat, før de fremtidige arbeidsforhold var ordnet.

Ved Sulitjelma hadde verket efter voldgiftslovens vedtagelse bekjendtgjort for sine arbeidere, at arbeidet gjenoptages paa de tidligere betingelser, men at det var villig til at etterbetale arbeiderne fra arbeidets gjenoptagelse de lønsforbedringer, som de eventuelt vilde komme til at opnaa ved voldgiftsdommen. Bl. a. av hensyn til de økonomiske vanskeligheter som mange arbeidere dengang var i, gik verket senere med paa at utbetale endel arbeidergrupper et tillæg allerede før voldgiftsdommen faldt. Denne inntekommenhet fra verkets side, hvormed der alene var tilsigtet at gi arbeiderne et forskud paa den lovede efterbetaling, bør ikke arbeiderne kunne benytte sig av til at tiltvinge sig yderligere fordele end dem de efter voldgiftsdommen vilde haat knav paa, om verket alene hadde henholdt sig til voldgiftslovens § 1, punkt 3.

Vi tillater os derfor at nedlægge paastand paa, at det av forbundet fremsatte spørsmåal besvares derhen, at de i voldgiftsdommen fastsatte lønstillæg ekval tillægges de før arbeidstansen gjældende lønninger, selv om disse ef-

ter arbeidets gjenoptagelse, men før voldgiftsdommen, er blit forhøiet.

II. *Twist angaaende procenttillæg for maskinisterne og smørerne ved verkets kraftstation i Fagerli.*

Ved de øvrige bergverker er der i voldgiftsdommen for jern- og metalarbeiderne overhodet ikke indtat særskilte bestemmelser om hverken løns-, overtids- eller natbetaling for de maanedslønnede arbeidere. Disse er antat paa specielle kontrakter for hver enkelt arbeider, hvori som regel de nærmere vilkåar er fastsat. Forbundet hadde under forhandlingerne krav oppe om lønsbestemmelser for de maanedslønnede arbeidere, idet det forlangte at faa et lønstillæg for disse ved A/S Stordø kjesgruber. Nogen bestemmelse herom blev imidlertid ikke indtat i det forslag, man blev enig om hos riksmæglingssmanden, og heller ikke i voldgiftsdommen. Tvertimot begynder saavel nævnte forslag som dommen med uttrykkelig at begrænse mindstelønsbestemmelserne til de timelønnede arbeidere.

For Sulitjelma blev der omtrent samtidig med, at den sidste mægling hos riksmæglingssmanden paagik, forhandlet direkte om de maanedslønnede arbeidere mellem verkets direktør og jern- og metalarbeiderforbundets der-værende avdeling. Herunder opnaaddes fuld enighet om endel særbestemmelser for Sulitjelma, som væsentlig gjaldt endel maanedslønnede arbeidere. Disse bestemmelser blev telegrafert ned til saavel bedriftens hovedkontor som forbundet, og paa et møte mellem arbeidsgiverforeningen og forbundet blev der opsat en protokol om, at man var enig om disse særbestemmelser, idet man kun henholdt sig til telegrammerne og ikke indlot sig paa realiteten. Man indhentet kun telegrafisk forklaring om et uklart punkt i de første telegrammer. Denne protokol blev saa uten videre medtat som et led i det forslag, man blev enig om hos riksmæglingssmanden, uten at saken der blev drøftet. Under voldgiftssaken blev det oplyst og bekræftet fra begge sider, at disse særbestemmelser var begge parter enig om, og man kom derfor under voldgiftssaken overhodet ikke ind paa de i særbestemmelserne omhandlede forhold, og disse blev uforandret indtat i voldgiftsdommen.

Vi mener, at man i sin almindelig-

het overhodet ikke kan gjøre voldgiftsdommens lønsbestemmelser og da heller ikke de i nære forbindelse dermed fastsatte tillæg for overtid og natarbeide gjældende for de maanedslønnede arbeidere, naar disse uttrykkelig er undtatt i første punktum av lønsbestemmelserne. Naar saa er gjort, kan det umulig ha været meningen, at der til de lønninger, som ikke er bestemt i dommen, av den ene eller den anden grund skal betales tillæg, som skal utregnes procentvis av disse ikke tariffastede lønninger. Dette synes ogsaa at være forbundets opfatning. Vistnok er forholdet her et andet ved Sulitjelma end ved de øvrige bergverk, idet der under «Særbestemmelser for Sulitjelma» er inddatt lønssatser for de maanedslønnede arbeidere; men det vilde i og for sig være litet rimelig, om voldgiftsretten, uten at saken har været det ringeste drøftet hverken under forhandlingerne, i mæglingen eller for voldgiftsretten, skulde ha ment at indføre en ordning av største principielle betydning, og som stred mot al tidligere praksis baaede ved bergverkerne og andre bedrifter, for dette ene verk, mens alle de øvrige bergverk efter det ovenfor anførte ikke vilde komme ind under samme ordning. Desuten er der jo i særbestemmelserne for Sulitjelma fastsat særskilte lønssatser, væsentlig maanedslønninger, som intet har at gjøre med de mindstelønninger og lønstillæg, hvorpaa overtids- og nataskiftstillæggene er bygget. Det er rigtig, som forbundet oplyser, at der for enkelte poster under særbestemmelserne er fastsat særlige overtidsbestemmelser. Men man kan ikke denav slutte, at hvor saa ikke er skedd, skal de almindelige regler for overtids- og natarbeide lønne til anvendelse. Avgjørende er det imidlertid, at der i selve særbestemmelserne tydelig nok er pekt hen paa den ordning, som skal gjælde for de her omtvistede arbeidere. Det heter nemlig i særbestemmelserne:

«Maskinister i Fagerli kraftstation, hvor der arbeides 8 timers skift, saavel hverdage som søn- og helligdage:

Begynderløn kr. 130 pr. md.

Efter 3 aar kr. 140 pr. md.

Efter 5 aar kr. 150 pr. md.»

For smørerne lyder bestemmelserne likedan.

Her er det altsaa i direkte tilknytning til den fastsatte maanedsløn præcisert, at her skal der arbeides kontinuerlig, hverdag og helligdag, og alt-

saa ogsaa dag og nat.. Dette maa tydelig nok vise, at maanedslønnen uttrykkelig er basert paa, at den skal være betaling for vedkommende arbeidens ordinære arbeide i maaneden, hvad enten hans ordinære arbeidstid falder paa dag, nat eller helligdag. Dette stemmer med det tidligere forhold. Vedkommende arbeidere har ogsaa for hat maanedsløn, som nu er blitt forhøiet, og samme arbeidstid, uten at de har faat nogetsomhelst tillæg for nat-skift. Som allerede nævnt er dette ogsaa i fuld overensstemmelse med praksis ved alle andre norske bedrifter under lignende forhold. Noget krav om saadant tillæg fremkom heller ikke under forhandlingerne mellem verket og arbeidernes tillidsmænd, og vi tør paastaa, at disse var fuldt paa det rene med, da man deroppe blev enig om satserne, at disse skulde gjælde uten noget tillæg for natarbeide.

Naar det saa er vitterlig, at voldgiftsretten overhodet ikke indlot sig paa disse særbestemmelser, men indtok dem uforandret, fordi der derom ikke forelaa nogen tvist, er det ganske uberettiget av forbundet at kræve, at arbeiderne for nataskift skal ha utbetalt et tillæg til den maanedsløn, som uttrykkelig er basert paa ogsaa at skulle indebære betaling for de ulemper som er forbundet med at maatte arbeide vekselvis dag og nat.

I henhold til det foran anførte maa vi nedlægge paastand paa, at forbundets spørsmaal vedrørende denne tvist blir besvart benegtende.

III. *Tvist om de organiserte arbeideres ret til at negte at arbeide sammen med en støperiformand, som gjenoptok sit arbeide under arbeidsstansen.*

Den støperiformand tvisten gjælder har i lang tid været medlem av forbundet og var det ogsaa ved arbeidsstansens utbrud. Men har meldte sig efter flere maaneders stans ut av forbundet, og først derefter henvendte han sig til verket og meddelte, at han ikke kunde holde det gaende længer med den understøttelse han hadde faat, og derfor ammodet om at faa gjenopta sit arbeide, hvad han ogsaa fik. Han arbeidet ved verket resten av den tid, arbeidsstansen varte, og fortsatte dermed ogsaa, efter at arbeidet var gjenoptat av de øvrige arbeidere. Verkstedsarbeiderne, som hadde pleiet at hjelpe til

i støperiet ved støpninger, negtet imidlertid pludselig ved en anledning i henhold til en paa forhaand truffet beslutning at hjælpe til ved støpningen, og arbeidet blev derved nedlagt ikke bare av de arbeidere, som var opfordret til at arbeide i støperiet, men ogsaa av de øvrige verkstedsarbeidere, selv saadanne, som arbeidet paa helt andre steder og ikke vilde været anmodet om at gaa til støperiet. Arbeidsstans paagik i en uke, hvorefter arbeidet, vistnok efter paabud av forbundet, som igjen hadde faaet henvendelse fra arbeidsgiverforeningen, blev gjenoptat, idet man var enig om, at tvisten i henhold til voldgiftsdommen skulde avgjøres ved organisationsmessig forhandling og eventuelt av arbeidsretten. For at faa arbeiderne til at gaa med herpaa frafaldt verket mulktansvar mot arbeiderne i anledning av deres ulovlige streik. Vi har i den anledning ikke fundet det rimelig at opta spørsmålet om at gjøre erstatnings- og strafansvar gjældende mot vedkommende arbeidere, hvad antagelig ellers vilde bli gjort.

Det spørsmaal, som arbeidsretten da her skal avgjøre, er, om denne støperiformand har utvist saadan utilbørlig optræden, at han efter almindelig samfundsopfatning bør kunne kræves fjernet i henhold til voldgiftsdommens § 11 c.

Til belysning av dette spørsmaal skal bemerkes:

Forbundets love indeholder ingen bestemmelser om utmeldelse av medlemmer, kun om utstøtelse. Da man imidlertid ut fra almindelig retsopfatning ikke kan ansees for at være bundet til en forening, saa længe man lever, maa et medlem i mangel av særlige utmeldelsesbestemmelser ha adgang til at utmelde sig med kort varsel og derefter lovlig at uttræde som medlem.

Det vil derfor neppe kunne hævdes, at støperiformanden var medlem av forbundet, da han gjenoptok sitt arbeid eller at han derved har brutt nogen kontraktsforpliktelse overfor forbundet. Han er derimot vistnok forpliktet til at tilbakebetale den ham av forbundet utbetalte streikeunderstøttelse, hvad han ogsaa har erklært sig villig til at gjøre.

Spørsmålet er derfor, om støperiformandens optræden er i den grad moralsk forkastelig, at det berettiger forbundets krav.

Vi vil i den anledning paapeke, at

naar støperiformanden gjenoptok arbeidet, var det utvilsomt hovedsagelig, fordi han følte sig tvunget hertil paa grund av den nød, han og hans familie var kommet op i under den meget langvarige stans. Det skal her indskytes, at han hadde en meget stor familie at forsørge.

Man maa ogsaa gaa ut fra, at støperiformanden var kommet til en anden opfatning end den han hadde ved konflikstens utbrud, at han kanske var kommet til det resultat, at arbeiderne burde ha vedtatt de fremsatte forslag, og at konflikten forlængst burde været ordnet paa dette grundlag. Vistnok kan man si, at han i saa henseende har forpliktet sig til at bøie sig for flertallet; men efterat han var uttraadt av forbundet burde han dog frit kunne ta standpunkt og indrette sig derefter.

Vi vil ogsaa paapeke, at han som støperiformand stod i en mere overordnet stilling end de almindelige arbeidere og derfor følte sig nærmere knyttet til verket og mere forpliktet til at vareta dets interesser end de almindelige arbeidere. Det er jo ogsaa ellers meget almindelig, at formænd fortsætter sit arbeid under konflikter, uten at der i den anledning lægges ham hindringer i veien av arbeiderne, naar arbeidet er gjenoptat.

Hovedvegten maa dog lægges paa, om det er overensstemmende med almindelig samfundsopfatning, at arbeiderne bør kunne negte at arbeide sammen med ham, om der er noget rimelig forhold mellem den forfærdelige straf forbundet kræver han skal faa, og den forgaavelse, som han menes at ha gjort sig skyldig i. Vi mener, at saa ikke er tilfældet, selv om arbeidsretten skulde finde, at hans optræden hverken er moralsk eller juridisk berettiget. Der findes dog under alle omstændigheter sterke undskyldninger for hans optræden, og hvad vi særlig lægger vekt paa, den straf han skal ilægges er saa haard, at den strider mot al retfærdighet. Hvis forbundets paastand blev tatt tilfølge, vilde han maatte slutte ved Sulittjelma, han vilde bli arbeidsløs, hans store familie vilde kunne komme i nød, og han vilde ha meget vanskelig for at kunne skaffe sig andet arbeid paa noget sted, hvor der findes organiserte arbeidere, og hvor gjør det ikke det? Forbundet har forment sin paastand saadan, at hvis den blev tatt tilfølge, vilde alle organiserte jern- og metalarbeidere paa en

hvilkenksomhelst arbeidsplads kunne negte at arbeide sammen med ham. Denne paastand gaar efter vor mening ut over den foreliggende tvist, og arbeidsretten kan efter vor mening kun avgjøre spørsmålet om verkstedsarbeiderne paa Sulitjelma kan negte at arbeide sammen med ham, og ikke det spørsmål, om jern- og metalarbeiderne ved andre arbeidsplads, hvor ingen aktuell tvist herom foreligger, kan negte at arbeide sammen med ham. Det kan først avgjøres naar tvist herom oppstaar. Men vi er fuldt opmerksom paa, at selv om arbeidsretten begrænser sin dom paa forannævnte maate, vil en dom som forøvrig er overensstemmende med forbundets paastand, allikevel medføre, at de organiserte jern- og metalarbeidere overalt, hvor han søker arbeide, vil negte at arbeide sammen med ham. Han vil ogsaa under denne forutsetning antagelig bli sat ut av stand til at kunne ernære sig i dette land. Og en saadan straff kan efter vor mening hvordan man end betrakter hans optræden ikke staa i rimelig forhold her til.

I henhold til, hvad foran er anført, maa vi nedlægge paastand paa, at forbundets spørsmål angaaende denne tvist blir avvist, og at arbeidsretten kun uttaler sig om, hvorvidt verkstedsarbeiderne ved Sulitjelma har ret til at negte at arbeide sammen med støperi-formanden.

Hvad enten arbeidsretten tar denne vor avvinningspaastand til følge eller ikke, maa vi imidlertid nedlægge paa-stand om, at de organiserte arbeidere ikke skal kunne negte at arbeide sammen med denne mand.

Kristiania den 15. november 1916.

Norsk arbeidsgiverforenings
centralstyre.

Dom, avsagt 23. november 1916 i sak l.-nr. 12. 1916: Norsk jern- og metalarbeiderforbund mot Sulitjelma aktiebolags gruber og Norsk arbeidsgiverforening.

I henhold til det ved kgl. resolution av 9. juni 1916 utfærdigede forbud mot fortsatt arbeidsstans ved bergverkerne blev arbeidet den 15. s. m. gjenoptat ved Sulitjelma aktiebolags gruber.

I verkets opslag om at arbeidet vilde bli gjenoptat heter det:

«Ifølge loven skal — hvor ingen anden avtale er truffet — arbeidet gjenoptages paa de ved arbeidets nedleggelse gjældende betingelser, men ørkæser verket sig villig til at la de ved voldgiften fastsættendes satser gjøres gjældende med tilbagevirkende kraft fra den dag arbeidet gjenoptages, nemlig tirsdag den 13. ds. Bestemmer saaledes voldgiftsretten høiere min-deste- og dagløssatser end den gamle tarifts, vil efterbetaling til hver enkelt arbeider finde sted.»

I tiden mellem gjenoptagelsen av arbeidet og voldgiftsrettens dom har endel arbeidere ved reparationsverkstedet paa Sandnes, ialt 5 mand, faat sin løn forhøiet, 4 har faat 4 øre og en av dem 10 øre pr. time som tillæg til den løn de hadde da konflikten brøt ut, og som de hadde begyndt med da arbeidet blev gjenoptat.

I voldgiftsrettens dom angaaende forholdet mellem Bergverkernes landsammenslutning og Norsk jern- og metalarbeiderforbund er tat ind følgende bestemmelse:

«§ 2.

b. Ved Foldal, Sulitjelma, Bossmo og Orkla gives samtlige heromhandlede arbeidere et lønstillæg av 10 øre pr. time, ved Stordø et tillæg av 8 øre pr. time. Dette tillæg betales bare forsaarvidt der ikke opnaaes et tilsvarende tillæg efter mindsteløns-satserne.»

De forannævnte 5 arbeidere har i henhold til denne bestemmelse krævet et tillæg av 10 øre til den timeløn de hadde da voldgiftsdommen faldt.

Verket har derimot hævdet at det er de ved arbeidsstansen gjædende lønninger, som tillægget skal knyttes til.

De 5 arbeidere tilhører Norsk jern- og metalarbeiderforbunds afdeling i Sulitjelma. Forbundet har om tvisten ført forhandlinger med Bergverkernes landsammenslutning og Norsk arbeidsgiverforening, men uten resultat.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund har derfor bragt tvisten ind for arbeidsretten.

Forbundet har fremsat følgende spørsmål:

«Har samtlige timelønnede arbeidere, som var ansat ved Sulitjelma aktiebolags gruber den 22. juli 1916, krav paa det av voldgiftsretten fastsatte lønstillæg av 10 øre pr. time

utenfor de personlige tillæg, som var git i tidsrummet mellem arbeidets gjøenoptagelse og voldgiftsrettens domssavgivelse?»

Forbundet har nedlagt paastand om at arbeidsretten svarer ja til dette spørsmåal.

Norsk arbeidsgiverforening og Bergverkernes landssammenslutning har fremsat paastand om at lønstillægget skal knyttes til de ved arbeidsstansen gjældende lønninger.

Arbeidsretten er enig i arbeidsgiverforeningens og bergverkernes fortolkning av voldgiftsdommen.

Det var de ved arbeidsstansen gjældende lønninger, konflikten knyttet sig til. Og det var forholdene av disse lønninger man procederte om for voldgiftsretten. De opplysninger som blev fremlagt for voldgiftsretten, gjaldt derfor ogsaa alene lønsforholdene for arbeidsstansen. Og intet blev forelagt eller nævnt for voldgiftsretten om lønsforbedringer som maatte være git under voldgiftsrettens behandling av saken. Men har man under proceduren og behandlingen av saken holdt sig til forholdene som de var før arbeidsstansen, og er det dem voldgiftsretten har hat at bygge sine overläggninger og sit resultat paa, maa man ogsaa gaa ut fra at det er de da gjældende lønninger den har villet knytte lønstillægget til.

To av rettens medlemmer, *Iversen* og *Juell*, finder at maatte gi forbundet medhold, da voldgiftsdommens ord intet inneholder som tyder paa at andre lønssatser end de ved dens ikrafttræden gjældende skal lægges til grund for lønstillægget.

II. I de «særbestemmelser for Sulitjelma» som er tat ind i voldgiftsdommens § 2 c heter det:

«2. Maskinister i Fagerli kraftstation, hvor der arbeides 8 timers skift saavel hverdage som søn- og helligdage:

Begynderløn kr. 130.00 pr. mnd.

Efter 3 aar kr. 140.00 pr. mnd.

Efter 5 aar kr. 150.00 pr. mnd.

3. Smørere eller assistenter i Fagerli kraftstation, hvor der arbeides 8 timers skift saavel hverdage som søn- og helligdage (arbeidet inkluderer kompressorkjøring): kr. 115.00 pr. maaned.»

Maskinisterne og smørerne ved kraftstationen i Fagerli har hævdet at de foruten sin maanedsløn ogsaa har ret til 25 pct. tillæg for natskiftene i

henhold til voldgiftsdommens bestemmelser i § 5 om overtidsbetaling.

Ogsaa angaaende denne tvist har der været ført forhandlinger mellem Norsk jern- og metallarbeiderforbund paa den ene side og Norsk arbeidsgiverforening og Bergverkernes landssammenslutning paa den anden side. Forhandlingerne har ikke ført til noget resultat, og tvisten er derfor av jern- og metallarbeiderforbundet forelagt for arbeidsretten.

Det spørsmåal forbundet har fremsat lyder saa:

«Har de ved Sulitjelma aktiebolags grubens kraftstation i Fagerli ansatte maskinister og smørere krav paa de i voldgiftsdommen fastsatte 25 pct. tillæg for natskiftet?»

Arbeidsretten finder at de heromhandlede arbeidere ikke har krav paa overtidsbetaling for natskiftene.

For voldgiftsretten var der ingen procedyre om «Særbestemmelserne for Sulitjelma». De blev tat ind i dommen som resultat av separatforhandlinger mellem verket og dets arbeidere.

Disse «Særbestemmelser» har for alle de andre maanedslønnede arbeidere uttrykkelig nævnt, hvordan det skal forholdes med overtidsbetaling. For dampskibsfyrboterne heter det under nr. 7: «For overtidsarbeide betales 42½ øre pr. time med vanlige overtidsprocenter.» For formanden og de øvrige maanedslønnede arbeidere ved det elektriske verksted er det under 12 og 13 bestemt: «Overtidsbetaling som før.» For faste reparatører ved skeidehuset heter det: «Intet for overtid.»

Denne sidste bestemmelse kom ind, fordi disse arbeidere uttrykkelig hadde krævet overtidsbetaling — et krav som blev frafalt mot at verket indrømmede dem malmøre istedet.

De arbeidere som omfattes av denne tvist hadde tidligere været maanedslønnede uten noget tillæg for sine regulære natskift. Og det er intet oplyst om at de under forhandlingerne om den nye tanif reiste krav paa overtidsbetaling. Naar det saa samtidig med at lønnen stipuleres som maanedsløn, uttrykkelig og spesielt frenhæves, at arbeidet er et regelmæssig og kontinuerlig skiftarbeide, maa arbeidsretten deri se et positivt uttrykk for at lønnen er fastsat netop under hensyn til arbeidets art og den for disse arbeidere gjældende særlige ar-

beidsordning. Men naar retten saaledes gaar ut fra, at det under verkets og arbeidernes separathandlinger har været en gjensidig forutsetning at der ikke skulde betales overtidsbetaling til disse arbeidere for natskiftene, saa er det ogsaa klart, at voldgiftsdommens almindelige bestemmelser om overtidsbetaling ikke kan finde anvendelse her. Disse almindelige bestemmelser maa vike for de specielle forutsetninger som «særbestemmelserne» er bygget paa.

III. Den 21. august iaar opstod en konflikt ved det mekaniske verksted paa Sandnes, Sulitjelma. Årsaken var at endel verksbudsarbeidere hadde vægret sig for at arbeide i støperiet sammen med støperiformanden. De fik sin avsked, de arbeidere som hadde negtet. De øvrige verkstedarbeidere gjorde fælles sak med dem og la ned arbeidet. De hadde, efter det de hadde forklart, forstaat verksmesteren saa, at alle som vilde negte at arbeide sammen med støperiformanden skulde slutte straks.

Efter en ukes arbeidsstans blev arbeidet optat igjen. Verket frafalt nu at gjøre ansvar gjældende mot arbeiderne for arbeidsstansen, og man endes om at den tvist som hadde fremkaldt arbeidsstansen skulde løses ved forhandling og eventuelt dom av arbeidsretten.

Forhandlingerne har vist sig resultatløse, og Norsk jern- og metalarbeiderforbund har derfor bragt tvisten ind for arbeidsretten. Forbundet har nedlagt paastand om at de organiserte jern- og metalarbeidere ikke pligter at arbeide sammen med vedkommende støperiformand.

Norsk arbeidsgiverforening har gjort gjældende at denne paastand gaar utover den foreliggende tvist, og at arbeidsretten bare kan avgjøre om verkstedarbeiderne ved Sulitjelma kan negte at arbeide sammen med vedkommende støperiformand.

Norsk jern- og metalarbeiderforbund har enklært at det intet har imot at dens paastand avgrænses som av arbeidsgiverforeningen hævdet.

Angaaende tvistens forhistorie er oplyst:

Vedkommende støperiformand har været medlem av Norsk jern- og metalarbeiderforbunds afdeling ved Sulitjelma siden 1907. Han var med paa de møter som avdelingen før arbeids-

stansen hadde angaaende lønskravene, og da arbeidsstansen kom den 1. febr. d. a., forlot han sin plads sammen med de øvrige organiserte arbeidere. Streikeunderstøttelse har han faat som de øvrige medlemmer av hans fagforening.

Freddag den 28. april blev han enig med verket om at ta op sit arbeide igjen, skjønt konflikten endnu ikke var ordnet. Den paafølgende dag meldte han sig saa ut av sin forening, og den 1. mai begyndte han at arbeide i støperiet.

Den faste arbeidsstok i støperiet er 1 mand foruten formanden. Men som regel kræves der en gang om uken ekstrahjelp under støpningen, og et par arbeidere fra det mekaniske verksted blir da sendt over i støperiet til hjelp. Efterat arbeidsstansen var avblaaet i henhold til regeringens paabud gikk en organisert arbeider uten protest ind i støperiet som fast arbeider sammen med formanden. Og heller ikke fra de verkstedsarbeidere som blev sendt ind til ekstrahjelp kom der nogen indvending i den første tid. Imidlertid arbeidet der sig litt efter litt op en opinion blandt dem mot at arbeide i støperiet, om formanden skulde være der. Og den 14. august kom den første protest. To mand negtet at gaa til støperiet, men to andre var villige og saken gled derfor over. 8 dage efter brøt saa konflikten ut. De som da fikk ordre til at gaa over i støperiet, negtet alle at gjøre det, og de blev som følge derav avskediget paa stedet.

Arbeiderne søker hjemmel for sin adfærd i voldgiftsdommens § 11 c, som lyder saa:

«Arbeiderne er dog ikke forpligtet til at arbeide sammen med personer, som har utvist saadan utilbørlig optræden, at de efter almindelig samfundsopfatning bør kunne kræves fjernet. Hvis tvistigheter herom opstaar skal arbeidsstans ikke finde sted, men enhver saadan tvist skal avgjøres ved forhandling eller i tilfælde av at enighet ikke opnaaes av arbeidsretten.»

Denne bestemmelse knytter sig til § 11 b, hvor det heter:

«Med iagttagelse av bestemmelserne forøvrig har arbeidsgiverne ret til at — — — anta, beskæftige og avskedige arbeidere, hvad enten disse er organisert eller ikke — — —»

Forhistorien til disse bestemmelser er:

Den før 1911 gjældende tariffavtale

for de mekaniske verksteder hadde som § 15:

«Enhver arbeidsgiver har ret til at anvende arbeidere, mænd eller kvinder, uten hensyn til, hvorvidt vedkommende er medlem av en fagforening eller ikke, og kan streiker eller blokader ikke iverksettes med det formaal at tvinge nogen ind i organisationen.»

Under forhandlingerne i 1911 om ny tariffavtale foreslog arbeiderne denne paragraf helt sloifet, mens arbeidsgiverne holdt paa den. Tilslut kom arbeiderne med følgende forslag:

«Foreningsret. Arbeidets ledelse.

- a. Foreningsretten skal gjensidig respekteres.
- b. Som følge herav skal streik eller lockout ikke kunne iverksettes for at tvinge nogen ind i eller ut av en organisation. — — —»

Arbeidsgivernes motforslag var:

«Foreningsretten skal gjensidig respekteres.

Med iagttagelse av overenskomstens bestemmelser forøvrig anerkjendes arbeidsgivernes ret til at anvende arbeidere, saavel mænd som kvinder, hvad enten disse er organiserte eller ikke, og kan streiker eller blokader ikke iverksettes med det formaal at tvinge nogen ind i organisationen. — — —»

Det viste sig umulig at komme til enighet, og i et møte den 23. mars 1911 blev forhandlingerne brutt med følgende protokolltilførsel:

«Man kunde saaledes ikke enes om bestemmelser angaaende forholdet til de uorganiserte arbeidere, idet arbeidsgiverforeningens forhandlere fandt, at heller ikke det sidste forslag fra arbeidernes forhandlere indeholdt tilstrækkelige garantier for arbeidsgivernes ret til at anvende uorganiserte arbeidere i likhet med, hvad der er anerkjendt i den nuværende overenskomst. Arbeidsgivernes forhandlere fandt, at dette spørsmål var av saa stor betydning, at de under disse omstændigheter ikke kunde fortsætte forhandlingerne.

Forbundets forhandlere bemærket hertil, at det er meningsforskjøl om, hvad der er anerkjendt i den nuværende overenskomst og mener i sit sidste forslag at ha gitt uttrykk for de berettigede krav fra arbeidsgivernes side, hvorfor der ingen grund er til at avbryte forhandlingerne.»

I en redagjøreelse som blev tilstillet

pressen fremholdt arbeidsgiverforeningen:

«Det spørsmål, der har foranlediget forhandlingernes avbrytelse, er, som det vil forstaaes, av den aller største rækkevidde, ikke bare for verkstederne, men ogsaa for alle andre virksomheter. Arbeidernes standpunkt her betegner en fuldstændig frontforandring, idet de ikke som før i overenskomstene vil anerkjende arbeidsgivernes ret til at anvende ogsaa uorganiserte arbeidere. Arbeidernes forslag indeholder ikke tilstrækkelige garantier i saa henseende. Deri sikres kun mot streik for at tvinge en arbeider ind i organisationen, men derimot ikke mot streik for at tvinge en uorganisert arbeider bort fra en arbeidsplads eller i det hele mot overgrep likeoverfor de uorganiserte arbeidere.»

Angaaende arbeidsgivernes standpunkt i sin almindelighet heter det i arbeidsgiverforeningens «Meddelelser» nr. 84 for mars 1911 (side 138):

«Og hvad angaar arbeidsgivernes fortolkning av bestemmelsen, var den alldunat den samme som i 1907. Arbeidsgiverne hadde alltid hævdet, at uorganiserte arbeidere, der ikke har været med at beslutte en streik, stod helt ubundet av en fagforenings streikedekret, og om han fandt at ville arbeide under de organiserte arbeideres streik, var det aldeles uberettiget at benytte skjældsordet «streikebryter» overfor ham. I og med at arbeidsgiverne har ret til at anvende uorganiserte arbeidere, laa derfor arbeidsgivernes mening, at de ogsaa hadde ret til at benytte arbeidere, der under streik, iverksat av en fagforening, hadde brukt sin ret som frie, uavhengige arbeidere til at underholde sig selv og sin familie ved lovlig arbeide. Men, vel at merke, denne fortolkning forlangte ikke arbeidsgiverne protokollert. De krævet bare, at den tidligere bestemmelse om retten til at anvende ogsaa uorganiserte arbeidere skulde opretholdes.»

Under den mægling, som siden kom istand, enedes parterne om et av mæglerne fremsat forslag, § 18 i den tariffavtale som siden blev sluttet.

Denne § 18 gik paa en enkelt sætning nær uforandret over i voldgiftsdommen av iaar som § 11. I § 18 c stod, at arbeiderne ikke pligtet til arbeide sammen med nogen «der lider av generende sygdom eller som har

utvist saadan utilbørlig optræden etc.» Voldgiftsdommen har sløfet sætningen «der lider av generende sygdom». Det blev gjort i henhold til enighet mellem parterne om at denne sætning kunde utgaa som overflødig.

Striden stod i 1911 om de uorganiserte arbeidere som under en arbeidsstans var gaaet ind i de ledige arbejdspladser. Helt utenfor forhandlingerne dengang var forholdet til de organiserte, som under en konflikt maatte ha meldt sig til arbeide igjen før kampen var avblaaet.

Arbeidsretten er av den opfatning, at den almindelige opinion inden vort samfund ikke forsværer den organiserte arbeider som, mens kampen staar paa, bryter ut av rækkerne og svigter organisationens sak. Hans adfærd vil bli dødet, ikke bare av de organiserte arbeidere, men ogsaa av andre samfundslag som selv har grepet organisations-tanken til fremme av sine interesser, og i det hele av dem som i organisationerne ser naturlige eller nødvendige led av vor tids samfundsliv. Foreligger ikke særlig undskyldende forhold, maa man tro at samfundsopfatningen vil finde det lastværdig av en organisationsmand, at han før en konflikt er endt tar op sit arbeide og derved gjør sit til at lamme sin forening i dens kamp.

Han har brutt den for alt organisationsarbeide nødvendige disiplin, og det er utslag av en naturlig og forståelig følelse, at de som har staat sammen med ham i kampen for fælles sak ikke vil eller kan gaa til arbeide med ham igjen som om intet var hendt. De har et billig krav paa et opgjør og en ordning av sit mellomværende med ham, før de igjen godkjenner ham som sin arbeidskamerat.

I det tilfælde som foreligger her, er intet oplyst som kan tjene vedkommende til nogen virkelig undskyldning. Det er nævnt at han hadde en stor familie at forsørge. Men det er fra

den anden side fremholdt, at var der trang tilstede, kunde han ha faat hjelp av fagforeningen. Og i ethvert fald meldte han sig til arbeide uten først at se hvad fagforeningen kunde gjøre for ham.

Efter det som saaledes er anført finder arbeidsretten at vedkommende verkstedsarbeidere har ret til at negte at arbeide sammen med den under saken omhandlede støperiformand.

Om hver enkelt av dem ikke fra først av har vægret sig for at arbeide sammen med ham, har ikke dermed organisationen tapt sin adgang til at kræve deres ret efter voldgiftsdommen haandhævet.

Et mindretal, *Dahl og Peterson*, har ikke kunnet slutte sig til flertallets standpunkt. For mindretallet staar det saaledes at det her gjælder at avgjøre om den *almindelige samfundsopfatning* finder at vedkommende arbeider under foreliggende omstændigheter har utvist en saadan utilbørlig optræden at han bør kunne kræves fjernet.

Mindretallet har ikke kunnet tilægge sig den overbevisning, at den *almindelige samfundsopfatning* under de foreliggende omstændigheter vilde ha oppfattet forholdet paa denne maate.

Efter dette blir arbeidsrettens

Dom:

I. Det i voldgiftsdommen av 22. juli 1916 omhandlede lønstillæg av 10 øre pr. time skal lægges til den løn som vedkommende arbeidere hadde, da den under saken omhandlede arbeidsstans brøt ut.

II. Maskinistene og smørerne ved Fagenli kraftstation har ikke krav paa overtidsbetaling for sine natskift.

III. Verkstedsarbeiderne ved Sulitjelma har ret til at *negte* at arbeide sammen med den under saken omhandlede støperiformand.

Paal Berg. H. B. Peterson. Knud Dahl. Sverre Iversen. Andr. Juell.

Norsk murerforbund.

Kjendelse avsagt den 26. februar 1916 i tvist mellem Norsk murerforbund og Norsk arbeidsgiverforening.

Tarifavtalen mellem mursvendene og murestrene i Sandefjord har i sin § 11 følgende bestemmelse:

«Indtræffer unødigg skift i arbeidet grundet mangel paa materialer, redskaper eller lignende, og andet arbeide i

faget ikke kan anvises, gjøres intet fradrag i svendenes løn for en tid av 8 dage.»

De mursvender, som arbeidet for muremester Sigmund Olsen paa det kommunale bad i Sandefjord, krævet

efter denne bestemmelse betaling for de timer de i december ifjor og januar naar har maattet skofte paa grund av materialmangel.

Murmester Olsen har ikke villet imøtekomme dette krav. Svendenes krav er derfor blit forelagt for et forliksudvalg, murmestrene L. Bye og J. Grøstad og mursvendene Karl Lind og Carl Nielson. Da forliksudvalgets medlemmer ikke kunde bli enige, er tvisten henskutt under voldgift med hoiesteretsassessor Paal Berg som opmand.

Herrerne Lind og Nielson mener, at svendenes krav har hjemmel i tariff-avtalens § 11. Herrenne Bye og Grøstad har ikke kunnet slutte sig til denne opfatning.

Opmanden er enig med herrerne Bye og Grøstad. Opmanden skal herom bemærke:

Det er ikke ethvert skoft for materialmangel som svendene kan kræve betaling for. Skoftet skal være *unødigt*, staar der i § 11. Og med «unødigt skoft» kan ikke være ment andet skoft end det som arbejdsledelsen bærer skylden for — det som arbejderne kunde være spart for, om arbejdsledelsen hadde truffet sine dispositioner med omtanke og hadde vist den paapasselighed man med rette kunde ha krævet. Noget andet og mere kan ikke lægges ind i ordene. Og der er intet oplyst om, at parterne har været enige om at noget andet og mere skulde lægges ind i ordene.

Ordet «unødigt» vilde være helt vildledende om meningen hadde været at en mester ogsaa skulde betale for skoft, som ikke kunde lægges ham eller hans arbejdsleder tillast.

Spørgsmaalet blir saa om de skoft svendene kræver betaling for var unødige og kunde været undgaaet ved rimelige dispositioner fra mesterens side.

Det er oplyst at svendene for mangel paa mursten har maattet skofte:

21. december	42 timer
22. —	80 —
23. —	80 —
29. —	28 —
30. —	28 —
3. januar	17½ —
4. —	28 —
5. —	70 —
6. —	70 —
7. —	42 —

For kalkmangel har de maattet skofte:

15. januar	17½ time
17. —	28 —
19. —	3½ —
20. —	3½ —
25. —	17½ —

Skøftene er fordelt dels paa 8 og dels paa 7 mand.

Desuden maatte der den 10. og 11. januar skoftes endel timer fordi kalkmøllen gik istykket, men kravet paa betaling for disse skoft er ikke opretholdt.

Efter det som er oplyst kan ikke murmester Olsen gjøres ansvarlig for murstensmangelen. Han hadde bestilt sten i betimelig tid. Og han vilde ha haat mursten nok, om ikke en række uheld hadde støtt til. Stenen var bestilt hos firmaet Brødrene Salvesen i Sandefjord og skulde leveres fra Fredrikstad. I slutten av oktober kom ogsaa en lægter med 170,000 av den sten som var bestilt. Men herav fik man iland bare 24,000. Lægteren sank med resten. Brødrene Salvesen satte sig straks i bevægelse for at skaffe ny sten. Og der foreligger intet som gir grund til at tro andet end at der er gjort hvad gjøres kunde for at faa ny sten. Naar man allikevel ikke fik den sten som trængtes, saa var det forskjellige uheldige omstændigheder som bar skyden. Der var stor mangel paa tonnager, saa det tok tid for der kunde sendes noget fra Fredrikstad. Og de ladninger som blev sendt gik det galt med. Den 19. november blev sendt 23,000 sten som aldrig er kommet frem. Den 30. november blev der sendt 31,000. Men stenen og veirhindringer gjorde at reisen tok langt længere tid end den normalt skulde gjort. Og det samme var tilfældet med en ladning paa 150,000 som blev sendt 18. december. Disse forhold gjorde det umulig at skaffe den sten som trængtes. Man søkte at hjælpe sig med laan fra andre. Men der var ikke at opdrive mere end en enkelt jagtladning, og den fik Olsen til det heromhandlede byg.

Ogsaa kalkmangelen hadde sin årsak i forhold som Olsen ikke raadet over. I tiden fra 12. til 17. januar var der saadanne trafikhindringer, at jernbanen ikke kunde skaffe de bestilte kalkvognene frem. Den lange stans gjorde det umulig for Olsens leverandør at skaffe hvad Olsen og

hans øvrige kunder trængte. Efter hvad han har oplyst maa man gaa ut fra, at det er denne afbrytelse av den regelmæssige tilførsel, som er skyld i at leveringen blev uregelmæssig ogsaa efter at de egentlige trafikhindringer var ophørt. Han var kommet i efterskud og det var ikke mulig for ham at faa tilstrækkelig hurtig frem hvad han trængte. Og dette var grunden til skoftene den 19., 20. og 25. januar.

Opmanden er efter dette kommet til, at svendene ikke med hjemmel i tariffavtalens § 11 kan kræve betaling for den tid de har maattet skofte paa grund av murstens- og kalkmangel.

Omkostningerne bør deles mellem parterne med en halvpart paa hver.

Kjendelse:

Murmester Sigmund Olsen frifindes for det krav paa skoftebetaling, som er reist mot ham under denne sak.

Norsk murerforbund og Norsk arbeidsgiverforening utreder hver sin halvpart av omkostningerne.

Paal Berg. Ludvig Bye. J. Grøstad.

Carl Lind. Carl Nielson.

Riktig avskrift.

Paal Berg.

Dom avsagt 21. september 1916 i sak nr. 7 1916. Norsk murerforbund mot Murmestrenes forning

Mellem murmester H. Mathisen og 3 murere er der opstaat tvist om opgjøret for et arbeide.

Norsk murerforbund har henvendt sig til Murmestrenes forening i Kristiania med krav om at denne tvist skulde underkastes forliksbehandling efter den bestaaende tariffavtales § 8. Murmestrenes forening har stillet sig avvisende overfor dette krav. Norsk Murerforbund har derfor reist denne sak mot Murmestrenes forening med paastand om at den tilpligtes:

1. at gaa til forliksbehandling av den nævnte tvist,
2. at betale til de 3 murere en passende erstatning efter arbeidstvistslovens § 5 for at de unødig har maattet vente paa optjent arbeidsfortjeneste, og
3. at betale i anledning av saken erstatning til statskassen efter samme lovs § 45.

Murmestrenes forening har hævdet, at den foreliggende tvist er en rent privat sak mellem en mester og hans arbeidere om et lønningsoppgjør. Mesterforeningen mener derfor at den hører hjemme for haandverksretten og at tariffavtalen ikke hjemler ret til at kræve den optat til behandling og avgjørelse organisationerne imellem.

Efter det som er oplyst angaar tvisten mellem Mathisen og hans folk følgende tre punkter:

1. Folkene har ført op dagløn for et arbeide som Mathisen mener gaar ind under en akkord.
2. Mathisen mener at de har opført et for stort timeantal for et arbeide som skulde utføres mot timebetaling.

3. Mathisen mener at folkene har motatt som forskud paa akkord 3 beløp som de ikke vil erkjende vedkommer akkorden.

Den bestemmelse i tariffavtalen som murerforbundet støtter sig til er saalydende: «Enhver mester og svend pligter i tilfælde han paatræffer forhold som forrenes at staa i strid med nærværende overenskomst, straks at anmelde disse til en av mestre og svender nedsat komite, bestaaende av 2 fra hver part — — —»

For at der kan kræves organisationssæssig forliksbehandling for den komite som nævnes i denne bestemmelse maa altsaa tvisten gjælde et forhold som den ene part mener er i strid med tariffavtalen. Men den tvist som her kræves indbragt for forlikskomiteen — tvisten mellem Mathisen og hans folk — er ikke paastaat at gjælde noget saadant forhold. Den er ene og alene en tvist, utsprunget av et rent individuelt kontraktsforhold uten nogen sammenheng med tariffavtalen.

Murerforbundet har nok nævnt at der er en forbindelse mellem tvisten og tariffavtalens § 2, som i sit sidste led bestemmer, at «akkordoverskud skal betales senest 2 lønningsdag efter at arbeidet er avlevert og godkjendt». Men forutsetningen for den pligt som her oppstilles er saabenbart, at der ikke er nogen strid om kontrakten og opgjøret. Og hvad murerforbundet kræver forelagt for forlikskomiteen til behandling er heller ikke om Mathisen har forbrutt sig mot denne § 2 ved ikke uten videre at utbetale hvad folkene krævet, men hvad murerforbun-

det vil ha underkastet organisationsmæssig behandling er, om det er Mathisens eller folkenes regnskapsoppgjør som er det rette, en tvist, til hvis løsning intet bidrag kan hentes fra tariffavtalen.

Da den tvist som murerforbundet saaledes vil ha ind for organisationsmæssig forliksbehandling ikke er paa-
staat at gjælde brud paa tariffavtalen eller fortolkningen av tariffavtalen, maa Mummestrenes forening bli at fri-
finde.

Et av rettens medlemmer, *Iversen*,

har under adskillig tvil sluttet sig til hvad foran er fremholdt. Han finder nemlig, at sterke grunde kunde tale for at den ene part ikke ensidig bør kunne motsætte sig den andens krav paa at faa en sak ind for den i tariffavtalen organiserede forlikskomite.

Efter dette blir arbeidsrettens

Dom:

Mummestrenes forening i Kristiania frifindes for Norsk murerforbunds til-
tale i denne sak.

Norsk papirindustriarbeiderforbund.

Arbeidsretsdom i sak: Norsk papirindustriarbeiderforbund mot Moelven cellulosefabrik.

Forbundets fremstilling.

Den 1. juli d. a. blev der mellem Moelven cellulosefabrik og Norsk papirindustriarbeiderforbund oprettet overenskomst om løns- og arbeidsvilkaar.

Før overenskomsten blev oprettet var arbeiderne betalt med dagløn plus 2 øre pr. ton. Efter overenskomsten er *hel akkord* fastsat. I overenskomstens § 6 er bl. a. indtatt følgende bestemmelse:

«Hvor ingen speciel forandring er avtalt blir arbeidsordningen som før. Alt arbejde utenom akkorden betales med 38 øre pr. time plus vanlige procenter.

Den første sætning i den her citerte bestemmelse fortolker bedriften derhen, at akkordarbeiderne skal være pliktig til at utføre arbejde utenom akkorderne uten ekstrabetaling. Som endel eksempler kan saaledes nævnes, at fabrikkens har forlangt, at kokerigut-
terne skal trille kul til fyrhuset og utføre rengjøringsarbeide paa tomten uten at erholde 38 øre pr. time for dette arbejde. Videre er forlangt, at vaskeriarbeiderne skal utføre puds og rengjøringsarbeide i papsalen og være med at skifte maskinbekledning uten timeløn. Likaesaa er det fordret, at renseriarbeiderne skal utføre arbejde utenom renseriet og kun erholde betalt etter akkorden. Arbeiderne hævder, at de efter den foran citerte bestemmelse er berettiget til 38 øre pr. time for de nævnte arbeider, eller forøvrig for ethvert andet arbejde som de sættes til utenom akkorderne.

Man mener at den nævnte bestemmelse i § 6 ikke kan berettigge bedriften til at nekte akkordarbeiderne den tarifferte timeløn for arbejde som utføres utenom akkorden. At en kokerigut f. eks., der har sit faste akkordarbeide i kokeriet med 12 timers nat- og dagskift, sættes til at trille kul og arbejde paa tomten, saa maa dette arbejde absolut ligge utenom akkorden og vedk. være berettiget til timeløn herfor. Om disse arbeidere, eller forøvrig enhver anden akkordarbeider som tvisten dreier sig om, eventuelt tidligere har været sat til at utføre disse arbeider, saa har arbeiderne da alltid hat betalt derfor, idet løn før var opsat pr. dag. Naar det nu er opsat akkord, kan bestemmelsen i § 6 efter vor mening ikke berettigge bedriften til at undlate og betale den fastsatte timeløn derfor, forutsat arbeidet er utenom avdelingen og saaledes utenom akkorderne, naar alt saadant arbejde efter tariffen skal betales med timeløn. Efter den nævnte bestemmelses ordlyd er det kun arbeidsordningen som skal være som før. Det vill efter vor mening si, at det tilligger de samme arbeidere det samme arbejde som før, men derimot betalingen er det avtalt speciel forandring om, idet denne er forandret fra dagløn til akkord og samtidig bestemt at alt arbejde utenom akkorderne skal betales med 38 øre pr. time.

I henhold til foranstaaende maa man derfor anmode den ærede arbeidsret om at besvare følgende spørsmål:
«Er akkordarbeiderne (nemlig arbeiderne

derne i kokeriet, fynhuset, syrehuset, papsalen, vaskeriet og renseriet) berettiget til 38 øre pr. time for arbeide som utføres utenom akkorderne?»

Overenskomsten vedliggjer i avskrift.

Kristiania den 9. aug. 1916.

Leonard Larsen.

Fabrikkens fremstilling.

Naar Norsk papirindustriarbeiderforbund i sin fremstilling uttaler, at tvisten gjælder betaling for arbeide, som utføres utenom akkorden, saa har dette ikke sin rigtighet; ti det har altid været fuld enighet om, at alt arbeide utenom akkorden skal betales med 38 øre pr. time plus vanlige procenter. Hvad det gjælder er at faa fastslaaet hvor meget eller hvor litet der gaar ind under akkorden, m. a. o. hvorledes ovenciterete sætning skal forståes. Her gjør fabrikken gjældende, at det hører ind under akkorden, at arbeiderne i alle avdelinger skal utføre det samme arbeide — præstere den samme arbeidsydelse saavel inden- som utenom avdelingen — som det der blev utført før overenskomsten av 1. juli iaar traadte i kraft — forsaavidt som ingen specielle forandringer er avtalt. For dette arbeide er der stipulert visse lønssatser pr. ton masse og garantert opgjør efter en mindsteproduktion av 7800 tons pr. aar plus vanlig fyrtidstillæg, hvorved arbeiderens fortjeneste blir ca. 30 pct. høiere end den var før.

Under forhandlingerne var der ikke fra nogen av parterne nogensomhelst tale om andet end at den omforenede akkordbetaling skulde avløse den gamle betaling for den samme ordinære arbeidsydelse, som hadde været praksis ved fabrikken tidligere, hverken mere eller mindre, naar intet andet var avtalt. Og de eneste for hvem speciel avtale om arbeidsordning blev truffet var pakkerne, ikke for nogen anden.

Den nu omtvistede sætning kom ind i overenskomsten paa følgende maate:

Ved formuleringen av § 6 nævnte undertegnede, der repræsenterte A/S Moelven Cellulosefabrik, at der helst bunde specificeres de ekstraarbeider som tillaa de forskjellige avdelinger; men da dette vilde bli noksaa vidtløftig at føre ind i overenskomsten, foreslog hr. Leonard Larsen, representant for Norsk papirindustriarbeiderforbund, at vi istedet skulde sætte ind nævnte sætning som et generelt uttryk

for, at alt skulde være som før m. h. t. arbeidet og arbeidsordningen, og dette forslag gik undertegnede med paa.

Naar N. P. F. fortolker overenskomsten derhen, at arbeiderne skal ha timebetaling for alt arbeide utenom sine avdelinger, har dette i henhold til foranstaaende ikke sin rigtighet og har efter vor formening ingen hjemmel i overenskomsten. Hvis N. P. F.s fortolkning skulde gjælde, vilde det føre til noksaa eiendommelige forhold. Vi skal nærmere belyse, hvordan det vilde stille sig for kokegutterne, som er de hvormon striden væsentlig dreier sig.

For 3—4 aar siden var her ingen faste kokegutter, men en reservemand blev tat ind til hjælp nogen timer, naar det trængtes. Senere blev der faste kokegutter, som da samtidig fik adskillig tildels noksaa tungt og anstrengende arbeide i vaskeriet at utføre. Omkr. 1. april iaar bortfaldt imidlertid alt dette ekstraarbeide i vaskeriet, og fra den tid av har kokegutterne været behjælpelig med fremlempning av kul til fyrhuset, et arbeide som kræver baade mindre tid og mindre anstrengelse end det arbeide som de før hadde i vaskeriet. Kokegutterne har kun ca. 6 timers arbeide i kokeriet, og det ekstraarbeide utenom avdelingen som de tidligere har været paalagt har de altid utført uten nogen ophævelse. Den akkordbetaling som kokegutterne har efter overenskomsten av 1. juli, ligger omtrent 30 pct. over hvad de tidligere tjente, og det skulde jo da synes selvsagt, at den maa være basert paa samme ordinære arbeidsydelse, som i aarevis har været praktisert, naar intet andet specielt var avtalt. Skal forbundets fortolkning gjælde her, og kokegutterne ha timebetaling for den tid, de arbeider utenom kokeriet, vil jo disse gutter komme til at tjene mere end kokemestrene, og det kan vel ikke være meningen.

For de øvrige avdelinger vil ekstraarbeidet utenom avdelingen bli en ubetydelighet. Eksempelvis kan nævnes at siden overenskomsten traadte i kraft er der av renseriets 34 mand kun 2 som har været beskjeftiget utenfor avdelingen i 2 timer hver. Av vaskeriets folk har 2 mand arbeidet 1 time hver utenom avdelingen. Det kan her bemerkes, at paa den anden side har i samme tidsrum vaskeri og papsal staat i 2 skift, saaledes at hver mand i disse avdelinger har hat fri et helt skift. Tidligere hadde arbeiderne ingen beta-

ling for saadanne friskift, hvorimot de nu med den garanterte mindsteproduktion faar sin betaling like fuldt. For fyrhusets og syrehusets vedkommende har der aldrig været og vil aldrig bli tale om ekstraarbeide utenom avdelingen, da folkene her er bundet hele dagen paa sine pladse.

Fabrikken vil i det hele tat praktisere den gamle arbeidsordning saa moderat og hensynsfuldt som mulig. Men naar folkene i den ordinære arbeidstid ingen beskjaeftigelse har i sine avdelinger, maa fabrikken ha ret til at beskjaeftige dem utenom. Likeledes maa fabrikken i et knipetak, som f. eks. til fremskyvning av kul- og massevogne, ha ret til at ta folk fra avdelingerne til hjelp i fornøden utstrækning — alt i likhet med den praksis som tidligere har været ved fabrikken, og alt uten ekstrabetaling. Sin fulde dagløn er jo arbeiderne sikret ved den garanterte akkord. Denne ret skal fra fabrikkens side ikke bli misbrukt.

M. h. t. at N. P. F. fremholder, at arbeiderne tidligere hadde betalt for alt arbeide utenom avdelingen bemerkes, at de selvfølgelig hadde sin timebetaling da som ellers, men heller ikke mere. De hadde saaledes intet ekstratillæg for de 2 øre pr. ton som de dengang hadde. Arbeidet utenom avdelingen skaffet dem i det hele tat ingen større dagløn eller aarsindtægt end om de udelukkende var beskjaeftiget i avdelingen. Og meningen var at forholdet skulde være det samme nu.

Det spørsmål som den ørede arbeidsret faar at besvare maa i henhold til foranstaaende bli følgende:

Er § 6 1. punktum 2. passus i overenskomsten av 1. juli 1916 saaledes at forstaa, at hvor ingen specielle forandringer er avtalt hører det ind under akkorden at arbeiderne i alle avdelinger skal utføre det samme arbeide — præstere den samme arbeidsstyrke — saavel inden som utenom avdelingen som det der blev utført før overenskomsten av 1. juli traadte i kraft.

Moelven, 23. august 1916.

Jens Larsen.

Dom, avsagt 21. september 1916 i sak nr. 6, 1916: Norsk papirindustriarbeiderforbund mot Moelven cellulosefabrik.

Mellom Norsk papirindustriarbeiderforbund og Moelvns cellulosefabrik blev der den 1. juli d. a. opprettet ta-

ridavtale. Denne oppstiller for de fleste av arbeiderne akkordlønninger, mens de tidligere hadde hat timebetaling og en mindre produktionspræmie.

Det heber i tariffavtalens § 6: «— Hvor ingen speciel forandring er avtalt blir arbeidsordningen som før. Alt arbeide utenom akkorden betales med 38 øre pr. time plus vanlige procenter.»

Om forstaaelsen av denne bestemmelse er der oppstaaet tvist mellom fabrikken og arbeiderne. Og da tristen ikke har latt sig løse ved forhandling, har Norsk papirindustriarbeiderforbund bragt den ind for arbeidsretten.

Forbundet har krævet rettens svar paa følgende spørsmål: Er akkordarbeiderne (nemlig arbeiderne i kokeriet, fyrhuset, syrehuset, papsalen, vaskeriet og renseriet) berettiget til 38 øre pr. time for arbeide som utføres utenom akkorderne?

Med uttrykket «arbeide som utføres utenom akkorderne» mener forbundet arbeide utenfor den avdeling av fabrikken, hvor vedkommende arbeider er ansat og efter hvis lønssatser han lønnes.

Moelvns cellulosefabrik har formet spørsmålet saaledes:

Er § 6 1. punktum 2. passus i overenskomsten av 1. juli 1916 saaledes at forstaa at hvor ingen specielle forandringer er avtalt hører det ind under akkorden at arbeiderne i alle avdelinger skal utføre det samme arbeide — præstere den samme arbeidsstyrke — saavel inden som utenom avdelingerne, som det der blev utført før overenskomsten av 1. juli traadte i kraft?

Fabrikken støtter sig til bestemmelsen om, at arbeidsordningen skal være som før. Og under henvisning til denne bestemmelse har den anført: «Naar folkene i den ordinære arbeidstid ingen beskjaeftigelse har i sine avdelinger maa fabrikken ha ret til at beskjaeftige dem utenom. Likeledes maa fabrikken i et knipetak som f. eks. til fremskyvning av kul- og massevogne ha ret til at ta folk fra avdelingerne til hjelp i fornøden utstrækning — alt i likhet med den praksis som tidligere har været ved fabrikken og alt uten ekstrabetaling.»

Hvad spesielt angaar kokegutterne har fabrikken anført, at siden den fik faste kokegutter har disse været brukt til arbeide i vaskeriet ved siden av arbeidet i kokeriet, som kun lægger beslag paa dem i ca. 6 av skiftets 12

timer. Siden 1. april iaar har der ikke været bruk for dem i vaskeniet, og fabrikkens har derfor i deres ledige tid sat dem til lempning av kul til fyrhuset. Dette arbeide mener fabrikkens de fremdeles pligter at utføre uten ekstrabetaling.

Ang. de forhandlinger som ligger til grund for tariffavtalen er oplyst: Under forhandlingerne om akkordsatserne for pakkkerne blev det bestemt, at de skulde pligte at være med paa ekstraordinært arbeide som maatte forefalde i papsalen, men mot ekstrabetaling for saadant utenfor deres egen avdeling faldende arbeide. Da man under forhandlingerne kom til de øvrige arbeidere, vilde fabrikkens — efter dens fremstilling — ha specificert de ekstraarbeider som laa til de forskjellige avdelinger, men da dette vilde bli noksa vidtløftig, enedes man efter forslag av forbundets repræsentant, Leonard Larsen, om den almindelige bestemmelse, at arbeidsordningen skulde være som før.

Leonard Larsen har som vidne under saken forklart at han med denne bestemmelse alene tænkte paa arbeidsordningen inden hver enkelt avdeling, og at han var ganske ukjent med at f. eks. kokerigutterne regelmæssig blev talt til arbeide utenfor deres avdeling. Da avtalen blev forelagt arbeiderne til vedtagelse, blev det efter hans fremstilling fra disses side uttrykkelig nævnt, at naar de nu skulde gaa over til akkordbetaling, saa maatte det være slut med at de uten ekstrabetaling kunde bli talt til arbeide utenfor deres avdeling. Larsen bekræftet, at tariffavtalen var saa at forstaa. Og i tillid dertil blev tariffen vedtatt.

Arbeidsretten maa gaa ut fra at man paa begge sider i god tro har haat hver sin forutsætning med hensyn til forstaaelsen av den omtvistede bestemmelse. Arbeidsretten har derfor fundet saken adskillig tvilsom. Men naar tariffen oppstiller en specificert række av akkordsatser for de forskjellige arbeidsarter, synes det som en nærliggende og naturlig slutning, at hver enkelt søts er ment at skulle omfatte det arbeide som regelmæssig faldt indenfor den arbeidsgrens satsen var oppstillet for. Om fabrikkens under den tidligere ordning med timelønsbetaling uten indvending fra arbeidernes side leilighetsvis — eller i et knipetak som det he-

ter i fabrikkens fremstilling — hadde talt arbeidere fra en eller anden avdeling til arbeide utenfor den, synes det littet naturligt at regne saadant mere tilfældig forefaldende ekstraarbeide til det som akkordsatserne skulde omfatte. Og naar saa tariffavtalen bestemmer, at der for alt arbeide *utenom* akkorden skulde betales ekstra maatte det ligge nær for arbeiderne at tro at dermed var netop talt sigte paa saadant tilfældig og derfor uberegnelig ekstraarbeide utenfor deres egen avdeling. Bestemmelsen om at arbeidsordningen skulde være som før var heller ikke egnet til at gi dem klar og utvetydig besked om hvad fabrikkens mente. Det er forklarlig at arbeiderne ikke har lagt mere ind i den bestemmelse end at den regelmæssige, daglige arbeidsordning og arbeidsfordeling indenfor hver enkelt avdeling skulde være som før.

For kokerigutterne staaer saken i en særstilling, for saa vidt som deres arbeide utenfor deres egen avdeling har haat en viss regelmæssighet og har sin forklaring i at arbeidet i kokeriet til stadighet ikke lægger beslag paa hele deres arbeidstid. Men arbeidsretten er ogsaa for deres vedkommende bliit staaende ved at fabrikkens forutsætning ikke har fundet et saa klart og utvetydig uttrykk at de bar stilles i en særstilling. For saa vidt har man ogsaa lagt nogen vekt paa at den ordning som fabrikkens vil ha opretholdt, holdt, nemlig at sætte dem til fremlempning av kul til fyrhuset, hadde været praktiseret bare nogen faa maanedes, og derfor endnu ikke var gaat ind i en for hele aaret, og saaledes ogsaa for vintermaanederne gjældende, fast og regelmæssig arbeidsordning.

Et mindretal, *Dahl* og *Vig*, er av den mening at fabrikkens i henhold til overenskomsten maa ha ret til for akkordbetalingen at anvende arbeiderne utenfor vedkommende avdeling i den utstrækning hvori dette tidligere er skedd.

Efter dette blir arbeidsrettens

Dom:

Akkordarbeiderne ved Moelvns cellulosefabrik har ret til at kræve timebetaling for arbeide, som de blir sat til utenfor deres egen avdeling av fabrikkens.

Arbeidsrettsdom i sak: Norsk arbeidsgiverforening mot Norsk papirindustriarbeiderforbund og dets avdeling ved Krogstad cellulosefabrik.

Arbeidsgiverforeningens fremstilling:

Til arbeidsretten.

Vi tillater os herved at anmode arbeidsretten om at indstevne samtlige renseri- og tørremaskinarbeidere samt maskinførerne og samtlige wiregutter og ballegutter ved Krogstad cellulosefabrik, Norsk papirindustriarbeiderforbunds avdeling ved Krogstad samt Norsk papirindustriarbeiderforbund (Folkets hus) til behandling av et fra disse arbeidere fremsat krav paa indførelse av 8 timers skift og en fra disse arbeidere i den anledning iverksat opsigelse. De omhandlede arbeideres navn vil fremgaa av vedlagte fortegnelse. Tvisten gjelder, som ovenfor nævnt, disse arbeideres krav paa indførelse av 8 timers skift. Fabrikken har avslått at gaa med paa dette krav, og arbeiderne har i den anledning opsagt sine pladser paa 14 dage til fratrædelse den 2. oktober.

Fabrikken omfattes av de overenskomster i cellulose-, papir- og træsasseindustrien, som blev oprettet i 1911. Vi vedlagger et eksemplar av den dengang oprettede overenskomst for Krogstad cellulosefabrik. Denne overenskomst skulde gjælde til 15. september 1916, men blev ved en prolongationsoverenskomst, som vedlægges, iwaars fornyet paa et aar til 15. september 1917, idet der blev bevilget arbeiderne et nærmere fiksert krisetilleg, hvorimot overenskomsten forøvrig blev helt uforandret.

Efterat denne prolongationsoverenskomst var bragt i orden, iverksatte Arbeidernes faglige landsorganisation generalstreik i anledning av voldgiftsloven, som igjen var foranlediget ved de store konflikter ved bergverkerne og i jernindustrien. Denne generalstreik omfattet ogsaa cellulose-, papir- og træsassefabrikkerne. Efterat kongen hadde nedlagt forbud mot arbeidsstans, og efter at generalstreiken av landsorganisationen var avlyst, viste det sig ved en række bedrifter i nævnte brancher, at kun et faatal av de tidligere arbeidere vendte tilbake, idet de som regel stillet meget vidtgaaende krav for at gaa med paa at gjengta arbeidet. Foranlediget herved og ved den store vanskelighet ved at skaffe folk ved fabrikkerne blev der i den anledning ved fællesforhandlinger

mellem cellulose-, træsasse- og papirfabrikkernes fagsammenslutninger og Norsk papirindustriarbeiderforbund vedtat en tilløgsavtale av 13. juli 1916, hvorav likeledes kopi vedlægges.

Overenskomsten av 1911 er likesom prolongationsoverenskomsten basert paa den tidligere arbeidstid, som for de allerfleste arbeideres vedkommende var 12 timers skift, deri indbefattet hvile- og spisetider under maskinernes gang. Der er i overenskomsten ikke altid fastsat, hvilket timeantal der skal arbeides for de forskjellige arbeidere; men kravet om gjennomførelsen av 8 timers skift var allerede dengang oppe under forhandlingerne og blev av arbeidsgiverne bestemt avvist. Forutsetningen for overenskomsten av 1911 er derfor utvilsomt, at den tidligere arbeidstid skal bibeholdes, hvor intet andet uttrykkelig er nævnt, og der har heller aldrig været nogen tvist herom. Imidlertid framkom ovennævnte arbeidere ved Krogstad cellulosefabrik i august d. a. med krav paa at faa indført 8 timers skift. Renseriarbeiderne forlangte 2 skift a 8 timer istedetfor nu 2 skift a 10 timer, og tørremaskinmandskapet forlangte 3 skift a 8 timer istedetfor nu 2 skift a 12 timer. Fabrikken har efter konferanse med Fælleskontoret for cellulose-, papir- og træsassefabrikkernes fagsammenslutninger meddelt arbeiderne, at fabrikken ikke kunde gaa med paa deres krav, idet der blev henvist til de gjældende overenskomster. Arbeiderne opsa da sine pladser paa 14 dage. Fabrikken har gjort dem opmerksom paa, at deres fremgangsmaate var ulovlig, men uten at det førte til noget resultat.

Saken blev indberettet til fælleskontoret, som straks henvendte sig til Norsk papirindustriarbeiderforbund og forlangte, at dette skulde foranledige, at opsigelserne blev tilbakekaldt som ulovlige. Forbundet sendte en mand op til fabrikken. Resultatet herav blev, at arbeiderne prolongerte sin opsigelse en uke, men motsatte sig at tilbakekalde opsigelsen.

Fælleskontoret anmodet derfor forbundet om forhandling for at faa gjort spørsmålet om berettigelsen av den foretagne opsigelse i forbindelse med fagforeningens og forbundets op-

træden i den anledning. Forhandlingsmøte blev i henhold hertil avholdt den 26. ds. Utskrift av forhandlingsprotokollen vedlægges. Som herav vil sees, blev møtet resultatløst, og arbeiderne fastholder fremdeles sin opsigelse.

I denne anledning ønsker vi at faa arbeidsrettens avgjørelse av spørsmålet, om arbeidernes krav og deres optræden er i strid med de gjældende overenskomster. Videre ønsker vi eventuelt at opta spørsmålet, om fagforeningen og forbundet har opfylld sine forpligtelser som parter i overenskomsten overfor arbeidernes tariffstridige krav. Endvidere forbeholder vi os at søke avgjort, om der fra arbeidernes, eventuelt ogsaa fagforeningenes og forbundets side foreligger brud paa loven om arbeidstvister, § 6, punkt 1. Om dette spørsmål vil bli optat avhænger av, hvad der under retssaken blir oplyst om fagforeningens og forbundets forhold til saken.

Vi ønsker videre avgjort, om arbeiderne er forpligtet til at ta sine opsigelser tilbake, og om fagforeningen og forbundet pligter at træffe yderligere foranstaltninger for at fremtvinge dette. Endelig vil vi nedlægge påstand paa, at omkostningerne ved saken bæres av forbundet.

Vi vedlegger 5 kopier av nærværende skrivelse med bilag.

Papirindustriarbeiderforbundets fremstilling.

I anledning Norsk arbeidsgiverforenings støvning i skrivelse av 30. f. m. tillater man sig herved til den omskrevne tvist at anføre følgende:

Til de fællesforhandlinger som i juli md. d. a. blev ført med fælleskontoret, forelaa foruten lønskav ogsaa for flere bedrifters vedk. krav om overgang fra 12 til 8 timers skift med den bestaaende arbeidsstyrke. Lignende krav har arbeiderne paa enkelte steder tidligere fremsat, men har disse som regel blit avvist av arbeidsgiverne i henhold til overenskomstens § 1, som bestemmer, at arbeidsordningen skal være som før. Under de nævnte forhandlinger gikk imidlertid arbeidsgiverne med paa at frafalde den principielle motstand mot 8 timers skift, naar dette kunde indføres uten at arbeidsstyrken derved økedes og saaledes ikke medførte nogen større lønningsutgifter for

bedriften, og blev der i sakens anledning opsat følgende protokol:

«Forutsetningen for eventuelle omlægninger av arbeidstiden er saavel fra fabrikkernes som arbeidernes side:

1. Der er intet uttalt om spørsmålet 8 eller 12 timers skift, idet her nævnte omlægning av os undertegnede kun ansees som en ordning av arbeidstiden inden vedk. arbeidslag.
2. Der maa ved saadan omlægning ikke ske nogen forøkelse av mandskapet og saaledes ingen forhøielse av de direkte arbeidsutgifter.
3. Omlægning som nævnt ovenfor ved en fabrikk skal ikke anvendes som præcedens ved andre fabrikker.

Kristiania den 5. juli 1916.

Haakon Kierulf Alfred Bommen.

A. Bratvold.

Joh. Fr. Lied. Leonard Larsen.»

Efter at denne protokol var opsat, optoges de krav paa omlægning av arbeidstiden som allerede var reist og som forelaa for forhandlingsutvalget. Under behandlingen av disse opnaadtes enighet om at der skulde indføres 8 timers skift paa de steder, hvor kravet derom var reist, og som dette kunde ordnes indenfor rammen av den opsatte protokol.

Da resultatet av de forhandlinger som førtes umiddelbart efter protokolens opsættelse maa betragtes som en fortolkning av protokollen hitsættes disse resultater:

Lillestrøm cellulosefabrik.

Masselemperne.

Her arbeidet 6 mand fordelt paa 2 skift a 12 timer. Forhandlerne og parterne enedes om, at det bestaaende mandskap skulde fordeles paa 3 skift a 8 timer.

Torp bruk.

Ved denne bedrift forelaa krav om overgang til 8 timers skift for hele bedriften. Man enedes om at overlate til Torp bruk og vedk. arbeidere at ordne saken.

De videre forhandlinger mellem bedriftens vedk. og arbeiderne har ført til at 8 timers skift er indført ved alle avdelinger i cellulosen og 1 avdeling i papirfabrikken.

Krogstad cellulosefabrik.

Sandfangerne. (Vaskeriet.)

Tidligere arbeidet 4 mand med 12 timers skift. Under forhandlingerne enedes man om, at 3 mand skulde arbeide 8 timer skift og den 4. mand arbeide kun om dagen. Ved denne ordning faar arbeiderne i 3 uker 8 timers skift og hver 4. uke dagskift a 10 timer.

Saksegutter.

Her arbeidet 4 saksegutter og 2 reservemænd. De 4 saksegutter hadde 2 skift a 12 timer.

Man enedes her om at de 2 reservemænd skulde rykke ind som saksegutter og at disse skulde danne et skift. Herved opnaaddes 8 timers skift med 2 mand pr. skift som før.

Denne ordning paaførte bedriften økede lønningsudgifter, idet reservemændene fik sakseguts løn.

Hurum fabrikker.

Kokehus og sodahus.

I kokehuset indførtes 8 timers skift uten økning av mandskapet. I sodahuset derimot indsattes to nye mænd, idet man forutsatte en høiere produktion.

Den foranstaaende protokol av 5. juli 1916 blev av forbundet i avskrift oversendt samtlige foreninger umiddelbart efter de forannævnte forhandlinger var avaluttet. Samtidig opfordret forbundet arbeiderne til at foreslaa arbeidsordningen omordnet fra 12 til 8 timers skift i de avdelinger, hvor dette kunde ordnes uten at tilsætte flere arbeidere.

I henhold hertil har saaledes de omhandlede arbeidere (renseriarbeiderne, maskinførerne, viregutterne og traadklipperne) fordret 8 timers skift indført.

For renseriets vedk. er arbeidsordningen foreslaat omordnet til to 8 timers skift med den samme arbeidsstyrke som nu. Og hævder arbeiderne at bedriften absolut vil ha fordel av dette i form av øket produktion. Ved to 8 timers skift faar man avskaffet nat-arbeide efter kl. 10 aften. Dette mener arbeiderne vil medføre saa mange fordele, at disse vil opveie den forestaaede indskrænkning av antal arbeidstimer.

Før papsalens vedk. (maskinførerne, viregutterne og traadklipperne), hvor

der nu tilsammen arbeider 20 mand, har parterne paa stedet forhandlet om spørsmålet, og under forutsetning av organisationens samtykke har bedriften gaat med paa at indføre 8 timers skift paa den maate, at der tilsættes 1 mand (1 traadklipper). Fælleskontoret har imidlertid negtet at godkjende forslagene, med den begrundelse, at den foranstaaende protokol av 5. juli 1916 ikke var opsat for andre krav end de som forelaa under forhandlingerne isommer, og mener saaledes, at protokollen ikke skal kunne gjøres gjældende for andre bedrifter. Ved de forhandlinger, hvor protokollen blev opsat blev herom ingenting nævnt fra arbeidsgivernes forhandlere. Men blev det uttrykkelig sagt, at det fra arbeidsgivernes side ikke skulde bli reist nogen indvending mot overgang til 8 timers skift, naar dette kunde ske med den bestaaende arbeidsstyrke, og har forbundet hele tiden gaat ut fra at protokollen gjaldt alle bedrifter, hvor fællesoverenskomsten er gjældende, og i henhold hertil har forbundet, som foran nævnt, underrettet arbeiderne om at arbeidsgiverne ikke lenger hadde noget imot at indføre 8 timers skift paa de steder som dette kunde ske paa den maate som i protokollen anført.

I henhold til at fælleskontoret negtet at godkjende de forslag, som bedriften og arbeiderne var bli enige om, har arbeiderne opsagt sine pladser. Da denne opsigelse direkte er i strid med overenskomsten blev vedk. arbeidere sammenkaldt til et møte den 25. f. md., hvor forbundets sekretær hr. Leonard Larsen var tilstede og opfordret arbeiderne til at ta opsigelserne tilbake. Dette blev imidlertid forkastet, men blev derimot opsigelsen utsat i 8 dage. Fra forbundets side er saaledes hitindtil gjort hvad som gjøres kan for at avverge en arbeidsstans. Vi mener saaledes at der i sakens anledning ikke kan gjøres noget ansvar gjældende overfor forbundet eller foreningen, som ogsaa har anbefalt arbeiderne at ta opsigelsen tilbake. Likesom man mener at forbundet heller ikke kan bli tilpligtet at bære nogen med arbeidsretten i sakens anledning forbundne utgifter.

De spørsmaal som arbeidsretten efter vor mening i sakens anledning skal avgjøre er følgende:

1. Har renseriarbeiderne ret til at forandre arbeidstiden omordnet til to 8

timers skift med den bestaaende arbejdsstyrke i henhold til protokol-
len av 5. juli 1916?

2. Har arbeiderne i papsalen 20 mand
ret til at fordre arbejdstiden og arbejdsordningen omordret til 8
timers skift i henhold til samme pro-
tokol som i 1 nævnt?

En tabel med opgave over den nu-
værende arbejdsordning i renseriet og
papsalen samt opgave over arbejdsord-
ningen med 8 timer vedligger.

Kristiania — Mjøndalen, den

4. oktbr. 1916.

Norsk papirindustriarbejderforbund

A. Bratvold.

Krogstad fagforening

O. J. Bakken.

*Dom, avsaagt 12. oktober 1916 i sak nr.
10, 1916: Norsk arbeidsgiverforening
mot Norsk papirindustriarbejderfor-
bund, Norsk papirindustriarbejderfor-
bunds afdeling ved Krogstad cellulose-
fabrik og samtlige renseri- og tørre-
maskinarbeidere, maskinførere,
viregutter og ballegutter
ved nævnte fabrik.*

Renseri- og papsalarbeiderne ved
Krogstad cellulosefabrik, ialt 58 mand,
sa op sine pladser i midten av septem-
ber d. a. Grunden var at fabrikken
ikke hadde gjennomført en nyordning
med 8 timers skift, som arbeiderne
hadde foreslaat. Opsigelserne blev av
fabrikken meldt til «Fælleskontoret
for cellulose-, træmasse- og papirfabri-
kanternes fagsammenslutning». Og da
de arbeidere som hadde saagt op var
medlemmer av Norsk papirindustriar-
bejderforbunds afdeling ved Krogstad
cellulosefabrik, krævet fælleskontoret,
at forbundet skulde faa opsigelserne tat
tilbake. Forbundet saatte ogsaa at faa
arbeiderne til at gjøre dette, men disse
vilde ikke gaa længer end til at pro-
longere opsigelserne i 8 dage.

Et nyt forhandlingsmøte mellem
forbundet og fælleskontoret viste sig
resultatløst, og Norsk arbeidsgiverfor-
eining har derfor reist denne sak mot
Norsk papirindustriarbejderforbund,
dets afdeling ved Krogstad cellulose-
fabrik og samtlige de 58 arbeidere som
hadde saagt op sine pladser.

Under behandlingen av saken for
arbeidsretten har arbeiderne avgit føl-
gende erklæring:

«Arbeiderne erklærer, at den fore-
tagne opsigelse tilbakeskaldes, idet vi
anser at opsigelsen strider mot gjæl-
dende overenskomst, da enhver tvist
skal avgjøres i henhold til bestemmel-
sen om forhandling og voldgift (ar-
beidsretten).»

Efter denne erklæring har arbeids-
giverforeningen frafaldt sine grundet
av opsigelserne fremsatte krav. Hvad
arbeidsretten har at avgjøre er nu alene
om arbeiderne har ret til at kræve 8
timers skift.

Bakgrunden for arbeidernes krav
paa omordning er de forhandlinger
som i juli d. a. blev ført mellem fæl-
leskontoret og forbundet. Disse for-
handlinger omfattet, foruten lønsspør-
maal, ogsaa for flere bedrifters vedk.
krav om overgang fra 12 til 8 timers
skift. I anledning av disse krav blev
der den 5. juli opsat følgende proto-
kol:

«Forutsætningen for eventuelle om-
lægninger av arbejdstiden er saavel
fra fabrikkernes som arbeidernes side:

1. Der er intet uttalt om spørgsmaalet
8 eller 12 timers skift, idet her
nævnte omlægning av os under-
tegnede kun ansees som en ord-
ning av arbejdstiden inden vedk.
arbeidslag.
2. Der maa ved saadan omlægning
ikke ske nogen forøkelse av mand-
skapet og saaledes ingen forhøielse
av de direkte arbeidsutgifter.
3. Omlægning, som nævnt ovenfor
ved en fabrik, skal ikke anvendes
som præcedens ved andre fabrikk-
er.»

Med grundlag i denne protokol,
enedes man under de videre forhand-
linger om 8 timers skift i enkelte av-
delinger ved endel cellulosefabrikker.

Efterat forhandlingerne den 13.
juli var ført til ende, sendte papir-
industriarbejderforbundet den følgende
dag ut en oirkulærskrivelse til sine
avdelinger om forhandlingsresultater-
ne. I denne skrivelse referertes bl. a.
protokollen av 5. juli. Og det heter
saa:

«Med godkjendelse av denne proto-
kol har arbeidsgiverforeningen samti-
dig godkjendt 8 timers-skiftet ved
Mjøndalen cellulosefabrik, der som be-
kjendt blev indført i vaarens. Den prin-
cipielle motstand mot knavet ved de
enkelte avdelinger som kan indføre 8

Krogstad cellulosefabrik. Ukeproduktion 293 I, 27 II = 320 ton.

Arbejdssted	Den nuværende arbejdsordning					Den nye arbejdsordning med 8 timer					Anm.		
	Antal arb	Antal timer	Dagløn og akkordpris		Ukes- fortj.	Utgift pr. ton	Antal arb	Antal timer	Dagløn og akkordpris			Ukes- fortj.	Utgift pr. ton
<i>Renseriet.</i>			I	II		I II			I	II		I II	
Kappere	4	60	10 øre pr. ton	10	32.00	0.40	4	52	10 øre pr. ton	10	32.00	0.40	
Tømmerrullere . .	10		10 —,—	10	32.00	1.00	10		10 —,—	10	32.00	1.00	
Høvlere	6—8		10 —,—	5	30.65	0.70—0.35	6—8		10 —,—	5	30.65	0.70 0.35	
Rensere	18—22		10 —,—	5	30.65	2.00—1.00	18—22		10 —,—	5	30.65	2.00—1.00	
Slipere	1		10 —,—	5	30.65	0.10—0.05	1		10 —,—	5	30.65	0.10—0.05	
Smørere	2		10 —,—	5	30.65	0.20—0.10	2		10 —,—	5	30.65	0.20—0.10	
Kubsorterere . .	2		4.50 pr. skift		27.00	0.17	2		4.50 pr. skift		27.00	0.17	
Tømmeravslaaere	2		4.50 —		27.00	0.17	2		4.50 —		27.00	0.17	
Paahekter	2	5.00 —		30.00	0.19	2	5.00 —		30.00	0.19			
Trallekjørere . .	2	4.50 —		27.00	0.17	2	4.50 —		27.00	0.17			
Huggere (samt øv- rige arb. i det gamle renseri) .	8	60	10 øre pr. ton	5	30.65	0.80—0.40	8	52	10 øre pr. ton	5	30.65	0.80—0.40	
Flisfyrbøtere . .	2		9¾ —,—	9¾	31.20	0.19	2		9¾ —,—	9¾	31.20	0.19	
Tils.	62					6.09—1 90	62					6.09—1.90	
<i>Papsal.</i>													
Maskinførere I. .	2	70	12½ øre pr. ton	5	37.97	0.25—0.10	3	48	12½ øre pr. ton	5	37.97	0.375-0.15	Utgaar
— II. .	2	70	11½ —,—	5	35.04	0.23 0 10	3		11½ —,—	5	35.04	0.345-0.15	
Viregutter	2	70	9 —,—	5	27.72	0.18—0.10							
Saksegutter . . .	6	48	11 —,—	11	35.20	0.66	6		11 —,—	11	35.20	0.66	
Pressere	6	48	10 —,—	10	32.00	0.60	6		11 —,—	11	35.20	0.66	
Traaklippere . . .	2	70	9 —,—	9	28.80	0.18	3	10 —,—	10	32.00	0.30		
Tils.	20					2.10—0.30	21					2.34—0.30	

timers skift med det nu bestaaende mandskap har arbeidsgiverforeningen altsaa opgitt, idet arbeiderne kan ordne sin arbeidstid til 3 skift. Paa grundlag av denne protokol har man saaledes faat indført 8 timers skift i enkelte avdelinger ved endel cellulosefabrikker nu under forhandlingerne.

Vi vil i forbindelse hermed samtidig henstille til foreningerne, hvis der i deres bedrift findes nogen avdeling, hvor 8 timers skift kan indføres med det bestaaende mandskap, bør foreningerne overfor bedriften straks opta forslag om at faa nedsat arbeidet til 8 timer.

Denne sidste henstilling var det som førte til at renseri- og papsalarbeiderne ved Krogstad cellulosefabrik fremkom med sine forslag til ny arbeidsordning.

Fabrikken stillet sig ikke avvisende overfor arbeidernes forslag, men uttalte paa den anden side at den ikke kunde træffe nogen bindende avgjørelse uten først at ha indhentet samtykke fra fælleskontoret. Fabrikken forela ogsaa saken for fælleskontoret, men paa grund av formandens fravær var saken endnu ikke behandlet, da arbeiderne gikk til at opsi sine pladser.

Papirindustrianarbeiderforbundet har hævdet at protokollen av 5. juli ikke bare gjaldt de krav som dengang forelaa for forhandlingerne. Forbundet hævder at med hjemmel i denne protokol kunde der efter avslutningen av forhandlingerne ved hver enkelt fabrik fremsættes nye forslag om indførelse av 8 timers skift. Arbeidsgiverforeningen har derimot gjort gjældende, at hensigten med protokollen alene var at skape et grundlag for behandlingen av de krav som blev forelagt for forhandlingerne.

Arbeidsretten finder det ikke nødvendig at gaa ind paa denne strid mellem arbeidsgiverforeningen og forbundet om fortolkningen av protokollen av 5. juli. Det er i ethvert fald klart at protokollen ikke hjemler nogen anden ret til omlægning av ar-

beidstiden end den der kan opnaaes ved avtale mellem bedrift og arbeidere — en avtale som ikke kan søkes fremtvunget ved anvendelse av kampmidler. Og efter de opplysninger som foreligger, kan arbeidsretten ikke gaa ut fra at der er truffet nogen endelig og bindende avtale mellom fabrikken og dens arbeidere. Fabrikken har vistnok stillet sig velvillig overfor arbeidernes forslag, men den har ikke bundet sig. Den har gjort sit samtykke avhengig av at fælleskontoret gikk med paa omlægningen. Og saa længe fælleskontoret ikke har gitt sin approbation, staar derfor fabrikken frit.

Selv om papirindustrianarbeiderforbundet skulde ha ret i sin fortolkning av protokollen av 5. juli, har renseri- og papsalarbeiderne ved Krogstad cellulosefabrik ikke enhvervet nogen ret til omlægning.

Papirindustrianarbeiderforbundet har forelagt følgende spørsmål for arbeidsretten:

1. Har renseriarbeiderne ret til at fordre arbeidstiden omordnet til to 8 timers skift med den bestaaende arbeidsstyrke i henhold til protokollen av 5. juli 1916?
2. Har arbeiderne i papsalen 20 mand ret til at fordre arbeidstiden og arbeidsordningen omordnet til 8 timers skift i henhold til samme protokol som i 1 nævnt?

Disse spørsmål vil efter det som foreligger bli at besvare benegtede.

Arbeidsgiverforeningen har paastaat papirindustrianarbeiderforbundet tilpligtet at utrede omkostningerne ved saken.

Arbeidsretten finder ikke grund til at ta denne paastand tilfølge.

Dom:

Krogstad cellulosefabrik pligter ikke at omlægge arbeidstiden i renseriet og papsalen til 8 timers skift.

Parterne bærer hver sine omkostninger.

Lønsbevægelser og konflikter.

Aaret 1916 vil altid komme til at indta en særlig plads i fagorganisationens historie. Idet vi henviser til den efterfølgende statistiske afdeling, hvori lønsbevægelsen og tariffvirkksomheten er belyst i detalj, skal vi kun her fastslaa, at aaret var det virksomste vi hittil har hat paa konfliktsomraadet. Ikke mindre end 333 overenskomster er oprettet omfattende 65,362 arbejdere. Den opnaadde lønsforhøielse er beregnet til kr. 17,082,000.00 eller kr. 261.34 pr. arbeider. Samtidig er arbejdstiden forkortet for 12,925 arbejdere med 2.68 time pr. uke.

Foruten proteststreiken var der ialt 85 arbejdsstansninger omfattende 24,540 arbejdere. I streikeunderstøttelse er utbetalt kr. 1,384,592.05, hvorav fra landsorganisationen kr. 666,743.00 I anledning proteststreiken har organisationerne utbetalt kr. 210,397.78.

Det som vakte den største opmærksomhet ved lønsbevægelserne i 1916 var de store konflikter i grubeindustrien og jernindustrien samt den faglige situation, som opstod ved arbejdsgivernes storlockout og venstreregjeringens voldgiftslov.

Den 3. januar sa arbejdsgiverne op arbejderne ved 9 gruber, da enighet om nye tariffer ikke kunde opnaaes. Og de erklærte, at uten overenskomster kunde arbeidet ikke fortsættes. Saken kom da for riksmæglingsmanden, som nedla forbud mot stansen og paa-begyndte mægling. Denne paagik fra 7. januar til 30. januar, uten at det lykkedes at opnaa enighet om et mæglingsforslag.

Det var lønsspørsmålet som var det avgjørende ved disse forhandlinger. Tarifferne ved gruberne hadde været gjældende i 5 aar, og det som opnaadtes i 1911 var ikke meget. Arbejdsgiverforeningen indtok hele tiden steilt det standpunkt, at de ikke vilde gaa med paa en almindelig tariffrevision, men kunde gi et krisetillæg. Dette arbejdsgivernes standpunkt førte til, at der ikke kom virkelige forhandlinger igang. Det er mindstelønnen som er grundlaget for lønsberegningen ved gruberne, og denne maatte kræves forhøiet. Da mæglingen strandet foreslog arbejderne at der skulde optages tariff-forhandling for hver enkelt grube, for at forsøke om der kunde opnaaes et resultat paa den maate. Men arbejdsgiverne kunde ikke vente, ti lockouten maatte sættes iverk mens det var vinter.

Nu utviklet saken sig med rivende hast. Foruten grubetarifferne stod tariffrevision for døren i en række andre brancher; jernindustrien, sjømændene, skotøiindustrien, møbelsnekkerne, den elektrokemiske industri osv. Alle disse overenskomster løp ut den 1. april, og til den tid var ingen enighet opnaadd. Men der var dog endnu ikke kommet til noget definitivt og avgjørende brudd. Da det inden jernindustrien syntes at være smaa utsigter til enighet, opsa formerforbundet pladsene over hele landet til fratrædelse den 11. april, likesom Jern- og metalarbeiderforbundet opsa pladsene ved flere mekaniske verksteder. Arbeidsgiverforeningen svarte med at erklære *lockout ved alle mekaniske verksteder og skibsbyggerier*, — altsaa i hele jernindustrien, ca. 20,000 mand. Likeledes erklærtes *lockout* i skotøiindustrien. Under alt dette paagik mægling hos riksmæglingsmanden og forhandling med arbeidsgiverne. Den 17. april gjorde arbeidsgiverforeningen et nyt tricks i den før saa brokete affære, idet den erklærte at den gjorde løsningen av overenskomsten i jernindustrien avhengig av at der ogsaa blev en løsning ved bergverkerne. Herved slog arbeidsgiverforeningen benene under jernforhandlingerne, som gik istaa. Tirsdag den 25. april indtraadte saa arbeidsstans i jernindustrien. Mæglingen i anledning grubekonflikten fortsattes fremdeles hver dag, og dette var stridens knutepunkt. Kunde det lykkes at løse denne, var der kanskje mulighet for at hindre den store arbeidsstans, og den 29. april fremsattes da et mæglingsforslag, som blev sendt grubearbeiderne til avstemning. Den 4. mai optoges saa paany mæglingsforhandlingerne i verkstedsoverenskomsten, mens man ventet paa grubearbeidernes avstemning.

Mæglingsforslaget i grubekonflikten blev imidlertid forkastet baade av arbeiderne og arbeidsgiverne, og arbeidsgiverforeningen erklærte *generallockout* over hele linjen fra 3. juni. Ca. 70,000 arbeidere skulde paa gaten midt i dyrtiden.

Generallockoutmeddelelsen skaket hele landet op, og regjeringen begyndte at røre paa sig. Den halte frem sit gamle *voldgiftsforslag*. Den 24. mai meddelte Gunnar Knudsen til «Social-Demokraten», at regjeringen vilde foreslaa tvungen voldgift, hvis der ikke kunde bli enighet, og den 26. mai fremsatte Abrahamsen propositionen i tinget. Samme dag opnaaddes enighet om et nyt forslag i grubekonflikten, og den 28. mai opnaaddes likeledes enighet i jernkonflikten. Forslagene, som blev tiltraadt av forbundene, blev sendt arbeiderne til avstemning. Da tok regjeringen *forslaget om voldgiftsloven tilbake*.

Under al denne strid var tariffene ordnet og vedtat i en række industrier: Papirindustrien, skotøiindustrien, tekstilfabrikkerne, bryggerierne, bakerne, sjømændene, sagbruksindustrien, trævarefabrikkerne, skrædderne i endel byer, glasfabrikker, ved en række transportforretninger osv. osv. Hadde det lykkedes at komme over jern- og grubekonflikten, skulde der saaledes været utsigt til at kampen allikevel skulde drive over. De organiserte arbeidere i Norge kunde spares for en oprivende arbeidsstans i den voldsomme dyrtid og voldgiftsloven vilde undgaaes. Generallockouten blev utsat til den 6. juni. Den 2. juni forelaa avstemningsresultatet ved gruberne og

verkstederne. Forslaget var forkastet. Ved gruberne 140 for og 741 imot, ved verkstederne 1960 for og 3596 imot. Av ca. 20,000 arbeidere hadde kun 6437 stemt.

Regjeringen kom da atter med sit voldgiftsforslag. Det ekspedertes i en fart. Mandag den 5. juni, altsaa 2 dage efter at resultatet av arbeidernes avstemning forelaa, var voldgiftsloven allerede oppe i odelstinget, og dagen efter, altsaa den 6. juni, besluttet forbundsstyrerne og sekretariatet at iverksætte den av den ekstraordinære kongres besluttede *proteststreik mot voldgiftsloven*.

Fra socialdemokraternes side blev alt gjort for at overbevise nationalforsamlingen om uretfærdigheten i en saadan lovgivning; men der taltes for døve øren. Baade høire og venstre stemte for «kriseforanstaltningen». Da loven var oppe til behandling i odelstinget, meddelte statsraad Abrahamsen, at arbeidsgiverne hadde utsat den av dem iverksatte lockout — en utsættelse som ikke arbeidernes organisasjoner aksepterte.

I løpet av et par dage hadde stortinget ekspedert voldgiftsloven — lagtinget brukte knapt 2½ time om formiddagen den 9. juni. Samme dag sanktionertes den i statsraad hos kongen, og sekretariatet fik meddelelse fra regjeringen om at den hadde bestemt at tvisterne ved bergverkerne, verkstederne og Norsk Hydro skulde avgjøres ved voldgift. Som voldgiftsrettens formand var opnævnt hoiesteretsjustitiarius Thinn og som øvrige medlemmer telegrafdirektør Heftye og overbestyrer Fasting. Dertil blev 2 medlemmer at opnævne henholdsvis av arbeidsgiverforeningen og landsorganisasjonen. Samtidig *nedla regjeringen forbud* mot enhver iverksættelse eller fortsættelse av arbeidsstans i anledning av de tvister, som omfattes av voldgiften.

Under disse vanskelige forhold besluttet sekretariatet at paa-skynde sammenkaldelsen av kongressen, som var berammet til 25. juni. Den blev telegrafisk indkaldt til 13. juni.

Den av den ekstraordinære kongres besluttede proteststreik var sat iverk, saa godt som det efter omstændighetene lot sig gjøre. Alle de av arbeidsgiverne lockouted arbeidere stoppet paa dagen. I transportindustrien, bygningsfagene likeledes. Og de øvrige sa op sine pladser. Men venstre hadde faat nye og mægtige allierte i sin kamp. Det var *dyrtiden* og *arbeidsgiverforeningen*. De to onde magter hadde samvirket og ført landet paa randen av en storkonflikt av uberegnelige konsekvenser. Venstre kunde derfor paastaa, at de med sin voldgiftslov optraadte som redningsmænd, og derfor kunde heller ikke proteststreiken faa den virkning som ellers. for det andet alternativ var ikke arbeidsfred men generallockout. Saaledes var det i virkeligheten arbeidsgiverforeningen som i sin blindfødte steilhet drev voldgiftsloven frem.

Angaaende sakens videre forløp henvises til protokollen fra kongressen, hvor saken blev utførlig behandlet, saavel hvad angaar proteststreikens avslutning som voldgiftsloven.

Den av stortinget vedtagne midlertidige voldgiftslov er saalydende:

§ 1.

1. Finder kongen, at en tvist mellem en fagforening og en arbeidsgiver eller arbeidsgiverforening om ordningen av arbeids- eller lønningsvilkaar eller andre arbeidsforhold utsætter betydelige samfundsinteresser for fare, kan han bestemme, at tvisten skal avgjøres ved voldgift.
2. Naar kongen bestemmer, at en tvist skal avgjøres ved voldgift, kan han ogsaa forbyde enhver iverksættelse eller fortsættelse av arbeidsstans i anledning av tvisten (jfr. § 5).
3. Indtil voldgiftsdommen er avsagt, skal de arbeids- og lønningsvilkaar som gjaldt ved tvistens utbrud, staa ved magt, hvis ikke parterne enes om noget andet.

§ 2.

1. Voldgiftsretten skal ha en formand og fire andre medlemmer.
2. Kongen opnævner for hver sak rettens formand og to av dens medlemmer og varamænd for dem. Arbeidernes faglige landsorganisation og Norsk arbeidsgiverforening opnævner hver et medlem med varamand. Opnævnelsen sker inden den frist, som kongen fastsætter. Oversittes denne frist, sker opnævnelsen av kongen.
3. Enhver norsk statsborger er pliktig til at overta hvervet.
4. Ingen maa gjøre tjeneste som medlem av voldgiftsretten, før han har avlagt skriftlig ed paa, at han samvittighetsfuldt vil opfylde sine pligter. Eden sendes til vedkommende regjeringsdepartement. Kongen fastsætter, hvordan den skal lyde.
5. Medlemmernes godtgjørelse fastsættes av kongen. Under reiser har de krav paa skyss- og kostpenger efter lov av 10. juli 1894. Kostpengene skal være som bestemt for første klasse i lovens § 17.

§ 3.

1. Saasart rettens medlemmer er opnævnt, fastsætter formanden tid og sted for behandlingen av saken og utfærdiger indkaldelser til retsmøtet med det varsel, han finder passende. Saken skal fremmes saa hurtig som mulig.

2. Et medlem av voldgiftsretten er ugild i de samme tilfælde som en dommer i almindelige borgerlige saker. Naar andre særlige omstændigheter foreligger som er skikket til at svekke tilliden til et medlems ugildethet, skal han likeledes vike sæte. Spørsmåal herom kan reises baade av ham selv og av parterne. Retten avgjør ved kjendelse, om nogen skal vike sæte som ugild.

3. Parterne kan møte selv og ved fuldmægtig. Flere end tre personer kan ikke møte for nogen part. Parternes representanter maa være fuldmyndige, norske statsborgere og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender og adgang til at opnaa offentlig tjeneste. Vedkommende departement kan dog dispensere fra paabudet om, at parternes representanter skal være norske statsborgere. Fuldmagten maa være uindskrænket.

4. Formanden leder forhandlingerne. Saken behandles og beviserne føres paa den maate, som retten finder høvelig. Hovedforhandlingen skal være muntlig, medmindre begge parter samtykker i skriftlig behandling, og retten finder den ubetænkelig. Straffeprocenlovens §§ 120 og 124 faar tilsvarende anvendelse.

5. Forhandlingerne føres for aapne døre, hvis ikke retten beslutter at utelukke offentligheden. Dørene skal lukkes, naar forhandlingerne kommer ind paa forretnings- eller foreningshemmeligheter eller andet, som ikke uvedkommende bør faa kundskap om. De dele av fremlagte bøker, som ikke vedkommer saken, kan retten forsegle.

Enhver, som har været tilstede under forhandlinger for lukkede døre, pligter at bevare taushet om det, som er forhandlet, hvis ikke retten tillater offentliggjørelse. Overtrædelse av taushetspligten straffes med bøter.

6. Retten kan indhente forklaringer av parter, sakkyndige og enhver anden, hvis prov kan være av betydning for saken. Straffeprocenlovens regler om vidners møtepligt i lagmandsretssaker, om pligten til at avgi edelig forklaring og til at gjøre tjeneste som sakkyndig og om straf- og erstatningsansvar for

vidner og sakkyndige faar tilsvarende anvendelse.

7. Retten kan kræve fremlagt dokumenter, forretningsbøger og andre bevisligheder, som en part eller nogen, som pligter at vidne i saken, har raadighet over. Den kan paalægge en part eller et vidne at undersøke regnskapsbøger eller andre bevisligheder og at gjøre optegnelser derom og ta dem med sig. Vidnepligtiges undlatelse av at efterkomme rettens paalæg straffes som negtelse av at avgi vidneforklaring.
8. Retten kan foreta syn og granskning enten selv eller ved et eller flere av sine medlemmer eller ved opnævnte sakkyndige. Herunder kan ogsaa redskaper kræves brukt, maskiner sat igang og arbeidsmaater paavist.
9. Retten kan kræve bevis optat ved enhver av de almindelige underretter. Bevisoptagelsen skal fremmes hurtigst mulig, om nødvendig ved ekstraret. Dommeren skal av eget tiltak sørge for at fremme forretningen. Vidner gives aftensvarsel. Parterne indkaldes bare, naar det er krævet i retsanmodningen.
10. Voldgiftsretten kan indhente de nødvendige oplysninger og paa-dømme tvisten, selv om en eller begge parter uteblir.

§ 4.

1. Rettens avgjørelser træffes med stemmeflerhet. Voldgiftsdommen skal avsiges snarest mulig, efterat saksbehandlingen er slut. Den skal underskrives av alle voldgiftsmænd.
2. Uten samtykke av begge parter maa en voldgiftsdom ikke gives længere gyldighetstid end tre aar.
3. En voldgiftsdom, som er avsaagt i henhold til denne lov, er endelig og har de samme virkninger som en tariffavtale (se lov om arbeidstvister av 6. august 1915 §§ 3—5, jfr. §§ 6 og 40).
4. Den, som ikke er part, kan paa-kjære en kjendelse, som paalægger ham at avgi forklaring, ed eller forsikring, fremlægge dokumenter eller fremvise, forelægge eller gi adgang til andre ting eller gjøre tjeneste som sakkyndig, eller som

ilægger ham straf- eller omkostningsansvar. Parterne kan paa-kjære kjendelser, som ilægger dem selv straf.

Kjæremaalet maa erklæres straks, hvis vedkommende er tilstede i retten, men ellers senest 3 dage, efterat han har faat meddelelse om avgjørelsen. Saafernt nogen har optraadt som motpart eller kan betragtes som motpart, skal han underrettes om kjæremaalet. Kjæremaalet har opsættende virkning for den kjærende.

Formanden sender uten ophold kjæremaalserklæringen med de nødvendige dokumenter og utskrifter til høiesterets kjæremaalsutvalg. Retten, den kjærende og andre, som kjæremaalet har betydning for, kan gi skriftlig uttalelse om saken. Paaberopes kjendsgjæringer, som ikke tidligere er nævnt, skal uttalelsen altid sandes gjennom retten.

5. For behandlingen av en sak ved voldgiftsretten og for bevisoptagelser til bruk for en saadan sak erlægges ingen betaling.

§ 5.

1. Bøter fra 5 til 25,000 kroner kan ilægges:
 - a. den, som i strid med forbud efter § 1 foretar eller fortsætter arbeidstængning eller deltar i arbeidsnedleggelse eller fortsættelse av en saadan. Den som handler paa en arbeidsgivers vegne, straffes, naar ikke arbeidsgiveren selv dømmes;
 - b. de medlemmer av styret for en fagforening eller en arbeidsgiverforening, som medvirker til arbeidsnedleggelse eller arbeidstængning i strid med forbud efter § 1 ved at være med paa beslutning om at iverksette, fortsætte eller godkjende arbeidstansens eller om at støtte den ved utbetaling av foreningsmidler, eller som opfordrer til saadan arbeidstans eller indsamler eller utdeler indsamlede bidrag til dens fortsættelse. Det samme gjelder medlemmer av andre foreningsmyndigheter og foreningernes tjenestemænd.
2. Sak reises av det offentlige efter paatalebegjæring av en fagforening, arbeidsgiver eller arbeidsgi-

verforening, som er skadelidende ved arbeidstansen, eller av vedkommende regjeringsdepartement.

3. I dommen kan det bestemmes, at i de tilfælde, som er nævnt under nr. 1 b, skal vedkommende forening hefte for bøterne. Dette gjælder dog ikke, hvis den skyldige har handlet i strid med foreningens vedtægter eller med beslutning, som er fattet paa foreningens vegne.
4. Bøter efter denne paragraf kan idømmes paany, naar to uker er gaat efter dommens forkyndelse, og den domfældte i dette tidsrum har gjort sig skyldig i saadant

forhold med hensyn til den ulovlige arbeidsstans som nævnt under nr. 1. Det samme gjælder, naar to uker er gaat efter forkyndelsen av den anden dom, og saa fremdeles.

§ 6.

1. Denne lov træder i kraft straks, men kommer bare til anvendelse paa arbeidstvister som er opstaet eller opstaar under den nuværende europæiske krig
2. Nærmere forskrifter til gjennomførelse av denne lov kan gives av kongen.

Da organisationen i henhold til kongressens beslutning ikke opnævnte noget medlem av voldgiftsretten opnævnte regjeringen hr. Sverre Iversen.

Utfaldet av voldgiftsrettens kjendelse vil være kjendt. Dommen i jernindustrien blev avsagt 30. juni og i bergverksindustrien den 22. juli.

Statistisk avdeling.

Vi skal i det efterfølgende avsnit gi en samlet oversikt over aarets virksomhet, saavel hvad angaar løns- og medlemsbevægelsen som organisationens økonomiske forhold m. v. statistisk belyst.

De forskjellige virksomhetsgrener er opført i hovedavsnittet med tabeller og forklarende tekst med tabelutdrag saaledes:

1. Tarifoverenskomsterne. 2 tabeller.
2. Lønsbevægelserne i 1917. 2 tabeller.
3. Avdelings- og medlemsbevægelsen. 4 tabeller.
4. Organisationernes regnskaper. 3 tabeller.
5. Forskjellige forhold ang. ledighet, kontingent m. v. 2 tabeller.

1. Tarifoverenskomsterne.

I tabel I og II er git en oversikt over hvorledes tarifforholdene arter sig, hvad angaar deres tal, omfang, industri og fag, samt deres utløpstid, aar og maaned.

Tarifoverenskomsternes talmæssige utvikling gir et meget godt billede av organisationens fremgang og stigende indflydelse paa arbeidsforholdet. Til sammenligning hitsættes opgaver over antal gjældende overenskomster for de sidste 5 aar.

	1912	1913	1914	1915	1916
Antal overenskomster	705	744	802	857	875
Omfattende antal arbeidere	72 887	80 262	88 888	98 193	106 986

Overenskomsternes antal er saaledes i aaret ikke øket med mere end 18, derimot er arbeiderantallet øket med 7793.

Aarsaken til den lille fremgang i overenskomsternes antal er at flere bedrifter særlig inden de større industrier tidligere hadde lokale overenskomster men ved det store opgjør i 1916 kom de ind under *fællesoverenskomst*.

I arbeiderantallet er regnet baade organiserte og uorganiserte ved overenskomstens oprettelse, idet overenskomsterne jo omfatter alle arbeidere.

Arbeiderantallet er som regel det der opgives av vedkommende organisation, naar krav om opsigelse eller gjennomførelse av ny overenskomst foreligger. Selvfølgelig kan arbeiderantallet i de fleste tilfælder variere sterkt i varighetsperioden.

2. Lønsbevægelserne i 1916.

a. Oprettede overenskomster.

Tabel III gir en spesifisert oversikt over hver enkelt opprettet overenskomst ordnet forbundsvis.

Tabellen er utarbeidet efter forbundenes oppgaver over lønsbevægelserne i året, og opsat paa samme maatte og efter samme prinsipper som i landsorganisationens tidligere beretninger.

Som forklarende anmerkning til tabellen skal vi anføre følgende:

I rubrik 3, oppgave over antal arbeidere som omfattes av overenskomsten, har vi holdt os til hvad forbundene har opgit.

Det maa imidlertid bemerkes at oppgaven over uorganiserte tildels er skjønsmæssig og undertiden mangler den helt; i sidstnevnte tilfælde er tallene fra rubrik 4 — oppgaven over organiserte — ogsaa anvendt i rubrik 3. Paa den maate kommer overenskomstene i mange tilfælde at omfatte et større antal arbeidere end opgit i tabellen.

I rubrikkerne 5 og 6 er som regel anført høieste og laveste tariffmæssig fastsatte mindstelønssats eller normal løn, og i mellem ligger der flere satser som ikke kan opstilles skematisk.

Den opnaadde lønsforbedring er i likhet med tidligere aar dels beregnet av vedkommende forbund og dels av os.

Som utgangspunkt er anvendt helt arbeidsaar a 50 uker = 300 arbeidsdage. Merinntægten ved forhøielse av akkordpriser har vi i de fleste tilfælde ikke kunnet medta, da der ikke har været noget fast holdpunkt for beregningen.

Heller ikke er medtat ved beregningen de i forskjellige overenskomster givne krise- eller dyrtidstillæg -- om disse henvises til anmerkningerne i tabellen.

Den i rubrik 9 opførte beregning over den anslagsvise merfortjeneste er saaledes basert paa den tariffmæssig sikrede forhøielse av satser og de i hvert enkelt tilfælde givne almindelige lønstillæg.

Dette er den beregningsmaate, som altid har været anvendt i landsorganisationens beretninger, og som gir det sikreste beregningsgrundlag baade sammenligningsvis og absolut.

Resultatet av årets avsluttede *lønsbevægelser* er at der er opprettet 333 overenskomster omfattende 65 362 arbeidere, herav 48 755 organiserte.

Til sammenligning var der i 1915 opprettet 160 overenskomster omfattende 17 212 arbeidere, hvorav 14 233 organiserte.

Den i året opnaadde *lønsforhøielse* er anslaaet til *kr. 11 704 157.00* hvilket utgjør gjennemsnittlig *kr. 255.12* pr. arbeider pr. aar.

Sammenligningsvis var lønsforhøielsen i 1915 anslaat til *kr. 2 045 776.00* eller gjennemsnitlig *kr. 130.82* pr. arbeider.

Ved beregning av den opnaadde lønsforbedring er som foran anført ikke medtat i tabellen de ved prolongerte overenskomster givne *krise-* eller *dyrtidstillæg*.

Ialt var der i aaret prolongert 50 overenskomster omfattende 21 751 arbeidere hvorav 15 356 organisert.

Krise- eller dyrtidstillægget ved disse prolongationer er anslaat til *kr. 5 378 000.00* = *kr. 247.25* pr. arbeider tillagt den ovenfor beregnede lønsforbedring utgjør det samlede lønstillæg i aaret ialt *kr. 17 082 000.00* eller gjennemsnitlig *kr. 261.34* pr. arbeider.

Arbeidstidsforkortelsen omfatter 12 925 arbeidere hvorav 9570 organiserte med en samlet forkortelse av 34 683½ time pr. uke, hvilket utgjør 2.68 time pr. arbeider pr. uke.

I 1915 var tallene 2677 arbeidere, hvorav 2138 organiserte med en indvundet arbeidstidsforkortelse av 8323½ time eller 3.11 timer pr. arbeider pr. uke.

Ferier med fuld løn.

Under aarets virksomhet har kravet om nogen dages ferie med bibehold av løn hat større fremgang end noget aar tidligere. Efter den faldne voldgiftsdom i jernindustrien hvorved 19 000 arbeidere blev tilkjendt 4 dages ferie, blev dette normen ved de efterfølgende tariffrevisjoner.

Ialt er der i aaret opnaadd ferie for 33 938 arbeidere, hvorav 25 901 organisert med tilsammen 147 418 feriedage eller gjennemsnitlig 4.34 dage pr. arbeider pr. aar.

Sammenlignes aarets resultat med tidligere aars virksomhet vil man straks se at lønsbevægelsernes omfang talmæssig set er betydelig høiere end noget aar tidligere, baade hvad bevægelser og arbeiderantallet angaar.

Likeledes overstiger den ved aarets lønsbevægelser opnaadde lønsforbedring utlignet pr. deltagende arbeider i væsentlig grad de tidligere aars forholdelser — dette tiltrods for det store arbeiderantal av 65 362 som bevægelserne omfattet. — Naar det imidlertid sees hen til den herskende dyrtid paa alle livsfornødenheter forslaaar likevel ikke de opnaadde lønsforbedringer som kompensasjon for den uhyre prisstigning.

b. Arbeidsstansninger.

I tabel IV er opført alle arbeidsstansninger i aaret, baade de som paagik fra 1915 og de som paagik ved dette aars utgang.

De arbeidsstansninger som førte til oprettelse av overenskomst er tillike medtat i tabel III.

Tabellen er opsat paa samme maate som i tidligere beretninger. Antallet av arbeidere og medlemmer er ialt væsentlig efter forbundenes egne opgaver og likesaa beregningen over streikedagenes antal.

Datoerne for konflikternes begyndelse og avslutning er inklusive første og sidste streikedag.

Tabellen omfatter 85 arbeidsnedlæggelser mot 102 i 1915.

Arbeidsstansningerne omfattet tilsammen 24,540 arbeidere, hvorav 20,277 organisert. Sammenlignet med 1915 var arbeiderantallet 9741, hvorav 8258 organisert.

Talmæssig var antallet arbeidsnedlæggelser saaledes mindre i 1916 end foregaaende aar, men saavel arbeiderantallet som antal medlemmer var betydelig større end i noget av de 4 foregaaende aar.

Av tabellen fremgaar at der ialt er 719 909 tapte arbeidsdage grundet konflikt mot 315 109 dage i 1915.

I understøttelse er der utbetalt kr. 1 384 592.05, hvorav fra landsorganisationen kr. 666 743.00. I 1915 var tallene henholdsvis kr. 554 526.09 og kr. 300 034.00.

Med hensyn til tapte arbeidsdage og utbetalt understøttelse har vi i likhet med tidligere gaat ut fra at de kun omfatter organiserte arbeidere, da det jo er forbundenenes opgaver vi maa bygge paa.

Der falder da i 1916 35.5 tapte arbeidsdage pr. deltagende medlem mot 38.16 i 1915 og den utbetalte understøttelse beløper sig til kr. 68.28 pr. deltagende medlem mot kr. 67.15 i 1915.

Pr. tapt arbeidsdag utbetaltes i understøttelse kr. 1.92 mot kr. 1.76 i 1915.

For lettere at gi en oversigt over materialet hitsættes hovedresultaterne i følgende sammendrag:

c. Hovedresultaterne.

Her er i sammendrag lønsbevægelsernes antal og omfang de sidste 5 aar:

Aar	Uten arbeidsstans		Med arbeidsstans		Tilsammen		Betalte understøttelse	
	Bevægelser	Arbeidere	Bevægelser	Arbeidere	Bevægelser	Arbeidere	Ialt kr.	Herav av landsorg. kr.
1916	260	41 042	85	24 540	345	65 582	1 384 592.05	666 743.00
1915	99	8 229	102	9 741	201	17 970	554 526.09	300 034.00
1914	126	6 134	98	5 314	224	11 448	205 806.74	144 158.56
1913	133	14 040	99	4 941	232	18 981	150 809.80	85 732.06
1912	189	23 066	67	8 770	256	31 836	460 866.03	311 277.59

Arbeidsstansningernes omfang vil sees av følgende oversigt over streikeutgifterne og deres fordeling pr. medlem:

Aar	Streikeutgifter ialt kr.	Pr. medlem kr.	Bidrag fra landsorganisationen kr.	Pr. medlem kr.
1916.	1 384 592.05	17.54	666 743.00	8.45
1915.	554 526.09	7.64	300 034.00	4.13
1914.	205 806.74	3.01	144 158.56	2.11
1913.	150 809.80	2.41	85 732.06	1.37
1912.	460 866.03	7.93	311 277.59	5.36

Paa samme maate gives efter tabel III et sammendrag av opnaadde resultater med hensyn til lønsforhøielser og forkortet arbeidstid med sammenlignende tal for sidste 5 aar.

Lønsforhøielse:

	Antal overenskomster	Antal arbejdere	Derav medlemmer	Opnaadd lønsforhøielse pr. aar		Understøttelse kr.
				ialt kr.	pr. arb. kr.	
Uten stans. . .	214	21 557	17 094	5 148 875.00	238.85	—
Med stans. . .	73	24 320	17 986	6 555 282.00	269.54	1 384 592.05
Ialt 1916 . . .	287	45 877	35 080	11 704 157.00	255.12	1 384 592.05
1915 . . .	154	15 638	12 846	2 045 776.00	130.82	521 492.80
1914 . . .	184	9 272	7 357	1 367 668.00	147.51	170 941.42
1913 . . .	197	17 576	14 678	2 377 440.00	135.27	83 414.75
1912 . . .	289	29 629	21 832	3 459 267.00	116.75	236 614.55

Arbeidstidens forkortelse:

	Antal overenskomster	Antal arbejdere	Derav medlemmer	Arbeidsforkortelse timer pr. uke	
				ialt	pr. arb.
Uten stans	96	7 766	5 737	16 745½	2.16
Med stans	38	5 159	3 833	17 938	3.48
Ialt 1916	134	12 925	9 570	34 683½	2.68
1915	45	2 677	2 138	8 323½	3.11
1914	106	4 561	3 715	14 615	3.20
1913	115	11 847	10 159	36 775	3.10
1912	123	11 963	7 670	26 042½	2.18

Ferier med fuld løn:

Til sammenligning hitsættes opgave over oprettede overenskomster i de sidste 5 aar, hvor ferier med fuld løn er fastsat:

	Antal overenskomster	Antal arbejdere	Antal medlemmer	Ferie dage pr. aar	
				ialt	pr. arb.
1916	165	33 938	25 901	147 418	4.34
1915	30	1 764	1 473	11 289	6.40
1914	55	2 120	1 663	14 818	6.99
1913	38	4 339	4 167	31 088	7.16
1912	36	2 340	1 800	14 303	6.11

For nærmere at kunne faa en klar forestilling om konflikternes *aarsak, karakter og resultat* hitsættes endel utdrag av tabel IV, som paa en oversigtlig maate viser hvorledes arbeidsstansningerne i aaret har artet sig.

Som det vil sees skyldes hovedmængden av konflikter krav om fornyelse av overenskomster, mens et litet antal omfattende kun 629 arbeidere skyldes kravet om at faa opprettet overenskomst.

Konflikternes avslutning og resultat har i det store og hele været tilfredsstillende. Kun i 3 tilfælder omfattende 131 arbeidere, har ikke konflikten ført til et antagelig resultat. 7 mindre konflikter omfattende tilsammen 174 arbeidere paagik ved aarets utgang. Fra 1915 paagik 3 konflikter omfattende 55 arbeidere.

Av sammendragene fremgaar at de lønsbevægelser som har medført arbeidsstans fremviser et bedre gjennemsnittstal baade hvad lønsforbedring og arbeidstidsforkortelsen angaar — end de bevægelser som er ordnet uten stans.

For 1916's vedkommende var forholdet omvendt hvad angaar lønsforbedringen.

Konflikternes årsak:

Aarsak	Antal konflikter	Antal arbeidere	Derav medlemmer	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisationen kr.
Krav om overenskomst	23	629	510	17 154	25 476.00	11 115.50
Fornyelse av overenskomst	46	23 590	19 495	692 145	1 342 700.85	643 467.50
Konflikt i andre fag	13	179	179	7 737	12 069.70	8 258.00
Foreningsret, avskedigelser m.v.	1	27	27	611	995.00	1 737.00
Forsøk paa løsningsnedslag	2	115	66	2 262	3 350.50	2 165.00
Ialt	85	24 540	20 277	719 909	1 384 592.05	666 743.00

Konflikternes karakter:

Karakter	Antal konflikter	Antal arbeidere	Derav medlemmer	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisationen kr.
Streik	59	4 502	3 843	84 835	131 102.81	72 303.00
Sympatiststreik	6	115	115	4 769	7 829.53	5 263.00
Lockout	20	19 923	16 319	630 305	1 245 659.71	589 177.00
Ialt	85	24 540	20 277	719 909	1 384 592.05	666 743.00

Konflikter avsluttet paa følgende basis:

Avslutningsbasis	Antal konflikter	Antal arbeidere	Derav medlemmer	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisationen kr.
Konflikter avsluttet med overenskomst	73	24 198	19 986	709 420	1 367 015.31	658 300.50
Konflikter avsluttet uten overenskomst	5	168	135	3 468	4 838.74	4 037.50
Konflikter som paagik ved aarets utgang	7	174	156	7 021	12 738.00	4 405.00
Ialt	85	24 540	20 277	719 909	1 384 592.05	666 743.00

Konflikternes resultat:

Resultat	Antal konflikter	Antal arbeidere	Derav medlemmer	Tapte arbeidsdage	Utbetalt understøttelse kr.	Herav av landsorganisationen kr.
Arbeidernes fordringer i det væsentligste gjennomført	75	24 235	20 021	710 050	1 368 120.81	658 844.50
Intet væsentlig opnaadd	3	131	100	2 838	3 733.24	3 493.50
Paagik ved aarets utgang	7	174	156	7 021	12 738.00	4 405.00
Ialt	85	24 540	20 277	719 909	1 384 592.05	666 743.00

Av de i aaret oprettede 333 overenskomster indeholder 207 omfattende 59 783 arbeidere, hvorav 44 022 medlemmer, bestemmelser om forhandlinger og voldgift i tvistetilfælde — og 188 omfattende 55 050 arbeidere, hvorav 40 006 medlemmer, «almindelige bestemmelser».

Foruten de i tabellerne III og IV omhandlede oprettede overenskomster og arbeidsnedlæggelser er der under aarets virksomhet behandlet 46 saker vedrørende lønsbevægelser som enten er avsluttet uten overenskomst, bortfalt eller utsat.

Ved gjennomgaaelsen av disse saker som findes omtalt under avsnittet d vil det sees at ogsaa mange av disse lønsbevægelser har resultert i lønstillæg og arbeidstidsforkortelse — uten at nogen egentlig bindende overenskomst er oprettet og av den grund er heller ikke disse medtat i tabellen over oprettede overenskomster.

Der har i aaret været behandlet følgende saadanne saker:

d. Avsluttet uten overenskomst, bortfaldt eller utsat.

Arbeidsmandsforbundet:

1. *Notoddens karbidfabrik.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 50 arbeidere hvorav 35 organisert. Ikke fremmet.
2. *Royal vaskeri, Kristiania.* Godkjendt lønskrav, omfattende 28 arbeidere, hvorav 21 organisert. Saken ikke fremmet grundet organisationsforholdene.
3. *Ktiarbeiderne i Sandnes.* Godkjendt lønskrav omfattende 10 arbeidere, hvorav 9 organiserte. Saken ordnedes saaledes at Stavangertariffen er gjort gjældende. — Nogen særskilt tariff blev saaledes ikke opprettet.
4. *Tromsø kommune.* Godkjendt lønskrav omfattende 32 arbeidere, hvorav 21 organiserte. Ikke fremmet.
5. *Hermetikfabrikken «Toki», Trondhjem.* Godkjendt lønskrav omfattende 102 arbeidere, hvorav 65 organiserte. Tarifspørsmålet utsattes til løsning sammen med den øvrige hermetikindustri. De mandlige arbeidere fik et dyrtidstillæg av kr. 5.00 og de kvindelige kr. 3.50 pr. uke.
6. *A/S Røragen og Guldbergs chromgruber, Røros.* Godkjendt lønskrav omfattende 100 arbeidere, hvorav 75 organiserte. Ikke fremmet.
7. *A/S Hønefos cementstøperi.* Godkjendt lønskrav omfattende 5 arbeidere alle organiserte. Der opnaaedes 5—10 pct. forhøielse paa akkordsatserne. Overenskomst ikke opprettet.
8. *Sandnes losse- og lastearbeidere.* Godkjendt lønskrav omfattende 15 arbeidere alle organiserte. Der er opprettet en akkordtariff uten bestemt varighet.
9. *Kristiania hestekosømfabrik.* Godkjendt lønskrav omfattende 5 arbeidere alle organiserte. Voldgiftsdommen i Jernindustrien er gjort gjældende. Overenskomst ikke opprettet.
10. *Østfoldske kreds telefonanlæg og Rikstelegrafens impregneringsanstalt Lillestrøm.* Godkjendt lønskrav omfattende 68 arbeidere hvorav 60 organiserte. Et av Stortinget vedtat regulativ vedtoges med nogen forhøiede satser og 2 ukers ferie. Overenskomst ikke opprettet.

Baker- og Konditorforbundet:

11. *Bakerne, Værdalsøren.* Godkjendt lønskrav omfattende 8 arbeidere, hvorav 6 organiserte. Ikke fremmet.
12. *Bakerne i Horten.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 14 arbeidere, hvorav 10 organiserte. Paa grund av særlige lokale forhold blev overenskomsten ikke opsagt.

Havne- og Transportarbeiderforbundet:

13. *Bryggearbeiderne i Aalesund.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 250 arbeidere, hvorav 105 organiserte. Ikke fremmet.

Jern- og Metalarbeiderforbundet:

14. *Kongsberg vaabenfabrik, Karl Johans Verns verft, og Raufos patronfabrik.* Godkjendt lønskrav omfattende 2000 arbeidere, hvorav 420 organisert. Et av Stortinget vedtat lønsregulativ blev gjort gjældende dog saaledes at alle mandlige arbeidere erholdt et personligt lønstillæg av 10 øre pr. time. (Kvindelige arbeidere 5 øre). Overenskomst ikke oprettet.
15. *Smede og reparatører ved Kr.a bryggerier og entreprenørforretninger.* Godkjendt lønskrav omfattende 28 arbeidere, hvorav 24 organiserte. Da de samme firmaers overenskomst med Arbeidsmandsforbundet prolongertes, blev kravet ikke fremmet.
16. *Stavanger elektricitetsverk.* Godkjendt lønskrav omfattende 25 arbeidere, hvorav 16 organiserte. Samtlige arbeidere erholdt et personlig lønstillæg av 10 øre pr. time. Overenskomst ikke oprettet.
17. *Haugesund mek. verksted, Haugesund.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 165 arbeidere, hvorav 45 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
18. *Møllerveiens mek. verksted, Haugesund.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 12 arbeidere, hvorav 6 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
19. *Hauges jernskibsbyggeri, Haugesund.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 163 arbeidere, hvorav 42 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
20. *Haugens plate- og smedeverksted, Haugesund.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 6 arbeidere, alle organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
21. *Kristiania A/S Martinsen & Holmgrens sengefabrik.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 23 arbeidere, hvorav 13 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
22. *Kristiania hesteskosømfabrik.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 23 arbeidere, hvorav 18 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
23. *Kristiania, Krag & Hansens mek. verksted.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 12 arbeidere, alle organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
24. *Tønsberg, C. Christoffersens mek. verksted.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 74 arbeidere, hvorav 48 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke oprettet.
25. *Bergen, Evje & Andersens mek. verksted.* Godkjendt krav om

- opsigelse av overenskomst omfattende 45 arbeidere, hvorav 13 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke opprettet.
26. *Larvik, Alfred Andersens mek. verksted.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 150 arbeidere, hvorav 82 organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke opprettet.
27. *Molde elektricitetsverk.* Godkjendt lønskrav omfattende 8 arbeidere, alle organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke opprettet.
28. *Trondhjem, A/S Baklandets støperi & mek. verksted.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 18 arbeidere, hvorav 13. organiserte. Som dommen i jernindustrien. Skriftlig overenskomst ikke opprettet.
29. *Kristiansand S., H. Hansen & co.s maskinverksted.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 12 arbeidere, hvorav 6 organiserte. Som dommen i jernindustrien.

Murerforbundet:

30. *Murarbiderne i Tønsberg.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst. Omfattende 15 arbeidere, alle organiserte. Ikke fremmet.

Møbeilindustriarbeiderforbundet:

31. *Møbelsnekkerne i Moss.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 12 arbeidere, alle organiserte. Ikke fremmet.
32. *Møbelsnekkerne i Tvedestrand.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst, omfattende 16 arbeidere, alle organiserte. Ikke fremmet.
33. *Møbelsnekkerne ved Strømmens trævarefabrik.* Godkjendt lønskrav omfattende 20 arbeidere, alle organiserte. Der opnaaddes 20 pct. forhøielse paa timeløn og akkordsatser. Overenskomst ikke opprettet.
34. *Møbelsnekkerne ved Moss pindestolfabrik.* Godkjendt lønskrav omfattende 4 arbeidere, alle organiserte. Ikke fremmet.

Sag-, tomt- og høvleriarb.forbundet.

35. *Osterhaugsgatens høvleri, Kristiania.* Godkjendte lønskrav omfattende 160 arbeidere, hvorav 70 organiserte. Timelønningen forforhøiedes med fra 10—15 øre. Arbeidstiden nedsattes fra 60 til 57½ time pr. uke. Overenskomst ikke opprettet.
36. *Hegermands bruk, Graven pr. Kr.sand S.* Godkjendt lønskrav omfattende 28 arbeidere, hvorav 20 organiserte. Ikke fremmet.
37. *Blakstad, Holta, & co.s tømmertomt, Fr.stad.* Godkjendt lønskrav omfattende 19 arbeidere, hvorav 12 organiserte. Ikke fremmet.

Skog- og Jordbruksarbeiderforbundet:

38. *Slemdalen og Øvre Slemdals Skogarbeiderforening.* Godkjendt kjendt lønskrav omfattende 150 arbeidere, hvorav 60 organiserte. Akkordpriserne ved tømmerhugst forhøiedes med ca. 75 pct. Skriftlig overenskomst ikke opprettet.
39. *Ytre Aadalens Skogarbeiderforening.* Godkjendt lønskrav omfattende 60 arbeidere, hvorav 30 organiserte. Der opnaaddes en forhøielse av ca. 25 pct. paa tømmerhugst. Akordtarif.

Tobakararbeiderforbundet:

40. *Tobakararbeiderne i Larvik.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 65 arbeidere, hvorav 19 organiserte. Overenskomsten opsagt, men nogen ny er ikke opprettet.

Trikotagearbeiderskernes forbund:

41. *Syerskerne ved A/S Meyers Trikotagefabrik, Kristiania.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 15 arbeidere, alle organiserte. Saken ordnedes midlertidig ved at firmaet indrømmet 20 pct. dyrtidstillæg.

Træarbeiderforbundet:

42. *Tømrere og snekkere i Sandnes.* Godkjendt krav om opsigelse av overenskomst omfattende 22 arbeidere, hvorav 11 organiserte. Ikke fremmet.
43. *Bødkerne i Haugesund.* Godkjendt lønskrav omfattende 148 arbeidere, hvorav 50 organiserte. Ikke fremmet.
44. *Tømrere og snekkere i Saude.* Godkjendt lønskrav omfattende 28 arbeidere, hvorav 14 organiserte. Ikke fremmet.
45. *Tømrere og snekkere i Tromsø.* Godkjendt lønskrav omfattende 72 arbeidere, hvorav 22 organiserte. Ikke fremmet.
46. *Træarbeiderne i Brummundalen.* Godkjendt lønskrav omfattende 14 arbeidere, alle organiserte. Arbeiderne erholdt et personlig tillæg av 10 pr. time. Arbeidstiden nedsattes fra 60 til 56 timer ukentlig. Overenskomst ikke opprettet.

Tilsammen 46 saker omfattende ialt 4256 arbeidere, hvorav 1808 organiserte.

- e. *Godkjendte krav om gjennomførelse av eller opsigelse av overenskomst ikke færdigbehandlet ved aarets utgang.*

	Antal	Hvorav
	arb.	org.

Arbeidsmandsforbundet:

1. Stavanger telefonforretning. Krav om overens-		
komst.	25	25
2. Evje Nikkelverk. Overenskomst opsagt av arbei-		
derne	148	87

	Antal arb.	Hvorav org.
3. A/S «Aura» Sunddalen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	252	252
4. Bjølsen valsemølle. Overenskomst opsagt av arbeiderne	35	28
5. Sten-, jord- og cementarbeiderne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	1200	900
6. Murarbeiderne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	400	360
7. Stenarbeiderne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	100	85
8. Murarbeiderne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	136	136
9. Monierarbeiderne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	160	149
10. Sten-, jord- og cementarbeiderne i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	220	183
11. Murarbeiderne i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	83	83
12. Sten-, jord- og cementarbeiderne paa Hamar. Overenskomst opsagt av arbeiderne	50	32
13. Murarbeiderne i Drammen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	53	53
14. Murarbeiderne i Fredrikstad. Overenskomst opsagt av arbeiderne	42	42
15. Murarbeiderne i Haugesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne	40	40
16. Ihlens smelteverk, Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	57	38
17. Ringerikes nikkelverk. Overenskomst opsagt av arbeiderne	183	160
18. Glasmesterne og forgylderne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	14	11
19. Narvik kommune. Overenskomst opsagt av arbeiderne	17	17
20. Hiterdals länser. Overenskomst opsagt av arbeiderne	50	38
21. Bygningsarbeiderne i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	180	118
22. Pines mølle Buviken. Overenskomst opsagt av arbeiderne	27	23
23. Mur- og cementarbeiderne i Sandefjord. Overenskomst opsagt av arbeiderne	48	48
24. Solli kassefabrik, Hommelvik. Krav om overenskomst.	20	20
25. Nitedals krudtverk. Overenskomst opsagt av arbeiderne	58	43

		Antal arb.	Hvorav org.
26. Murarbeiderne ved A/S Bjølvfossen.	Krav om		
overenskomst		12	12
	Tilsammen	3610	2983

Baker- og konditorforbundet:

27. Bakerne i Aalesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne		41	26.
28. Bakerne i Elverum. Overenskomst opsagt av arbeiderne.		8	6
29. Bakerne i Fredrikstad. Overenskomst opsagt av arbeiderne		72	55
30. Bakerne i Fredrikshald. Overenskomst opsagt av arbeiderne.		30	23
31. Bakerne i Haugesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne		38	30
32. Konditorerne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne.		36	24
33. Bakerne i Hamar. Overenskomst opsagt av arbeiderne		10	8
34. Bakerne i Sandefjord. Overenskomst opsagt av arbeiderne.		25	15
35. Bakerne i Sarpsbørg. Overenskomst opsagt av arbeiderne		23	23
36. Bakerne i Svolvær. Krav om overenskoms		11	8
	Tilsammen	294	218

Havne- og transportarbeiderforbundet:

37. Norges koop. Landsforenings filial i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne		12	12
38. Bryggearbeiderne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne		700	700
39. D/s ekspeditørernes forenings arbeidskontor i Kristiania. Krav om overenskomst.		400	205
40. Lossearbeiderne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne		170	170
41. Bryggearbeiderne i Hammerfest. Overenskomst opsagt av arbeiderne.		30	25
	Tilsammen	1312	1112

Jern- og Metalarbeiderforbundet:

42. Blikkenslagermestre i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne.		175	150
--	--	-----	-----

	Antal arb.	Hvorav org.
43. Rørlæggermestrene i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	400	330
44. Blikkenslagermestrene i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	30	25
45. Rørlæggermestrene i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	65	50
46. Rørlæggermestrene i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	120	100
47. Blik- og kobberslagermestrene i Stavanger. Overenskomst opsagt av arbeiderne	47	47
48. Brevik blikvarefabrik og staaipresningsverk. Overenskomst opsagt av arbeiderne	35	17
49. A/S Højangfaldenes anlæg i Højanger. Krav om overenskomst	98	86
Tilsammen	970	805

Kjøre- og Handelsarbeiderforbundet:

50. Norges koop. Landsforening Kristiania og Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	20	20
51. Ilamar, Kjørerne. Overenskomst opsagt av arbeiderne	28	20
52. Landhusholdningsselskapets fælleskjøp. Overenskomst opsagt av arbeiderne	50	26
53. Nedre Foss, Bjølsen og Bakke mølle m. fl. Overenskomst opsagt av arbeiderne	150	120
Tilsammen	248	186

Kjøtindustriarbeiderforbundet:

54. Svanvikens pølsefabrik, Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	14	14
52. Pølsemakerne i Bergen. Krav om overenskomst	25	20
Tilsammen	39	34

Malerforbundet:

56. Malerfaget i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	800	460
57. Malerfaget i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	350	118
58. Malerfaget i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	140	92

		Antal arb.	Hvorav org.
59.	Malerfaget i Stavanger. Overenskomst opsagt av arbeiderne	150	137
60.	Malerfaget i Drammen. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	40	10
61.	Malerfaget i Skien. Overenskomst opsagt av arbeiderne	30	25
62.	Malerfaget i Kristianssand S. Overenskomst opsagt av arbeiderne	40	30
63.	Malerfaget i Aalesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	30	19
64.	Malerfaget i Fredrikshald. Overenskomst opsagt av arbeiderne	25	13
65.	Malerfaget i Fredrikstad Overenskomst opsagt av arbeiderne.	48	31
66.	Malerfaget i Kristiansund N. Overenskomst opsagt av arbeiderne	28	25
67.	Malerfaget i Tromsø. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	25	11
68.	Malerfaget i Tønsberg. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	30	12
Tilsammen		1736	983

Matros- og Fyrboterunionen:

69.	Redernes Arbeidsgiverforening og Norges Rederforbund. Dæksmandskap og maskinmandskap i kyst-, lokal-, Europa- og Amerikafart. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	4000	2000
-----	--	------	------

Murerforbundet:

70.	Murerne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	800	800
71.	Murerne i Stavanger. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	122	122
72.	Murerne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	270	270
73.	Murerne i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	86	86
74.	Murerne i Drammen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	57	57
75.	Murerne i Fredrikstad. Overenskomst opsagt av arbeiderne	64	64
76.	Murerne i Haugesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	35	35

	Antal arb.	Hvorav org.
77. Murerne i Sandefjord. Overenskomst opsagt av arbeiderne	22	22
78. Murerne og murarbeiderne i Sarpsborg. Overens- komst opsagt av arbeiderne	27	27
79. Murerne i Kristiansand S. Overenskomst opsagt av arbeiderne	28	28
80. Murerne i Aalesund. Overenskomst opsagt av ar- beiderne	42	42
81. Murerne i Kristianssund N. Overenskomst opsagt av arbeiderne	14	14
82. Murarbeiderne i Kristianssund N. Overenskomst opsagt av arbeiderne	9	9
83. Murerne i Molde. Overenskomst opsagt av arbei- derne	11	11
84. Murerne i Hamar. Overenskomst opsagt av arbei- derne	16	16
85. Murarbeiderne paa Hamar. Overenskomst opsagt av arbeiderne	13	13
86. Murerne i Odda. Overenskomst opsagt av arbei- derne	36	36
87. Murerne i Varanger. Overenskomst opsagt av ar- beiderne	9	9
88. Murarbeiderne i Varanger. Overenskomst opsagt av arbeiderne	10	10
89. Stukkatorerne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	46	46
Tilsammen	1717	1717

Møbelsnekkerne:

90. Møbelsnekkerne i Stavanger. Overenskomsten op- sagt av arbeiderne	73	73
91. Møbelsnekkerne i Trondhjem. Overenskomst op- sagt av arbeiderne	49	40
92. Møbelsnekkerne i Kristiansand S. Overenskomst opsagt av arbeiderne	23	23
93. Møbelsnekkerne i Aalesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne	21	21
94. Møbelsnekkerne i Sandefjord. Overenskomst op- sagt av arbeiderne	34	24
95. Kurvmakerne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	70	70
96. Billedskjærerne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	23	13
Tilsammen	293	264

		Antal arb.	Hvorav org.
<i>Skand. Sadelmakerz og tapetserforbund:</i>			
97.	Sadelmakere og bygningstapetsere i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	105	105
98.	Tapetsererne i Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	53	53
99.	Tapetsererne i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	30	30
100.	Tapetsererne i Drammen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	21	21
101.	Sadelmakerne i Stavanger. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	11	11
Tilsammen		220	220

<i>Skog- og jordbruksarb.forbundet:</i>			
102.	Skogsarbeidere i Namdalen, Namskog og Haran. Krav om overenskomst	80	50
103.	Skogsarbeidere i Heradsbygden. Krav om overenskomst	33	32
104.	Skogsarbeidere i Soknedalen. Krav om om overenskomst	90	47
105.	Skogsarbeidere Vestre Sporre Modum. Krav om overenskomst	28	28
Tilsammen		231	157

<i>Skotøiarbeiderforbundet:</i>			
106.	Haandskomakerne i Fredrikstad. Overenskomst opsagt av arbeiderne	14	12
107.	Haandskomakerne i Kristianssand S. Overenskomst opsagt av arbeiderne	22	22
108.	Haandskomakerne i Haugesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne	20	17
109.	Haandskomakerne i Horten. Overenskomst opsagt av arbeiderne	15	15
110.	Haandskomakerne i Larvik. Overenskomst opsagt av arbeiderne	10	10
Tilsammen		81	76

<i>Skrædderforbundet:</i>			
111.	Skrædderne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	500	415
112.	Presserne i Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	100	41
113.	Skrædderne i Arendal. Overenskomst opsagt av arbeiderne	30	30
		7	L

		Antal arb.	Hvorav org.
114.	Skrædderne i Kristiansand S. Overenskomst op- sagt av arbeiderne	32	32
115.	Skrædderne i Sandefjord. Overenskomst opsagt av arbeiderne	21	21
116.	Skrædderne i Tønsberg. Overenskomst opsagt av arbeiderne	29	29
117.	Skrædderne i Porsgrund. Overenskomst opsagt av arbeiderne	16	16
118.	Skrædderne paa Hamar. Overenskomst opsagt av arbeiderne	20	20
119.	Skrædderne paa Notodden. Overenskomstt opsagt av arbeiderne	20	20
120.	Skrædderne paa Rjukan. Overenskomst opsagt av arbeiderne	17	17
Tilsammen		785	641

Sporveisforbundet:

121.	Kristiania sporveisselskap, Kr.a elektriske sporvei og Holmenkolbanen. Overenskomsterne opsagt av arbeiderne	617	454
122.	Sporveienes vognvaskebetjening Kr.a Overens- komst opsagt av arbeiderne	50	35
123.	Holmenkolbanens underordnede stationsbetjening m. fl.	20	20
Tilsammen		687	509

Stenhuggerforbundet:

124.	Monumentstenhuggerne i Kristiania. Overens- komst opsagt av arbeiderne	55	55
125.	Monumentstenhuggerne i Tønsberg. Overenskomst opsagt av arbeiderne	34	34
126.	Monumentstenhuggerne i Larvik. Overenskomst opsagt av arbeiderne	10	10
127.	Monumentstenhuggerne i Aasnes. Overenskomst opsagt av arbeiderne	13	13
Tilsammen		112	112

Tobakarbeiderforbundet:

128.	Tobakarbeiderne i Kristiania. Overerskomst op- sagt av arbeiderne	704	388
129.	Cigaretarbeiderne i Kristiania. Overenskomst op- sagt av arbeiderne	90	45

		Antal arb.	Hvorav org.
130.	Tobakarbeiderne i Kristiansand S. Overenskomst opsagt av arbeiderne	91	52
131.	Tobaksarbeiderne i Stavanger. Overenskomst opsagt av arbeiderne	2	8
132.	Tobakarbeiderne i Arendal. Overenskomst opsagt av arbeiderne	25	18
Tilsammen		937	511

Træarbeiderforbundet:

133.	Tømrerne, Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	1100	915
134.	Bygningssnekkerne, Kristiania. Overenskomst opsagt av arbeiderne	250	215
135.	Bygningstømrerne, Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	680	400
136.	Bygningssnekkerne, Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	160	125
137.	Trævarefabrikarbeiderne, Bergen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	100	75
138.	Tømrerne, Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeiderne	250	180
139.	Snekkerne i Trondhjem. Overenskomst opsagt av arbeidene	75	50
140.	Tømrere og bygningssnekkerne, Aalesund. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	120	112
141.	Tømrerne og bygningssnekkerne, Hamar. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	70	60
142.	Tømrerne og bygningssnekkerne, Larvik. Overenskomst opsagt av arbeiderene	75	75
143.	Tømrerne i Drammen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	150	130
144.	Drammens trævarefabrik (træarbeiderne). Overenskomst opsagt av arbeiderne	31	19
145.	Tømrerne og snekkerne i Kristiansand S. Overenskomst opsagt av arbeiderne.	60	40
146.	Tømrerne i Sandefjord. Overenskomst opsagt av arbeiderne	66	66
147.	Træarbeiderne i Namsos. Overenskomst opsagt av arbeiderne	38	30
148.	Træarbeiderne i «Aura», Sundalen. Overenskomst opsagt av arbeiderne	40	25
Tilsammen		3265	2517

lalt . . 20 537 15 045

Sammenlignet med tidligere aar stiller ikke færdigbehandlede lønsbevægelser sig saaledes ved hvert aars utgang:

Aar	Antal bevægelser	Antal arbeidere	Antal organiserte
1816	148	20 537	15 045
1915	94	34 819	25 414
1914	69	10 402	8 598
1913	65	4 628	3 458
1912	55	7 042	6 124
1911	53	11 431	9 366

Som det vil sees er antallet av ikke færdigbehandlede lønsbevægelser betydelig større i 1916 end noget aar tidligere, hvorimot arbeiderantallet var meget større i 1915.

Tabel I. Gjældende tarifoverenskomster pr. 31. december 1916,

Løpe-nr.	Bedriftsgrupper	Arbejdsmands- forbundet		Baker- og kon- ditorforbundet		Barber- og frisørforbundet		Bokbinder- forbundet		Centralforening for boktrykkere		Førster- forbundet		Guldsmedarb.- forbundet	
		antal		antal		antal		antal		antal		antal		antal	
		tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere
1	Anlægsarbejde	14	4993	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Bakeriindustri, møller, kjejs- og knækkebr.f.	4	94	49	1941	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Bergverksindustri	24	5778	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Bokbinderier m. v.	—	—	—	—	—	—	13	1346	—	—	—	—	—	—
5	Boktrykkerier og kemigrafisk industri	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2639	—	—	—	—
6	Bryggerier, brænderier, mineralvandfabr.	3	697	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Bygningsvirksomhet	23	2842	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Chokolade-, dropsfabr., kaffebrænderier m. v.	2	139	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Guldsmede, gravører m. v.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	846
10	Havne- og transportarbejde	3	178	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Hermetikfabrikker	10	1996	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Jern- og metalindustri	5	628	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Jordbruk, skogsdrift, fløtning m. v.	4	125	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1727	—	—
14	Kemisk og elektrokemisk industri	29	4357	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kjøre-, lager- og handelsarbejde	7	518	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Kommunal virksomhet	15	2621	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Kommunikationsvæsen	2	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Møbelindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Papir-, cellulose- og træmassefabrikker	2	179	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Sagbruk og høvlerier	3	237	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Sjøfart	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Skind- og lærindustri	1	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Skotøiindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Skrædderindustri	1	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Slagtere og pølsemakere	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Smør- og melkefabrikker	5	729	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Sten-, glas- og jordindustri	17	1279	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Stenhuggere	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Tekstilindustri	13	2255	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Tobakindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Træindustri av forskjellig art	7	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Varme- og kraftanlæg (privat drift).	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Vask, strykning	2	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Forskjellig virksomhet	—	—	—	—	1	150	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen		196	30 206	49	1941	1	150	13	1346	1	2639	2	1727	3	846

ordnet efter bedriftsgrupper og organisationer. (Forts. næste side.)

Havne- og trans- portarb.forb.		Jern- og metal- arb.forbundet		Kjøre- og handels- arb.forbundet		Kjøtindustriarb.- forbundet		Litografisk forbund		Maler- forbundet		Matros- og fyr- bøterunion		Murerforbundet		Møbelindustri- arb.forbundet		Papirindu- striarb.forb.		Sadelmaker- og tapetserforb.		Sag-, tomt- og høvleriarb.forb.		Løpe-nr.
tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	tariffer	antal	
			1	53										1	9									1
			9	604		1	15																	2
									2	575														3
			14	1040						24	1984			29	1875					1	105			4
																								5
26	2883																							6
			43	15568						1	70					1	70					1		7
																								8
2	202		10	1501									2	60										9
3	232				38	971																		10
			4	65																				11
			3	182						1	10													12
																								13
4	92		6	363								1	7	2	12									14
			1	4																				15
																								16
																								17
																								18
																								19
																								20
																								21
																								22
																								23
																								24
																								25
																								26
																								27
																								28
																								29
																								30
																								31
																								32
																								33
																								34
35	3409	93																						

(Tabel I Fortsættelse.)

Løpe-nr.	Skind- og læder- ind. arb. forb.		Skog- og jord- bruksarb. forb.		Skolearbeider- forbundet		Skrædder- forbundet		Spurveis- forbundet		Stenhugger- forbundet		Tobakarbeider- forbundet		Trikolagearb- forbundet		Træarbeider- forbundet		Enkelstaaende foreninger		Tilsammen	
	antal		antal		antal		antal		antal		antal		antal		antal		antal		antal		antal	
	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere	tariffer	arbejdere
1																	5	271			21	5326
2																					53	2035
3																	2	91			35	6473
4																					14	1361
5																					3	3214
6																					3	697
7																	32	4220			123	12066
8																					2	139
9																					3	846
10																					29	3061
11																					10	1997
12																	1	1400			54	19493
13			4	374																	8	499
14																	4	254			47	6374
15																					48	1721
16																					19	2686
17									5	842											11	1129
18																					32	1525
19																	1	73			90	11725
20																					52	4558
21																					17	4017
22	17	401																			18	531
23					44	3248															44	3248
24							25	1406													26	1501
25																					12	279
26																					5	729
27																					18	1312
28											13	1692									13	1692
29															6	480			1	28	20	2763
30													7	1397							7	1397
31																	19	806	5	127	34	1257
32																					1	125
33																					2	61
34																					1	150
17	401		4	374	44	3248	25	1406	5	842	13	1692	7	1397	6	480	64	7115	6	155	875	105986

Tabel II.

Tarifoverenskomsternes udløpstid.

Maaned	1917		1918		1919		Ubestemt udløpstid		Tilsammen	
	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere	Tariffer	Arbejdere
Januar	22	3171	7	699	3	249	—	—	32	4119
Februar	7	259	2	175	—	—	—	—	9	434
Mars	32	5784	7	446	32	21182	—	—	71	27412
April	130	12512	28	1449	46	6883	—	—	204	20844
Mai	92	5354	52	3095	2	345	—	—	146	8794
Juni	44	3951	12	1060	—	—	—	—	56	5011
Juli	49	5167	15	4331	37	6782	—	—	101	16280
August	18	436	10	1072	2	135	—	—	30	1643
September	130	15133	13	414	10	987	—	—	153	16534
Oktober	11	1259	4	70	1	8	—	—	16	1337
November	3	103	6	134	—	—	—	—	9	237
December	21	1589	—	—	3	276	—	—	24	1865
Ubestemt udløpstid	—	—	—	—	—	—	24	1476	24	1476
Tilsammen . . .	559	54718	156	12945	136	36847	24	1476	875	105986

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Arbeidsmandsforbundet.			kr. eller øre	kr. eller øre		pct.	
1	Kr.a. Skorstensfeierne	25	25	30.00—28.00	33.00	—	—	3750
2	A/S Gulsbogen guldlisterfabrik	25	17	45—35	56—40	—	10—15	3375
3	A/S Bergens glasverk, A/S Laurvigs glasv. og A/S Moss glasv.	230	195	3.25	4.63—3.50	—	10	40250
4	Solbergelvens spinderi	200	95	45—15	48—22	5—7	5—10	31800
5	Aasen. Nordenfjeldske sprængstof aktieselskap	60	45	5.00—3.00	5.00—4.25	—	15	7200
6	Bergens kommune. Ingeniør- og havnevæsen	429	370	4.30	5.30	1.00	—	171600
7	Bruvik. Skaftun kalkbrud	47	42	49—44	70—53	—	—	11844
8	A/S Saudefaldenes anlæg i Ryfylke	200	120	—	50—45	—	—	51000
9	A/S Høyangfaldene — Norsk Aluminium Co.s anlæg i Høyanger	300	166	—	50—45	—	—	103500
10	Meraker. Nustadfos smelteverk	35	24	56—38	65—45	—	—	8155
11	Kopperaaen smelteverk	86	70	58—40	65—45	—	—	15100
12	Hiterdals lønser	55	40	4.80	6.00	—	—	—
13	Tønsberg kommune	50	28	48	53	5	—	6625
14	Hele landet. Mek. verksteder, støperiarb.	326	294	37—31	45—40	10	—	90400
15	Tr.hjem. Strindens teglverk	15	10	45—35	60—45	—	10—20	—
16	A/S Norsk Hydro. Anlæg i Bratsberg amt	1722	827	65—45	70—50	5	—	272380
17	Do. Murarb., anlæg i Tinn			70	73	5	—	
18	Do. Bedrifter paa Notodden, i Hiterdal og Gransherred			60—45	68—50	5	—	
19	Do. Bedrifter i Tinn			65—45	70—50	5	—	
20	Rjukan. Murmestre, bygmestre og entreprenører, murarb.			73	75	5	—	
21	Lysaker. O. Mustad & søns dunkefabrik	10	10	35	43	—	10—30	—
22	Sandefjord. Murmestre, murarb.	13	13	60	80—70	10	—	3380
23	Statens jernbaneanlæg og befæstningsanlæg	3001	2600	40	50	10—15	—	1035345
24	Aalvik. A/S Bjølvefossen og Det norske A/S for elektrokemisk industri	390	240	—	55—80	—	—	163800
25	Hunsfos nyanlæg og Vigeland	56	42	60—42	65—50	5—8	—	10878
26	A/S Kr.sands nikkelraffineringsv.	130	115	55—42	73—52	18—10	—	41340
27	Nomeland kraftanlæg	60	46	40	65—45	25—5	—	20700
28	Aalesund. Murmestre, murarb.	18	18	70	87	17	—	8568
29	Kr.sund kommune. Jord- og stenarbeidere	220	209	80—55	80—70	20—15	—	77890
30	Do. Entreprenører, jord- og stenarb.							
31	Hovdenaks bruk	46	32	3.50—3.00	4.20—3.60	—	20	11040

oprettet i 1916.

Arbeidstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbeide		Indeholder overensk.				Var der tidligere overenskomst?		Anmerkninger
tidligere timer	etter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	etter overensk.	Ferie antal dager	bestemm. om vologift timeløn garrant. i akk.	alm. bestemmelser	Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeidsstans?		
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							
9	9	—	—	—	—	ja	—	ja	ja	ja	
54	54	—	—	25—50	—	nei	—	nei	nei	nei	
8 1/2	8—8 1/2	—	25—50	25—50—100	—	ja	ja	ja	ja	nei	Dyrtidstillæg kr. 3.60 pr. uke for enkelte grupper.
59	58	200	—	25—50—100	—	ja	—	ja	nei	nei	
54	54	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	Dyrtidstillæg 2—4 kr.
50 1/2	50 1/2	—	kr. 0.80—1.00	kr. 0.90—1.10	9	ja	ja	nei	ja	nei	
57	56	47	30—50—100	30—50—100	—	ja	—	ja	ja	nei	Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + familietillæg. Dyrtidstill. 15 øre pr. time.
56	54	400	—	25—50—100	4	ja	—	ja	nei	nei	
56	54	600	—	25—50—100	4	ja	—	ja	nei	nei	Dyrtidstill. 15 øre pr. time. Timeløn i dagarb. 75—55. Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + familietillæg.
57	56	35	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + familietillæg.
—	—	—	50	50	—	nei	ja	nei	ja	nei	
57	56	50	—	25—50—100	7	ja	ja	nei	nei	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
10	10	—	—	—	—	—	—	—	ja	nei	Akkordtarif.
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	Dyrtidstillæg kr. 3.00 pr. uke + brødmerker
50	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
8 og 56	8 og 56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
8 og 56	8 og 56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
—	—	—	—	—	—	nei	—	nei	ja	nei	
55	52	39	50—100	50—100	—	nei	ja	nei	ja	ja	
54	54	—	25—50—100	25—50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	Timeløn i dagarbeide 0.60.
—	56	—	—	25—50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	Timeløn i dagarb. 0.85-0.60.
56	55 1/2	28	50—100	50—100	—	nei	—	nei	ja	nei	
56	53	390	50—100	50—100—150	5-11	nei	ja	nei	ja	nei	
59	56	180	—	25—50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
56	56	—	50—100	50—100	—	ja	nei	nei	ja	nei	
54	51	627	50—100	50—100	7	nei	ja	nei	ja	ja	Ferien gjelder kun kommunens arbeidere.
60	60	—	—	—	—	nei	nei	nei	nei	nei	

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadt ved			
		falt	deav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstilleg	tilleg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til falt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
				kr. eller øre	kr. eller øre		pct.	
32	Larvik. Murmestre, murarb.	8	8	60	65	10	—	2240
33	Sundløkken. Norsk elektrisk metalindustri	130	124	60—40	70—52	—	—	27147
34	A/S Arendals smelteverk	120	98	—	75—60	—	—	47046
35	Narvik. Luossavaara—Kiiruna-vaara aktiebolag	211	113	4.50—3.50	6.00—4.75	14	—	87100
36	Odda karbidfabrik	650	345	68—45	78—53	8—10	10-30	145600
37	Odda cyanmidfabrik	160	145	73—45	78—53	5—8	—	35840
38	Mjøndalens kalkfabrik	17	15	—	65—55	—	—	—
39	Mjøndalen. Aasens kalkfabrik	10	8	—	65	—	3	—
40	Mjøndalen. Ekers kalkfabrik	10	7	—	38.00—30.00	—	20	—
41	Tr.hjem. Trikotagefabrik I. C. Jørgensen & Nørgaards eftflg.	22	15	—	13 00—6.00	—	—	—
42	Tr.hjem. Bernh. Brønnes dampfarveri, uldspinderi og mek. væveri	20	12	18.00	23.00	—	—	—
43	Namdalen. A/S Salsbrukets træslperi, lastearb.	35	28	—	50.00	—	—	—
44	Engene dynamitfabrik	130	98	65—40	70—50	—	10-15	22300
45	Christiania spikerverk	130	107	35—31,5	43—40	10	25-30	37050
46	Porsgrunds Elektrometallurg. A/S	67	60	—	71—45	—	—	24388
47	Molde. Sten-, jord- og cementarb.	15	15	—	70	—	—	—
48	Skoger. Østborg kalkbrudd	60	60	46—40	54—51	10	—	16800
49	Bergen. Private entreprenører og ingeniører, stenarb.	190	172	52	65—55	13—3	—	61750
50	Eydehavn. Det norske nitrid A/S	80	75	65—50	95—60	—	10-20	33600
51	Bergen. Korkfabrikkerne	14	11	55	65	10	20-30	4100
52	Bryn. Halden, Grønvold og Agnæs fyrstikfabrikker	600	496	3.78—3.51	66—57	—	20-50	291600
53	Lillehammer kommune	49	41	65—45	75—50	15	—	15435
54	A/S Birtavarre gruber	150	80	4.21	4.21	—	—	—
55	Bossmo gruber	150	48	36,1	43.2	7.1	—	11745
56	Foldals verk	350	175	33.3	43.9	10.6	—	67497
57	Fossdalens bergverksaktieselskap	65	45	35.5	44.0	8.5	—	10903
58	Killingdals gruber	100	90	34.6	43.8	9.2	—	19750
59	A/S Røros kobberverk	500	465	27.3	34.5	7	24	54000
60	A/S Røstvangen	109	72	42	49.7	7.7	—	13620
61	A/S Stordø kisgruber	130	70	33.8	42.8	9	—	—
62	Sulitjelma aktiebolags gruber	1500	950	38.6	50.1	11.5	—	306950
63	Orkla grubeaktieselskap	800	370	—	47—28	—	—	—
64	A/S Sydvaranger	500	361	70—50	85—54	10	—	140000
65	Buviken. J. C. Piene & søns mølle	28	20	22.50—20.00	24.50—22.00	2.00	—	2800
66	Hommelvik. Meraker bruk og Lewis Millers trælastomt.	250	220	—	—	—	—	—

oprettet i 1916. (Forts.).

Arbeidstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbeide		Indeholder overensk.				Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeidsstans?	Anmerkninger
tidligere timer	etter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	etter overensk.	Ferie antal dage	bestemm. om voldg.	timeløn garant. i akk.	alm. bestemmelser			
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							
56	56	—	25—50—100	50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	Dyrtidstillæg 5 øre pr.time.
8 og 56	8 og 56	—	50	50—100	3-7	ja	ja	ja	ja	nei	Do. 17—22 kr. pr. mnd. Do. 10 pct.
—	54—56	—	—	50—100	4-11	nei	ja	nei	nei	nei	
48—59	48—59	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	Do. kr. 2.50 + familietillæg. Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + familietillæg. Do.
56	56	—	30—50—100	30—50—100	4-7	ja	—	ja	ja	nei	
56	56	—	30—50—100	30—50—100	4-7	ja	—	ja	ja	nei	
—	54—56	—	—	25—50—100	—	ja	ja	ja	nei	ja	
—	54—56	—	—	50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
—	54 - 56	—	—	50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
—	51	—	—	30—100	7	nei	—	nei	nei	nei	
—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	ja	Prolongert. Dyrtidstillæg 3 og 4 kr. pr. uke.
10	10	—	—	25 - 50	—	ja	—	ja	nei	ja	Dyrtidstillæg 3 øre pr. time.
54—56	54—56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	
60	57	390	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
57	56	67	—	25—50—100	4	ja	—	ja	nei	ja	
—	56	—	—	25—50	—	nei	—	nei	nei	nei	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4-7	ja	—	ja	ja	nei	
42—57	46—54	—	25—50—100	25—50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	Dyrtidstillæg 4 kr. + familietillæg
56	56	—	50	50—100	4	nei	ja	nei	nei	nei	
—	—	—	—	15—50—100	6	nei	—	nei	ja	nei	Dyrtidstillæg 5 kr. pr. uke - familietillæg.
54	54	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	Den garanterte mindsteløn i akkord 10 pct. lavere.
57	54	147	70—80 øre	90—120 øre	6	nei	ja	nei	ja	nei	
57	48—56	750	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	
59 1/2	48—56	1125	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	De opførte timelønssatser er den gennemsnitlige for samlige arbeidere overenskomstene omfatter. I beretningen for 1911 gjaldt de opførte satser: Minering, fordring og scheidung.
57	48—56	1750	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
55	48—56	195	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
50	48 1/2	150	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
54 1/2	48—56	1250	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
57	48—56	345	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
57	48—56	485	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
57	48—56	7500	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
—	52	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	nei	ja	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	
60	57 1/2	70	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Do. Dyrtidstillæg kr. 3.50 pr. uke + familietillæg.

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
				kr. eller øre	kr. eller øre			
67	Drammen. A/S Rødskog bruk og guldlistefabrik	50	45	—	—	—	—	—
68	Kristiania bryggerier	500	226	—	—	—	—	—
69	Trondhjems bryggerier	188	104	23.00	25.00	—	—	—
70	Tr.hjem. A/S Spørck & Co. og mineralvandfabrikken «Løven»	17	11	21.50—19.00	25.00	—	—	3400
71	A/S Trondhjems preserving Co.	64	40	22.00—16.00	28.00—24.00	—	—	—
72	Mosjøen. Nes trælastbruk ltd. .	72	54	—	—	—	—	—
73	Fane spinderi og notfabrik . . .	70	31	—	—	—	—	—
74	Kr.a. Nydalen, Hjula, Vøien, Indigo, Baand- og listefabr. og Grønliens tekstilfabrik. . .	1650	900	—	—	—	—	—
75	Sarpsborg. Borregaard karbidf.	40	40	—	—	—	—	—
76	Kr.a veivæsen, havnevæsen, renholdsverk og gasverk samt brolæggerne	697	697	—	—	—	—	—
77	Kragerø. Norsk Elektrokem. A/S	70	50	—	—	—	—	—
78	Trondhjem. A/S «Arild»	15	12	21.50—19.00	27.00—25.00	—	—	3750
79	Do. Jacob Halseths dampbakeri	10	8	25.00—23.00	30.00—27.00	—	—	2000
80	Aalesund. Stenarb.	102	102	70	85	15	—	41300
	Tilsammen	18654	13032	—	—	—	—	3719631
	Baker- og konditorforbundet			kr. pr. uke	kr. pr. uke	kr.		
81	Hauges. Bakerier og konditorier	30	24	35—22	45—28	8	—	12000
82	Stenkjær. Do.	14	10	26—20	34—24	4	—	2800
83	Sandnes. Do.	18	18	35—20	40—30	8	—	7200
84	Vardø. Do.	7	4	—	40—32	4	—	1400
85	Kongsvinger. Do.	10	10	—	30—25	5	—	2500
86	Notodden. Do.	19	19	40—28	45—36	7	—	6650
87	Hammerfest. Do.	11	9	40—30	42—30	3	—	1600
88	Porsgrund. Do.	21	20	35—24	37—25	2	—	2100
89	Arendal. Do.	25	20	33—21	37—25	5	—	5750
90	Mo, Ranen. Do.	9	8	30—18	37—26	7	—	3150
91	Harstad. Do.	9	8	35—25	42—35	8	—	3600
92	Sulitjelma. Do.	12	12	36—31	38—32	2	—	1200

Do.

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstilleg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar. kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
93	Konditorerne i Kristiania	80	75	kr. pr. uke 28—22	kr. pr. uke 42—25	kr. 6	—	24000
94	Do. i Stavanger	15	12	32—24	42—25	6	—	4500
95	Bergen. Bakerier	216	204	27—21	31—25	4	—	43200
96	Voss. Do.	9	8	—	40—37	6	—	2700
97	Kristiania. Do.	490	445	40—24	42—25	2	—	49000
98	Stavanger. Do.	82	66	35—23	37—24	2	—	8200
99	Tr.hjem. Bakerier og konditorier	134	120	32—24	34—25	2	—	13400
100	Tromsø. Do.	32	26	32—25	34 26	2	—	3200
101	Kristiansund. Do.	48	39	40—25	42—26	2	—	4800
102	Molde. Do.	15	15	35—24	37—25	2	—	1500
103	Rjukan. Do.	33	31	43—30	45—31	2	—	3300
104	Skien. Do.	37	20	33—22	35—23	2	—	3700
105	Lillestrøm. Do.	11	10	31—25	33—26	2	—	1100
106	Hønefos. Do.	15	15	40—24	42—25	2	—	1500
107	Odda. Do.	12	12	40—32	42—34	2	—	1200
	Tilsammen	1412	1260	—	—	—	—	215250
Barber- og frisørsvendenes forbund.								
108	Kr.ania. Barbermestre. barberere	150	80	26—22	32—29	—	—	45000
Bokbinderforbundet.								
109	Stavanger. Bokbinderfaget . . .	73	67	26—18	32—20	1.50-3	—	9400
110	Bergen. Do.	120	95	25—19	32—23	1.50-4	15-20	26200
111	Kristiania. Thv. Moestue & Co.s æskeavdeling	19	19	—	—	—	35-40	5600
112	Fr.hald. E. Sems bokbinderi . .	20	19	26—19	30—22	1.50-3	—	3000
113	Tr.hjem. A/S Nordenfjeldske papirindustri	6	6	10—8	16—6	1.50	—	900
	Tilsammen	238	206	—	—	—	—	45100
Formerforbundet.								
114	Hele landet. Støperier, formere	1700	1600	øre pr. time 37—31	øre pr. time 45—40	10	20	471750

8 L

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadt ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Havne- og transportarbeiderforbundet.			kr. eller øre	kr. eller øre			
115	Follafos. A/S Folla.	25	25	45	70	—	20	4000
116	Hafslunds kaier. Usines Elektro- chimiques de Hafslund.	30	30	—	—	—	22	9000
117	Tr.hjem. J. C. Piene & søn . . .	18	17	27.00—25.00	28.50—26.50	1.50	—	1350
118	Fredrikstad. Stuerarbeiderne . .	175	175	—	—	—	30	—
119	A/S Norsk Hydro. Losse- og lastearb. m. v. i Bratsberg amt	172	172	45—38	50	—	15—17	43000
120	Harstad.	145	145	50	75	—	35	—
121	Stenkjær. A/S Helge-Rein-By bruk, lastearb.	30	30	—	—	—	35	—
122	Kr.sand. Losse- og lastearb. . . .	100	100	70	1.25	—	35	30000
123	Svolvær. Kai-, kul- og transp.arb.	30	30	50	60	—	10	4500
	Tilsammen	725	724	—	—	—	—	91850
	Jern- og metalarbeiderforbundet.							
124	Tistedalen. Cathrineholms emalje- fabrik.	65	45	40—28	43—30	3—2	—	5400
125	Fredrikstad telefonkompani. . . .	10	10	29.00—26.00	34.00—30.00	—	—	2250
126	Fr.hald. O. Pettersens mek. v. . .	13	10	42—32	45—35	6	—	2180
127	Sarpsborgs komm. elektricitetsv. .	15	14	65—55	65—55	5	—	1800
128	A/S Kr.sands nikkelraffineringsv. .	24	24	50—42	70—62	2	—	4550
129	Kr.a. Vognsmede og hovslagerf. . .	180	130	—	—	4	—	20000
130	A/S Norsk Hydro. Notodden, Hit- terdal og Gransherred	945	712	50—42	65—50	5	—	132200
131	Do. Vestfjordalen							
132	Do. Svælgfos, Vemork og Saa- heim kraftstationer.	57	57	135—100kr.	75—55	5	—	7980
133	Aalvik. A/S Bjølvefossen og det norske aktieselskap for elektro- kemisk industri.	53	53	—	90—75	—	—	28600
134	Tyssefaldene. Tysse kraftanlæg . .	125	125	—	95—50	—	—	33750
135	Kr.a sporveisselskap, A/S Kr.a elektr. sporvei og A/S Holmen- kolbanen. Reparatøerne	125	105	—	48—40	10	—	33800
136	Hele landet. Mek. verksteder . . .	12000	9500	37—31	45—40	10	—	3330000
137	Eydehavn. Det norske nitrid A/S .	95	95	55—45	60—50	—	—	30000
138	Knarrevik. A/S Den norske sup- perfosfatfabrik	50	45	—	90—80	5	—	7000
139	Stavanger. Rørlæggerfaget	60	40	—	65—55	10	—	15750
140	Aalesund. Blikkenslagerfaget. . .	13	11	—	90—65	—	—	3400
141	Stenkjær. Aalbergs mek. verksted .	9	9	—	45—40	10	—	2500
142	Hele landet. Elektriske installa- tionsfirmaer	1500	750	40—31	45—40	10	—	416250

oprettet 1916. (Forts.)

Arbejdstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbejde		Indeholder overensk.				Var der tidligere overenskomst?	Var der arbejdsstans?	Anmerkninger.
tidligere timer	efter overensk. timer	Forkortelsen udtgjør ialt timer pr. uke	tidligere	efter overensk.	Ferie antal dage	bestemt om voldgift	timeløn garent. i akk.	alm. bestemmelser			
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							
10	10	—	—	25—50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
10	10	—	30—50 øre	40—70 øre	—	ja	—	ja	ja	nei	Prolongert Dyrtidstill. kr. 3.50 pr. uke.
—	—	—	60—80 øre	75—100 øre	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert.
56 9 1/2	56 9 1/2	—	25—50—100 10 øre	25—50—100 15—20 øre	4	ja	—	ja	ja	ja	Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + brødmerker.
—	—	—	—	—	—	—	—	nei	ja	nei	
10	10	—	—	50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
10	9 1/2	300	25 øre	75 øre	—	ja	—	nei	ja	nei	
—	10	—	—	10—15 øre	—	—	—	—	nei	ja	
—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	
60—57	55 1/2	97 1/2	25—50—100	25—50—100	—	ja	—	ja	ja	ja	Dyrtidstillæg for gifte 5 kr., for ugifte 3 kr. pr. mnd.
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
57	55 1/2	19 1/2	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
48	48	—	50—100	25—100	14	nei	ja	nei	ja	nei	
56	53	72	50—100	50—100—150	7-14	ja	ja	ja	nei	nei	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert.
56	56	—	25—50—100	25 - 50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	Dyrtidstillæg 3 kr. pr. uke + brødmerker.
56	56	—	75 øre	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
—	56	—	—	50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
—	54	—	—	50—100	7-14	nei	ja	nei	nei	nei	
54	54	—	25—50—100	25—50—100	7	ja	ja	ja	nei	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
56	56	—	—	50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	56	—	—	25—50—100	—	ja	ja	ja	nei	nei	
55 1/2	52 1/2	180	25—50—100	50—100	4	nei	—	nei	ja	ja	
57	54	39	—	50—100	6	nei	—	ja	nei	ja	
—	55 1/2	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	ja	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	Lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
143	The Foldal Copper and Sulphur Co. Ltd., A/S Stordø kisgruber, Orkla grubeaktiebolag, Bossmo A/S gruber og Sulitjelma A/B gruber	300	253	40—33	45—40	8—10	—	83250
144	Ise. Haga Hoel & Co.	52	52	—	—	7—3	—	8250
145	Stenkjær mek. verksted.	10	7	—	45—40	10	—	2777
146	Tønsberg. Husø mek. verksted	27	19	—	45—40	10	—	7490
147	Do. Nes mek. verksted	12	10	—	45—40	10	—	3320
148	Bryn tændstikfabrik	9	7	—	—	15	—	3640
149	Engene dynamitfabrik	6	6	55—40	70—60	15—20	—	2970
150	Christiania spigerverk	322	212	37—31,5	43—40	10—12	—	97000
151	Gjøvik. Brusveens fabrikker (O. Mustad & søn)	330	325	—	60—40	10—20	—	183000
152	Narvik elektricitetsverk	7	6	—	65—40	—	—	680
153	A/S Trondhjems traadspikerfabr. og A/S Tr.hjems jerindustri .	56	36	40—31,5	45—40	10	—	15900
154	Bergens komm. elektricitetsverk	21	18	5.20—5.00	70—65	17	—	9100
155	Kjelsaas bruk.	14	12	37—31	45—40	10	—	3880
156	Kr.a. Brødr. Christensens mek. v.	60	54	37—31	45—40	10	—	16600
157	Kr.a jernseng- og jernvarefabrik	39	26	37—31	45—40	10	—	10810
158	Kristiania. A/S Rap	28	18	37—31	45—40	10	—	8050
159	Do. Grønvolds mek. verksted	15	10	37—31	45—40	10	—	4150
160	Porsgrunds mek. verksted . . .	197	67	37—31	45—40	10	—	54520
161	Tr.hjem. A/S Erik Eriksens maskinverksted	20	14	36—30	45—40	10	—	5550
162	Kr.sands elektricitetsverk	22	17	—	45—40	10	—	5995
163	Odda karbidfabrik	168	142	54—45	62—52	6	—	28224
164	Odda cyanamidfabrik	130	104	54—45	62—52	6	—	21840
165	Bjørnevand og Kirkenes. A/S Sydvaranger	250	207	55—50	65—60	10	—	70000
166	Drammen. A/S Corneliussen . . .	11	6	—	45—40	10	—	3050
167	Do. Kristian Holmsen	5	5	—	45—40	10	—	1380
168	Brummunddalen. A/S Globus maskinfabrik	14	12	—	45—40	10	—	3920
169	Brummunddalens mek. verksted	6	4	—	45—40	12	—	2016
170	Svolvær. Svolvær mek. verksted	42	40	—	45—40	12	—	13950
	Tilsammen	17512	13424	—	—	—	—	4748722
	Kjøre- og handelsarbejderforbundet			pr. uke kr.	pr. uke kr.			
171	Aker. Lillo verk	2	2	25—23	30—28	5.00	—	500
172	Kr.a. Korn- og melgrossererne	232	200	27—25	30	—	—	36192

oprettet i 1916. (Forts.).

Arbeidstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbeide		Indeholder overensk.				Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeidsstans?	Anmerkninger
tidligere timer	etter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	etter overensk.	Ferie antal dage	bestemt om voldgift	timeløn ga. rant. i akk.	alm. be- stemmelser			
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							Ved Stordø, Orkla og Bossmo var der ikke tidl. overenskomst.
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
57	57	—	—	—	—	—	—	—	nei	nei	
—	55 1/2	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
—	55 1/2	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
—	55 1/2	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
54	54	—	25—50	25—50—100	4	nei	ja	ja	ja	nei	
54	54	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	nei	
60	57	966	25—50—100	25—50—100	4	ja	—	ja	ja	ja	
60	55 1/2	1485	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	
48	48	—	—	50—100	14	ja	ja	ja	nei	nei	
57	57	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
51	51	—	—	25—50—100	14	ja	ja	nei	nei	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	54 1/2	22	25—50—100	50—100	6	nei	ja	nei	ja	nei	Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + familietillæg. Do.
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4-7	ja	ja	ja	ja	ja	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4-7	ja	ja	ja	ja	ja	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	nei	
55 1/2	55 1/2	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	
55 1/2	55 1/2	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	
57	56	14	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	
57	56	6	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	ja	
57	55 1/2	63	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	
—	—	2964	—	—	—	—	—	—	—	—	
			øre pr. time	øre pr. time							
66	61	10	50	60—100	3	nei	—	nei	nei	nei	
55	53	464	25—50—100 pct.	75—100	7	nei	—	ja	ja	nei	

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadt ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	Lønforb an-slaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
173	Kr.a. Arbeidsvognmændene . . .	165	140	pr. uke kr. 25—23	pr. uke kr. 30—27	—	—	41250
174	Sulitjelma koop. selskap	16	16	150 pr. md.	165 pr. md.	—	—	2880
175	Kr.a. Havnens teglverk og sag	4	4	20	21	—	—	1240
176	Strømmenssamvirkelag og Strøm-							
	mens handelslag	5	5	25—18	25	—	—	824
177	Drammen. Grossererne	45	45	25	30	—	—	11700
178	Sarpsborg. Do.	12	8	23	27—25	—	—	2496
179	Kongsberg aktiebryggeri	8	8	—	26—22	7.00	—	2800
180	Kr.a kulsyrefabrik	5	5	30—27	33	3.00	—	750
181	Kr.a. Thomsen & Stahr	4	4	30—27	33	3.00	—	600
182	Kr.a samvirkelag	10	10	—	35—30	—	—	—
	Tilsammen	508	447	—	—	—	—	101232
Kjetindustriarbeiderforbundet.								
183	Skien's andelsslagteri	10	10	28—24	35	—	—	3500
Malerforbundet.								
				øre pr. time	øre pr. time			
184	Kristiansand. Malerfaget	38	30	65—60	70—65	5	—	4987
185	Skien. Do.	25	23	65	70	5	—	3343
186	Sandefjord. Do.	38	35	60—55	80	—	—	14175
187	Notodden. Do.	23	23	83—78	90	—	10	2932
188	Haugesund. Do.	21	13	57—52	65—60	8	—	4704
189	Sarpsborg. Do.	25	22	60—55	70—65	10	—	7000
190	Rjukan. Do.	50	49	85—30	90—85	5	15	6625
191	Kirkenes. Do.	12	12	70—60	70—65	—	—	1728
192	Moss. Do.	13	13	60—45	70—65	—	—	5411
193	Hele landet. Mek. verkst., malere	70	43	—	—	10	—	19425
194	Kr.a sporvæisselsk., vognlakererne	10	10	—	—	12	—	2780
195	Saude. Malerfaget	10	10	—	100	—	—	3465
196	Horten. Malerm. Hennie Røed .	10	10	60—55	70—65	10	—	2700
	Tilsammen	345	293	—	—	—	—	79275
Murerforbundet.								
197	Larvik. Murmestre, murere . . .	20	20	70	75	5	—	2800
198	Molde. Do.	5	5	70	80	10	—	1350
199	A/S Norsk Hydro. Anlæg i Tinn	30	30	80	82	5	—	4200
200	Rjukan. Murmestre, bygmestre							
	og entreprenører, murere. . . .	30	30	80	85	5	—	4200
201	Tønsberg. Murmestre, murere . .	20	20	70	80	10	—	5600
202	Lillehammer. Do.	10	10	70	75	5	—	1400
203	Aalvik. A/S Bjølvfossen fabr.anl.	9	9	—	1.05	—	—	—
	Tilsammen	124	124	—	—	—	—	19550

oprettet i 1916. (Forts.)

Arbeidstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbeide		Indeholder overensk.				Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeidsstans?	Anmerkninger
tidligere timer	etter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	etter overensk	Ferie antal dage	beskmm. om voldgift	timeløn ga rant. i akk.	alm. be- stemmelser	Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeidsstans?	
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			øre pr. time	øre pr. time							
66	63—66	192	50	70	3-6	nei	—	nei	ja	ja	
56	54	32	—	50—100 pct.	14	nei	—	nei	nei	ja	
63 1/2	58 1/2	20	—	75—100	—	—	—	—	ja	nei	
—	60	—	—	25—50 pct.	7	—	—	—	nei	nei	
53	52	45	60—100	75—100	4	nei	—	nei	ja	nei	
—	62	—	—	50	7	—	—	—	nei	nei	
57—60	57—60	—	50	25—50 pct.	7	nei	—	nei	ja	nei	
—	57	—	—	75—100	7	nei	—	nei	nei	nei	
60	57	12	—	75—100	7	nei	—	nei	nei	nei	
—	56	—	—	75—100	18	nei	—	nei	nei	nei	
—	—	775	—	—	—	—	—	—	—	—	
			pct.	pct.							
58	54	40	25—50	50—100	7	ja	—	nei	nei	nei	
			pct.	pct.							
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Do.
55	52 1/2	67 1/2	15—60 øre	25—100	—	nei	—	nei	ja	nei	Straks 75 øre, 1/4 17, 80 øre.
51	51	—	50—100	50—100	—	nei	—	nei	ja	ja	Straks 87 øre, 1/4 17, 90 øre.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert.
57	56	25	25—50	50—100	—	nei	—	nei	ja	nei	
53	53	—	50—100	50—100	—	nei	—	nei	ja	nei	
57	57	—	25—50—100	25—50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
60	55 1/2	99	—	25—50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
54	54	—	—	25—50—100	—	ja	ja	ja	nei	ja	
—	50 1/2	—	—	50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
57	54	30	—	50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	—	221 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	nei	Prolongert.
54	54	—	50—100	50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	
56	56	—	50—100	50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
56	56	—	50—100	50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
56	56	—	50—100	50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	
57	56	10	25—50—100	25—50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	
—	54	—	—	50—100—150	—	ja	ja	nei	nei	nei	
—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	

Dyrtidstillæg kr. 3.00 pr. uke + brødmerker.

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadt ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstilleg	tilleg i akkordpriser	Lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Møbelindustriarbeiderforbundet.			øre pr. time	øre pr. time			
204	Aalesund. Møbelsnekkerfaget . . .	13	13	—	65	15	—	5362
205	Tønsberg. Do.	13	11	45	50	10	—	3640
206	Hamar. Do.	14	14	42	47	5	—	1960
207	Fredrikstad. Do.	26	26	45	52	7	—	5096
208	Sarpsborg. Do.	12	12	45	55	10	—	3240
209	Kristiania. Do.	420	390	45	49	5	—	58275
210	Bergen. Do.	200	200	41	49	8	—	44400
211	Skien. Do.	26	26	45	49	8	—	5772
212	Askim. Do.	18	18	45	55	10	—	5040
213	Egersund. Do.	8	8	37	50	7	—	1512
214	Gjøvik. Do.	20	20	43	45	7	—	3920
215	Kr.a. A/S J. Thoresens pianofabrik	10	9	26.00	30.00	4.00	—	2000
216	Helelandet. Mek. verkst., møbelsn.	70	70	37	45	10	—	19425
217	Molde. Møbelsn. P. Solemdal. . .	14	14	41	49	10	—	3885
218	Risør. Møbelsnekkerfaget. . .	8	8	44	50	15	—	3330
219	Porsgrund. Do.	16	16	40	55	15	—	6360
220	Drammen. Do.	44	44	47	49	15	—	18315
221	Fredrikshald. Do.	21	16	45	52	10	—	5880
222	A/S Arendals møbelfabrik. . . .	34	34	40	50	15	—	13770
223	A/S Drammens guldlistefabrik . .	44	44	48	60	12	—	14250
	Tilsammen	1031	993	—	—	—	—	225432
	Papirindustriarbeiderforbundet.			kr.	kr.			
224	Moelven cellulosefabrik	105	86	4.70—4.50	5.00—4.80	0.90	—	29000
225	Lausnes. Namdalens træsliperi. .	29	25	3.50	4.00	—	—	4140
226	Vennesla. Hunsfos fabrikker. . .	250	185	—	6.00—5.00	1.66	—	125000
227	Ulefos. S. D. Cappelens træsliperi	40	38	4.25	5.50	1.25	—	15000
228	Fr.hald. Saugbruksforeningens papirfabrik	115	87	5.50—4.00	5.50—4.25	0.25	—	3000
229	Cellulose-, papir- og træmassefabr.	10284	7400	—	—	—	—	—
230	Kalvild træsliperi	75	42	—	—	—	—	—
	Tilsammen	10898	7863	—	—	—	—	176140
	Sadelmaker- og tapetsererforbundet			øre pr. time	øre pr. time			
231	Kr.a. Tapetser-og dekoratørfaget	143	118	50—40	60—48	8	15-35	30888
232	Stavanger. Sadelm.-og tapets.faget	24	24	65	1.00—0.90	—	10-35	8640
	Tilsammen	167	142	—	—	—	—	39528

[illegible]

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Sag-, tomt- og høvleriarbejderforb.			kr. eller øre	kr. eller øre			
233	Græsvik. A/S J. N. Jakobsen & Co.	270	210	—	—	—	—	—
234	Skotfos bruks sag og høvleri . .	29	21	60—30	63—35	—	20	4850
235	Valsøfjord. Enge bruk	70	53	4.20—3.20	5.80—4.00	—	—	18000
236	Levanger. A/S Værdalsbruket . .	125	103	4.60—3.30	5.50—4.50	—	20	15375
237	Rensvik v. Kr.sund. A/S Rena bruk	40	29	4.50—2.80	5.60—4.00	—	—	12000
238	A/S Mandals interessentskap . .	32	20	3.40—3.20	4.25—3.50	—	25	5000
239	Larvik. Fritzøe vedhuggeri . . .	8	8	4.00	5.00	—	35	2300
240	Hele landet. Mek. verksteder . .	30	30	—	—	10	—	8325
241	Stavanger. Kassefabrikkerne . .	89	62	5.10—2.50	6.50—3.30	—	15-30	22000
242	Kr.a. A/S Den norske børste- og penselfabrik	80	50	4.50—2.00	6.50—2.50	—	6-17	10000
243	Værdalen. A/S Trones bruk . . .	180	166	40—35	50—45	—	20	45000
244	Arendal. Strømsbo dampsg og høvleri	40	33	3.50	4.00	—	15	7000
245	Fetsund. Nerdrum bruk	42	30	3.25	4.20	—	6-10	12000
246	Kr.a. A/S Wilh. Jordans træ- og finerforretning	39	34	—	—	—	—	—
247	Sagbruk og høvlerier. 21 bedrifter	2705	1897	—	—	—	—	—
	Tilsammen	3779	2746	—	—	—	—	161850
	Skind- og lærindustriarbejderforbundet							
248	Kristiania. Garverier	55	45	25.00—23.00	27.00—25.00	3.00	—	8250
249	Lillestrøm læderfabrik	17	14	—	27.00—25.00	3.00	—	2550
250	Fr.hald. Rich. Børresen	5	5	—	27.00—25.00	3.00	—	750
251	Do. Gust. Frommi	5	5	—	27.00—25.00	3.00	—	750
252	Tr.hjem. A/S Klem Hansen & Co.	40	23	45—40	60—55	15	15	16000
253	Kr.a. Brødr. Hallén, hvitgarverne	12	12	50	60	10	12-14	2400
254	Drammen. Marcus og Ewald Omdahls finlæderfabrik	48	31	40—30	49—35	5—9	—	7353
255	Kornsjø. A/S Munkholmens dampgarveri	10	10	—	29.00	kr. 5-6	—	2500
256	Kr.a. Brødr. Hallén, hanskem.	31	31	27	33	6.00	25	9300
257	Do. Do. hanskesyerskerne	49	49	16.00—6.00	20.00—9.00	—	37	11000
258	Do. A/S Salomons skofabriks garveri	8	8	60	70	10	10-15	2200
	Tilsammen	270	228	—	—	—	—	62303

[illegible]

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstilæg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar. kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Skog- og jordbruksarbeiderforbundet.			kr.	kr.			
259	Koppang og Storelved. Skogsarb.	200	154	6.50	7.50	1.00	—	—
260	Rasten. Do.	74	67	6.50—5.00	7.50—5 50	0.50-1.00	—	—
261	Heradsbygden og Jømna. Do.	70	55	5.00—3.50	6.00—4.50	1.00	—	—
262	Dalens arbeiderlag. Do.	30	18	2.50	3.00	—	2	—
	Tilsammen	374	294	—	—	—	—	—
	Skoteiarbeiderforbundet.			kr. eller øre	kr. eller øre			
263	Bergen. Haandskomakerfaget	90	68	22.00	26.00	4.00	19	18000
264	Kr.a. Do.	220	162	23.00—22.00	26.00	—	16	41000
265	Tr.hjem. Do.	35	29	23.00	26.00	3.00	14	5775
266	Kr.a. Skoreparationsfabrikkerne	20	8	—	30.00	—	35	8750
267	Drammen. Halmrast skofabrik.	14	8	40—30	47—35	—	—	2250
268	Gjøvik. Haandskomakerfaget	11	10	40	47	5	16	1650
269	Stavanger. Do.	70	62	23.00	27.00	4.00	30	18000
270	Sandnæs. Do.	20	20	40	50	10	25	5240
271	Moss. Do.	11	8	23.00	25.00	2.00	10	1210
272	Lillehammer Do.	10	10	24.00	26.00	2.00	19	2300
273	Fr.stad. Galtung Satvedts vendt-fabrik.	30	20	—	30.00—25.00	—	—	—
274	Kr.sund. Haandskomakerfaget	26	26	20.00	28.00	—	23	4000
275	Hele landet. 20 skofabrikker tilsluttet arbeidsgiverforeningen	1845	1060	40—28	43—32	3	8	353130
276	21 skofabrikker utenfor arbeidsgiverforeningen	685	460					
277	Aalesund. Haandskomakerfaget	30	24	23.00	28.00	—	20	5250
	Tilsammen	3117	1975	—	—	—	—	466555
	Skrædderforbundet					kr.		
278	Stavanger. Skrædderfaget . . .	30	23	18.00	28.00—21.00	3	20	4500
279	Kr.sund. Do. . . .	30	30	—	28.00	—	17	4500
280	Aalesund. Do. . . .	33	23	—	24.00	—	16	4950
281	Fr.hald. Do. . . .	22	22	21.00—15.00	25.00—17.00	4-2	10	3300
282	Drammen. Do. . . .	40	35	23.00	29.00	5	17	10000
283	Tr.hjem. Do. . . .	90	80	23.00	30.00	5	21	22500
284	Skien. Do. . . .	26	26	25.00	29.00	4	15	5200
285	Bergen. Do. . . .	100	67	23.00	30.00	5	20	25000

oprettet i 1916. (Forts.)

Arbejdstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbejde		Indeholder overensker.				Var der tidligere overenskomst?	Var der arbejds- siam?	Anmerkninger
tidligere timer	efter overensk. timer	Forkortelsen udgør ialt timer pr. uke	tidligere	efter overensk.	Ferie antal dage	beslem. om voldgift	timeløn ga- rant. i akk.	alm. be- stemmelser			
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							
—	9	—	—	100	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	9	—	—	50	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	9	—	—	50	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	10	—	—	50	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
57	54	270	30	40—100	—	nei	—	nei	ja	nei	
57	54	660	30	30—60	—	ja	ja	nei	ja	nei	
57	55	70	33	50	—	ja	—	nei	ja	nei	
—	54	—	—	50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
56	56	—	25—50	50—100	—	nei	ja	ja	ja	nei	
54	54	—	30	50	—	nei	—	nei	ja	nei	
58	54	280	30	50	—	ja	—	nei	ja	ja	
56	54	40	50	60	7	nei	—	nei	ja	nei	
56	56	—	35	50	—	nei	—	nei	ja	nei	
57 1/2	55	25	30	50	—	nei	ja	nei	ja	ja	
54	54	—	25—50	25—50	—	nei	—	nei	nei	nei	
57	57	—	25	50	—	nei	—	nei	ja	nei	
54—57	54	1995	25—50	25—50	—	ja	ja	ja	ja	nei	Kvinder tidl. 22—18 øre, nu 27—21 øre. Dyrtids- tillæg for mænd 5—7 kr., kvinder 4 kr. pr. måned.
57	55 1/2	45	50—100	50—100	—	—	—	—	ja	nei	
—	—	3385	—	—	—	—	—	—	—	—	
			øre								
60	56 1/2	105	—	15—60 øre	—	nei	—	nei	ja	nei	
60	54	180	—	50—100	—	nei	—	nei	ja	ja	
60	60	—	—	30 øre	—	nei	—	nei	ja	nei	
58 1/2	57	33	25	50—100	—	ja	—	nei	ja	nei	
60	60	—	45	50—100	—	nei	—	ja	ja	nei	
60	57	270	60	75 øre	7	ja	—	nei	ja	ja	Syersker 19—10 kr., tidl. intet bestemt.
57	56	26	60	50—100	—	nei	—	nei	ja	ja	Syersker 21 kr., tidl. kr. 16.00.
60	55 1/2	450	30	50—100	7	ja	—	nei	ja	nei	Syersker 20—16 kr., tidl. 16—12 kr.
											Syersker 18—10 kr., tidl. kr. 12—8.

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Antal arb.		Løn tidligere	Lønsforbedringer opnaadt ved			
		ialt	derav medlemmer		mindsteløn efter overenskomst	almindelig lønstillæg	tillæg i akkordpriser	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
				kr. eller øre	kr. eller øre	kr.		
286	Horten. Skrædderfaget	27	24	25.00	30.00	5	22	7000
287	Kristiansund N. Konfektionsarb.	70	50	—	—	4	18	12000
288	Fredrikstad. Skrædderfaget . .	43	43	—	30.00	5	15	10000
289	Hamar. Damekonfektionen . . .	25	20	—	20.00—9.00	2.50	—	3200
	Tilsammen	536	443	—	—	—	—	112150
	Sporveisforbundet			kr. pr. aar	kr. pr. aar			
290	Drammen. A/S «Trikken»	15	15	1500—1200	2000—1500	—	—	7500
	Stenhuggerforbundet.							
291	Kr.a. Granit- og marmorsliperne	40	40	45	58—47	—	20	12000
292	Bergen. A/S P. G. Rieber & søn og A/S Vestlandske stenhuggeri, marmorhuggerne	10	10	—	72—62	—	—	3600
293	Tønsberg mek. stenhuggeri og J. Bockmans stensliperi	10	10	—	58—47	—	20	3000
294	Kr.a, Fr.stad og Idefjorddistriktet. Stor- og finsten	85	60	—	—	—	13	16500
	Tilsammen	145	120	—	—	—	—	35100
	Træarbejderforbundet.			øre pr. time	øre pr. time	øre		
295	Kongsvinger. Træarbejderne . .	15	12	—	60	8	—	3420
296	Kr.sand. Tømrere og snekkere	40	30	65—63	70	5	—	5500
297	Hammerfest. Do.	54	49	58	64	—	—	8748
298	Namsos. Do.	35	32	45	55	10	—	9975
299	Fr.stad. Do.	114	94	52	60	7—8	—	21745
300	Larvik. Do.	76	74	65	70	5	—	10070
301	Moss. Do.	55	30	55	65	10	—	15125
302	Kirkenes. Do.	72	54	65—60	68	—	—	12096
303	Molde. Do.	45	30	45	68	10	—	12150
304	Larviks trævarefabrikker	10	10	52	65—60	8	—	2220
305	Bergens Do.	68	48	40	60	20	—	36720
306	Bergen. Bødkerne	118	80	45	70	25	—	83337
307	Hunsfos nyanlæg og Vigeland	22	16	60	65	5	—	3052
308	Lillehammer. Snekkerifabr. . .	28	20	42	50	9	—	6678
309	A/S Norsk Hydro. Bedrifter og anlæg i Bratsberg amt und- tagen Vest-Telemarken	170	155	62½—57	67—65	5	—	23800
310	Rjukan. Bygmestre og entre- prenører	57	55	72,5	75	5	—	7980

oprettet i 1916. (Forts.).

Arbeidstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbeide		Indeholder overensk.				Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeidsstans?	Anmerkninger
tidligere timer	etter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	etter overensk.	Ferie antal dage	bestemt om voldgift	timeløn garant. i akk.	alm. bestemmelser			
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							
60	57	81	50	40—80	—	nei	—	nei	ja	nei	Syersker 18—12 kr., tidl. 14—12 kr.
—	54	—	—	—	—	nei	—	nei	ja	nei	
57	55	86	40—60 øre	40—65	3	ja	—	ja	ja	nei	Syersker kr. 19—10.50, tidl. 16—9 kr.
59	55	100	—	50—100	14	nei	—	nei	nei	ja	Dyrtidstillæg 10 pct.
—	—	1331	—	—	—	—	—	—	—	—	
9	9	—	50—60 øre	50—70 øre	—	—	—	—	nei	nei	
57	56½	20	50—100	50—100	—	nei	ja	ja	ja	nei	
—	56½	—	—	50—100	—	nei	—	nei	nei	nei	
—	56½	—	—	50—100	—	nei	ja	ja	nei	nei	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ja	Prolongert.
—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	
57	57	—	50—100	50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	
55	55	—	30—60—120	30—60—120	—	ja	ja	nei	ja	nei	
56	54	108	50—100	50—100	7	ja	ja	ja	ja	nei	Dyrtidstillæg 4 øre pr. time.
58	56¾	44	25—50—100	25—50—100	3	ja	ja	ja	ja	nei	
56	54½	171	25—50—100	30—100	—	ja	ja	ja	ja	nei	
53	53	—	25—50—100—150	25—50—100—150	—	ja	ja	nei	ja	nei	
57	55	110	25—50—100	25—50—100	—	nei	ja	nei	ja	nei	
56	56	—	50—100	50—100	—	ja	ja	nei	ja	nei	Dyrtidstillæg 5 øre pr. tim
57	54	135	25—50	50—100—150	—	ja	ja	nei	ja	nei	
55½	55½	—	25—50	25—50	—	nei	—	nei	ja	nei	
56	54	136	25—50	25—50—100	7	ja	ja	nei	ja	nei	Dyrtidstillæg 5 øre pr. time.
60	56½	413	50 øre	75 øre	—	ja	—	nei	ja	nei	
56	55½	11	50—100	50—100	—	nei	ja	nei	ja	nei	
56	53	84	25—50—100	25—50—100	—	nei	ja	nei	ja	nei	
57—56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	Dyrtidstillæg 3 kr. pr. uke + brødmerker.
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	

Tabel III.

Tarifoverenskomster

Løpe-nr. 1	Organisation, sted og bedrift 2	Antal arb. 3		Løn tidligere 5	Lønsforbedringer opnaadd ved			
		ialt 3	derav medlemmer 4		mindsteløn efter overenskomst 6	almindelig lønstilleg 7	tilleg i akkordpriser 8	lønsforb. anslaaet til ialt pr. aar kr. 9
311	Hele landet. Mek. verksteder	1400	900	37	—	10	—	388500
312	Stavanger. Tømrere og snekkere	284	269	73	90	—	—	71000
313	A/S Jønna bruk	33	32	—	—	—	—	—
314	A/S Drammens trævarefabrik	34	20	—	—	—	—	—
315	Strømmens do.	150	125	—	—	—	—	—
316	Tønsberg. Tømrere og snekkere	33	29	57	70—68	13—11	—	9620
317	Lillehammer. Do.	30	18	55	60	10	—	7950
318	Trondhjem. Bødkerne	90	60	50	65	15	—	35775
319	Stavanger smørfabrik. Bødkerne	13	13	—	—	—	—	—
320	A/S Heggedals trævarefabrik	18	17	—	—	—	—	—
321	Drammen. Sylvan, Lyn, Fram og Eilertsens trævarefabrikker	26	26	—	—	4—7	—	4446
322	Vestfossens trævarefabrik	8	7	49	49	4—7	—	1368
323	Stavanger. Bygningsnekkerne	46	46	54	60	6	—	7038
324	A/S Høyangfaldene — Norsk Aluminium Co.s anlægi Høyanger	100	80	70—65	75	5	—	13500
325	Bærum. Tømrere og snekkere	72	42	55	70	15	—	29160
326	Orkla grubeaktiebolag	55	40	—	45	10	—	15400
327	Sulitjelma aktiebolags gruber	36	29	—	50	10	—	10080
328	Odda karbidfabrik	27	27	58	67	6	—	4536
329	Odda cyanamidfabrik							
330	Aalvik. A/S Bjølvefossen og Det norske A/S for elektrokem. industri.	91	61	—	90—100	—	—	—
	Tilsammen	3525	2630	—	—	—	—	860989
331	Forgyldernes fagforening, Kr.a. Kr.a. A/S E. Gabrielsens ramme- og listefabrik, Chr.a nye guldlistefabr. og forgyldermestrene	49	34	45	65—55	—	—	13230
332	Guldlistearbeidernes fagforening, Levanger. Levanger speil- og guldlistefabr.	18	18	45—42	50	5	—	2520
333	Korkeeskjærernes forening, Kr.a. Kr.a. Korkefabrikker.	60	54	—	—	—	—	—
	Alle organisationer tilsammen.	65362	48755	—	—	—	—	11 704 157

oprettet i 1916. (Forts.).

Arbeidstid pr. uke			Tillæg for overtid, nat- og helligdagsarbeide		Indeholder overensk.						Anmerkninger
tidligere timer	etter overensk. timer	Forkortelsen utgjør ialt timer pr. uke	tidligere	etter overensk.	Ferie antal	bestemm. om voldgift	timeløn ga-rant. i akk.	alm. be-stemmelser	Var der tidligere overenskomst?	Var der arbeids-stans?	
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
			pct.	pct.							
55 1/2	55 1/2	—	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	ja	ja	
42—50	42—50	—	25—50—100	25—50—100	—	ja	—	nei	ja	nei	Prolongert. Dyrtidstillæg kr. 2.16—3.24 pr. uke.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert. Dyrtidstillæg kr. 2.28—3.42 pr. uke.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert. Dyrtidstillæg 2—7 øre pr. time.
57	53	132	25—50	50—100	—	ja	ja	ja	ja	ja	
56	53	90	25—50—100	50—100	—	nei	ja	nei	ja	ja	
55	53	180	25—50—100	30—50—100	—	ja	—	nei	ja	nei	
—	—	—	—	—	—	nei	—	nei	nei	nei	Akkordtarif.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert. Dyrtidstillæg kr. 2.50—3.50 pr. uke.
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	Prolongert.
57	57	—	25—50	25—50	3	ja	ja	nei	ja	nei	Prolongert. Dyrtidstillæg 4 øre pr. time.
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	
59	54	500	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	nei	Dyrtidstillæg 15 øre pr. time.
57	54	216	25—50—100	50—100	—	nei	ja	ne	ja	nei	
60	56	220	25—50—100	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	ja	
56	56	—	—	25—50—100	4	ja	ja	ja	nei	ja	
56	56	—	25—50—100	25—50—100	4-7	ja	ja	ja	ja	nei	Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke + familietillæg.
—	56	—	—	50—100	—	nei	ja	nei	nei	nei	
—	—	2550	—	—	—	—	—	—	—	—	
56 1/2	54	122 1/2	25—60	33—75	3-6	nei	ja	nei	ja	nei	
56	56	—	25—50	25—100	—	nei	ja	nei	ja	nei	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Prolongert. Dyrtidstillæg 4 kr. pr. uke samt 50 øres ti læg for hvert barn.
—	—	34683 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	

Tabel IV

Arbeidsstans-

Løpe nr.	Organisation, sted og bedrift	Arbeidsstansningens årsak	Arbeidsstansningens karakter	Omf. antal arbeidere	
				ialt	derav medlemmer
1	2	3	4	5	6
	Arbeidsmandsforbundet.				
1	Kr.a. Skorstensfeierne	Krav om ny overensk.	Streik . . .	14	14
2	Bosmo gruber, Foldals verk, Fossdalens bergverk a/s, Killingdals gruber, A/s Røros kobberverk, A/s Røstvangen, A/s Stordø kisgruber, Sulitjelma aktiebolags gruber, Orkla grube a/s . . .	do.	Lockout . . .	2615	2615
3	Porsgrunds elektrometallurgiske a/s .	Krav om overenskomst	Streik . . .	70	70
4	Sandefjord. Murmestre, murarb. . . .	Krav om ny overensk.	do. . . .	13	13
5	Tr.hjem. A/s Spørck & co. og mineralvandfabrikken «Løven»	do.	do. . . .	17	11
6	Kr.sund. Entreprenører, jord- og stenarbeidere.	do.	do. . . .	40	40
7	Hele landet. Mek. verksteder	do.	Lockout . . .	326	294
8	Kristiania spikerverk	do.	do. . . .	130	107
9	Trondhjem. A/s «Arild»	do.	Streik . . .	15	12
10	Namdalen. A/s Salsbrukets træsliperi	Krav om overenskomst	do. . . .	28	28
11	A/s Norsk Hydro	Krav om ny overensk.	do. . . .	774	774
12	Skien. Murmestre, murarb.	do.	do. . . .	10	10
13	Tr.hjem. Bernh. Brønnes dampfarveri, uldspinderi og mek. væveri.	do.	do. . . .	16	16
14	Narvik. Luossavaara, Kiirunavaara aktiebolag	do.	do. . . .	211	113
15	Førde og Nøstdals veianlæg	Krav om overenskomst	do. . . .	40	28
16	Mjøndalen. Ekers og Solløs kalkbrud	do.	do. . . .	15	11
	Tilsammen	—	—	4334	4156
	Baker- og konditorforbundet.				
17	Sandnes. Bakerfaget	Krav om ny overensk.	Streik . . .	18	18
	Bokbinderforbundet.				
18	Kr.a. Redlichs albumfabrik	Krav om overenskomst	Streik . . .	11	10
19	Tr.hjem. A/s Nordenfjeldske papirindustri.	do.	Lockout . . .	6	6
	Tilsammen	—	—	17	16
	Formerforbundet.				
20	Hele landet. Støperier, formere . . .	Krav om ny overensk.	Lockout . . .	1635	1600

ninger i 1916.

Arbeids- stans- ningen begyndte den	Arbeids- stans- ningen ophørte den	Varighed i løpende dage i 1916	Antal tapte arbeids- dage i 1916	Utbetalt under- støttelse ialt i 1916 kr.	Herav bidrag fra landsorgani- sationen kr.	Konfliktens resultat og andre bemærkninger	Løpe-nr.
7	8	9	10	11	12	13	14
1— 2	10— 2	10	126	112.50	—	Ny overenskomst	1
1— 2	14— 6	134	250428	474450.00	261791.50	do.	2
5— 2	5— 4	60	2754	5087.00	2527.00	Overenskomst	3
1— 4	4— 4	4	39	—	—	Ny overenskomst	4
16— 4	24— 4	9	66	36.00	18.00	do.	5
20— 4	24— 5	35	1004	2504.00	805.00	do.	6
25— 4	14— 6	51	14256	24345.72	14673.00	do.	7
25— 4	14— 6	51	3996	6804.00		do.	8
1— 5	15— 5	15	144	149.50	66.50	Den gamle overenskomst prolongert med visse forandringer	9
2— 5	6— 5	5	140	—	—	Overenskomst	10
20— 5	14— 6	26	17790	28005.00	12996.00	Ny overenskomst	11
7— 6	—	208	1248	2720.00	1232.00	Paagik ved aarets udgang	12
3— 7	18— 8	47	560	561.00	—	Prolongation med visse forandringer	13
7— 7	18— 9	74	3036	6286.00	3213.00	Ny overenskomst	14
3— 8	—	151	1362	2172.00	689.00	Paagik ved aarets udgang	15
7— 9	11—11	66	216	306.00	112.00	Overenskomst	16
—	—	—	297165	553538.72	298323.00		
3— 1	25— 3	82	720	1067.00	637.00	Ny overenskomst	17
11— 2	20— 6	130	264	282.00	157.50	Kristianiatariffen underskrevet.	18
18— 3	27— 5	71	348	255.00	178.50	Ny overenskomst	19
—	—	—	612	537 00	336.00		
25— 4	14— 6	51	54096	128803.25	50461.00	Ny overenskomst	20

Tabel IV.

Arbeidsstans-

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Arbeidsstansningens årsak	Arbeidsstansningens karakter	Omf. antal arbeidere	
				ialt	derav medlemmer
1	2	3	4	5	6
	Havne- og transportarbeiderforbundet.				
21	Havne- og transportarbeidere	Bergverkskonflikten . .	Symp.streik	20	20
22	Bodø. Bergenske s/s kullager	Krav om overenskomst	Streik	7	7
23	Svolvær. Kai-, kul- og lastearbeidere	do.	do.	30	30
24	Havne- og transportarbeidere	Jernkonflikten	Symp.streik	7	7
25	A/s Norsk Hydro	Krav om ny overensk..	Streik	150	150
26	Skiens lær- og stuerlag	Hydro-konflikten	Symp.streik	65	65
	Tilsammen	—	—	279	279
	Jern- og metalarbeiderforbundet.				
27	Tistedalen. Catrineholms emaljefabrik	Krav om ny overensk..	Streik	65	45
28	Foldals verk, A/s Stordø kisgruber, Orkla grubeaktiebolag, Bossmo a/s gruber og Suliijelma a/s gruber	do.	Lockout	300	240
29	Stavanger. Rørlæggerfaget	do.	Streik	60	40
30	Hele landet. Mek. versteder, elektriske installationsfirmaer og spikerfabrikker	do.	Lockout	13878	10498
31	A/s Norsk Hydro	do.	Streik	1002	769
32	Odda carbid- og cyanamidfabrikker	do.	do.	298	246
33	Narvik Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag	Arb.m.forbundets streik	Symp.streik	11	11
34	Bergens elektricitetsverk	Krav om overenskomst	Streik	21	18
35	A/s Stenkjær mek. verksted	do.	do.	10	7
36	Brummunddalens mek. verksted	do.	do.	6	4
37	Aalesund. Blikkenslagerne	do.	do.	13	11
	Tilsammen	—	—	15664	11889
	Kjøre- og handelsarbeiderforbundet.				
38	Kjørere	Jernkonflikten	Lockout	11	11
39	Kr.a. Arbeidsvognmændene	Krav om ny overensk..	Streik	165	140
40	Sulitjelma koop. selskap	Krav om overenskomst	do.	16	16
	Tilsammen	—	—	192	167
	Malerforbundet.				
41	Malere	Bergverkskonflikten . .	Lockout	2	2
42	Notodden Malerfaget	Krav om ny overensk..	Streik	23	23
43	Hele landet. Mek. verkst. malere	do.	Lockout	43	40
44	Kr.a. Vognlakererverkstederne	Krav om overenskomst	Streik	13	13
45	Kr a sporveisselskap, vognlakererne	do.	do.	10	10
	Tilsammen	—	—	91	88

ninger 1916. (Forts.).

Arbeids- stans- ningen begyndte den	Arbeids- stans- ningen ophørte den	Vagthet i løpende dage i 1916	Antal tapte arbeids- dage i 1916	Utbetalt under- støttelse ialt i 1916 kr.	Herav bidrag fra landsorgani- sationen kr	Konfliktens resultat og andre bemærkninger	Løpe-nr.
7	8	9	10	11	12	13	14
10— 2	14— 6	125	1708	3042.50	2048.00	Bergverkerne ny overenskomst . . .	21
12— 2	—	323	588	1228.00	490.00	Paagik ved aarets utgang	22
10— 3	13— 3	4	120	—	—	Overenskomst	23
25— 4	14— 6	51	357	510.83	301.00	Jern- og metalarb. Ny overenskomst	24
20— 5	14— 6	26	4480	5684.00	4104.00	Ny overenskomst	25
20— 5	14— 6	26	1820	2453.00			26
—	—	—	9073	12918 33	6943.00		
1— 1	3— 3	62	2319	3476.02	2063.50	Ny overenskomst	27
1— 2	14— 6	134	17476	33831.84	18455.00	do.	28
17— 4	7— 7	82	1110	2373.71	1156.00	do.	29
25— 4	14— 6	51	255080	528371.80	223985.50	Nye overenskomster	30
20— 5	14— 6	26	12534	19124.00	8889.00	Ny overenskomst	31
7— 6	14— 6	8	1872	3189.85	1175.00	do.	32
8— 7	2— 9	57	600	1389.70	681.00	Overenskomst	33
20— 7	29— 7	10	54	92.93	—	do.	34
5— 8	2— 9	29	23	47.48	17.00	do.	35
30— 9	22—10	23	60	112.00	—	do.	36
18—11	16—12	29	140	312.64	—	do.	37
—	—	—	291268	592321.97	256422.00		
25— 4	14— 6	51	402	584.00	420.00	Jern- og met.arb. Ny overenskomst.	38
11— 5	17— 5	7	1600	2262.14	333.00	Ny overenskomst	39
11—10	14—10	4	47	—	—	Overenskomst	40
—	—	—	2049	2846.14	753.00		
1— 2	14— 6	134	168	282.00	189.00	Bergverkene. Ny overenskomst . .	41
1— 4	13— 4	13	88	36.50	32.00	Ny overenskomst	42
25— 4	14— 6	51	1378	1091.72	1011.00	do.	43
4— 9	3—10	30	90	192.00	266.00	Lønsavtale	44
4— 9	23—11	81	200	277.00		Overenskomst	45
—	—	—	1924	1879.22	1498 00		

Tabel IV.

Arbeidsstans-

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Arbeidsstansningens årsak	Arbeidsstansningens karakter	Omf. antal arbeidere	
				ialt	derav medlemmer
1	2	3	4	5	6
Murerforbundet.					
46	Murere	Bergverkskonflikten . .	Lockout . .	2	2
47	A/s Norsk Hydro	Krav om ny overensk..	Streik . . .	26	26
48	Skien. Murmestere, murere	do.	do. . . .	30	30
	Tilsammen . .	—	—	58	58
Møbelindustriarbeiderforbundet.					
49	Hele landet. Mek. verksteder	Krav om ny overensk..	Lockout . .	44	44
50	Gjøvik. Møbelsnekkerforening	do.	Streik . . .	20	20
51	Sarpsborg do.	do.	do. . . .	12	12
52	Kr.a do.	do.	do. . . .	353	353
53	Bergen do.	do.	Lockout . .	105	105
54	Skien do.	do.	do. . . .	26	26
55	Fredrikshald do.	do.	Streik . . .	21	16
56	Molde. Møbelsn. P. Solemdal.	do.	do. . . .	14	14
	Tilsammen . .	—	—	595	590
Papirindustriarbeiderforbundet.					
57	Papirindustriarbeidere	Jernkonflikten	Lockout . .	12	12
58	Do.	Hydrokonflikten	Symp.streik	11	11
	Tilsammen . .	—	—	23	23
Sag, tomt og høvleriarbeiderforbundet					
59	Grimstad. Oddens bruk	Angrep paa foreningsr.	Streik . . .	27	27
60	Sag- og høvleriarbeidere	Bergverkskonflikten . .	Lockout . .	2	2
61	Sørumsand trævarefabrik	Krav om overenskomst	Streik . . .	34	28
62	Lillestrøm lærfabrik	Skind- og lærind.arb.str.	Symp.streik	1	1
63	Kr.a. A/s Den norske børste- og penselfabrik	Krav om overenskomst	Streik . . .	80	50
64	Sag- og høvleriarb.	Jernkonflikten	Lockout . .	30	30
65	Fredrikstad træmelfabrik	Krav om overenskomst	do. . . .	18	12
	Tilsammen . .	—	—	192	150
Skind og lærindustriarbeiderforbundet.					
66	Lillestrøm lærfabrik	Krav om overenskomst	Streik . . .	17	14

ninger 1916. (Forts.)

Arbeids- stans- ningen begyndte den	Arbeids- stans- ningen ophørte den	Varighed i løpende dage i 1916	Antal tapte arbeids- dage i 1916	Utbetalt under- støttelse ialt i 1916 kr.	Herav bidrag fra landsorgani- sationen kr.	Konfliktens resultat og andre bemærkninger	Løbe-nr.
7	8	9	10	11	12	13	14
1— 2	14— 6	134	96	160.93	112.00	Bergverkerne ny overenskomst	46
15— 5	14— 6	31	420	479.50	—	Nye overenskomster	47
7— 6	—	208	1776	3438.00	1694.00	Paagik ved aarets udgang	48
—	—	—	2292	4478 43	1806.00		
25— 4	14— 6	51	2750	4137.31	2718.00	Ny overenskomst.	99
25— 4	25— 6	62	70	141.00	40.00	do.	99
5— 5	27— 5	23	47	17.01	—	do.	19
1— 4	19— 6	80	15019	22240.68	15573.00	do.	89
20— 5	19— 6	31	645	1883.25		do.	89
20— 5	19— 6	31	461	1004.00		do.	12
31— 8	21— 9	22	225	415.00		do.	09
9— 9	18— 9	10	48	23.15		do.	67
—	—	—	19265	29861.40	18331.00		
25— 4	14— 6	51	660	723.00	588.00	Jern- og metalarb. ny overenskomst .	57
20— 5	14— 6	26	253	366.00	198.00	A/s Hydro ny overenskomst	58
—	—	—	913	1089 00	786 00		
1—11	28— 2	59	611	995.00	1737.00	Hævet resultatløs	59
1— 2	14— 6	134	250	544.00	284.00	Bergverkerne ny overenskomst . . .	60
1— 2	15— 5	104	1486	2221.04	1386.00	Hævet resultatløs	61
19— 3	30— 4	43	31	67.50	35.00	Skind- og lærind.arb. overenskomst .	62
5— 4	15— 4	11	267	271.76	178.00	Overenskomst	63
25— 4	14— 6	51	1322	1813.14	1402.00	Overenskomst	64
16— 9	—	107	923	1661.00	—	Paagik ved aarets udgang	65
—	—	—	4890	7573 44	5022.00		
19— 3	30— 4	43	396	814.50	444.00	Overenskomst	66

Tabel IV.

Arbeidsstans-

Løpe-nr.	Organisation, sted og bedrift	Arbeidsstansningens årsak	Arbeidsstansningens karakter	Omf. antal arbeidere	
				ialt	derav medlemmer
1	2	3	4	5	6
	Skog- og jordbruksarbeiderforbundet.				
67	Sørskogbygden. Skogsarbeidere . . .	Krav om overenskomst	Streik . . .	70	45
	Skotøiarbeiderforbundet				
68	Sandnes. Vagles skofabrik	Krav om ny overensk.	Streik . . .	5	5
69	Stavanger. Haandskomakerfaget . . .	do.	do.	70	52
70	Lillehammer. Haandskomakerne . . .	do.	do.	10	10
	Tilsammen . .	—	—	85	67
	Skrædderforbundet.				
71	Kr.sund. Skrædderfaget	Krav om ny overensk..	Streik . . .	30	30
72	Skien. Do.	do.	do.	5	5
73	Trondhjem. Do.	do.	do.	90	80
74	Hamar. Damekonfeksjonen	Krav om overenskomst	do.	25	20
	Tilsammen . .	—	—	150	135
	Stenhuggerforbundet				
75	N. S. Beer & co.	Lønsvist	Streik . . .	30	6
76	A/s Norsk Hydro	Krav om overenskomst	do.	24	22
77	Kr.a, Idefjord og Fr.stad. distrikt. Stor- og finsten.	Lønsreduktion	do.	85	60
	Tilsammen . .	—	—	139	88
	Træarbeiderforbundet.				
78	Orkla grubeaktiebolag og Sulitjelma aktiebolags gruber	Krav om overenskomst	Lockout . .	65	50
79	Tønsberg. Tømrere og snekkere . .	Krav om ny overensk..	Streik . . .	11	9
80	Kr.a. Møbelsnekkerfaget	Møbelsnekkernes streik	do.	5	5
81	Hele landet. Mek. verksteder . . .	Krav om ny overensk..	Lockout . .	673	623
82	Lillehammer. Tømrere og snekkere .	do.	Streik . . .	28	18
83	A/s Norsk Hydro	do.	do.	130	120
84	Kr.sund. Tømrere og snekkere . . .	do.	do.	33	33
85	Skien. Do.	do.	do.	36	36
	Tilsammen . .	—	—	981	894
	Alle organisationer tilsammen	—	—	24540	20277

ninger 1916. (Forts.).

Arbeids- stans- ningen begyndte den	Arbeids- stans- ningen ophørte den	Varighed i løpende dage i 1916	Antal tapte arbeids- dage i 1916	Utbetalt under- støttelse ialt i 1916 kr.	Herav bidrag fra landsorgani- sationen kr.	Konfliktens resultat og andre bemærkninger	Løpe-nr.
7	8	9	10	11	12	13	14
25— 4	—	—	741	517.20	370.50	Hævet resultatløs	67
1— 4	6— 5	36	96	176.00	98.00	Ny overenskomst	68
1— 5	5— 5	5	212	60.00	—	do.	69
1— 5	4— 5	4	27	—	—	do.	70
—	—	—	335	236.00	98.00		
20— 3	22— 3	3	90	—	—	Ny overenskomst	71
15— 4	13— 5	29	115	171.00	87.50	do.	72
21— 4	6— 5	16	715	1210.00	376.00	do.	73
1—10	18—10	18	425	303.00	58.00	Overenskomst	74
—	—	—	1345	1684.00	521.50		
10— 3	23— 3	14	98	123.00	49.00	Lønsforholdene ordnet.	75
22— 5	14— 6	24	540	913.00	474.00	Lønsavtale.	76
9— 6	4— 9	88	2164	3227 50	2116.00	Lønsreduktionen avverget'.	77
—	—	—	2802	4264 00	2639.00		
1— 2	14— 6	134	5970	8409.95	3768.00	Overenskomst	78
1— 4	31— 5	61	259	210.60	126.00	Ny overenskomst	79
1— 4	19— 6	80	70	133.10	—	Møbelsnekkerne ny overenskomst	80
25— 4	14— 6	51	19600	26503.80	15458.00	Ny overenskomst	81
1— 5	26— 5	26	100	127.40	80.00	do.	82
22— 5	14— 6	24	2900	3712.60	1620.00	Nye overenskomster	83
1— 5	—	245	424	579.20	300.00	Paagik ved aarets utgang	84
1— 6	—	214	700	885.80	—	do.	85
—	—	—	30023	40562.45	21352 00		
—	—	—	719909	1384592.05	666743 00		

Avdelings- og medlemsbevægelsen.

Ved utgangen av 1915 stod 28 forbund og 5 enkeltstaaende fagforeninger med tilsammen 77 968 medlemmer tilsluttet landsorganisationen.

Det gjennemsnittlige medlemstal i aaret var 72 597, hvorav 7837 halvt-betalende. Avdelingernes antal var 1096.

I aarets løp er ikke tilmeldt noget forbund eller enkeltstaaende forening.

Ved aarets utgang stod saaledes tilsluttet landsorganisationen det samme antal forbund og enkeltstaaende foreninger som ved utgangen av 1915, nemlig 28 forbund og 5 enkeltstaaende foreninger med tilsammen 80 628 medlemmer, hvorav 8866 halvtbetalende, fordelt paa 1184 avdelinger, hvilket er en fremgang paa 88 foreninger og 2660 medlemmer.

Av tabel V, som er opstillet efter de tilsluttede organisationers kontingentindbetalinger i aaret, vil det sees, at det gjennemsnittlige medlemstal i 1916 var 78 919, hvorav 8991 halvtbetalende, mens de tilsvarende tal i 1915 var 72 597 og 7837. Gjennemsnittstallet i 1916 var saaledes 6322 større end foregaaende aar.

I tabel VI fremstilles avdelings- og medlemsbevægelsen paa en mere oversigtlig maate. Opgaverne stiller sig her noget anderledes, idet tallene paa aarsskemaerne ikke altid passer med kontingentindbetalingen for december.

Efter tabel VI er den absolute fremgang i aaret kun 2660 medlemmer eller 3.4 pct.

Sammenlignet med forrige aar var fremgangen efter samme tabel 10 733 eller 16 pct. Av samme tabel, rubrik 13, fremgaar, at 5333 eller 6.6 pct. av landsorganisationens medlemmer var kvinder. I 1915 var tallene 5129 eller 6.6 pct.

Tabel VII og VIII viser medlemsbevægelsen geografisk.

Som det vil sees av tabel VIII er fremgangen for byernes vedkommende 1519 eller 2.7 pct. og for landdistrikterne 1182 eller 5.6 pct.

Tabel V.

Organisationernes gennemsnitlige medlemstal for hver måned i 1916.

(Efter skemaerne for kontingentindbetalingen til landsorganisationen.)

Løpnr.	Organisationer	Januar	Februar	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktr.	Novbr.	Decbr.	Gj.sn.it i aaret	Gj.sn.it i 1915
1	Arbeidsmandsforbundet	21984	21453	24570	21673	22741	20108	18248	18388	18305	19680	19632	18806	20466	19965
2	Baker- og konditorforbundet	1622	1627	1630	1656	1652	1666	1684	1691	1680	1674	1714	1751	1672	1644
3	Barber- og frisørsvendenes forbund	106	106	106	107	107	107	107	107	107	107	107	110	107	44
4	Bokbinderforbundet	1196	1194	1194	1207	1211	1188	1168	1164	1175	1198	1208	1219	1193	1160
5	Centralforening for boktrykkere	2956	2981	2995	2986	2993	2993	3018	3021	3021	3021	3021	3031	3003	2911
6	Formlerforbundet	1702	1728	1761	1783	1775	1768	1714	1719	1716	1720	1724	1726	1736	1618
7	Guldsmedarbejderforbundet	586	590	597	601	597	592	584	583	591	597	600	600	593	579
8	Havne- og transportarb.forbundet	3352	3387	3459	3536	3592	3600	3596	3524	3486	3476	3435	3469	3493	3125
9	Jern- og metalarbejderforbundet	15838	16194	16516	16516	16391	16164	16179	16400	16554	16742	17013	17097	16467	14532
10	Kjøre- og handelsarb.forbundet	1050	1050	1060	1029	989	989	989	989	989	989	989	989	1008	938
11	Kjotindustriarbejderforbundet	193	191	138	186	185	177	176	181	184	200	224	224	192	180
12	Litografisk forbund	436	436	483	438	438	476	525	530	530	530	540	555	489	430
13	Malerforbundet	1040	1033	1038	1057	1111	1124	1124	1147	1172	1200	1240	1248	1128	1160
14	Matros- og fyrbøterunion	2048	2101	2276	2033	1898	1807	1710	1762	1658	1704	1716	1729	1870	1779
15	Murerforbundet	1675	1675	1675	1675	1675	1675	1700	1725	1750	1775	1775	1750	1710	1489
16	Møbelindustriarbejderforbundet	1329	1339	1363	1257	1190	1359	1391	1391	1384	1382	1418	1440	1354	1237
17	Papirindustriarbejderforbundet	6231	6528	6662	6534	6541	6407	6342	6238	6103	6226	6381	6550	6395	5901
18	Sadelmaker- og tapetsererforbundet	315	318	318	320	320	320	325	330	330	335	340	340	326	303
19	Sag-, tomt- og hølveriarb.forbundet	3516	3592	3637	3661	3687	3675	3591	3531	3529	3540	3546	3536	3587	3073
20	Skind- og lærindustriarb.forbundet	310	313	318	303	301	303	286	242	251	229	227	232	276	261
21	Skog- og jordbruksarb.forbundet	352	458	514	638	818	864	901	924	1004	1016	1024	1041	796	226
22	Skotskarbejderforbundet	1878	1975	2104	2162	2194	2183	2145	2093	2001	1920	1917	1964	2045	1816
23	Skrædderforbundet	1050	1050	1105	1151	1142	1142	1142	1142	1142	1157	1172	1172	1131	941
24	Sporvejsforbundet	550	550	520	560	560	480	480	480	550	550	650	750	557	555
25	Stenhuggerforbundet	762	732	704	694	687	661	620	597	603	617	640	648	664	845
26	Tobakarbejderforbundet	908	920	901	870	862	854	828	800	798	819	864	897	860	965
27	Trikotagearbejderskernes forbund	200	240	240	240	240	240	240	220	220	225	225	215	229	176
28	Træarbejderforbundet	5000	5138	5222	5374	5504	5475	5413	5400	5400	5539	5653	5641	5397	4489
29	Forgyl dernes fagforening, Kr.a	29	29	29	32	34	34	32	32	32	32	31	31	31	28
30	Fredriksverns repslugerforening	17	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	17	16	18
31	Guldlisterarb. fagforening, Levanger	14	15	16	16	16	14	16	18	18	20	20	18	17	13
31	Hattearbejdernes forening, Kr.a	72	71	71	72	72	72	62	59	58	56	35	17	60	64
33	Korkskjærernes	54	54	54	53	52	52	51	51	49	49	49	49	51	53
34	Ølbryggeriarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79
Tilsammen		78371	79084	83312	80436	81591	78585	76403	76495	76406	78341	79146	78862	78919	72597
Derav halvtbetalende		8580	8820	9102	9241	9506	9215	9098	9033	8881	8800	8828	8788	8991	7837

Tabel VI **Avdelings- og medlemsantal pr. 31/12 15 og 16, samt**

Løpnr. 1	Organisationer 2	Antal afdelinger			
		pr. 31/12 1915 3	tilsluttet i aarets løp 4	utgaat eller nedlagt i aarets løp 5	pr. 31/12 1916 6
1	Arbeidsmandsforbundet	308	62	23	347
2	Baker- og konditorforbundet	52	6	2	56
3	Barber- og frisørsvendenes forbund ¹	3	1	—	4
4	Bokbinderforbundet	13	—	—	13
5	Centralforening for boktrykkere	46	1	—	47
6	Formerforbundet	40	2	—	42
7	Guldsmedarbejderforbundet	9	—	3	6
8	Havne- og transportarbejderforbundet	44	3	2	45
9	Jern- og metalarbejderforbundet	105	11	—	116
10	Kjøre- og handelsarbejderforbundet	18	—	4	14
11	Kjötindustriarb.forbundet	11	2	2	11
12	Litografisk forbund	5	2	—	7
13	Malerforbundet	25	7	2	30
14	Matros- og fyrbøterunionen	8	2	—	10
15	Murerforbundet	38	3	1	40
16	Møbelindustriarbejderforbundet	32	3	—	35
17	Papirindustriarbejderforbundet	72	7	—	79
18	Sadelmaker- og tapetsererforbundet	12	—	1	11
19	Sag-, tomt- og høvleriarbejderforbundet	41	6	5	42
20	Skind- og lærindustriarbejderforbundet	13	2	2	13
21	Skog- og jordbruksarbejderforbundet	18	18	9	27
22	Skotøiarbejderforbundet	27	3	—	30
23	Skrædderforbundet	24	3	—	27
24	Sporveisforbundet	7	—	—	7
25	Stenhuggerforbundet	34	2	10	26
26	Tobakarbejderforbundet	8	1	—	9
27	Trikotagearbejderskernes forbund	2	—	—	2
28	Træarbejderforbundet	76	11	4	83
29	Forgyldernes fagforening, Kristiania	1	—	—	1
30	Fredriksværns repslagerforening	1	—	—	1
31	Guldlisterbejdernes for., Levanger	1	—	—	1
32	Hattearbejdernes forening, Kristiania	1	—	—	1
33	Korkskjærernes — —	1	—	—	1
	Tilsammen	1 096	158	70	1 184

¹ Opgave over ind- og uttraadte savnes. Som indtraadte er derfor kun opført det antal som utgjør fremtilbagegangen.

tilsluttede og uttraadte afdelinger og medlemmer i 1916.

Antal medlemmer							Medlemstallets forandr.			Løpnr.
pr. 31/12 1915		indtraadt i aarets løp	uttraadt i aarets løp	pr. 31/12 1916		herav kvinder	absolut + eller ÷	procentvis + eller ÷		
ialt	herav halvtbet.			ialt	herav halvtbet.					
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
22 213	1 356	10 417	12 165	20 465	1 230	917	÷ 1 748	÷ 7.9	1	
1 622	50	612	457	1 777	45	39	+ 155	+ 9.6	2	
101	2	9 ¹	—	110	5	—	+ 9	+ 8.9	3	
1 197	809	364	328	1 233	841	783	+ 36	+ 3.0	4	
2 957	1 144	269	203	3 023	1 123	809	+ 66	+ 2.2	5	
1 699	210	146	125	1 720	158	1	+ 21	+ 1.2	6	
584	126	158	115	627	128	117	+ 43	+ 7.4	7	
3 339	72	826	627	3 538	69	10	+ 199	+ 6.0	8	
15 560	1 844	4 518	3 076	17 002	1 602	317	+ 1 442	+ 9.3	9	
1 059	7	228	297	990	7	—	÷ 69	÷ 6.5	10	
190	14	113	50	253	12	6	+ 63	+ 33.2	11	
438	88	177	60	555	175	141	+ 117	+ 26.7	12	
1 037	31	610	411	1 236	31	—	+ 199	+ 19.2	13	
1 900	58	—	193 ²	1 707	40	—	÷ 193	÷ 10.2	14	
1 550	—	269	10	1 809	—	—	+ 259	+ 16.7	15	
1 329	41	208	97	1 440	33	—	+ 111	+ 8.4	16	
6 143	496	2 703	2 296	6 550	561	561	+ 407	+ 6.6	17	
315	—	30	10	335	—	—	+ 20	+ 6.3	18	
3 459	148	1 318	1 261	3 516	117	45	+ 57	+ 1.6	19	
307	91	26	101	232	46	46	+ 75	+ 24.4	20	
519	519	807	285	1 041	1041	—	+ 522	+ 100.6	21	
1 878	407	820	700	1 998	498	406	+ 120	+ 6.4	22	
1 050	292	600	478	1 172	390	305	+ 122	+ 11.6	23	
551	91	579	372	758	50	44	+ 207	+ 37.6	24	
785	—	300	441	644	—	—	÷ 141	÷ 18.0	25	
910	357	501	517	894	280	566	÷ 16	÷ 1.8	26	
200	200	84	69	215	215	215	+ 15	+ 7.5	27	
4 900	236	2 690	1 934	5 656	161	—	+ 756	+ 15.4	28	
27	—	7	4	30	—	—	+ 3	+ 11.1	29	
18	—	2	2	18	—	—	—	—	30	
14	—	4	—	18	5	2	+ 4	+ 28.6	31	
63	30	11	57	17	2	2	÷ 46	÷ 73.0	32	
54	1	—	5	49	1	1	÷ 5	÷ 93.0	33	
77 968	8 720	29 406	26 746	80 628	8 866	5 333	+ 2 660	+ 3.4		

gangen. ² Opgave over ind- og uttraadte savnes. Som uttraadte er derfor kun opført det antal som utgjør

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guldsmedarforbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og metarb.-forbundet		Kjøre- og hantelsarb.forb.		Kjetindustriarb. forbund.		Malerforbundet	
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
1. Smaalenenes amt.																						
Askim	2	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Borge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eidsberg	1	7	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glemminge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hvaler	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Id.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraakerøy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onsø	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sandesund	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	124	—	—	—	—	—	—	—	—
Skjeberg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	45	—	—	—	—	—	—
Tistedalen	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	1	69	—	—	—	—	—	—
Tune	1	131	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ømark	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	5	294	—	—	—	—	1	6	1	14	—	—	2	124	2	114	—	—	—	—	—	—
Fredrikshald	2	144	1	25	1	17	1	16	—	—	—	—	—	—	1	43	—	—	—	—	1	10
Fredrikstad	3	99	1	56	—	—	1	39	1	68	—	—	2	205	6	646	1	7	—	—	1	32
Moss	5	169	1	26	—	—	1	18	1	20	—	—	1	45	1	296	—	—	—	—	1	18
Sarpsborg	5	413	1	23	—	—	1	15	1	13	—	—	—	—	1	261	1	11	—	—	1	20
Ialt: Amtets byer	15	825	4	128	1	17	4	88	3	101	—	—	3	250	9	1246	2	18	—	—	4	80
Amtet	20	1119	4	128	1	17	5	94	4	115	—	—	5	374	11	1360	2	18	—	—	4	80
2. Akershus amt.																						
Aker ¹⁾	5	684	—	—	—	—	—	—	1	40	—	—	—	—	3	414	—	—	—	—	—	—
Asker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bærum ²⁾	4	135	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eidsvold	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16	—	—	—	—	—	—
Gjerdrum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heggedal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nes	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nittedal	1	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strømmen	1	112	—	—	—	—	—	—	1	67	—	—	—	—	1	158	—	—	—	—	1	13
Ialt: Amtets landdistrikt	11	974	—	—	—	—	—	—	2	107	—	—	—	—	5	588	—	—	—	—	1	13
Drøbak	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lillestrøm	1	28	1	10	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets byer	2	60	1	10	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Amtet	13	1034	1	10	—	—	1	12	2	107	—	—	—	—	5	588	—	—	—	—	1	13

¹ Aker. Heri medregnet Sporveisforb. 1 avd. med 49 medl. ² Bærum. Litografisk forb. 1 avd. 16 medl.

Tabe VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guidsmedarb.-forbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og metalarb.forbundet		Kjøre- og handelsarb.forb.		Kjøtindustriarb.forbundet		Malerforbundet			
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
3. Kristiania ¹ .	30	3282	2	557	2	918	1	1586	2	662	1	395	4	50	15	5957	3	755	3	165	3	473		
4. Hedemarkens amt.																								
Aadals bruk . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	52	—	—	—	—	1	42	—	—	—	—	—	—	—	
Aamot.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Aasnes.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Eidskogen . . .	2	106	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Elverum	—	—	1	5	—	—	1	17	1	8	—	—	—	—	1	45	—	—	—	—	—	—	—	
Foldalen	1	152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	—	—	—	—	—	—	—	
Grue	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Inset	1	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lille-Elvedalen .	1	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Løiten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ringsaker . . .	1	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	62	—	—	—	—	—	—	—	
Store-Elvedalen .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tolgen	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tønset	3	153	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vaaler	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vang	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ialt: Amtets landdistrikt	10	498	2	14	—	—	1	17	2	60	—	—	—	—	5	166	—	—	—	—	—	—	—	
Hamar	2	111	1	9	—	—	1	29	1	42	—	—	—	—	1	223	1	25	1	10	1	5	—	
Kongsvinger . .	—	—	1	4	—	—	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ialt: Amtets byer	2	111	2	13	—	—	2	47	1	42	—	—	—	—	1	223	1	25	1	10	1	5	—	
Amtet	12	609	4	27	—	—	3	64	3	102	—	—	—	—	6	389	1	25	1	10	1	5	—	
5. Kristians amt																								
Aurdal S.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Dovre	4	108	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jevnaker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Land S.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lesje	4	143	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Toten, Vestre . .	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	130	—	—	—	—	—	—	—	
Toten, Østre . .	1	181	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vardal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ialt: Amtets landdistrikt	10	464	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	130	—	—	—	—	—	—	—	
Gjøvik	1	3	—	1	3	1	18	1	54	—	—	—	—	—	1	399	—	—	—	—	—	—	—	
Lillehammer . .	1	41	—	—	—	1	17	—	—	—	—	—	—	—	1	32	—	—	—	—	—	—	—	
Ialt: Amtets byer	2	44	—	1	3	2	35	1	54	—	—	—	—	—	2	431	—	—	—	—	—	—	—	
Amtet	12	508	—	1	3	2	35	1	54	—	—	—	—	—	3	561	—	—	—	—	—	—	—	

¹ Kristiania. Heri medregnet Barber- og frisørsv. forb. 1 avd. med 74 medl., Litografisk forb. 1 avd. med 319 medl., 3 enkeltstaaende foreninger med tils. 96 medl.

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guldsmedarb.-forbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og met.-arb.forbundet		Kjøre- og hantelsarb.forb.		Kjøtindustriarb.forbundet		Malerforbundet	
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
6. Buskeruds amt.																						
Aadalen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eker, Nedre	4	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eker, Øvre	1	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hole	1	156	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hurum	2	161	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	39	—	—	—	—	—	—
Lier	3	253	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Meheia	1	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Modum	1	7	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	77	—	—	—	—	—	—
Norderhov	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nore	1	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Røken	1	196	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	57	1	42	—	—	—	—	—	—
Sandsvør, Ytre . . .	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sandsvør, Øvre . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	16	1066	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	1	57	3	158	—	—	—	—	—	—
Drammen ¹	5	148	2	66	1	6	1	72	1	85	1	8	1	245	1	340	1	48	1	10	1	11
Hønefoss	3	44	1	9	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kongsberg	3	73	1	19	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	1	136	1	13	—	—	—	—
Ialt: Amtets byer	11	265	4	94	1	6	3	91	1	85	1	8	1	245	2	476	2	61	1	10	1	11
Amtet	27	1331	5	108	1	6	3	91	1	85	1	8	2	302	5	634	2	61	1	10	1	11
7. Jarlsberg og Larviks amt																						
Eidsfoss	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27	—	—	—	—	1	62	—	—	—	—	1	4
Sem	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	1	87	—	—	—	—	—	—
Skoger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tjølling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	—	—	—	—	—	—	—	—	2	33	—	—	—	—	2	149	—	—	—	—	1	4
Fredriksvørn ² . . .	1	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holmestrand	2	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	29	—	—	—	—	—	—
Horten	—	—	1	10	—	—	1	25	1	9	—	—	—	—	1	207	—	—	—	—	1	15
Larvik ³	3	130	1	22	—	—	1	27	—	—	—	—	1	26	1	246	—	—	—	—	—	—
Sandefjord ⁴	1	58	1	9	—	—	1	13	1	9	—	—	—	—	1	196	—	—	—	—	1	24
Tønsberg	2	61	1	31	2	22	1	33	1	16	1	37	—	—	1	189	—	—	1	3	1	11
Ialt: Amtets byer	9	527	4	72	2	22	4	98	3	34	1	37	1	26	5	867	—	—	1	3	3	50
Amtet	9	527	4	72	2	22	4	98	5	67	1	37	1	26	7	1016	—	—	1	3	4	54

¹ Drammen. Heri medregnet Barber- og frisørsv. forb. 1 avd. med 16 medl., Litografisk forb. 1 avd. med 6 medl., med 18 medl. ² Larvik. Heri medregnet Tobakarb.forb. 1 avd. med 19 medl. ⁴ Sandefjord. Heri medregnet Barber- og

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	Arbeidsmands- forbundet		Baker- og kon- ditorforbundet		Bokblinder- forbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerfor- bundet		Guldsmedarb- forbundet		Havne- og transportarb- forbundet		Jern- og metal- arb.forbundet		Kjøre- og han- delsarb.forb.		Kjøtindustri- arb.forbundet		Malerforbundet	
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
8. Bratsberg amt.																						
Bamle	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gjerpen	2	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	62	—	—	—	—	—	—	—	—
Hitterdal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26	—	—	—	—	—	—
Hollen	1	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Laardal	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mo	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nissedal	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Saude	5	296	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Seljord	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skotfos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	41	—	—	—	—	—	—
Slemdal	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tinn	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	22	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	14	581	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	62	3	89	—	—	—	—	—	—
Brevik	2	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26	—	—	—	—	—	—
Kragerø	3	59	—	—	—	—	1	10	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Langesund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	29	—	—	—	—	—	—
Notodden	5	184	1	15	—	—	1	11	—	—	—	—	1	91	1	172	1	9	—	—	1	18
Porsgrund	2	62	1	21	1	8	1	20	1	7	—	—	1	18	1	86	—	—	—	—	—	—
Rjukan	3	387	1	15	—	—	1	8	—	—	—	—	—	1	379	1	12	—	—	1	47	—
Skien	3	112	1	17	1	12	1	47	1	15	—	—	2	89	1	118	—	—	1	14	1	17
Ialt: Amtets byer	18	891	4	68	2	20	5	96	3	29	—	—	4	198	6	810	2	21	1	14	3	82
Amtet	32	1472	4	68	2	20	5	96	3	29	—	—	5	260	9	899	2	21	1	14	3	82
9. Nedenes amt.																						
Evje	2	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eydehavn	1	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	110	—	—	—	—	—	—
Fevik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	162	—	—	—	—	—	—
Froland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Moland, Vestre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Moland, Østre	2	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	25	—	—	—	—	—	—
Vegaardsheien	1	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	6	215	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	297	—	—	—	—	—	—

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guldsmedarb.-forbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og metalarb.-forbundet		Kjøre- og handelsarb.forb.		Kjøtindustriarb.-forbundet		Malerforbundet			
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
Arendal ¹	2	128	1	20	—	—	1	28	1	31	—	—	—	—	1	271	—	—	—	—	1	12		
Grimstad	—	—	1	6	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Risør	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Tvedestrand . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Ialt: Amtets byer	2	128	2	26	—	—	2	34	1	31	—	—	—	—	1	271	—	—	—	—	1	12		
Amtet	8	343	2	26	—	—	2	34	1	31	—	—	—	—	4	568	—	—	—	—	1	12		
10. Lister og Mandals amt.																								
Fjotland	1	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hageland	1	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Oddernæs	1	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Vennesla	2	204	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Ialt: Amtets landdistrikt	5	323	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Flekkefjord . . .	—	—	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—		
Kristiansand ² . .	4	127	1	21	—	—	1	45	1	23	—	—	1	100	1	176	—	—	—	—	1	27		
Mandal	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Ialt: Amtets byer	4	127	1	21	—	—	3	63	1	23	—	—	1	100	2	188	—	—	—	—	1	27		
Amtet	9	450	1	21	—	—	3	63	1	23	—	—	1	100	2	188	—	—	—	—	1	27		
11. Stavanger amt.																								
Avaldsnes, Visnes	1	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Jørpeland	1	18	—	—	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Saude i Ryfylke	1	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9		
Ialt: Amtets landdistrikt	3	138	—	—	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9		
Egersund	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Haugesund ³ . . .	3	111	1	29	—	—	1	33	1	6	—	—	1	106	1	207	—	—	—	—	1	9		
Sandnes	1	27	1	5	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Stavanger ⁴ . . .	10	1078	2	74	1	69	1	127	1	68	1	18	—	—	7	545	1	30	1	10	1	136		
Ialt: Amtets byer	15	1169	4	108	1	69	2	160	3	86	1	18	1	106	8	752	1	30	1	10	2	145		
Amtet	18	1307	4	108	1	69	2	160	4	96	1	18	1	106	8	752	1	30	1	10	3	154		

¹ Arendal. Heri medregnet Tobakarb.forb. 1 avd. med 18 medl. ² Kristiansand. Heri medregnet Tobakarb.forb. 1 avd med 7 medl. ³ Stavanger. Heri medregnet Litografisk forb. 1 avd. med 96 medl. og Tobakarb.forb. 1 avd. med 13 medl.

i geografisk henseende (forts.).

13		14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		25	
Matros- og fyrbøterunion		Murerforbundet		Møbelindustri- arb.forbundet		Papirindustri- arb.forbundet		Sadelmaker- og tapetsererforb.		Sag-, tomt- og høvleriarb.forb.		Skind- og læderindustri- arb.forbundet		Skog- og jord- bruksarb.forb.		Skolearbejder- forbundet		Skrædderforb.		Stenhugger- forbundet		Træarbejder- forbundet		Tilsammen	
avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
—	—	1	12	1	36	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	1	31	—	—	1	42	13	659
—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	3	17
—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14
—	—	1	12	3	58	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	2	36	—	—	1	42	18	698
—	—	1	12	3	58	1	38	—	—	2	59	—	—	—	—	—	—	2	36	—	—	2	87	30	1322
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	64
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	28
—	—	—	—	—	—	1	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	4	417
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13	7	536
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	21	1	23	—	—	—	—	1	69	—	—	—	—	1	22	1	32	—	—	1	85	2	23
—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	864
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	21
—	—	1	21	2	33	—	—	—	—	2	73	—	—	—	—	1	22	1	32	—	—	1	85	23	908
—	—	1	21	2	33	1	200	—	—	2	73	—	—	—	—	1	22	1	32	—	—	2	98	98	3044
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	4	104
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	7	183
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	12	1	40	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21	—	—	—	—	—	—	2	20
—	—	1	1	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	27	—	—	—	—	1	61	15	672
—	—	1	120	1	73	—	—	1	24	1	73	—	—	—	—	3	108	1	15	—	—	4	402	40	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	12	3	161	4	118	—	—	1	24	1	73	—	—	—	—	5	156	1	15	—	—	5	463	63	3791
1	12	4	167	4	118	—	—	1	24	1	73	—	—	—	—	5	156	1	15	—	—	6	483	70	3974

med 82 medl. og Barber- og frisørsv. forb. 1 avd. med 11 medl. ³ Haugesund. Heri medregnet Litografisk forb. 1 avd.

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guldsmedarb.-forbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og metalarb. forbundet		Kjøre- og handelsarb.forb.		Kjøtindustriarb.forbundet		Malerforbundet	
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
12. Søndre Bergenhus amt.																						
Arne, Haus . . .	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Askøen	2	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bruvik	2	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Etne	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fane	3	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Finnaas	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hosanger	2	56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvinherred	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Odda	3	300	1	14	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	1	212	—	—	—	—	—	—
Stord	2	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	18	—	—	—	—	—	—
Tyssedal	2	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	149	—	—	—	—	—	—
Vikør	3	194	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	75	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	22	953	2	24	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	4	454	—	—	—	—	—	—
Voss	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Amtet	22	953	3	32	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	4	454	—	—	—	—	—	—
13. Bergen¹ . .	15	975	2	32	—	115	1	304	1	137	1	125	7	774	9	1198	1	23	1	27	1	146
14. Nordre Bergenhus amt.																						
Aardal	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Førde	1	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Høyanger	2	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	88	—	—	—	—	—	—
Kinn	1	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kirkebø	1	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	6	212	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	88	—	—	—	—	—	—
Florø	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Amtet	6	212	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	88	—	—	—	—	—	—
15. Romsdals amt.																						
Aure	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Borgund	1	30	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bremsnes	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grytten	3	159	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Røvde	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sandø	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sundalen	3	242	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	29	—	—	—	—	1	9

¹ Bergen. Heri medregnet Litografisk forb. 1 avd. med 83 medl., Sporveisforb. 1 avd. med 75 medl. og Tobakarb.forb.

i geografisk henseende (forts).

13 Matros- og fyrbøterunion		14 Murerforbundet		15 Møbelindustri- arb.forbundet		16 Papirindustri- arb forbundet		17 Sødemaker- og tapetsererforb.		18 Sag-, tomt- og høvierarb.forb.		19 Skind- og læderindustri- arb forbundet		20 Skog- og jord- bruksarb.forb.		21 Skotøiarbeider- forbundet		22 Skrædderforb.		23 Stenhugger- forbundet		24 Trearbeider- forbundet		25 Tilssammen	
avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	78
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	56
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	575
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	78
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	266
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	352
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	1576
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	1584
1	473	1	253	1	234	—	—	1	40	—	—	1	7	—	—	2	283	1	119	1	39	8	748	60	6475
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	244
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	78
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	390
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	393
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	159
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	304

1 avd. med 45 medl.

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10 *		11		12	
	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guldsmederforbundet		Havne- og transportarbeiderforbundet		Jern- og metalarbeiderforbundet		Kjøretøjs- og handelsarbeiderforb.		Kjøtøndstriarbeiderforbundet		Malerforbundet			
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
Surendalen . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valsøfjorden . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Volden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	8	471	—	—	—	—	—	—	—	3	28	—	—	—	—	1	29	—	—	—	—	—	1	9
Aalesund	3	190	2	38	—	—	1	25	1	17	—	—	2	81	1	217	—	—	—	—	—	—	1	18
Kristiansund . .	3	77	1	45	1	3	1	32	1	3	—	—	1	75	1	130	—	—	—	—	—	—	1	25
Molde	2	86	1	16	—	—	1	9	1	11	—	—	—	—	1	59	—	—	—	—	—	—	1	8
Ialt: Amtets byer	8	353	4	99	1	3	3	66	3	31	—	—	3	156	3	406	—	—	—	—	—	—	3	51
Amtet	16	824	4	99	1	3	3	66	6	59	—	—	3	156	4	435	—	—	—	—	—	—	4	60
16. Søndre Trondhjems amt.																								
Aalen	5	290	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buviken	1	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Holtaalen	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hommelvik	2	245	—	—	—	—	—	—	1	26	—	—	—	—	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—
Hovin i Guldalen	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Løkkens verk . .	1	359	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	49	—	—	—	—	—	—	—	—
Melhus	2	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Opdal	4	169	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rennebu	2	104	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Singsaas	2	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Soknedalen . . .	1	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strinden	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—
Støren	1	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thamshavn . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	28	1	16	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	24	1421	—	—	—	—	—	—	1	26	—	—	1	28	4	89	—	—	—	—	—	—	—	—
Røros	3	416	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trondhjem ¹ . . .	10	754	1	120	1	51	1	201	2	96	1	28	5	417	8	739	1	36	1	6	1	91	—	—
Ialt: Amtets byer	13	1170	1	120	1	51	2	213	2	96	1	28	5	417	8	739	1	36	1	6	1	91	—	—
Amtet	37	2591	1	120	1	51	2	213	3	122	1	28	6	445	12	828	1	36	1	6	1	91	—	—
17. Nordre Trondhjems amt																								
Aasen	1	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Beitstaden	1	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Egge	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Flatanger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grong	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Klingen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ Trondhjem. Heri indbefattet Litografisk forb. 1 avd. med 28 medl. og Sporveisforb. 1 avd. med 78 medl.

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Arbeidsman- forbundet		Baker- og kon- ditorforbundet		Bokbinder- forbundet		Centralforening for boktrykkere		Former- forbundet		Guldsmedarb.- forbundet		Havne- og transportarb.- forbundet		Jern- og metal- arb.forbundet		Kjøre- og han- delsarb.forb.		Kjetindustri- arb forbundet		Malerforbundet			
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
Laanke	1	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolvereid	1	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leinstrand	1	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Meraker	7	372	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Røra	1	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verran	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Værdalen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	14	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Levanger ¹	2	85	1	4	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Namsos	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	1	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stenkjær	—	—	1	20	—	—	1	14	—	—	—	—	1	34	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets byer	2	85	2	24	—	—	3	24	—	—	—	—	2	52	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—
Amtet	16	685	2	24	—	—	3	24	—	—	—	—	3	82	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—
18. Nordlandsamt.																								
Ankenes	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brønnøy	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Evenes	1	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fauske	14	1054	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	115	1	21	—	—	—	—	—	—
Hemnes	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kabelvaag	1	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Melbo	1	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Meløy	2	144	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mo	4	155	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mosjøen	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sortland	1	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svolvær	1	31	1	10	—	—	1	5	—	—	—	—	1	33	1	52	—	—	—	—	—	—	—	—
Tjeldsund	1	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	29	1714	4	35	—	—	1	5	—	—	—	—	1	33	3	250	1	21	—	—	—	—	—	—
Bodø	2	17	1	7	—	—	1	22	1	6	—	—	1	14	1	59	—	—	—	—	—	—	—	—
Narvik	2	119	1	14	—	—	1	10	1	5	—	—	1	24	1	132	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets byer	4	136	2	21	—	—	2	32	2	11	—	—	2	38	2	191	—	—	—	—	—	—	—	—
Amtet	33	1850	6	56	—	—	3	37	2	11	—	—	3	71	5	441	1	21	—	—	—	—	—	—

¹ Levanger. Heri medregnet Ouldistearb. fagf. med 18 medl.

i geografisk henseende.

13	Matros- og fyrbøterunion		14	Murerforbundet		15	Møbelindustri- arb.forbundet		16	Papirindustri- arb.forbundet		17	Sadelmaker- og tapetsererforb.		18	Sag-, tomt- og høvleriarb.forb.		19	Skind- og læderindustri- arb.forbundet		20	Skog- og jord- bruksarb.forb.		21	Skolearbeider- forbundet		22	Skredderforb.		23	Stenhugget- forbundet		24	Træarbeider- forbundet		25	Til sammen				
	avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.		avd.	medl.			

Tabel VII.

Organisationsforholdene

Foreningernes hjemsted	Arbeidsmandsforbundet		Baker- og konditorforbundet		Bokbinderforbundet		Centralforening for boktrykkere		Formerforbundet		Guldsmedarb.-forbundet		Havne- og transportarb.-forbundet		Jern- og metalarb.-forbundet		Kjøre- og handelsarb.-forb.		Kjøtindustriarb.-forbundet		Malerforbundet	
	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
19. Tromsø amt.																						
Lyngen	5	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Salangen	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets landdistrikt	6	126	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Harstad	1	8	1	10	—	—	1	15	1	8	—	—	1	99	1	158	—	—	—	—	—	—
Tromsø	2	17	1	26	—	—	1	18	—	—	—	—	1	111	1	107	—	—	1	8	1	10
Ialt: Amtets byer	3	25	2	36	—	—	2	33	1	8	—	—	2	210	2	265	—	—	1	8	1	10
Amtet	9	151	2	36	—	—	2	33	1	8	—	—	2	210	2	265	—	—	1	8	1	10
20. Finmarkens amt.																						
Honningsvaag	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sydvaranger	2	230	1	5	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	2	222	—	—	—	1	9	—
Ialt: Amtets landdistrikt	2	230	2	8	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	2	222	—	—	—	1	9	—
Hammerfest	1	12	1	12	—	—	1	8	—	—	—	—	2	126	1	18	—	—	—	—	—	—
Vardø	—	—	1	10	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ialt: Amtets byer	1	12	2	22	—	—	2	13	—	—	—	—	2	126	1	18	—	—	—	—	—	—
Amtet	3	242	4	30	—	—	2	13	1	4	—	—	2	126	3	240	—	—	—	1	9	—
Byerne	156	10185	45	1682	13	1224	44	2995	28	1430	6	611	38	3204	77	14053	13	969	11	253	25	1183
Landdistrikterne	191	10280	11	95	—	—	8	28	14	290	—	—	7	334	39	2823	1	21	—	5	44	—
Direkte medl.	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	16	—	—	—	126	—	—	—	—	9	—
Hele landet	347	20465	56	1777	13	1233	47	3023	42	1720	6	627	45	3538	116	17002	14	990	11	253	30	1236

geografisk henseende (forts.).

13		14		15		16		17		18		19		20		21		22		23		24		25	
Matros- og fyrboterunion.		Murerforbundet		Møbelindustri- arb.forbundet		Papirindustri- arb.forbundet		Sadelmaker -og tapetsererforb.		Sag-, tomt- og høvelararb.forb.		Skind- og hæderindustri- arb.forbundet		Skog- og jord- bruksarb.forb.		Skotsiarbeidet- forbundet		Skrædderforb.		Stenbugger- forbundet		Træarbeider- forbundet		Tilsammen	
avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.	avd.	medl.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	113
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	126
1	45	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	1	16	7	314	400
1	45	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	2	58	19	714	—
1	45	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	—	2	58	25	840	—
—	—	2	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	1	3	524
—	—	2	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	11	527	—
1	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	60	8	291	15
1	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	60	10	306	—
1	55	2	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	96	21	833	—
10	1707	34	1740	33	1408	22	2065	11	335	20	1826	11	217	—	—	30	1998	27	1172	10	267	56	4816	752	57939
—	—	6	67	2	32	57	4485	—	—	22	1690	2	15	27	1041	—	—	—	—	16	337	27	816	432	22463
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	24	—	226
10	1707	40	1809	35	1440	79	6550	11	335	42	3516	13	232	27	1041	30	1998	27	1172	26	644	83	5656	1184	80628

Medlemstallets forandring 1915—1916,
Tabel VIII. geografisk opsat.

Foreningernes hjemsted	1915		1916		Medlemstallets forandr.	
	avdelinger	medlemmer	avdelinger	medlemmer	absolut + eller ÷	procentvis + eller ÷
Smaalenenes amt . . .	124	7527	121	7735	+ 208	+ 2.8
Akershus — . . .	40	2920	45	2999	+ 79	+ 2.7
Kristiania by	110	22644	110	22983	+ 339	+ 1.5
Hedemarkens amt. . .	54	1908	67	2495	+ 587	+ 30.8
Kristians — . . .	30	1117	32	1614	+ 497	+ 44.5
Buskeruds — . . .	99	5423	108	5625	+ 202	+ 3.7
Jarlsberg og Larv. amt	65	2628	72	3090	+ 462	+ 17.6
Bratsbergs amt. . . .	88	5203	98	4346	÷ 857	÷ 16.5
Nedenes —	28	1067	30	1322	+ 255	+ 23.9
Lister og Mandals amt	28	1238	30	1444	+ 206	+ 16.6
Stavanger amt	66	3653	70	3974	+ 321	+ 8.8
Søndre Bergenhus amt	27	1516	35	1584	+ 68	+ 4.5
Bergens by	61	5863	60	6475	+ 612	+ 10.4
Nordre Bergenhus amt	2	114	10	393	+ 279	+ 244.7
Romsdals —	57	2249	66	2553	+ 304	+ 13.5
Søndre Trondhjems —	84	6412	84	5885	÷ 527	÷ 8.2
Nordre — —	37	1656	42	1643	÷ 13	÷ 0.8
Nordlands —	53	2393	58	2569	+ 176	+ 7.4
Tromsø —	22	804	25	840	+ 36	+ 4.5
Finmarkens —	21	1366	21	833	÷ 533	÷ 39.0
Byerne	724	56420	752	57939	+ 1519	+ 2.7
Landdistrikterne . .	372	21281	432	22463	+ 1182	+ 5.6
Direkte medl. . . .	—	267	—	226	÷ 41	÷ 15.4
Hele landet	1096	77968	1184	80628	+ 2660	+ 3.4

Tapte arbeidsdage.

I tabel IX er i likhet med tidligere aar opgaver over tapte arbeidsdage grundet mangel paa arbeide, sygdom, vernepligt og andre aarsaker.

Tapte arbeidsdage grundet konflikt er ikke medregnet her.

Disse opgaver er av megen stor betydning for fagorganisationen, idet de belyser vigtige økonomiske spørsmål, som det er av stor interesse at faa oversigt over. Det er derfor beklagelig at ikke de forskjellige forbundsavdelinger avgir regelmæssige rapporter til sine forbund, saa opgaverne kan gi uttryk for de virkelige forhold.

For 1916 omfatter opgaverne 24 forbund og 3 enkeltstaaende foreninger med et samlet beregnet medlemstal av 74 153.

Sammenlignet med 1915 var opgaverne fra 22 forbund og 4 enkeltstaaende foreninger med tilsammen 66 936 medlemmer.

Følgende forbund har ikke indsendt nogen opgaver for 1916: *Barber- og frisørsvendenes forbund, Havne- og transportarbeiderforbundet, Tobakarbeiderforbundet og Trikotagearbeidernes forbund.*

Ledighetsopgaverne utviser tilsammen 19.90 tapte arbeidsdage pr. medlem mot 20.49 i 1915.

Som det vil sees av tabellen var ledigheten paa grund av mangel paa arbeide betydelig mindre pr. medlem i 1916 end det foregaaende aar, nemlig 5.68 mot 8.10 i 1915.

Ledighet paa grund av sygdom og militærtjeneste utviser opgaverne sammenlignet med forrige aar en uvæsentlig stigning for sygdoms vedkommende, saaledes fra 6.50 til 6.65, mens der paa grund av militærtjeneste er en stigning fra 5.14 til 6.41 pr. medlem.

Til sammenligning kan anføres, at tapte arbeidsdage grundet konflikt i 1916 var 9.12 pr. medlem mot 4.34 i 1915.

Fagblade.

I 1916 utkom landsorganisationens «Meddelelsesblad» og 26 fagblade med et samlet oplag av 167 112.

Bladenes navn, oplagets størrelse og hvor ofte de utkommer vil sees av følgende sammenstilling:

	Antal nr.	Gj.sn. antal
Meddelelsesbladet	12	76 442
Arbeidsmanden	8	24 250
Norsk baker- og konditorforbunds blad	12	2 200
Barber- og frisørsv. fagblad	12	250
Norsk bokbindertidende	23	1 600
Typografiske meddelelser	53	2 700
Formernes fagblad	6	2 050
Guldsmedarbeideren	6	1 000
Transportarbeideren	4	3 500
Jern- og metalarbeideren	12	17 700
Fagblad for Norsk kjøre- og handelsarb.f.	12	1 700
Norsk litografia	12	750
Malernes fagblad	6	2 000
Norsk matros- og fyrbøterunions fagblad	7	1 500
Kvartalsrapport for Norsk murerforbund	2	1 850
Kvartalsrapport for Norsk møbelind.arb.f.	4	1 500
Norsk papirind.arb.forb., maanedsrapport	12	7 300
Medlemsblad for Skand. sadelm.- og tapetsererforb.	12	350
Fagblad for Norsk sag-, tomt- og høvleriarb.f.	5	4 000
Fagblad for Norsk skog- og jordarb.forb.	3	1 200
Skotøiarbeideren	11	2 200
Norsk skrædderforbunds blad	3	1 100
Sporveisfunktionæren	12	1 000
Stenarbeideren	4	1 000
Tobaksarbeideren	1	900
Fagblad for Norsk træarbeiderforbund	6	7 000
Hattarbeideren (skandinavisk)	12	70

I 1915 utkom foruten «Meddelelsesbladet» 25 fagblade i et samlet oplag av 159 398.

I 1916 har 1 forbund utgit et agitationsskrift i et oplag av 1000 eksemplarer.

Tillidsmænd og funktionærer.

I 1916 hadde 25 forbund og landsorganisationen ialt 53 helt avlønnede tillidsmænd og 15 funktionærer.

De enkelte tillidsmandslønninger var følgende: 2 hadde *kr. 4000.00*, 12 *kr. 3500.00*, 2 *kr. 3000.00*, 3 *kr. 2975.00*, 2 *kr. 2750.00*, 6 *kr. 2700.00*, 4 *kr. 2500.00*, 1 *kr. 2450.00*, 3 *kr. 2400.00*, 1 *kr. 2382.00*, 1 *kr. 2350.00*, 1 *kr. 2250.00*, 6 *kr. 2200.00*, 1 *kr. 2184.00*, 1 *kr. 2008.00*, 4 *kr. 2000.00*, 1 *kr. 1920.00*, 1 *kr. 1758.00* og 1 *kr. 1500.00* pr. aar.

Gjennomsnittslønnen for tillidsmændene var *kr. 2713.72* mot *kr. 2230.29* forrige aar.

Funktionærernes lønninger var følgende: 1 hadde *kr. 3500.00*, 2 *kr. 2500.00*, 1 *kr. 2010.00*, 2 *kr. 1800.00*, 1 *kr. 1770.00*, 1 *kr.*

1480.00, 1 kr. 1395.00, 1 kr. 1375.00, 1 kr. 1275.00, 1 *kr.* 1020.00, 1 kr. 700.00, 1 kr. 600.00 og 1 *kr.* 580.00 pr. aar.

Gjennemsnittslønnen for funksjonærer var *kr.* 1620.33.

Fagforeningskontingenten.

I tabel XIII findes en oversigt over fagforeningskontingenten, som tilfalder forbundene.

Følgende forbund har i aaret forandret sin kontingent:

Bokbinderforbundet fra kr. 53.56 til kr. 59.80, Centralforeningen for boktrykkere fra kr. 78.00 til kr. 79.30, Guldsmedarbeiderforbundet fra kr. 57.20 til kr. 57.50, Havne- og transportarbeiderforbundet fra kr. 22.20 til kr. 24.00, Jern- og metalarbeiderforbundet fra kr. 61.36 til kr. 62.92, Kjøre- og handelsarb. forbund fra kr. 20.80 til kr. 23.40, Kjøt-industriarb.forbundet fra kr. 37.10 til kr. 39.00, Litografisk forbund fra kr. 78.00 til kr. 104.00, Matros- og fyrbøterunionen fra kr. 21.00 til kr. 24.00, Murerforbundet fra kr. 29.80 til kr. 37.60, Møbelindustriarbeiderforbundet fra kr. 50.00 til kr. 60.00, Papirindustriarbeiderforbundet fra kr. 20.80 til kr. 22.10, Sag-, tomt- og høvleriarb.forbundet fra kr. 23.40 til kr. 25.00.

For halvtbetalende medlemmer er forhøielsen forholdsmæssig tilsvarende.

Tabel IX. Opgave over tapte arbejdsdage.

Løpe-nr.	Organisationer	Arbeidsledighetens årsak										Beregnet med-lemstal	Løpe-nr.
		Mangel paa arbeide		Sygdom		Vernepligt		Andre årsaker		Tilsammen			
		ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.	ialt	pr.medl.		
1	Arbeidsmandsforbundet	162 131	7.92	131 602	6.43	93 634	4.58	56 898	2.78	444 265	21.71	20 466	1
2	Baker- og konditorforbundet	11 941	7.14	6 035	3.61	6 708	4.01	—	—	24 684	14.76	1 672	2
3	Bokbinderforbundet	3 352	2.81	11 175	9.37	5 088	4.26	528	0.44	20 143	16.88	1 193	3
4	Centralforening for boktrykkere	12 468	4.15	24 684	8.22	16 368	5.45	6 328	2.11	59 848	19.93	3 003	4
5	Formerforbundet	4 201	2.42	15 551	8.96	15 695	9.04	—	—	35 447	20.42	1 736	5
6	Guldsmedarbeiderforbundet	212	0.36	2 706	4.56	—	—	—	—	2 918	4.92	593	6
7	Jern- og metalarbeiderforbundet	48 285	2.93	112 737	6.85	149 724	9.09	2 658	0.16	313 404	19.03	16 467	7
8	Kjøre- og handelsarbeiderforbundet	1 172	1.16	8 462	8.40	10 017	9.94	—	—	19 651	19.50	1 008	8
9	Kjøtindustriarb.forbundet	636	3.31	1 020	5.31	2 894	15.08	—	—	4 550	23.70	192	9
10	Litografisk forbund	3 039	6.22	2 865	5.86	3 635	7.43	636	1.30	10 175	20.81	489	10
11	Malerforbundet	17 312	15.35	9 267	8.22	7 953	7.05	781	0.69	35 313	31.31	1 128	11
12	Matros- og fyrbøterunion	—	—	1 139	0.61	8 556	4.57	—	—	9 695	5.18	1 870	12
13	Murerforbundet	14 200	8.30	5 942	3.48	2 531	1.48	3 680	2.15	26 353	15.41	1 710	13
14	Møbelindustriarbeiderforbundet	1 564	1.15	6 892	5.09	15 000	11.08	80	0.06	23 536	17.38	1 354	14
15	Papirindustriarbeiderforbundet	27 970	4.38	52 642	8.23	45 925	7.18	—	—	126 537	19.79	6 395	15
16	Sadelm. og tapetsererforbundet	965	2.96	2 645	8.11	6 021	18.47	—	—	9 631	29.54	326	16
17	Sag-, tomt- og høveliarb.forbundet	53 614	14.95	32 568	9.08	25 984	7.24	7 767	2.17	119 933	33.44	3 587	17
18	Skind- og lærindustriarb.forbundet	518	1.88	2 801	10.15	1 570	5.69	1 870	6.77	6 759	24.49	276	18
19	Skog- og jordbruksarb.forbundet	29 216	36.70	1 403	1.76	5 704	7.17	—	—	36 323	45.63	796	19
20	Skotøiarbeiderforbundet	6 053	2.96	12 098	5.92	8 540	4.18	500	0.24	27 191	13.30	2 045	20
21	Skredderforbundet	—	—	3 393	3.00	2 772	2.45	—	—	6 165	5.45	1 131	21
22	Sporveisforbundet	—	—	4 012	7.20	4 302	7.72	10	0.02	8 324	14.94	557	22
23	Stenhuggerforbundet	4 497	6.77	6 068	9.14	3 305	4.98	157	0.24	14 027	21.13	664	23
24	Træarbeiderforbundet	17 616	3.27	35 069	6.50	32 939	6.10	4 371	0.81	89 995	16.68	5 397	24
25	Enkeltvis tilsluttede foreninger	—	—	370	3.78	270	2.75	—	—	640	6.53	98	25
	Tilsammen	420 966	5.68	493 146	6.65	475 135	6.41	86 264	1.16	1475507	19.90	74 153	
	Sammenlignet med 1915	—	8.10	—	6.50	—	5.14	—	0.75	—	20.49	—	

Organisationernes regnskaper.

Tabellerne X, XI og XII gir en tabellarisk oversigt over de tilsluttede organisationers indtægter, utgifter og kassebeholdninger. Landsorganisationens regnskap er indtatt bakerst i beretningen.

Av landsorganisationens regnskaper fremgaar at de tilsluttede organisationer i 1916 har indbetalt følgende:

Ordinær kontingent	kr. 321 385.53
Ekstrakontingent	« 170 996.75
Folkets hus fond	« 16 761.10

Tilsammen kr. 509 143.38

I 1916 var der utlignet 7 ukers ekstrakontingent à 50 øre for helt- og 25 øre for halvtbetalende medlemmer.

I tabellerne X og XI er under betalt eller mottatt fra landsorganisationen ikke opført bruttoposterne, men kun differansen mellem det som er betalt eller mottatt.

Efter tabel X har 4 organisationer mottatt tilsammen kr. 364 014.95 mere end de har indbetalt til landsorganisationen, mens efter tabel XI 28 organisationer har betalt kr. 213 484.61 mere end mottatt.

Landsorganisationens regnskaper utviser paa denne post kr. 157 599.62 saaledes en differanse paa kr. 55 884.99.

Uoverensstemmelsen skyldes at ikke alle organisationer avslutter sine regnskaper efter kalenderaaret.

Forbundsregnskapene for aaret stiller sig i sine hovedtræk saaledes — de tilsvarende tal for 1915 anføres til sammenligning i parentes: Indtrædelsesavgift kr. 45 233.28 (28 794.80), ordinær kontingent kr. 2 343 134.87 (2 072 693.74). Saaledes en økning paa disse to poster med tilsammen kr. 286 879.61.

I ekstrakontingent indbetaltes kr. 219 116.05 (106 441.10), renter kr. 118 693.25 (100 774.96), offentlig refusion til arbeidsledighetskasser kr. 70 633.20 (119 185.49), refusion til statsanerkjendte sykekasser kr. 65 911.91 (63 673.44).

I streikebidrag fra utlandet er indkommet kr. 132 733.03 mot 28 492.85 i 1915.

De tilsluttede organisationers samlede indtægter i aaret ugjorde kr. 3 580 979.35 mot kr. 2 649 235.67 i 1915.

Organisationernes vigtigste udgiftsposter i aaret var følgende: Streikeunderstøttelse kr. 1 606 885.70 mot kr. 587 200.98 i foregaaende aar.

Ved at sammenligne opgaverne i tabel IV og XI vil det sees at der for denne posts vedkommende er en uoverensstemmelse paa kr. 222 293.65.

I tabel IV har vi som tidligere omtalt anvendt forbundenes kontrollerede specialopgaver for hver enkelt konflikt, og har vi da faat et samlet beløb utbetalt i streikeunderstøttelse stort kr. 1 384 592.05, som vi har benyttet i de senere tabeller og sammen- drag.

Denne regnskapsmæssige uoverensstemmelse refererer sig i det væsentligste til enkelte forbunds utbetalinger under proteststreiken og til endel mindre konflikter som forbundene har ført uten at ha anmeldt disse til landsorganisationen.

Differansen fordeler sig paa forbundene saaledes:

	Merutgift
Arbeidsmandsforbundet	kr. 76 448.89
Baker- og konditorforbundet.	« 191.00
Bokbinderforbundet	« 3 692.82
Formerforbundet	« 516.02
Guldsmedarbeiderforbundet	« 2 033.50
Havne- og transportarbeiderforbundet	« 852.50
Kjøre- og handelsarbeiderforbundet.	« 156.09
Litografisk forbund	« 5 281.88
Matros- og fyrbøterunion	« 539.30
Murerforbundet.	« 8 988.97
Møbelindustriarbeiderforbundet.	« 2 436.62
Papirindustriarbeiderforbundet	« 79 963.35
Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet.	« 24 919.96
Skind- og lærindustriarbeiderforbundet	« 951.75
Skotøiarbeiderforbundet	« 7 274.90
Skrædderforbundet	« 1 587.00
Stenhuggerforbundet	« 30.00
Tobakarbeiderforbundet	« 4 432.00
Træarbeiderforbundet	» 458.10
Hattearbeiderforbundet	« 555.00
Korkskjærernes for.	« 984.00

Merutgift tilsammen kr. 222 293.65

Organisationernes øvrige udgifter i 1916 fordeler sig saaledes: Andre udgifter vedrørende konflikter kr. 97 557.61 (48 085.08). Bidrag til utenlandske organisationer kr. 542.10 (4004.42).

Til selvhjælpsinstitutioner er medgaat følgende beløb: Reise- og arbejdsledighedsunderstøttelse kr. 156 087.80 (240 909.82), sykeunderstøttelse og lægehjælp kr. 712 638.71 (567 529.77), forsikrings- og begravelseshjælp kr. 224 270.07 (192 222.65), invalide- og anden understøttelse kr. 19 545.22 (18 682.08).

Til administrationsudgifter er medgaat følgende beløb: Fagblade kr. 33 099.72 (24 867.27), agitation kr. 42 627.91 (29 334.69), landsmøter og kongresser kr. 122 996.98 (54 440.11), lønninger kr. 179 003.06 (140 217.83), trykning og kontorrekvisita kr. 51 633.61 (30 471.54) og andre udgifter kr. 409 406.66 (121 472.52). De samlede udgifter utgjorde ialt kr. 3 869 779.76 mot kr. 2 306 094.20 i 1915.

Utgifterne i aaret overstiger saaledes indtægterne med kr. 288 800.41.

I likhet med tidligere aar skal vi nedenfor gi en oversigt over forbundsavdelingernes finansielle forhold. Opgaverne omfatter imidlertid kun 14 forbund med 561 avdelinger — der mangler saaledes opgaver fra halvdelen av forbundene og fra 623 forbundsavdelinger.

Ved et sammendrag av de indkomne opgaver fremkommer følgende resultat:

Indtægter:

Kontingent og indtrædelsesavgift	kr. 266 380.42
Andre indtægter	« 77 706.11

Tilsammen kr. 344 086.53

Utgifter:

Vedkommende konflikter	kr. 24 249.98
Bidrag til andre organisationer	« 3 807.43
Reise- og arbejdsledighedsunderstøttelse	« 7 684.51
Sykeunderstøttelse og lægehjælp	« 29 559.64
Begravelses- og forsikringsbidrag	« 1 780.37
Anden understøttelse	« 3 274.05
Administrationsudgifter	« 126 050.32
Bidrag til politiske formaal	« 37 424.98
— - kooperative formaal	« 15 630.93
Andre udgifter	« 98 050.07

Tilsammen kr. 347 512.28

Avdelingernes kassebeholdning pr. ¹ / ₁ 1916	kr. 246 155.13
— — — ³¹ / ₁₂ 1916	« 242 729.38
— øvrige eiendele	« 404 216.18

For de 561 avdelinger, som opgaverne omfatter, blir saaledes den samlede formue kr. 646 945.56.

I 1915 var formuen for 470 avdelingers vedkommende opført med kr. 627 304.75.

Forbundenenes og de direkte tilsluttede foreningers beholdninger i de forskjellige kasser findes opført i tabel XII.

Ved utgangen av 1916 var de samlede beholdninger kr. 2 605 725.79 mot kr. 2 879 447.67 i 1915, saaledes en tilbakegang av kr. 273 721.88.

Det er en tilbakegang i reserve-, administrations-, forsikrings- og sykekasserne med henholdsvis kr. 366 254.73 — 9 443.74 — 22 100.87 og 28 969.71, mens der er en fremgang i arbeidsledighetskasserne og invalidekasserne med henholdsvis kr. 151 091.26 og kr. 1 955.91.

Beholdningen pr. medlem er kr. 31.51 mot 35.97 i 1915.

Forbundenenes øvrige eiendele er opført med kr. 266 286.31. Denne sum tillagt kassebeholdningerne blir forbundenenes kapitalkonto kr. 2 872 012.10.

Landsorganisationens kontante kassebeholdning er i aaret gaat ned til kr. 263 106.22 mot kr. 388 663.29 i 1915.

Folkets hus' fonds kassebeholdning er gaat op til kr. 28 497.54 fra kr. 8 171.43 i 1915.

Landsorganisationens øvrige aktiva er opført med kr. 132 763.54.

Folkets hus' fonds laanekonto er kr. 60 335.00 ved aarets utgang mot kr. 61 650.00 i 1915.

Ved et sammendrag av forannævnte poster fremkommer følgende resultat:

Forbundenenes kontantbeholdning	• • • • •	kr. 2 605 725.79
Avdelingernes do.	• • • • •	« 242 729.38
Landsorganisationens do.	• • • • •	« 263 106.22
Folkets hus's fonds do.	• • • • •	« 28 497.54

Tilsammen kr. 3 140 058.93

Forbundenenes øvrige aktiva	• • • • •	kr. 266 286.31
Avdelingernes do.	• • • • •	« 404 216.18
Landsorganisationens do.	• • • • •	« 132 763.54
Folkets hus' fonds do.	• • • • •	« 60 335.00

Tilsammen kr. 863 601.03

Den samlede kapitalkonto fra de organisationer, hvorfra der foreligger opgaver, blir saaledes kr. 4 003 659.96.

Date		Time		Location		Remarks	
1961		1962		1963		1964	
1965		1966		1967		1968	
1969		1970		1971		1972	
1973		1974		1975		1976	
1977		1978		1979		1980	
1981		1982		1983		1984	
1985		1986		1987		1988	
1989		1990		1991		1992	
1993		1994		1995		1996	
1997		1998		1999		2000	
2001		2002		2003		2004	
2005		2006		2007		2008	
2009		2010		2011		2012	
2013		2014		2015		2016	
2017		2018		2019		2020	
2021		2022		2023		2024	
2025		2026		2027		2028	
2029		2030		2031		2032	
2033		2034		2035		2036	
2037		2038		2039		2040	
2041		2042		2043		2044	
2045		2046		2047		2048	
2049		2050		2051		2052	
2053		2054		2055		2056	
2057		2058		2059		2060	
2061		2062		2063		2064	
2065		2066		2067		2068	
2069		2070		2071		2072	
2073		2074		2075		2076	
2077		2078		2079		2080	
2081		2082		2083		2084	
2085		2086		2087		2088	
2089		2090		2091		2092	
2093		2094		2095		2096	
2097		2098		2099		2100	
2101		2102		2103		2104	
2105		2106		2107		2108	
2109		2110		2111		2112	
2113		2114		2115		2116	
2117		2118		2119		2120	
2121		2122		2123		2124	
2125		2126		2127		2128	
2129		2130		2131		2132	
2133		2134		2135		2136	
2137		2138		2139		2140	
2141		2142		2143		2144	
2145		2146		2147		2148	
2149		2150		2151		2152	
2153		2154		2155		2156	
2157		2158		2159		2160	
2161		2162		2163		2164	
2165		2166		2167		2168	
2169		2170		2171		2172	
2173		2174		2175		2176	
2177		2178		2179		2180	
2181		2182		2183		2184	
2185		2186		2187		2188	
2189		2190		2191		2192	
2193		2194		2195		2196	
2197		2198		2199		2200	
2201		2202		2203		2204	
2205		2206		2207		2208	
2209		2210		2211		2212	
2213		2214		2215		2216	
2217		2218		2219		2220	
2221		2222		2223		2224	
2225		2226		2227		2228	
2229		2230		2231		2232	
2233		2234		2235		2236	
2237		2238		2239		2240	
2241		2242		2243		2244	
2245		2246		2247		2248	
2249		2250		2251		2252	
2253		2254		2255		2256	
2257		2258		2259		2260	
2261		2262		2263		2264	
2265		2266		2267		2268	
2269		2270		2271		2272	
2273		2274		2275		2276	
2277		2278		2279		2280	
2281		2282		2283		2284	
2285		2286		2287		2288	
2289		2290		2291		2292	
2293		2294		2295		2296	
2297		2298		2299		2300	
2301		2302		2303		2304	
2305		2306		2307		2308	
2309		2310		2311		2312	
2313		2314		2315		2316	
2317		2318		2319		2320	
2321		2322		2323		2324	
2325		2326		2327		2328	
2329		2330		2331		2332	
2333		2334		2335		2336	
2337		2338		2339		2340	
2341		2342		2343		2344	
2345		2346		2347		2348	
2349		2350		2351		2352	
2353		2354		2355		2356	
2357		2358		2359		2360	
2361		2362		2363		2364	
2365		2366		2367		2368	
2369		2370		2371		2372	
2373		2374		2375		2376	
2377		2378		2379		2380	
2381		2382		2383		2384	
2385		2386		2387		2388	
2389		2390		2391		2392	
2393		2394		2395		2396	
2397		2398		2399		2400	
2401		2402		2403		2404	
2405		2406		2407		2408	
2409		2410		2411		2412	
2413		2414		2415		2416	
2417		2418		2419		2420	
2421		2422		2423		2424	
2425		2426		2427		2428	
2429		2430		2431		2432	
2433		2434		2435		2436	
2437		2438		2439		2440	
2441		2442		2443		2444	
2445		2446		2447		2448	
2449		2450		2451		2452	
2453		2454		2455		2456	
2457		2458		2459		2460	
2461		2462		2463		2464	
2465		2466		2467		2468	
2469		2470		2471		2472	
2473		2474		2475		2476	
2477		2478		2479		2480	
2481		2482		2483		2484	
2485		2486		2487		2488	
2489		2490		2491		2492	
2493		2494		2495		2496	
2497		2498		2499		2500	
2501		2502		2503		2504	
2505		2506		2507		2508	
2509		2510		2511		2512	
2513		2514		2515		2516	
2517		2518		2519		2520	
2521		2522		2523		2524	
2525		2526		2527		2528	
2529		2530		2531		2532	
2533		2534		2535		2536	
2537		2538		2539		2540	
2541		2542		2543		2544	
2545		2546		2547		2548	
2549		2550		2551		2552	
2553		2554		2555		2556	
2557		2558		2559		2560	
2561		2562		2563		2564	
2565		2566		2567		2568	
2569		2570		2571		2572	
2573		2574		2575		2576	
2577		2578		2579		2580	
2581		2582		2583		2584	
2585		2586		2587		2588	
2589		2590		2591		2592	
2593		2594		2595		2596	
2597		2598		2599		2600	
2601		2602		2603		2604	
2605		2606		2607		2608	
2609		2610		2611		2612	
2613		2614		2615		2616	
2617		2618		2619		2620	
2621		2622		2623		2624	
2625		2626		2627		2628	
2629		2630		2631		2632	
2633		2634		2635		2636	
2637		2638		2639		2640	
2641		2642		2643		2644	
2645		2646		2647		2648	
2649		2650		2651		2652	
2653		2654		2655		2656	
2657		2658		2659		2660	
2661		2662		2663		2664	
2665		2666		2667		2668	
2669		2670		2671		2672	
2673		2674		2675		2676	
2677		2678		2679		2680	
2681		2682		2683		2684	
2685		2686		2687		2688	
2689		2690		2691		2692	
2693		2694		2695		2696	
2697		2698		2699		2700	
2701		2702		2703		2704	
2705		2706		2707		2708	
2709		2710		2711		2712	
2713		2714		2715		2716	
2717		2718		2719		2720	
2721		2722		2723		2724	
2725		2726		2727		2728	
2729		2730		2731		2732	
2733		2734		2735		2736	
2737		2738		2739		2740	
2741		2742		2743		2744	
2745		2746		2747		2748	
2749		2750		2751		2752	
2753		2754		2755		2756	
2757		2758		2759		2760	
2761		2762		2763		2764	
2765		2766		2767		2768	
2769		2770		2771		2772	
2773		2774		2775		2776	
2777		2778		2779		2780	
2781		2782		2783		2784	
2785		2786		2787		2788	
2789		2790		2791		2792	
2793		2794		2795		2796	
2797		2798		2799		2800	
2801		2802		2803		2804	
2805		2806		2807		2808	
2809		2810		2811		2812	
2813		2814		2815		2816	
2817		2818		2819		2820	
2821		2822		2823		2824	
2825		2826		2827		2828	
2829		2830		2831		2832	
2833		2834		2835		2836	
2837		2838		2839		2840	
2841		2842		2843		2844	
2845		2846		2847		2848	
2849		2850		2851		2852	
2853		2854		2855		2856	
2857		2858		2859		2860	
2861		2862		2863		2864	
2865		2866		2867		2868	
2869		2870		2871		2872	
2873		2874		2875		2876	
2877		2878		2879		2880	
2881		2882		2883		2884	
2885		2886		2887		2888	
2889		2890		2891		2892	
2893		2894		2895		2896	
2897		2898		2899		2900	
2901		2902		2903		2904	
2905		2906		2907		2908	
2909							

Tabel X. Organisationernes

Løpe-nr.	Organisationer	Indtrædelses- avgift	Kontingent	Ekstra- kontingent
	1	2	3	4
		kr.	kr.	kr.
1	Arbejdsmandsforbundet	16 663.45	339 435.30	76 676.80
2	Baker- og konditorforbundet	892.50	61 253.60	573.50
3	Bokbinderforbundet	147.50	42 423.25	2 622.00
4	Centralforening for boktrykkere	—	165 574.85	—
5	Formerforbundet	272.00	68 598.03	2 600.50
6	Guldsmedarbejderforbundet	162.50	28 890.50	1 924.75
7	Havne- og transportarbejderforbundet	857.00	73 521.70	9 311.75
8	Jern- og metalarbejderforbundet	5 503.00	815 470.24	39 997.50
9	Kjøre- og handelsarbejderforbundet	214.00	15 270.15	1 914.00
10	Kjotindustriarb.forb.	298.00	6 108.46	911,25
11	Litografisk forbund	114.50	32 550.05	9 133.50
12	Malerforbundet	932.25	32 791.10	804.50
13	Matros- og fyrbøterunion	9 265.03	43 443.92	525.00
14	Murerforbundet	202.30	52 877.65	2 829.50
15	Møbelindustriarbejderforbundet	252.00	68 863.85	3 512.75
16	Papirindustriarbejderforbundet	3 840.30	133 977.14	27 305.75
17	Sadelmaker- og tapetsererforbundet	90.25	8 319.00	—
18	Sag-, tomt- og høvleriarb.forbundet	658.00	65 096.20	10 974.75
19	Skind- og lærindustriarb.forbundet	51.30	4 907.69	691.75
20	Skog- og jordbruksarb.forbundet	403.50	4 488.00	—
21	Skotøiarbejderforbundet	1 494.60	35 517.51	4 431.50
22	Skrædderforbundet	293.10	21 669.42	2 625.00
23	Sporvejsforbundet	—	9 054.27	1 533.50
24	Stenhuggerforbundet	280.20	8 787.85	—
25	Tobakarbejderforbundet	248.00	14 686.20	1 917.50
26	Trikotagearbejderskernes forbund	25.20	2 187.60	—
27	Træarbejderforbundet	2 047.30	183 121.30	16 180.00
28	Forgyldernes fagf., Kristiania	7.00	1 080.95	119.00
29	Fredriksværns replagerforening	—	200.50	—
30	Guldlistearbejdernes foren., Levanger	—	—	—
31	Hattearbejdernes forening, Kristiania	18.50	1 195.59	—
32	Korkeskjærernes — — — — —	—	1 773.00	—
	Tilsammen	45 233.28	2 343 134.87	219 116.05
	Naar kontingent til landsorg. fra- trækkes blir nettoindtægterne	45 233 28	2 343 134.87	219 116.05

indtægter i 1916.

Fra lands- organisa- tionen modtaget mere end betalt	Streike- bidrag fra udlandet	Renter	Offentlig refusion til arbeids- ledigheds- kassen	Offentlig refusion til syke- kassen	Andre indtægter	Tilsammen	Løbe-nr.
5	6	7	8	9	10	11	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
145 937.69	22 128.76	22 075.19	—	—	199 752.80	822 669.99	1
—	—	2 075.52	6 894.00	—	1 227.45	72 916.57	2
—	—	3 072.83	1 988.19	5 603.53	1 949.52	57 806.82	3
—	—	10 969.38	11 602.38	7 998.52	895.69	197 040.82	4
41 722.68	17 035.36	6 307.66	722.63	—	1 097.13	138 355.99	5
—	—	1 124.70	162.25	2 150.86	188.75	34 604.31	6
—	—	1 695.64	—	—	1 549.65	86 935.74	7
166 368.46	92 367.41	37 137.18	26 099.22	45 314.60	1 208.56	1 229 466.17	8
—	—	394.23	—	—	612.30	18 404.68	9
—	—	132.46	—	—	300.00	7 750.17	10
—	—	1 542.05	1 875.50	1 874.26	—	47 089.86	11
—	—	1 386.11	—	—	515.90	36 429.86	12
—	—	1 210.02	—	—	461.00	54 904.97	13
—	—	2 037.76	—	—	1 765.40	59 712.61	14
9 986.12	—	4 044.93	779.17	2 970.14	5.95	90 414.91	15
—	—	5 461.75	—	—	490.75	171 075.69	16
—	—	285.00	143.10	—	—	8 837.35	17
—	—	2 293.60	—	—	1 003.21	80 025.76	18
—	—	138.95	285.11	—	19.00	6 093.80	19
—	—	—	—	—	1 231.13	6 122.63	20
—	1 101.50	2 077.80	3 260.93	—	186.05	48 069.89	21
—	—	665.59	—	—	—	25 253.11	22
—	—	766.61	—	—	1 199.75	12 554.13	23
—	—	1 246.17	—	—	1 349.12	11 663.34	24
—	—	328.04	—	—	561.23	17 740.97	25
—	—	329.55	—	—	12.50	2 554.85	26
—	—	9 694.92	16 820.72	—	3 643.50	231 507.74	27
—	—	—	—	—	—	1 206.95	28
—	—	6.29	—	—	—	206.79	29
—	—	—	—	—	282.47	282.47	30
—	100.00	193.32	—	—	—	1 507.41	31
—	—	—	—	—	—	1 773.00	32
364 014.95	132 733.03	118 693.25	70 633.20	65 911.91	221 508.81	3 580 979.35	
150 530.34	132 733.03	118 693.25	70 633.20	65 911.91	221 508.81	3 367 494.74	

Tabel XI. Organisationernes

Løpe-nr.	Organisationer	Understøttelse under konflikter	Andre ut- gifter ved- kommende konflikter	Bidrag til utenlandske organisa- tioner	Til lands- organisat. betalt mere end mottat	Reise- og arbeids- ledighets- understøtt.	Sykeunder- støttelse og lægehjælp
	1	2	3	4	5	6	7
		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1	Arbeidsmandsforbundet . .	629 987.61	44 159.03	—	—	—	4 006.30
2	Baker- og konditorforb. . .	1 258.00	2 601.79	—	12 170.53	13 637.00	5 477.50
3	Bokbinderforbundet	4 229.82	325.73	—	6 057.16	3 648.30	27 384.04
4	Centralforen. for boktr. . .	—	3 324.67	168.00	24 880.60	21 002.45	76 700.96
5	Formerforbundet	129 319.27	92.67	374.10	—	3 412.00	13 754.75
6	Guldsmedarb.forbundet . .	2 033.50	—	—	3 712.40	433.50	15 931.85
7	Havne- og transp.arb.forb.	13 770.83	2 473.72	—	18 042.51	—	—
8	Jern- og metalarb.forb. . .	592 321.97	21 392.16	—	—	70 043.53	464 461.28
9	Kjøre- og handelsarb.forb.	3 002.23	151.00	—	6 923.21	—	—
10	Kjøtindustriarb.forbundet .	—	—	—	1 300.00	378.00	—
11	Litografisk forbund	5 281.88	—	—	4 321.10	6 399.10	16 020.10
12	Malerforbundet	1 879.22	714.21	—	5 940.71	—	7 012.20
13	Matros- og fyrbøterunion .	539.30	670.08	—	8 221.63	—	—
14	Murerforbundet	13 067.40	935.70	—	11 342.00	—	9 377.45
15	Møbelindustriarb.forbundet	32 298.02	451.25	—	—	2 060.05	36 784.79
16	Papirindustriarb.forbundet	81 052.35	3 108.40	—	38 966.99	—	—
17	Sadelm.- og tapetsererforb.	—	2 120.90	—	2 539.72	847.60	—
18	Sag-, tomt- og høvleriarb.f.	32 493.40	948.30	—	19 043.87	—	—
19	Skind- og lærindustriarb.f.	1 766.25	656.26	—	1 295.76	612.59	—
20	Skog- og jordbruksarb.f. .	517.20	90.10	—	1 349.22	—	—
21	Skotøiarbeiderforbundet . .	7 510.90	1 752.25	—	12 819.45	5 622.83	—
22	Skrædderforbundet	3 271.00	174.60	—	6 593.67	560.55	—
23	Sporveisforbundet	—	134.80	—	3 507.80	—	—
24	Stenhuggerforbundet . . .	4 294.00	1 227.00	—	2 698.03	—	—
25	Tobakarbeiderforbundet . .	4 432.00	971.82	—	4 972.81	1 415.90	—
26	Trikotagearbeidersk. forb..	—	—	—	914.10	—	—
27	Træarbeiderforbundet . . .	41 020.55	9 081.17	—	14 577.13	23 854.40	35 222.44
28	Forgyldernes fagf., K.r.a .	—	—	—	258.49	20.00	158.00
29	Fr.værns repslagerforen. .	—	—	—	127.78	55.00	—
30	Guldlistarb. fagf., Levanger	—	—	—	111.63	—	—
31	Hattearb. foren., K.r.a . . .	555.00	—	—	389.05	2 085.00	164.00
32	Korkskjærernes for., K.r.a .	984.00	—	—	407.26	—	183.05
	Tilsammen . .	1 606 885.70	97 557.61	542.10	213 484.61	156 087.80	712 638.71
	Naar kont. til landsorg. fra- trækkes blir nettoutgifterne	1 606 885.70	97 557.61	542.10	—	156 087.80	712 638.71

utgifter i 1916.

Forsikrings- og begravelses- bidrag	Invalide- og anden under- støttelse	Fagblade	Agitation	Landsm., kongresser og konfe- ranser	Lønninger	Tryknings- og kontor- rekvisita	Andre utgifter	Tilsammen	Løpe-nr.
8	9	10	11	12	13	14	15	16	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
35 150.00	—	4 685.55	14 477.21	33 887.58	49 540.62	8 831.31	291 443.32	1 116.168.53	1
11 700.00	1 151.80	1 949.67	2 048.36	1 424.30	3 452.00	199.42	2 920.55	59 990.92	2
2 750.00	—	1 573.98	378.55	327.01	2 903.35	726.30	1 048.61	51 352.85	3
11 298.95	6 465.00	6 976.67	3 649.45	13 531.16	8 824.40	6 387.41	11 248.59	194 458.31	4
8 220.83	3 780.00	665.65	119.17	9 205.30	5 035.35	686.75	2 489.73	177 155.57	5
370.00	—	532.34	—	734.75	1 650.00	674.75	4 321.93	30 395.02	6
24 080.00	5 660.00	329.00	223.40	2 318.30	6 000.00	1 468.57	2 534.03	76 900.36	7
51 158.86	—	6 577.40	4 155.94	6 665.50	22 531.36	12 927.62	27 311.99	1 279 547.61	8
875.00	—	931.82	672.33	2 745.10	3 531.40	674.01	1 350.42	20 856.52	9
112.30	—	—	191.00	1 313.76	1 758.00	492.26	336.01	5 881.33	10
8 670.00	1 521.85	1 247.00	—	2 534.54	2 950.00	2 275.55	3 189.95	54 411.07	11
7 059.00	—	519.20	1 220.91	2 025.98	3 036.50	1 047.48	1 537.40	31 992.81	12
1 899.25	221.57	451.50	4 893.34	—	17 008.32	1 628.55	9 466.42	44 999.96	13
8 765.00	725.00	261.95	797.55	2 352.10	3 812.33	82.25	2 076.56	53 595.29	14
3 650.00	—	912.73	380.15	6 818.89	4 111.55	2 248.26	16 178.83	105 894.52	15
13 500.00	—	616.60	2 688.00	9 063.38	8 800.00	4 154.53	3 193.36	165 143.61	16
250.00	—	165.00	—	184.60	500.00	30.00	448.75	7 086.57	17
4 900.00	—	574.80	1 324.80	8 931.80	5 304.60	403.68	3 656.33	77 581.58	18
—	—	95.00	156.23	851.05	542.50	468.24	353.60	6 797.48	19
—	—	303.00	928.39	226.31	1 645.00	192.75	164.27	5 416.24	20
6 480.00	—	845.54	708.80	4 328.10	4 885.83	979.22	1 269.97	47 202.89	21
2 203.61	—	299.85	168.90	413.30	2 513.00	152.11	901.85	17 252.44	22
—	—	867.60	—	987.36	1 920.00	313.72	1 059.33	8 790.61	23
—	—	340.65	554.39	329.75	4 505.70	674.00	3 131.45	17 754.97	24
305.00	—	111.00	356.60	35.00	2 180.50	679.79	1 247.09	16 707.51	25
—	—	—	56.87	197.00	100.00	—	205.92	1 473.89	26
20 782.27	—	1 175.50	2 462.72	11 432.06	9 687.75	3 187.01	15 938.29	188 421.29	27
—	—	—	—	78.00	—	48.07	33.00	595.56	28
—	—	—	—	—	25.00	—	12.30	220.08	29
—	—	—	—	—	—	—	—	111.63	30
90.00	20.00	90.72	14.85	55.00	100.00	—	227.12	3 790.74	31
—	—	—	—	—	148.00	—	109.69	1 832.00	32
224.270.07	19 545.22	33 099.72	42 627.91	122 996.98	179 003.06	51 633.61	409 406.66	3 869 779.76	
224 270.07	19 545.22	33 099.72	42 627.91	122 996.98	179 003.06	51 633.61	409 406.66	3 656 295.15	

Tabel XII. Organisationernes kasser

	Organisationer	Beholdning pr. 31/12 1915	Pr. 31.	
			Administra- tionskasser	Reservefond
1		2	3	4
		kr.	kr.	kr.
1	Arbejdsmandsforbundet	470 649.96	—	10 350.32
2	Baker- og konditorforbundet	51 137.04	—	24 300.24
3	Bokbinderforbundet	65 423.07	10 852.03	14 594.05
4	Centralforening for boktrykkere	263 043.96	215.17	111 654.57
5	Formerforbundet	191 467.70	2 111.30	48 001.66
6	Guldsmedarbejderforbundet	28 135.55	613.14	9 444.88
7	Havne- og transportarbejderforbundet	53 823.44	—	34 144.48
8	Jern- og metalarbejderforbundet	946 598.42	12 048.80	486 610.91
9	Kjøre- og handelsarbejderforbundet	12 418.00	106.73	2 008.54
10	Kjotindustriarbejderforbundet	3 078.27	677.02	1 000.00
11	Litografisk forbund	49 867.11	—	11 274.44
12	Malerforbundet	37 062.07	870.91	26 208.62
13	Matros- og fyrbøterunion	34 321.41	—	33 135.60
14	Murerforbundet	47 739.01	3 006.16	35 338.56
15	Møbelindustriarbejderforbundet	85 096.27	183.33	14 522.84
16	Papirindustriarbejderforbundet	138 565.81	—	130 306.49
17	Sadelmaker- og tapetsererforbundet	41 740.78	8 299.07	46 544.48
18	Sag-, tomt- og høvleriarbejderforbundet	67 652.85	—	61 944.24
19	Skind- og lærindustriarbejderforbundet	5 068.40	—	1 839.94
20	Skog- og jordbruksarbejderforbundet	43.65	426.76	323.28
21	Skotøiarbejderforbundet	57 455.07	509.86	23 202.61
22	Skrædderforbundet	15 869.76	941.78	11 636.91
23	Sporveisforbundet	7 872.74	150.01	11 486.25
24	Stenhuggerforbundet	27 958.81	62.36	21 804.82
25	Tobakarbejderforbundet	8 923.16	—	6 151.29
26	Trikotagearbejdernes forbund	4 220.92	874.76	4 427.12
27	Træarbejderforbundet	149 322.16	1 769.02	52 709.29
28	Forgyldernes fagforening, Kristiania	1 786.25	189.50	1 308.73
29	Fredriksværns replagerforening	254.37	—	241.08
30	Guldlistearbejdernes forening, Levanger	276.10	—	446.94
31	Hattearbejdernes forening, Kristiania	4 729.56	—	932.49
32	Korkeskjærernes forening, —	7 846.00	—	5 697.00
	Tilsammen	2 879 447.67	43 907.71	1 243 592.67

ved utgangen av 1915 og 1916.

desember 1916					Formue pr. medlem pr. 31/12		Løpe-nr.
Reise- og arbeidsledighets- kasser	Sykekasser	Forsikrings- kasser	Invalide- og andre kasser	Tilsammen	1915	1916	
5	6	7	8	9	10	11	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	
—	712.37	166 088.73	—	177 151.42	21.19	8.66	1
4 525.30	2 696.44	22 282.51	10 258.20	64 062.69	31.53	36.05	2
14 750.64	1 878.68	15 999.67	13 801.97	71 877.04	54.66	58.29	3
76 525.83	5 032.07	51 496.95	20 701.88	265 626.47	88.96	87.87	4
42 712.29	2 264.10	40 834.77	16 744.00	152 668.12	112.69	88.76	5
15 187.67	1 072.92	6 026.23	—	32 344.84	48.18	51.59	6
—	—	29 714.34	—	63 858.82	16.12	18.05	7
161 514.06	36 469.51	196 893.16	2 980.54	896 516.98	60.84	52.73	8
—	—	7 850.89	—	9 966.16	11.73	10.07	9
200.00	—	2 851.09	219.00	4 947.11	16.20	19.55	10
—	210.47	28 060.99	3 000.00	42 545.90	113.85	76.66	11
—	5 297.45	9 122.14	—	41 499.12	35.74	33.58	12
—	—	7 744.87	3 345.95	44 226.42	18.06	25.91	13
8 531.10	1 881.31	5 099.20	—	53 856.33	30.80	29.77	14
35 760.64	4 848.96	14 300.89	—	69 616.66	64.03	48.34	15
—	—	14 191.40	—	144 497.89	22.56	22.06	16
3 726.54	—	—	—	58 570.09	16.70	23.43	17
—	—	8 152.79	—	70 097.03	19.56	19.94	18
2 524.78	—	—	—	4 364 72	16.51	18.81	19
—	—	—	—	750.04	0.08	0.72	20
17 762.12	—	16 847.48	—	58 322.07	30.59	29.19	21
—	—	11 291.74	—	23 870.43	15.11	20.37	22
—	—	—	—	11 636.26	14.29	15.35	23
—	—	—	—	21 867.18	35.62	33.96	24
—	—	3 805.33	—	9 956.62	9.81	11.14	25
—	—	—	—	5 301.88	21.10	24.66	26
118 839.95	5 400.21	13 690.14	—	192 408.61	30.47	34.02	27
352.50	546.91	—	—	2 397.64	66.16	79.92	28
—	—	—	—	241.08	14.13	13.39	29
—	—	—	—	446.94	19.72	24.83	30
175.93	1 337.81	—	—	2 446.23	75.07	143.90	31
—	2 090.00	—	—	7 787.00	145.30	158.92	32
503 089.35	71 739.21	672 345.31	71 051.54	2 605 725.79	35.97	31.51	

Tabel XIII.

Indtrædelsesavgift, ekstra- og

Løpe-nr.	Organisationer	Kontin- gent- klasse	Indtrædelses- avgift	Gjenindtrædel- sesavgift	Ekstra- kon- tingent	Ordinær kon- tingent
1		2	3	4	5	6
1	Arbeidsmandsforbundet	1/1 bet.	1,00	2,00	4,00	26,00
		1/2 "	1,00	2,00	2,00	15,60
2	Baker- og konditorforbundet	1/1 "	1,50	—	—	46,80
		1/2 "	1,00	—	—	24,70
3	Barber- og frisørsvendenes forb.	1/1 "	1,50	3,00	—	38,00
		1/2 "	—	—	—	10,40
4	Bokbinderforbundet	A "	0,50	2,00	3,50	66,63
		B "	0,40	1,00	1,75	32,24
		C "	0,25	0,50	—	23,92
5	Centralforening for boktrykkere	A "	—	4,00	—	84,50
		B "	—	2,00	—	35,10
		C "	—	2,00	—	24,05
6	Formerforbundet	1/1 "	0,50	5,00—10,00	—	62,50
		1/2 "	0,50	5,00—10,00	—	30,00
7	Guldsmedarbeiderforbundet	1/1 "	3,00	5,00	4,50	65,00
		1/2 "	2,00	5,00	2,25	33,80
8	Havne- og transportarb.forbundet	1/1 "	1,00	1,00	3,50	50,00
		1/2 "	1,00	1,00	1,75	25,00
9	Jern- og metalarbeiderforb.	A "	5,00	10,00	7,00	67,60
		B "	3,00	6,00	3,50	46,80
		C "	1,00	2,00	—	28,60
10	Kjøre- og handelsarb.forbundet	1/1 "	0,50	2,50	3,00	28,60
		1/2 "	0,50	2,50	1,50	20,80
11	Kjøtindustriarbeiderforbundet	1/1 "	2,00	3,00	5,00	44,20
		1/2 "	2,00	3,00	2,50	28,60
12	Litografisk forbund	1/1 "	2,00	10,00	26,00	104,00
		1/2 "	0,50	1,00	—	33,80
13	Malerforbundet	1/1 "	1,50	5,00—10,00	7,60	40,30
		1/2 "	0,75	—	3,80	20,15
14	Matros- og fyrbøterunion	1/1 "	3,35	5,00	—	24,00
		1/2 "	3,35	5,00	—	16,80
15	Murerforbundet	1/1 "	2,00	—	2,50	48,00
		1/2 "	1,50	3,00	4,00	72,50
16	Møbelindustriarbeiderforbundet	1/1 "	1,50	3,00	4,00	40,00
		1/2 "	1,00	2,00	3,50	24,70
17	Papirindustriarbeiderforbundet	1/1 "	1,00	2,00	1,75	16,38
		1/2 "	1,00	2,00	—	35,60
18	Sadelmaker- og tapetsererforb.	1/1 "	1,00	5,00—10,00	—	35,60
		1/2 "	1,00	2,00—5,00	4,50	32,50
19	Sag-, tomt- og høvleriarb.forb.	1/1 "	1,00	2,00—5,00	2,25	15,00
		1/2 "	0,40	—	3,50	30,16
20	Skind- og lærindustriarb.forb.	1/1 "	0,40	—	1,75	17,16
		1/2 "	0,50	2,00—4,00	—	28,60
21	Skog- og jordbruksarb.forbundet	1/1 "	0,50	2,00—4,00	—	15,60
		1/2 "	0,50	—	—	—
22	Skotøiarbeiderforbundet	A "	1,30	1,30	3,00	31,26
		B "	1,30	1,30	1,50	19,89
		C "	0,30	0,30	1,50	12,05
23	Skrædderforbundet	1/1 "	1,50	3,50	3,50	30,16
		1/2 "	1,00	1,75	1,75	15,60
24	Sporveisforbundet	1/1 "	0,75	0,75	3,50	22,20
		1/2 "	0,75	0,75	1,75	10,00
25	Stenhuggerforbundet	1/1 "	1,00	2,00	—	26,00
		A "	0,50	1,00	2,50	39,00
26	Tobakarbeiderforbundet	B "	0,50	1,00	2,50	26,00
		C "	0,50	1,00	1,25	13,00
27	Trikotagearbeiderskernes forbund	1/1 "	0,30	—	—	12,25
		1/2 "	0,50—5,50	—	4,00	52,50
28	Trærarbeiderforbundet	1/1 "	0,50—5,50	—	—	30,00
		1/2 "	—	—	—	—
29	Forgyldernes fagforening, Kr.a.	1/1 "	1,00	2,00	—	38,25
		1/2 "	?	?	—	13,00
30	Fredriksvørns repslugerforening	1/1 "	?	?	—	20,40
		1/2 "	?	?	—	10,20
31	Guldlistearb. fagf., Levanger	1/1 "	2,00	4,00	—	26,00
		1/2 "	1,00	1,00	—	14,04
32	Hattearbeidernes forening, Kr.a.	1/1 "	0,50	3,00	—	30,00
		1/2 "	0,50	3,00	—	17,50
33	Korkeskjærernes forening	1/1 "	—	—	—	—
		1/2 "	—	—	—	—

1 Administrationsutgifter utredet av samme kasse. ikke medtat under rubrik 6 og 13.

2 Da sykekassen er frivillig, er denne post ikke medtat

ordinær aarskontingent 1916.

Den ordinære kontingents fordeling til de forskellige kasser							Avdelingernes kasser	Løbe-nr.
Forb.s administration m. v.	Reservefond	Reise- og arbejds-l.s.-kassen	Sykekassen	Forsikrings- og invalide-kassen	Andre kasser	Ialt til forbundet (rubrik 7-12)		
7	8	9	10	11	12	13	14	
—	18,20 ¹	—	16,60 ²	2,60	—	20,80	5,20	1
—	10,40 ¹	—	7,80 ²	2,60	—	13,00	2,60	
5,20	10,40	10,40	4,16	—	3,64	33,80	13,00	2
2,60	5,20	5,20	2,08	—	3,12	18,20	6,50	
7,80	13,00	7,80	—	—	5,20	33,80	4,20	3
5,20	5,20	—	—	—	—	10,40	—	
7,80	10,40	7,80	28,60	5,20	—	59,80	6,83	4
5,20	5,20	3,64	13,00	2,60	—	29,64	2,60	
2,60	5,20	1,56	9,36	2,60	—	21,32	2,60	
5,20	18,20	13,00	29,90	13,00	—	79,30	5,20	
5,20	5,20	5,85	16,25	—	—	32,50	2,60	5
5,20	5,20	—	11,05	—	—	21,45	2,60	
5,00	15,00	7,50	15,00	15,00	—	57,50	5,00	6
2,50	7,50	5,00	5,00	7,50	—	27,50	2,50	
5,20	18,20	7,80	23,40	5,20	—	59,80	5,20	7
2,60	10,40	5,20	10,40	2,60	—	31,20	2,60	
—	14,40 ¹	—	—	9,60	—	24,00	26,00	8
—	7,20 ¹	—	—	4,80	—	12,00	13,00	
3,64	17,16	6,76	31,20	4,16	—	62,92	4,68	9
3,64	10,40	5,20	20,28	3,12	—	42,64	4,16	
3,64	6,24	3,64	10,40	1,04	—	24,96	3,64	
10,40	10,40	—	—	2,60	—	23,40	5,20	10
5,20	5,20	—	—	2,60	—	13,00	7,80	
18,20	10,40	5,20	—	5,20	—	39,00	5,20	11
10,40	5,20	2,60	—	5,20	—	23,40	5,20	
—	26,00 ¹	13,00	41,60	23,40	—	104,00	—	12
—	10,40 ¹	5,20	18,20	—	—	33,80	—	
7,80	15,60	—	7,80	—	—	31,20	9,10	13
3,90	7,80	—	3,90	—	—	15,60	4,55	
—	20,40 ¹	—	—	1,80	1,80	24,00	—	14
—	13,20 ¹	—	—	1,80	1,80	16,80	—	
4,50	15,60	7,80	5,20	4,50	—	37,60	10,40	15
5,00	15,00	7,50	27,00	5,00	—	60,00	12,50	
3,50	7,50	5,00	16,50	5,00	—	37,50	2,50	16
—	19,50 ¹	—	—	2,60	—	22,10	2,60	
—	11,18 ¹	—	—	2,60	—	13,78	2,60	17
5,20	10,40	25,00 ²	—	—	—	15,60	20,00	18
—	21,00 ¹	—	—	4,00	—	25,00	7,50	
—	10,00 ¹	—	—	2,50	—	12,50	2,50	19
—	18,20 ¹	5,20	—	—	—	23,40	6,76	
—	9,36 ¹	2,60	—	—	—	11,96	5,20	20
15,60	10,40	—	—	—	—	26,00	2,60	
7,80	5,20	—	—	—	—	13,00	2,60	21
4,41	9,80	5,39	—	2,94	—	22,54	8,72	
4,41	4,90	2,94	—	2,94	—	15,19	4,70	22
4,41	4,90	—	—	—	—	9,31	2,74	
6,76	11,44	—	—	4,16	—	22,36	7,80	23
3,64	6,24	—	—	2,08	—	11,96	3,64	
5,76	10,44	—	—	—	—	16,20	6,00	24
2,88	5,28	—	—	—	—	8,16	1,84	
7,80	10,40	—	—	—	—	18,20	7,80	25
7,80	14,04	5,20	—	4,16	—	31,20	7,80	
6,24	7,28	3,64	—	3,64	—	20,80	5,20	26
2,60	4,16	2,08	—	1,56	—	10,40	2,60	
2,45	7,35	—	—	—	—	9,80	2,45	27
5,00	15,00	11,80	8,20	5,00	—	45,00	7,50	28
2,78	8,34	6,60	4,50	2,78	—	25,00	5,00	
—	10,20	12,75	5,10	—	—	—	10,20	29
—	—	—	—	—	—	—	13,00	30
—	—	—	—	—	—	—	20,40	
—	—	—	—	—	—	—	10,20	31
—	15,66 ¹	5,20	5,20	—	—	—	—	32
—	7,80 ¹	2,60	3,64	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	30,00	33
—	—	—	—	—	—	—	17,50	

under rubrik 6 og 13. ² Da reise- og arbejdsledighetskassen kun gjælder de norske avdelinger, er denne post

Ekstrakt av Arbeidernes faglige landsorganisations

Indtægter:

<i>Kontantbeholdning fra forrige aar:</i>		Kr.	Kr.
Indestaaende i bank		374 614.34	
Kontant i kassen		14 048.95	
			388 663.29
		Kontingent	
	ordinær kr.	ekstraord. kr.	tilsammen kr.
Arbeidsmandsforbundet	92 403.71	55 336.00	147 739.71
Baker- og konditorforbundet	6 894.02	5 524.75	12 418.77
Barber- og frisørsv. forbund	442.56	369.25	811.81
Bokbinderforbundet	3 379.35	2 628.25	6 007.60
Centralfor. for boktrykkere	11 076.19	7 794.50	18 870.69
Formerforbundet	6 884.89	1 474.00	8 358.89
Guldsmedarbeiderforbundet	2 243.84	1 347.50	3 591.34
Havne- og transportarb.forbundet	14 473.51	9 554.50	24 028.01
Jern- og metalarbeiderforbundet	64 804.46	21 775.00	86 579.46
Kjøre- og handelsarbeiderforbundet	4 242.07	2 408.00	6 650.07
Litografisk forbund	1 637.23	1 270.75	2 907.98
Malerforbundet	4 612.13	2 567.00	7 179.13
Matros- og fyrbøterunionen	7 775.05	—	7 775.05
Murerforbundet	7 140.00	5 600.00	12 740.00
Møbelindustriarbeiderforbundet	5 568.34	2 947.00	8 515.34
Papirindustriarbeiderforbundet	25 575.81	12 785.00	38 360.81
Sadelmaker- og tapetserarb.forb	1 360.10	1 113.00	2 473.10
Sag-, tomt- og høvleriarb.forbundet	14 707.49	8 537.50	23 244.99
Skind- og lærindustriarb.forbundet	1 049.16	639.00	1 688.16
Skog- og jordbruksarb.forbundet	1 700.28	—	1 700.28
Skotøiarbeiderforbundet	7 486.96	5 066.25	12 553.21
Skrædderforbundet	3 953.78	2 979.75	6 933.53
Slakter- og pøsemakerforbundet	767.20	490.50	1 257.70
Sporveisforbundet	2 111.60	1 285.00	3 396.60
Stenhuggerforbundet	2 835.95	2 050.00	4 885.95
Tobakarbeiderforbundet	3 059.14	1 768.50	4 827.64
Tricotagearb.forb.	491.40	420.00	911.40
Træarbeiderforbundet	21 997.67	12 700.00	34 697.67
Førgyldernes fagforening	131.95	119.00	250.95
Fredriksverns repslagerforening	68.25	56.00	124.25
Guldlisterarb. fagf. Levanger	65.72	42.25	107.97
Hattarbeidernes forening	213.08	167.25	380.33
Korkskjærernes forening	232.64	181.25	413.89
	321 385.53	170 996.75	492 382.28
<i>Laan:</i>			
A/S «Hvepsen», Kr.a.		5 000.00	
Centralforening for boktrykkere		5 000.00	
			10 000.00
<i>Avdrag paa laan:</i>			
De samv. fagforeninger, Folkets hus, Kr.a.		500.00	
«Ny Tid», Tr.hjem		1 600.00	
Det norske arbeiderparti		120.00	
«1. Mai», Stavanger		450.00	
De samv. fagforeninger, Sandefjord		300.00	
Glemminge fagforening		300.00	
Bergens arb.forbund		3 000.00	
			6 270.00
Renter		15 216.57	
Bidrag fra utlandet		150 000.00	
			165 216.57
	Transport	181 486.57	881 045.57

regnskap for tidsrummet 1. januar til 31. december 1916.

Utgifter:

	Kr.	Kr.
Kontorleie, lys og renhold	1 951.28	
Porto, telegrammer og telefon	584.98	
Trykning	7 467.35	
Bokbinderarbeide	112.50	
Avishold m. v.	262.55	
Kontorrekvisita	360.74	
Inventar	160.00	
Lønninger:		
Formanden	4 000.00	
Sekretæren	4 000.00	
Kontorhjælp	3 780.00	
Sekretariathonorar	675.00	
Revisionshonorar	262.50	
Dyrtidstillæg	1 000.00	
	13 717.50	
Oversættelse og juridisk assistance	1 993.70	
Kongressen	7 992.92	
Repræsentantskap og sekretariatmøter	864.90	
Kongresser og konferanser	1 697.45	
Forhandlingsmøter og reiser i anledning konflikt	970.40	
15-mandskomiteen	1 609.05	
Biblioteksutgifter	186.89	
Forskjellige utgifter	1 129.89	
		41 062.10
Meddelelsesbladet		19 051.00
Agitation:		
Forskjellige bidrag:		
Arb.partiets kvindeforbund	500.00	
Sporveisforbundet	600.00	
Tobakarbeiderforbundet	200.00	
Rjukan faglige samorg.	500.00	
Gjøvik samorg	250.00	
Slakter- og pølsemakerforbundet	300.00	
Stenhuggerforbundet	500.00	
De samv. fag- og arb.for. Stavanger	800.00	
Tekstilarb. Kr.a.	100.00	
Kr.sand fagl. samorg.	600.00	
Skog- og jordbruksarb. forbund	500.00	
Skiens samorg.	600.00	
	5 450.00	
Almindelig agitation	2 938.75	
Fiskernes organisation	27.50	
Agitation bl. landarb. og fiskere	2 500.00	
Agitation mot voldsloven	211.55	
		11 127.80
Arbeiderbevægelsens arkiv	400.00	
Arbeiderpartiets kvindeforbund	1 000.00	
Kooperative utvalg	1 480.00	
Honorar til utvalget for perioden 1913—1916	300.00	
	1 780.00	
Den soc.dem. aftenskole	400.00	
Det soc.dem. pressekontor	1 250.00	
Norsk forening for socialt arbeide	200.00	
Internationale sekretariat	382.80	
Pension til D. Jensen	600.00	
Det norske arb.partis pressefond, bidrag	3 000.00	
Arbeiderbevægelsens stipendier	500.00	
		9 512.80
Transport		80 753.70

Indtægter:

Transport

Kr.

181 486.57

Kr.

881 045.57

Refundert streikeunderstøttelse:

Havne- og transportarb.forbundet 188.00

Andre indtægter 67.50

181 742.07

Transport. . 1 062 787.64

U t g i f t e r:

	Transport	Kr.
<i>Laan:</i>		80 753.70
Det norske arbeiderparti	5 000.00	
Bergens arbeiderforbund	15 000.00	
Trondhjems arbeiderparti	30 000.00	
		50 000.00
<i>Avdrag paa laan:</i>		
A/S «Hvepsen», Kr.a	1 000.00	
Centralforening for boktrykkere	1 000.00	
		2 000.00
Renter		184.72

Streikebidrag:

Arbeidsmandsforbundet:	Kr.
Elektrometallurgisk A/S, Porsgrund	2 527.00
Bergverkskonflikten	261 791.50
Jernkonflikten	14 673.00
A/S «Arild», Tr.hjem	66.50
A/S Spørck & co. og mineralvandf. «Løven», Tr.hjem	18.00
Jord- og stenarb., Kr.sund	805.00
A/S Norsk hydro	12 996.00
Luossavaara—Kiirunavaara A/S	3 413.00
Førde og Nøstdals veianlæg	689.00
Ekers og Soløs kalkbrud, Mjøndalen	112.00
Murarb., Skien	1 232.00
	298 323.00

Baker- og konditorforbundet:	
Bakerne, Sandnes	637.00

Bokbinderforbundet:	
Redlichs albumfabrik, Kr.a	157.50
A/S Nordenfjeldske papirindustri, Tr.hjem	178.50
	336.00

Formerforbundet:	
Jernkonflikten	50 461.00

Havne- og transportarb. forbund:	
Bergverksekonflikten	2 048.00
Bergenske A/S kullager, Bodø	490.00
Jernkonflikten	301.00
A/S Norsk hydro	4 104.00
	6 943.00

Jern- og metalarb.forbundet:	
A/S Norsk hydro	8 889.00
Bergverkskonflikten	18 455.00
Jernkonflikten	223 985.50
Cathrineholms emaljefabrik	2 063.50
Rørlæggerne, Stavanger	1 156.00
Odda fabrikker	1 175.00
A/S Stenkjær mek. verksted	17.00
Luossavaara—Kiirunavaara A/S	681.00
	256 422.00

Transport 613 122.00 132 938.42

Indtægter:

Kr.
Transport 1 062 787.64

Transport . . 1 062 787.64

Utgifter:

Transport Kr. Kr.
613 122.00 132 938.42

Kjøre- og handelsarbeiderforbundet:

Jernkonflikten 420.00
Vognmændene, Kristiania 333.00

753.00

Malerforbundet:

Malerne, Notodden 32.00
Bergverkskonflikten 189.00
Jernkonflikten 1 011.00
Vognlakererne, Kr.a 266.00

1 498.00

Murerforbundet:

Bergverkskonflikten 112.00
Murerne, Skien 1 694.00

1 806.00

Møbelindustriarbeiderforbundet:

Møbelsnekkerne, Kr.a, Bergen, Skien 15 573.00
— Gjøvik 40.00
Jernkonflikten 2 718 00

18 331.00

Papirindustriarbeiderforbundet:

Jernkonflikten 588.00
A/S Norsk hydro 198.00

786.00

Sag-, tomt- og høvleriarb.forbundet:

Oddens bruk, Grimstad 1 737.00
Sørumsand trævarefabrik 1 386.00
A/S Norsk børste- og penselfabrik, Kr.a 178.00
Lillestrøm lærfabrik 35.00
Bergverkskonflikten 284.00
Jernkonflikten 1 402.00

5 022.00

Skind- og lærindustriarbeiderforbundet:

Lillestrøm lærfabrik 444.00

Skog- og jordbruksarbeiderforb.:

Skogarbeiderne, Sørskogbygden 370.50

Skotøiararb.forbundet:

Vagles skofabrik, Sandnes 98.00

Skrædderforbundet:

Skrædderne, Tr.hjem 376.00
— Skien 87.50
Konfektionsarb. Hamar 58.00

521.50

Stenhuggerforbundet:

N. S. Beer & co. 49.00
A/S Norsk hydro 474.00
Kr.a Idefjord, Fredrikstad distrikt. 2 116.00

2 639.00

Transport . . 645 391.00 132 938.42

Indtægter:

Kr.

Transport 1 062 787.64

1 062 787.64

Utgifter:

	Kr.	Kr.
Transport	645 391.00	132 938.42
Kr.		
Træarbejderforbundet:		
Bergverkskonflikten	3 768.00	
Jernkonflikten	15 458.00	
A/S Norsk hydro	1 620.00	
Tømrerne, Tønsberg.	126.00	
— Lillehammer	80.00	
Tømrerne og bygningssnekkerne, Kr.sund.	300.00	
	<u>21 352.00</u>	666 743.00
		<u>799 681.42</u>
Kontantbeholdning pr. ³¹/₁₂ 1916:		
Indestaaende i bank	262 859.76	
Kontant i kassen.	<u>246.46</u>	263 106.22
		<u>1 062 787.64</u>

Status pr. 31.

A k t i v a :		Kr.	Kr.
<i>Laan :</i>			
De samv. fagforeninger «Folkets hus», Kristiania		31 500.00	
«Ny Tid», Trondhjem		4 000.00	
«Smaalenenes «Social-Demokrat», Fr.stad		5 000.00	
Det norske arbeiderparti		8 060.00	
Bergens arbeiderforbund		24 000.00	
—«—		12 000.00	
«1ste Mai», Stavanger.		1 800.00	
«Sørlandets Social-Demokrat», Kr.sand		3 000.00	
De samv. fagforeninger, Sandefjord.		2 400.00	
Folkets hus, Rjukan		2 000.00	
Glemminge fagforening		900.00	
Trondhjems arbeiderparti.		30 000.00	
			124 660.00
Inventar		6 378.16	
	÷ 2 pct. slitage	127.56	
			6 250.60
Bibliotheket			1 852.94
Indestaaende i bank		262 859.76	
Kontant kassebeholdning		246.46	
			263 106.22
			395 869.76

Kristiania, 14. april 1917.

Regnskapet revidert

N. Mittet, Toblas
revi-

december 1916.

	P a s s i v a :	Kr.	Kr.
<i>Laan:</i>			
A/S «Hvepsen», Kr.a		4 000.00	
Centralf. for boktrykkere		4 000.00	
			8 000.00
Indkomne, ikke avsendte bidrag til Belgien			2 810.25
Balanse			385 059.51

395 869.76

Kristiania, 31. december 1916.

P. Aarøe.

og fundet i orden.

Olsen, D. Jensen.
sorer.

Ekstrakt av Folkets hus fonds regnskap for

Indtægter:

Kontantbeholdning fra forrige aar:	Kr.	Kr.
Indestaaende i bank	3 438.55	
Kontant i kassen.	4 732.88	
		8 171.43

Kontingent:

Arbeidsmandsforbundet	4 645.60	
Baker- og konditorforbundet.	388.76	
Barber- og frisørsv. forbund.	24.96	
Bokbinderforbundet	94.62	
Centralforening for boktrykkere	477.58	
Formerforbundet	369.22	
Guldsmedarbeiderforbundet	114.00	
Havne- og transportarbeiderforbundet	818.50	
Jern- og metalarbeiderforbundet.	3 474.08	
Kjøre- og handelsarbeiderforbundet	241.54	
Litografisk forbund	80.02	
Malerforbundet	259.58	
Matros- og fyrbøterunionen	437.82	
Murerforbundet	408.00	
Møbelindustriarbeiderforbundet	313.48	
Papirindustriarbeiderforbundet	1 392.18	
Sadelmaker- og tapetserforbundet	77.72	
Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet	820.88	
Skind- og lærindustriarbeiderforbundet	51.60	
Skotøiarbeiderforbundet	364.24	
Skrædderforbundet	181.64	
Slagter- og pølsemakerforbundet.	42.40	
Sporveisforbundet	111.20	
Stenhuggerforbundet.	162.10	
Tobakarbeiderforbundet	141.04	
Træarbeiderforbundet	1 231.46	
Forgyldernes fagforening	7.54	
Fredriksværns repslugerforening.	3.90	
Guldlistearbeidernes fagf., Levanger	3.56	
Hattearbeidernes forening	8.72	
Korkskjærernes forening.	13.16	
		16 761.10

Avdrag paa laan:

Stord arbeiderforening.	100.00	
Løkkens grubearbeiderforening	500.00	
Tønsberg arbeiderparti	250.00	
Narnte fagforening (tidl. Selbak og omegns fagfor.)	150.00	
Fredrikstad arbeiderparti	500.00	
Vennesla arbeiderforening	2 400.00	
Sandnes samv. fag- og arbeiderforening	300.00	
De samv. fagfor. Sandefjord.	500.00	
Odda arbeiderparti	500.00	
Holतालens arbeiderparti	40.00	
Røstvangen grubearbeiderforening.	125.00	
Greaaker arbeiderforening	200.00	
Kjelsaas jern- og metalarbeiderforening	75.00	
Glemminge fagforening	250.00	
Surendalen arbeiderparti.	25.00	
		5 915 00
Renter.		2 399.21
		33 246.74

tidsrummet 1. januar til 31. december 1916.

Utgifter:

<i>Laan:</i>	Kr.	Kr.
Folkets hus, Molde	4 000.00	
Grünerløkkens samv. arbejderforeninger, Kr.a . . .	600.00	
		4 600.00
Omkostninger		149.20
		4 749.20
Kontantbeholdning pr. 31/12 1916:		
Indestaaende i bank	20 956.84	
Kontant i kassen.	7 540.70	
		28 497.54

33 246.74

Folkets hus fonds status

A k t i v a:		Kr	Kr.
<i>Laan:</i>			
Sandnes samv. fag- og arbeiderforeninger		1 950.00	
Fredrikstad arbeiderparti		3 250.00	
Stord arbeiderforening		650.00	
Glemminge fagforening		4 750.00	
Narnte fagforening (tidl. Selbak og omegns fagf.)		1 125.00	
Tønsberg arbeiderparti		2 000.00	
De samv. fagforeninger, Sandefjord		4 000.00	
Løkkens grubearbeiderforening		4 000.00	
De samv. fagforeninger, Lillestrøm		5 000.00	
Røstvangen grubearbeiderforening		2 250.00	
Odda arbeiderparti		4 500.00	
Greaaker arbeiderforening		3 600.00	
Haugesund arbeiderparti		2 500.00	
Folkets hus, Notodden		2 500.00	
Kjelsaas jern- og metalarbeiderforening		1 425.00	
Holतालens arbeiderparti		760.00	
Folkets hus, Molde		5 000.00	
De samv. fagforeninger Fredrikshald		5 000.00	
Hamang papirarb.s forening og Vestre Bærums arbeiderparti		5 000.00	
Surendalens arbeiderparti		475.00	
Griinerløkkens samv. arbeiderforeninger, Kr.a. . .		600.00	
			60 335.00
<i>Fortaldne renter:</i>			
Odda arbeiderparti $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1916		90.00	
Haugesund arbeiderparti $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1916		50.00	
Folkets hus, Molde $\frac{1}{7}$ 1915— $\frac{31}{12}$ 1916		108.46	
De samv. fagforeninger, Fredrikshald $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1916		100.00	
			348.46
Indestaaende i bank		20 956.84	
Kontant kassebeholdning		7 540.70	
			28 497.54
			89 181.00

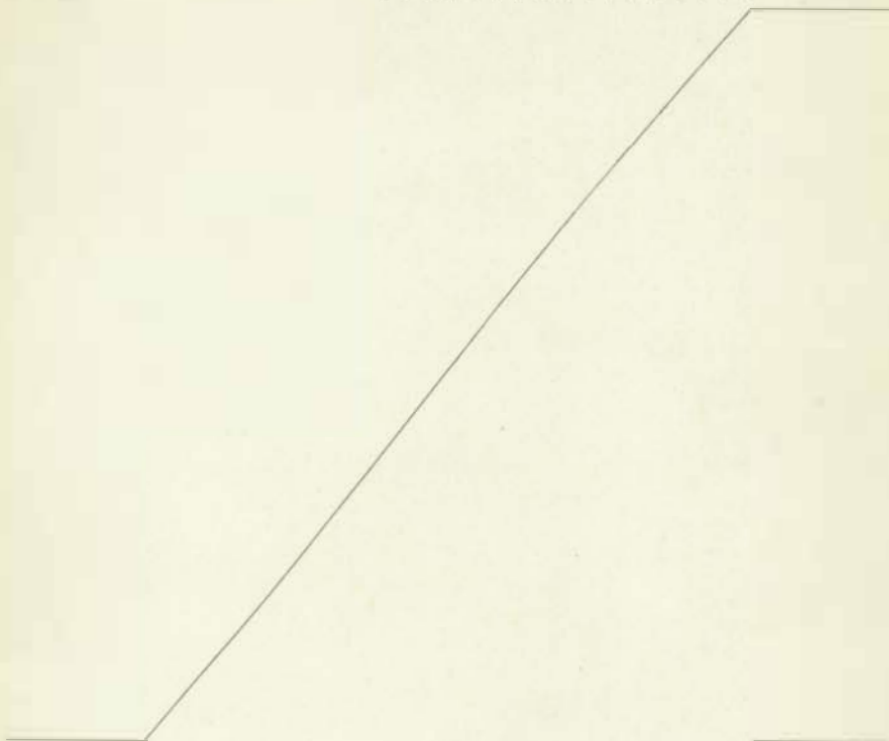
Kristiania, 14. april 1917.

Revidert og
N. Mittet, Tobias

pr. 31. december 1916.

Passiva:

Balanse	Kr. 89 181.00
-------------------	------------------

89 181.00

Kristiania, 31. december 1916.

P. Aarøe.

fundet i orden.

Olsen, D. Jensen.

